

The background is a complex, abstract pattern of overlapping circles and lines, creating a sense of depth and movement. The colors are muted, consisting of various shades of green, brown, and grey. In the center-right, there is a prominent, stylized eye-like shape formed by concentric circles and lines, which draws the viewer's attention.

HAPPY

END

**Daniela
Fischerová**

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Happy end

Daniela Fischerová

Znění tohoto textu vychází z díla [Happy end](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Host v Brně v roce 2005.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Daniela Fischerová: Happy end), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 31. 7. 2024.

OBSAH

PRVNÍ ČÁST – ZRANĚNÍ SVĚTLA	6
DRUHÁ ČÁST – DVĚ	107
TŘETÍ ČÁST – SANDHIOVÁ PRAVIDLA	171
ČTVRTÁ ČÁST – PO DOKONČENÍ	216
PÁTÁ ČÁST – LILIT	295
ŠESTÁ ČÁST – ZAPEČETĚNÉ DVEŘE	323
SEDMÁ ČÁST – HAPPY END	358

PRVNÍ ČÁST

ZRANĚNÍ SVĚTLA

... a tu noc opět – po mnoha a mnoha týdnech – po sobě zatoužili andělé. Tento slovní obrat je pouhý krycí manévr pro něco, co nemá být nikdy vysloveno. Blíží se k sobě, dva, jejich strašlivá láska zakřivuje prostor, mezi nimi už jen žhoucí prázdno, všechn čas se vsákl do svého vlastního středu, touha, touha!, ohnivě vřeten se točí stále zběsileji –

* * *

Kiš kiš! Proces skončil rychleji, než začal, a vyhodil ho na břeh jako splasklou medúzu. *Vina*. Probouzel se proti vlastní vůli, s pocitem nějaké strašlivé viny, neschopen vybavit si její příčinu. *Zeptám se Xandry*, napadlo ho jako vždycky, když byl v úzkých. Jenomže sestra nikde nebyla. *Vždyť ona to neví*, rozpomínal se jen zvolna, jak se budil, *zamlčel jsem jí to, je to dávno promlčený zločin...* Přílivová vlna bdění spláchla naplaveniny posledních minut a on se probral v židli u psacího stolu a nepamatoval si zhola nic. Věděl, že teď už sotva usne. Papíry na stole mu připomněly, že ještě pořád nemá žádný nápad a už zítra je takzvaná velká dramaturgie.

Návrhy, které zatím dostal od autorů, jejichž jména vůbec neznal, byly jeden trapnější než druhý.

Inscenovat přilet UFO na Staroměstské náměstí.

Nedovolit cestujícím jednoho vagonu nočního metra vystoupit na konečné, odvézt je do depa a tam předstírat přepadení středověkými námořními piráty. (Idiot! napsal Mondspiegel červenou propiskou přes text. Třeba se právě tohle bude Lokvencovi líbit. Idiot! Teď mýnil zcela adresně Lokvence.)

„Veselá vývrtka“: údajný lékař ukáže pacientům po rentgenu břicha snímek, na kterém je v žaludku jasně patrná vývrtka. Předstírá pochopení pro alkoholové okno, nicméně chce vědět, kdy asi vývrtku spolkli. Skrytá kamera natáčí jejich úžas, stud a zděšení.

„Poklad“: bezdomovci najdou v kontejneru mezi odpadky a čvachtou pohádkový obnos. Hrabou se smradem, mrtvá krysa, zvratky. Poté, co bankovky konečně vyloví, ostuda, zklamání, KIŠ KIŠ.

I další návrhy (z celkového počtu osmi) byly jen varianty oblíbených témat: zneuctít, ponížít, zesměšnit, znemožnit, obnažit, zostudit a potupit. Osmé slovo ho nenapadlo. Zmanipulovat? Zničit? Zavraždit?

Nechám zmizet budovu s věží do rozměrů 30 × 20 × 50 m, nejraději historickou památku na malém městě, podmínky: volný prostor kolem budovy, 3 dny na přípravu akce, honorář 1 milion Kčs. – Nabízel jeden iluzionista s přiloženou vizitkou. Opravdu napsal Kčs, i když tato měna už neplatila řadu roků. Blázen?! Otazník vykřičník.

* * *

Netečnost a panika se v něm mísily jako dvě barevné tuše v láhvi. Panika fosforeskovala, netečnost se rozlévala pomalu a soustředěně, jako denně touto dobou, půlnoc, zas jeden den ztracen bez radosti, bez užitku i naděje. Velká dramaturgie, to jest porada, na níž třeba skládat účty (*stav účtu: nula*), přepadla ze zítřka do dneška: už ani moratorium spánku ho před tou obávanou chvílí nechrání.

Co si počít? Ach bože s malým b, citoslovečný bože nás ateistů, co si počít? *Glaum glaum glaum glaum...* Ne, dneska v noci nepomáhá ani *glaum*.

S povzdechem vstal, vzal dvě bílé misky a padesát stonků řebříčku. Jeden položil přes levou misku, to bude svědek. „Mám ještě šanci?“ zašeptal na hranici srozumitelnosti, jako by ho prázdný pokoj odposlouchával. S podivnou směsí víry a nevíry asi hodinu přebíral suché stonky v prstech. Pak se srdcem přece jen rychleji tlukoucím nalistoval v Knize proměn odpověď. Kniha mu přičkla hexagram Ming I, *Soumrak (Zranění světla)*. Lekl se tolik, že neměl sílu přečíst si Obraz ani Výklad. Zítra, až zítra. Zhasl a ležel beze spánku, a jako všichni odsouvači strachů, jako všichni odkládači rozhodného činu se jen marně bránil běhu času, starý zděšený pes na stále rychlejším eskalátoru.

* * *

Téma porady bylo jasné: prakticky už všechna konkurence měla pořad na principu mystifikace. Pořady byly *soft*, anebo *hard*. Softáči házeli lidem do kávy pavouky z umělé hmoty, mazali jim podrážky smradlavou pastou a dělali na ně neškodné baf. Hardáci na nich párali šaty, blinkali jim na stůl a brzdili před nimi na poslední chvíli. Měli podstatně vyšší sledovanost a řadu soudů na krku.

Pak tu byl třetí proud, kterému Lokvenc přál nejvíc a pro nějž v branži vznikl termín *mystidrama* (z řeckého *mystés*, zasvěcenec, a *drama*, čin), (nesmysl, řeckou etymologii Lokvenc neznal, tudíž nebral v potaz), (Mondspiegel ji znal, a co mu to bylo platné?), (osobám pouze z milosti trpěným už není platné nic). *Mystidramata* byla velice nákladná, vyžadovala školené herce, značnou konspiraci a většinou měla za cíl znemožnit některou slavnou osobu.

Lokvence obzvlášť okouzlil jeden zahraniční kus. Stárnoucí operní diva dostala soudní vyrozumění o dědictví, pozvali ji do důstojně vyhlížející advokátní kanceláře – tabulky z leštěné mosazi na renesančních dveřích – a tam jí přečetli fiktivní závěť fiktivního miliardáře. Boháč jí odkazoval veškerý majetek s jedinou podmínkou: že se v přítomnosti notáře svlékne donaha a nechá se posypat popelem z boháčovy urny, aby ji – psal zůstavitel – aspoň symbolicky polaskal.

Pikantnost celé operace spočívala v tom, že dané tělo už nebylo ve stavu, kdy by se chtělo ukazovat veřejnosti, být zastoupené pouze státním notářem. Kamery – o nichž diva ovšem netušila – citlivě zachytily její boj mezi přirozenou lačností a ostychem ženy narozené v době, kdy nahota začínala u kolen. Nicméně stvrdila podpisem, že na podmínky přistupuje. Urna byla donesena a diváci sedmi kanálů viděli povadlou tlustou ženu svlékat kombiné. Notář (herec oblastního divadla, který dosud v televizi nehrál) přihlížel s kamenným, nemilosrdně pozorným výrazem. Ve chvíli, kdy se prsty nejistě dotkly háčků podprsenky, došlo k vrcholnému bodu, takzvanému *prásku* (zločinecký argot těchto žánrů vznikal rychle), polonahá diva náhle stála v houfu rozesmátých lidí – scenáristů, techniků a jiné televizní luzy – a do prsou ji praštil veliký červený balón s logem pořadu: KIŠ KIŠ!

Pohled na její zmatenou, zahanbenou a zpanikařenou tvář vydělal stanici mnohonásobně více, než byly náklady na výrobu a případné soudní výlohy. Ale většinou je nikdo nežaloval. Představa, že by museli čelit druhé vlně ponížení při soudním projednávání své kauzy, bývala nad jejich síly. Nějaký podobný pořad toužil Lokvenc mít.

* * *

Nakupoval nejraději ráno, protože pak už bylo v obchodech moc lidí. Mnoha lidí najednou se bál. Paní Karmen mu vařila, ale nenakupovala. Byla už špatná na nohy a vůbec neopouštěla dům, všechno musel donést sám. Vařila dobře, až na dny, kdy „ji to raflo“. Pak byla schopná mu uvařit shnilý brambor. Tvrdila, že ho sám přinesl. Přinesl, přinesl! Bože, když je v pytlíku jeden černý brambor, to ho mám vidět skrz ten plastik? To přece neznamená, že ho chci jíst! Teď abych vyhodil celé jídlo! Jste zkušená hospodyně, to jste necítila, že smrděl jak tchoř?

Paní Karmen nereagovala, možná byla doopravdy hluchá. Polohlasně si něco mumlala, ale ona si mumlala pořád. Nejhorší bylo, že si ani nemohl vzít něco jiného k snědku, protože to byla jeho obsese, *ano, doktorko, nemůžu jíst jinde nežli doma, a neopakujte mi znovu, že to není domov, ale podnámem!*

Kuchyň si důsledně zamykala. Nesnášela, když mluvil do vaření. Na obrovský mrazák nesměl ani sáhnout. Koneckonců, byla jeho bytná. Byl to její dům.

Bydlel tam už sedm roků. Byl jediným nájemníkem ve zchátralém stavení na samém okraji města. Kolem byly zpustlé dvorky a prázdný, dávno opuštěný psinec, z něž dosud hlavně v horku dchnul palčivý psí pach. Paní Karmen se mu zdála velmi stará. Trochu se jí bál.

* * *

„Je tu ten mladej,“ řekla sekretářka, „co už třikrát volal.“

„Ale já tu nejsem pro styk s veřejností,“ bránil se chabě.

„On není veřejnost, ale autor. Chce mluvit jediné s váma.“

Vzdychl. Hovory s autory, speciálně pak s mladými, pro něj představovaly zostření trestu. Proto se nestal autorem, ale skrýl se na opačné straně, skrčen za polopropustným zrcadlem teorie. Spišovatelství považoval za riziko, které neměl kuráž podstoupit.

„Doktor Mondspiegel?“

Mladík vypadal jako bahenní pták. Měl dlouhé hubené nohy a pořád skláněl hlavu jako před nízkými dveřmi.

„Já jsem Vanyš. Jsem za váma poslanej.“

„Aha.“ Středním uchem zaslechl podivnou konstrukci věty. Poslanej? Kým? Proč?

„Že vy mi budete rozumět nejlíp.“

„A... máte nějaký text s sebou? Kdybyste mi ho tu nechal, já bych se na to kouknul přes víkend.“

„Ne, jenom poznámky. A téma.“

„Aha.“ Ve styku s mladíky byl vždycky bezradný. „Aha.“

Porada měla začít za sedmnáct minut. Ztrácel poslední naději, že ho ještě něco napadne.

„Tak mi řekněte to téma.“

„Jo jasně, já to ještě neřek. Happy end.“

Srdce mu okamžitě ztěžklo. Suché horko v prstech.

„Jak?“

„To je jen takovej pracovní název. Ale v podstatě jde o šťastný konce. Valí se průser, už to vypadá úplně marně... a na poslední chvíli se to vymákně.“

„Víte, mně právě začíná porada a –“

„A že byste se na ni vybod? Porady jsou krávovin, nejsou?“ Hoch se na něj spřeženecky usmál. Byla to prohnaná koketérie mládí – ukaž, že jsi stejně mladý jako já. „No tak se vymluvte, že vám přišel slibnej autor. To zas není až taková lež, ne?“

Jenže já už dávno nejsem mladý. Já jsem totiž nikdy nebyl mladý. Vanyš mu načmáral adresu, Mondspiegel odspěchal na poradu, nápad na novou tvář mystidramat nedostal. Nutkavě mu táhlo hlavou, kdo za ním asi mladíka poslal? Kdo mohl vědět, že před šestnácti lety přihlásil kandidátskou práci na téma *Happy end*? Zkoumal v ní takzvané

šťastné konce pod úhlem morálních kodexů doby. Kandidátem věd se ale nestal. Z fakulty ho přednedávnm vyhodili, v potupném věku jednačtyřiceti roků, protože nebyl schopen práci dovést do konce.

* * *

36. hexagram, Soumrak (Zranění světla).

Obraz: Zář sestoupila do země. Soumrak. Tak žije ušlechtilý s množstvím, a využívaje soumraku, září.

V protikladu k předcházejícímu hexagramu, jehož celkový charakter hovořil o pokroku a prosazující se dobré síle, výpovědi tohoto hexagramu hovoří o soumraku, o beznaději, o klesání. Za takových okolností je lépe splynout s ostatními, nesnažit se vyniknout.

Výrok: Soumrak. V nesnázích je dobré být vytrvalý.

V nesnázích a v nebezpečí je někdy dobré skrýt svou vnitřní sílu a světlo, nedávat svá nadání najevo a stavět se poslušným a přizpůsobivým. Narození v osmém měsíci budou šťastnější.

Základní devítka znamená: Soumrak v letu svěsil křídla. Tak ušlechtilý muž na cestě tři dny nejedl. Ví, kam kráčí. I když hostitel či pán má k tomu co říci.

Základní jangová čára se podobá ptáku, který v soumraku svěsil křídla a padá. Ale nevzdává se. Tak jako člověk, který třebaže tři dny nejedl, je soustředěný na své dílo, které může všechno ještě zachránit. Důležité je vědět, co chci, a uskutečnit to i přes odpor, námitky či posměšky druhých.

(Pravila čínská Kniha proměn, I-ťing.¹)

* * *

1 Přeložil Oldřich Král.

„Ubavíme je k smrti!“ prohlásil Lokvenc optimisticky. „Mám tu skvělý náměty, skvělý! Jenže nedotažený.“ Poplácal složku s papíry jemnými pleskanci dlaně, jako se laská koňský zadek. „Třeba ten fantastickéj nápad s nočním metrem! Námořní piráti v metru! Vyletí nám sledovanost o tři facky. Mondy, skoukni to!“

Mondspiegel nezaproteštoval. Neměl odvalu říct, že on ten námět hodil do koše.

„Chce to pevnou ruku, dámo a páni dramaturgové! Dotahovat, dotahovat! Jsou to burčáky! My tomu formátu dáme nověj rozměr, co?“

Babeta měla zase nový parfém. Nebylo kam utéct. Šířil se jako nervový plyn.

„Hele, víme, že všechno tu už bylo. Máme jen dvě cesty. Buď přeherodesujem herodesa a přitvrdíme – což teda znamená krev! Nebo půjdem cestou nápadu a vtipu – a od toho tu mám vás, mý jedinečný znamenitý hisbojs, mozkovej trust naší stanice. Rozeberte si to a chrlte nápady jak Baťa cvičky... chrlte je roztomilý slovo... Ano Huberte?“

„Šéfe, jsme softáci, nebo hardmeni?“

Lokvenc vteřinu dělal, že o tom skutečně přemýšlí.

„Hubičko, já bych to řek asi takhle: v rozehrávce jsme tvrdý jako... jako víš co... V pointě bych změk. Konce zalitý sluncem. Nesmíme nikoho skutečně nasrat. Ty naši objekti musej bejt nakonec rádi, že pomohli vytvořit bezvadnou srandu... takže tak nějak!“

Mluvil jako maniodepresivní pacienti v manické fázi. Celou řeč prokládal drobnými smíšky v místech, kde nebylo čemu se zasmát, a taky se tomu nikdo další nesmál. Eda Lokvenc si stačil sám.

„Já se omlouvám, sám sebe pomlouvám, teď zpátky k mašinám a makat!“

Mondspiegel nevěřil svému štěstí. Lokvenc zapomněl, že po něm chtěl do dneška kompletní plán na novou tvář mystidramat.

Mondspiegel se cítil jako *nišpáta*. Prý to v sanskrtu znamená *uprchlík z vězení, ten, kdo se vysvobodil z pout*.

Už se zvedal, když ucítil na rameni Lokvencovu ruku.

„Mondy, ty akademická prašivko jedna, flákáš se. Já si tě sem natáh proti vůli celýho vedení, že jeden univerzitní kantůrek nám zvedne prestiž. Ale zas nemůžeš bejt jó jenom takovej okrasnej keř!“

Hisbojové nadějeplně ztichli. Mondspiegel se nezmohl na jediné slovo. *Glaum!*

„Děláš teď vůbec na něčem? Ber na vědomí, že jsem tě pověřil tím nočním metrem. Vem si k ruce Betyнку, jestli chceš, ale makej, makej!, máš íkvé jako petřínskou rozhlednu, tak ať už z toho sakra něco je!“

„Spolupracuju s jedním slibným autorem,“ řekl zbaběle a jako pitomec ukázal papírek s adresou. Eda už byl duchem jinde.

„Fááájn... Angláni maj skvělej klip s ropuchou v záchodový míse. Takovej šlágr kdyby se nám poved!“

Nišpátu na útěku chytli a už ho zase vedou v železech.

* * *

„Tak, a teď celé ještě jednou,“ požádala ho. Pohnul se a s nelibostí zjistil, že plastický potah lůžka vrže. Zavřel oči a zopakoval to:

„Byla asi jedna v noci. Stál jsem na chodníku pod semaforem. Prázdná vozovka, široko daleko nikdo. Přesto jsem stál a čekal, až se změní světlo. Když se konečně změnilo, tak jsem přešel. Až v půlce vozovky jsem si uvědomil, že jsem celou dobu čekal, až naskočí červená.“

Chvilku bylo ticho. Svědilo ho pod lopatkou, ale ležel ztuhle, aby zase nezavrzal.

„Co vás k tomu napadá?“

„Jsem poslušný. Neporušuju zákazy.“

„Co dál?“

„Pitomý zákazy.“

„Dál?“

„Pitomý hnusný hovadský zákazy.“

„Kdo je dává?“

„Nevím. Ale jako by mě pořád hlídal.“

„Kdo?“

„Nevím.“

„Je s vámi spokojen?“

„Jak to mám vědět... Asi ne, protože nakonec stejně přestoupím zákaz... Kdyby mě v ten moment přejelo auto, byla by to moje vina. Červená znamená stát!“

„Kdo by vás obvinil?“

Věděl, že chce, aby řekl „Bůh“. Věděl to od začátku téhle pitomé úmorné konverzace. Jeho terapeutka byla zmatená post-new-anti-ultra-pseudofreudiánka nebo co. Neměl jasno, ke které z mnoha odnoží a frakcí vlastně patří, ale víru považovala za neurotický symptom. Tu radost jí neudělám, pomyslel si a promlčel asi třicet korun. Kdybych věřil v Boha, ty odporná doktorská škrkavko, nejspíš bych se úpěnlivě modlil, grátis. Platím ti daň z ateismu, tak buď ráda, že jsem bezvěrec. Ticho přerušila ona profesionálně vlídným tónem, jako by právě neprohrála jednu z přemnoha zuřivých bitev, které spolu vedli druhý rok.

„Zbývají nám asi tři minuty. Chcete ještě něco dodat? Co vaše narážky?“

Ovšemže jí chtěl říct o I-ťingu. I-ťing byl v jejích očích také symptom. Vykládat si I-ťing bylo podezřelejší než věřit v Boha. *Soumrak v letu svěsil křídla. Základní jangová čára se podobá ptáku,*

jenž v letu svěsil křídla a padá... Svěsil křídla a místo referátu o I-ťin-gu rozpustile zatrylkoval podivně staženým hrdlem:

„Vanyš vanyš, skvrn a špíny se zbavíš!“

„A pro vás to znamená...?“

„Vůbec nic. Je to reklama na prací prášek. Proč sakra musí všechno něco znamenat?“

„Tak to si necháme na příště,“ řekla povzbudivě a zvedla ze židle svou nepůvabnou kyprost děsivých bohyň doby kamenné. Zas jednou dospěl ke konci a konec, běda!, neznamená cíl.

* * *

Jeho sestra byla rozhodně bojovnějšího ducha nežli on. Když utrpěla rozvod kvůli jiné ženě, oddala se odmítání mužů s vášní, která nijak neodpovídala ceně ztraceného, zcela nicotného manžela. Byla i ve svých jednačtyřiceti pořád nápadně krásná, měla onu navinulou sladkost lehce namrzlého jablka. Ale hlavně v ní doutnal dým šílenství, a ten má vždycky kouzlo pro ty, kdo za svůj nejvzácnější statek pokládají svou vlastní normálnost.

Po rozvodu ji muži obletovali. Zareagovala střemhlav. Oholila si rouno rusých vlasů a ušila si temně hnědé roucho, v němž vypadala jako jeptiška. Aby bylo jasno: tím není míněno, že jen nějak zastřela svůj jedovatý půvab. Napodobila řeholní hábit se vším všudy. Kolem pasu měla silný provaz, na něm visel masivní dřevěný kříž. Čelo jí skrýval černý čepec. Každý, kdo ji potkal v davu, byl přesvědčen, že vidí jeptišku.

Její cvokařina vstoupila v obecnou známost a vzbudila značný rozruch v kruzích světských i církevních. Sestra v tom rouchu i pracovala: byla simultánní tlumočnicí ze tří světových jazyků. Pracovala na jednorázové smlouvy, takže neměla šéfy v pravém

smyslu slova. Její dočasní zaměstnavatelé – většinou bossové velkých firem, někdy i politické strany – ji přemlouvali, ať toho bláznovství nechá, zkoušeli jí vyhrožovat a dočasně ji bojkotovali. Xandra byla zcela neústupná. Tlumočila tak, že byla nenahraditelná, mluvila prakticky synchronně s mluvčím a nemýlila se. Kdysi ji jeden neurolog chtěl zkoumat, neboť ji pokládal za mimořádný úkaz. Tvrdil, že jde za hranice fyziologie, že musí disponovat paranormálními silami. „Je to úchyl,“ ječela tenkrát Xandra smíchy. „Řekla jsem mu, že v minulým životě jsem byla nindža a mé přežití záviselo na krátký reakční době. On si ten blábol psal těsnopisem!“ Tak či onak, všichni bojkotáři ji vzápětí s prosíkem brali zpět.

Už dvakrát si ji předvolali různí církevní hodnostáři, aby ji jemně zastrašovali. Zaútočila otázkou, jaké roucho podle nich nosí. Byla dost chytrá, aby se nedala chytit. Střih svrchní části připomínal benediktinky a spodní byl podle střihu na nejobyčejnější noční košili. Čepec možná měl formu blízkou čepci menších sester Ježíšových, ale neodpovídal mu materiálem ani barvou. Atd., atd., atd. Žádný paragraf práva ani Bible svatá nepředepisují světským ženám, jaké mají nosit šaty. Dnešní móda – jen se rozhlédněte kolem, Eminence – těží ze všech etnik, stejnokrojů, tradic a dob. Postmoderna je kleptomanka, otče. Ne, já se nevydávám za jeptišku. Chodím oblečena cudně. Víte, co to znamená cudně, otče? Protože se cítím cudně, myslím cudně a žiju cudně. Máte námitky?

Obvykle utahala církevníky během čtvrt hodiny, protože byla chytřejší a výmluvnější nežli naprostá většina z nich. Odsekávala fundovaně a vtipně. Stejně by uměla odseknout ještě ve třech a trochu banálněji v šesti dalších jazycích.

Časem – tento podivný stav trval přes pět roků – se smísila s folklórem dožívajícího punku, s etnomódou, s kršnovci, s vý-

střelky nejmladší generace, a okolí si na ni zvyklo. Občas ji někdo oslovil „sestro“, ale dělala, že neslyší. Jeden polopříčetný žebrák před ní už několikrát padl na kolena a prosil, aby mu jen položila ruku na hlavu. Mlčky to udělala. Mondspiegel ji jednou potkal na ulici, ale zkusil rychle odvrátit zrak.

„Copak? Tíží tě svědomí, bratře?“ zeptala se jízlivě a velmi nahlas. Několik lidí se otočilo. Nejistě se na ni usmál, ale ona nečekala a razila si cestu rušným městem. Neviděl ji už celá léta. Postrádal ji, velmi, ale cosi v něm se bytostně přičilo tomu klamu, té nestydaté fikci – tomu mystidramatu.

* * *

Happy end je ta nejevidentnější forma manipulace s realitou, jaké se umění vůbec dopouští. Nikde není dobový vkus – ať již citový nebo morální – sveden do tak přesného ohniska. Happy endem říká doba sama sobě, jak by věci měly být. Ví, že ve skutečnosti tomu tak není, ví, že happy end je fikce. V širokém koridoru přibližnosti hledá taková řešení situací, která opovrhují její zkušeností, vysmívají se statistice, popírají pravdu i se širokým pásmem pravděpodobnosti – to vše ve prospěch zcela neuvěřitelné varianty, kterou volí její denní sny. (Fajl Poznámky, naposled vyvolán před sedmi lety.)

* * *

„Edo,“ začal váhavě, „mně furt není jasný, co smím a co už ne. Teda... co si můžu dovolit... kam až těma dramaturgickejma zásahama smím zajít...“

Eda na něj hleděl, ale neposlouchal. Co chvilku přeastřoval na dvě obrazovky, které vysílaly každá něco jiného.

„... víš, autoři mi nosí náměty nebo už hotový díla... ale styl jejich myšlení je tak odlišnej od mýho, že každej můj nápad stejně v kontextu jejich tvorby dává jinej smysl –“

Zaplétal se jako vždycky, když chtěl něco vysvětlit Lokvencovi. Bezmoc ho leptala na nejcitlivějším místě: ztrácel schopnost formulace, svou čarodějnou zbroj.

„... chápej, dramaturgie je strašný násilí. Já můžu jen provýst analýzu, říct jim, jaký řešení toho situačního vzorce se v literatuře už najdou – ale na víc nemám právo –“

Lokvenc už zcela zřetelně sledoval jednu z obrazovek, která ho rozesmávala staccatovitým hekavým smíchem. Náhle se otočil a velmi nekompromisně řekl:

„Doprdele, co je to za krasoduchý hemzy, Mondy! Neješ na univerzitě, seš v televizi! V soukromý, co se rve o každou diváčkou nudli! Právo?! Jasně že máš právo! Víš, jak zní zákon džungle dneska? Sledovanější žere míň sledovanýho!“

Vypnul obě obrazovky naráz. V místnosti zavládlo takřka chrámové ticho.

„Autoři před tebou musej hrůzou pouštět bobky! Škrtej jim z rohu do rohu, vyhoď jim postavu, přiřiš jim postavu, z tragédie najust udělej komedii, a oni můžou leda držet hubu, protože z tý siláže, co nosej, se dá vysílat velikej prd! Smíš všechno! Seš dramaturg, víš vůbec, co je to dramaturg? Sakra, Mondy, nalej si už jednou do hlavy, že co chceš, to smíš!“

* * *

Sakra-mondy-co-chceš-to-smíš, sakramondy sakramondy... Ta věta, nahrána na paměť jako na zvukový nosič, mu zněla v hlavě neodbytně jako červotoč. Snažil se jí zbavit, ale nosič ji přehrával svižně

a s veselými synkopami. Nešlo ji vypnout. *Glaum* fungovalo slabě, po chvílce prakticky vůbec. Přiřadila se k rozvětvenému rodu nutkavých myšlenek, *Hupity Dupity, Hu-pi-ty! Du-pi-ty!*, spříbuznělá s nimi svou obtížností a vzdálená jim svým hurávelikášstvím, sestřenka z druhého kolena, *sestřenka-zpěvánka*, nezvaný host.

* * *

Otce ztratil tři dny před svým narozením, a proto se narodil o tři týdny dřív. Přišel na svět jako nedonošenec. Polosyrové, bledé těsto jeho těla dopékali v anonymní inkubační peci, zatímco matka dala průchod svému žalu prudkým zánětem dělohy. Vesmír si naplánoval Lva. Těsto v břiše jeho matky bylo zaděláno na Lva – krále Slunce, hlučného, bodrého monarchu v zenitu. Jeho otec zemřel za dodnes neznámých okolností a vesmír nakvap anuloval Lva a přeprogramoval plod na ustrašeného a prokřehlého Raka. Místo Slunce mu bude vládnout Luna, konstatoval vesmír bez valného zájmu. Když se narodil, byl nov.

Vesmír si rozhodně přál Lva, matka si přála Lva a otec, sám Lev, by si taky určitě přál Lva. Matka se po smrti otce trošičku pomátla na rozumu. Ne moc, právě jen tolik, aby to stihlo zničit obě děti. Dál chodila do práce, spoře se stýkala s lidmi a domácnost měla ve vzorném pořádku. Nikdo netušil, že jediné, čím doopravdy žije, je nebožtíkův kult. Uprostřed bytu vyrostla neviditelná chýše, v níž přebýval její mrtvý manžel, a z pohrobka se stal kultovní předmět. Celá jeho výchova, jeho desatero, jeho kategorický imperativ se vešly do dvou premis: „To by si otec nepřál,“ a „To by si otec přál.“

Xandra, které se do jejích třinácti říkalo Šušul, odmítla stát se kultovním předmětem a trávila tolik času mimo domov, kolik

to jen šlo. Přespávala u svých spolužaček, jako málo dětí té doby se nevzpírala jezdit na pionýrské tábory na celé léto a obsadila všechny zájmové kroužky, které byly v dohledu. Díky tomu se naučila tři cizí řeči, hrála na zobcovou flétnu, jeden čas tančila výrazový tanec a doma si jen brala čisté spodárky.

Jednou – bylo jí pět – přišla ze hřiště a našla ho v ledniče. Jemu bylo deset týdnů. Spal v dokonale čisté zásuvce na zeleninu. Jestli mu byla zima, nevzpomíná si na to. Jestli mu šlo o život, nevzpomíná si na to. Šušul ho vytáhla a strčila zpět do postýlky. Když po chvíli přišla matka z prádelny, jen zběžně zkonstatovala stav věci.

„Měl teplotu,“ vysvětlila klidně. Šušul žádné vysvětlení nepožadovala.

„Tenkrát jsem pochopila, že musím rychle z domu,“ řekne mu o jeden lidský věk později, noc po matčině pohřbu. „Matka byla blázen. Nechtěla jsem skončit v ledniče.“

* * *

Bahenní pták už na něj čekal v bistru.

„To jsem fakt rád, že jste tady. Zvu vás! Dáte si něco?“

Mondspiegel znejistěl, protože nerad vysvětloval cizím lidem (*všichni lidé jsou cizí*), že mimo domov zásadně nic nejlí (*nemám žádný domov*), ale hoch nečekal a pleskl o stůl tlustým sešitkem.

„Jak jsem šel minule od vás, tak mě odchytil nějaký váš šéf nebo co, a ptal se, jak jsme spolu daleko. Já mu řek, že už jsme najeli na věc. Neudělal jsem doufám nějaký kiks?“

„Ne... jistěže ne...“

„On řek fááj, a že to máme brzo přinýst. Tak tady to je.“

Podal Mondspiegelovi sešit v modrých deskách. Na obálce byl tlustý smějící se Buddha, pseudoindický jarmark, kýč.

„A co to je?“

„Zachráněnci.“

„Aha. Aha.“

„Už roky si zapisuju takový... bazarérie. Takový speciální kauzy.“

„Jaký?“

„Nemáte pupínky na slovo zázraky? Třeba ten vejbuch na Martiniku. Jednou tam v noci buchla sopka. Lávový jatka, přes čtyřicet tisíc mrtvejch. Jedinej, kdo to přežil, byl spítar, kterýho den předtím zavřeli za výtržnost. Cela byla pod zemí, poctivej středověkej kámen, lepší než betonovej kryt. Když vystřízlivěl, bylo po všem. Vylez, a kolem od vidim do nevidim ztuhlá láva.“ Hoch se zahihňal jako sýkora na větvi. „Má děsný vokno, matně si vzpomíná, že včera udělal průser – ale že až takhle velkej? Dobrý, co?“

„A vy to chcete napsat... jako hru?“

„Já nejsem žádněj spisovatel. Mě zajímá karmickej zákon. Já trochu jedu v buddhismu a zajímá mě karma – spravedlnost jako taková. Když jich zařvalo čtyřicet tisíc, proč to přežil zrovna tenhle pařež? Taky si myslíte, že náhoda je blbost? Že nic takovýho prostě neexistuje?“

Byla to zjevně řečnická otázka, ale hoch na Mondspiegla vyzývavě zíral, jako by vážně čekal odpověď. Iritoval ho, ta dychtivá tvář ho znepokojovala. Aby se jí zbavil, rozostřil do neurčita. Rozdvojil mladíka ve dvě neškodné siluety a jeho syrová blízkost na něj nemohla. Obrazotvornost toho využila a rychle mu hodila na displej výjev strhující síly: slyšel výbuch, suché deště prachu. Cítil úžas, který neměl obsah. Cítil samotu, popel všech osamělých samot. Spěšně pohnul hlavou a výjev byl pryč.

„Škoda že jsem blbej na matyku, fascinuje mě pravděpodobnost. Všim jste si, že všechno, co má smysl, je příšerně nepravděpodobný? Třeba zázrak, nebo šťastná láska. Kauzy v tý mý sbírce jsou

fest ulitlý. Mám jich skoro stovku, vypsany z knih, stažený z internetu. Tři se staly lidem, co znám ze života. Už roky se každýho na tyhle historcky ptám.“

Mondspiegla se nezeptal, ale Mondspiegel mu přesto odpověděl. Mondspiegel (v duchu): Je to zázračné zachránění, že mě pětiletá sestra včas vytáhla z ledničky?

Mladík se k němu naklonil. Měl tenké prosvítavé uši.

„Tak dramaturgu, jdete do toho se mnou?“

Nebo to je banalita, kterou zlobná fantazie mé sestry zveličila nade všechnu míru? Pobyt ve spodním šupletí ledničky neublíží ani rajčatům.

* * *

„Ropucha v záchodové míse! Bože! Co byste dělala s ropuchou v záchodové míse? Spláchla byste ji?“

„Mmhm.“

„Já nechci nic rozhodovat. Rozhodování je past. Jdi vpravo a zabijí tě, jdi vlevo a přijdeš o hlavu.“

„Mmhm.“

„Decidere, kořen -cid-, zabíjet, viz *herbucid...* anebo *suicidium...*“

„Mmhm.“

„Rozhodnutí je operace siamských dvojčat. Znáte to: buď budou celý život zrůdy, nebo jedno umře. Za mnou se táhne pěkná řádka zrůd.“

„Mmhm.“

„Nejsem schopen nic dokončit. Na počítači je takovej manévr, říká se mu tvrdý konec. Nenávidím tvrdý konec.“

„Mmhm.“

„*Hupity Dupity seděl na zdi, Hupity Dupity ze zdi spad. A celá králova jízda a celé královo vojsko ho nedovedly nazpět dát. – Víte proč?*

Hupity Dupity byl vejce. Nad touhle básničkou jsem v dětství brečel. Kdybych se za něco modlil, tak za odvolatelnost.“

„Mmhm.“

„Šéf na mě včera křičel, že jsem dramaturg. Sakra, Mondy, víš vůbec, co je to dramaturg?! Vtip je v tom, že já to vím, on ne. *Drama*, řecky čin, přípona činitelská -urg. Já jsem činočinitel. Muž činu. Denně ztrácím hodiny váháním, jestli nakousnout rohlík od levý, či pravý špičky! *Am Anfang war die Tat!*“

„Mmhm.“

„Co to děláte za děsnej zvuk? To vás učili v nějaký psychožroutský škole? Jak jste to měli ve skriptech? Hum hum?“

„Co byste chtěl, abych řekla?“

(Pauza, pauza, pauza, pauza.)

„Minule jste chtěla vědět, jestli mám nějaký porodní mýtus. Mám. Mám perfektní porodní mýtus. Aha, konec. Děláte ze mě princeznu Šahrazád. V nejlepším vždycky musím přestat. Poprava je opět odložena, napařili mi den navíc, nepodmíněně.“

* * *

Šahrazád, specifický model nekonečna. Rodná sestra happy endu, mnohem realističtější nežli on. Happy end, bratr idealista, hloupoučkový narcis, věří svému vlastnímu jménu. Je to pevné, nerozborné a zcela mylné slovní spojení. Šťastný konec. Šťastný, neboť a protože konec. Jen to, co skončilo, může být šťastné. Co trvá, to ohrožuje změna. Šťěstí a čas jsou věční nepřátelé. Happy end je tvrdý konec – obzor, za nímž už zeje čiré prázdno a odkud už nevzejde žádné riziko. Jestli se štěstí něčeho opravdu hrozí, jsou to slova „Pokračování příště“ pod textem.

* * *

Ten den cítil z kuchyně velmi zvláštní vůni, neuměl ji přiřadit žádné surovině ani pokrmu. Neuměl říct, je-li mu libá, či nelibá, budí-li v něm optimistickou chuť k jídlu, či se mu z ní lehce zvedá žaludek. Za dveřmi zněl monotónní hlas paní Karmen. Shluky hlásek nedávaly smysl, nebo je aspoň nedešifroval.

„Už jsem doma!“ křikl z chodby. „Jdu se opláchnout.“

Díky Xandře měl v uších zvukové matrice řady světových řečí, ale Karmen občas mluvila tónem a rytmem, jež se vymykaly jeho chápání. Jednou se skutečně domníval, že v kuchyni je s ní pes, ale byla tam, jak se ukázalo, sama.

„Paní Karmen, neobtěžujte se! Dneska ani nemám hlad.“

Paní Karmen si pro sebe mluvila často. Možná už jí selhávala paměť a permanentní tok řeči jí pomáhal udržovat mysl tady a teď. Proč ne, dělal to taky, i když z důvodu právě opačného. Odváděl tím mysl do jindy a jinam. A dělal to potichu.

* * *

Otcovu smrt znal jen z vyprávění. Tělo našli na rozmoklém náspu pod starým viaduktem za Prahou. Nikdo netušil, jak se tam otec ocitl, široko daleko nebyl žádný rozumný cíl cesty, jen louky a plevelem prorostlý štěrtek. Byla nejkratší noc roku, letní slunovrat. Příčinou smrti byl pád z výšky, ale kdo otce shodil – byla-li to vražda –, to nebylo známo dodnes. Šušul bylo pět a matka v šoku dostala porodní stahy. Krátká noc nevydala svědky: případ uzavřen.

Když matku konečně pustili z nemocnice, kde div neumřela na prudký děložní zánět, když Šušul vrátili z tábora, kam ji poslal odbor sociální péče, když novorozence vyňali z umělého lůna, když sňali ze dveří úřední pečetě a vpustili tříčlennou rodinu do

bytu plného puchu, kosterních zbytků fikusu a prachu... byly už stopy dávno v tahu a zájem kriminálky též. Tělo – kupodivu málo poškozené pádem – nepohřbili, protože nikdo z pozůstalých nebyl k mání, a jisté jeho části dodnes ukazují medikům.

* * *

„Hubičko! Mondy! Betyňko! End adr hisbojs! Všichni sem! Pane docente, tak to jsou oni! Navigátoři naší tvorby, zlatý mozky naší stanice!“

Vedle Lokvence stál krásný stařec s bystrýma lesklýma očima. Měl pleť jako zmačkané hedvábí, aristokratickou úzkou lebku, a převyšoval nejmíň o půl hlavy všechny v místnosti.

„Představuju vám docenta Máru ze soukromé společnosti MARA company pro výzkum veřejného mínění, říkám to dobře, pane docente?, a tady pan docent má pro nás excelentně zajímavěj návrh. Myslím, že pan docent káp hřebík na hlavičku. Že?“

Stařec si všechny pozorně prohlédl, aniž pohnul hlavou a snad aniž pohnul očima. Měl pohled zámeckých portrétů: zdálo se, že hledí všemi směry naráz.

„Vážená dámo, vážení pánové,“ promluvil klidným, monotónním hlasem. Měl sotva znatelný přízvuk, ale vyslovoval o to precizněji, formoval pečlivě každou hlásku. Působilo to dojmem smrtelně vážného flirtu. Mondspiegel slyšel zvučné ticho místnosti.

„Naše firma zkoumá zajímavé téma: fámu jako sociální jev. Fáma – nejstarší médium lidstva – citlivě testuje ochotu populace věřit bez potřeby důkazu. Tato ochota koreluje s řadou jevů dalších. Patří k nim manipulovatelnost, vzdělavatelnost, ale i jevy tak odlehlé jako xenofobie, průměrná výše úspor a ekonomická návratnost reklamy.“

„No teda!“ vyhrkl Lokvenc nadšeně a pleskl se do stehů jako sedlák. U Lokvence nikdy nebylo jasné, kdy paroduje sám sebe, nejspíš to nevěděl ani on.

„V čase našich životů se zdálo,“ pokračoval nerušeně docent, „že fáma zajde jako ohrožený druh. Že inflace smyšlenky ji zničí. Že dnes, kdy se lidstvo vrchovatě sytí, ba přesycuje příběhy všech stupňů uvěřitelnosti, asimiluje ji svět úmyslné tvorby, který sám sebe zve uměním. Avšak stalo se to? Ne. Fáma žije jako yetti, stejně neviditelně a průkazně. Zanechává stopy, ale nikdo neví, kde se rodí, ani kam jednoho krásného dne mizí. Stopy umělecké fikce vedou k autorovi. Fáma je fámou jen tehdy, když nás nedovede k původci.“

Napjaté mlčení. Dokonce ani Bety nevyrušovala.

„Znám jediný fenomén, který s ní tuto vzácnou schopnost sdílí, a to jsou počítačové viry. I ty se rodí zcela anonymně a nikdo nezná jejich hříšné otce. Zdá se, že jde o *creatio ex nihilo*... což je mimochodem sebedefinice ďábla, který ve své pyšce hlásá, že se stvořil sám.“

Mondspiegel se nesoustředil, zmínka o virech ho zasáhla na příliš citlivém místě. Stařec po vzoru velkých řečníků jeho únik nejspíš zachytil a zadíval se přímo na něj.

„Doslechli jsme se o vaší stanici a připadli jsme na myšlenku spolupracovat.“

„Jak?“ hlesl Mondspiegel nejistě. Mára se na něj povzbudivě usmál, jako by dostal nečekaný a velmi inspirující dotaz.

„Jak? Zafinancujeme jedno vaše... mystidrama to tuším nazýváte, pokud vy přijmete jedno téma naše. Televize je velký rozprašovač fám.“

„Paráda!“ (Lokvenc.) „Paráda, paráda, paráda!“

* * *

Angela Fosterová, stát Michigan, USA, 1984. Její matka, Florence Fosterová, zemřela při autonehodě. Byla v šestém měsíci těhotenství. Její tělo bylo udržováno na umělém oběhu a výživě sedmdesát jedna dní. Pak bylo takřka donošené a zdravé dítě vyňato císařským řezem. Po krátké ústavní péči převzali holčičku příbuzní, kteří jí nechali změnit jméno, aby nebyla později stigmatizována nezvyklými okolnostmi svého původu. Veškerá lékařská dokumentace je ověřena a uložena (adresa, e-mail, www). Z Vanyšova sešitku Zachráněnci, případ 18.

* * *

„Jména. Jména nám vždycky dávají ti druzí.“

(Pauza.)

„Jen výjimeční jedinci, například má sestra, se vzeprou této identifikační tyranii a trvají na tom, že si dají jméno sami. Šušul. V papírech má Alexandra. Matka se jí pokusila vnutit jméno Saša. Šušul dělala, že neslyší. Prosadila si, že se jmenuje Šušul. Všichni jí říkali Šušul, dokonce i učitelky. Ve třinácti se den ze dne rozhodla jinak. Byla Xandra. Když jí někdo řekl Šušul, Xandra dělala, že neslyší.“

(Pauza.)

„Je to velmi silná osobnost, má sestra. Jak se dnes asi jmenuje Angela Fosterová? A vůbec, kdo jí dal jméno Angela, když matka byla jen kus hniječícího masa a příbuzní jí jméno ihned změnili?“

(Pauza.)

„Ale já vám slíbil ten porodní mýtus. Já se vlastně ani nenarodil, vylíhl jsem se z inkubátoru. Jak tam asi bylo? Je lepší lůno mrtvé matky, nebo přehřátá bedna z plastiku...? Já se zajímám o konce, vy o počátky. To mezi nejspíš neznamená nic.“

(Pauza.)

„Vyprávěla mi to Xandra, ale stalo se to Šušul. Bylo jí tehdy asi jedenáct. Matku navštívila velmi stará žena. Mluvila s ní o samotě, ale Šušul vždycky ráda špehovala. Prý byla zdravotní sestrou v porodnici, kde jsem se kdysi narodil. Řekla matce, že už brzy zemře a že jí chce říct něco závažného. – Posloucháte vůbec? Zajímá vás to?“

„Hm.“

„Byla tajná řeholnice. Šušul to slovo slyšela poprvé v životě, ale nezapomněla ho. Sestra má mimořádný talent. Dnes umí asi devět jazyků.“

(Pauza.)

„Ta řeholnice měla zvláštní mandát. Když nějaké mimino umíralo bez křtu, v těch přehřátých bednách rozumějte, tak je směla nebo snad musela tajně pokřtít. Měla k tomu účelu svěcený fyziologický roztok. Aby šly rovnou do nebe.“

(Pauza.)

„Jednou se jí zdálo, že umírám. Počkala, až bude na noční sama. Otevřela inkubátor a pokřtila mě. Nikdo to nesměl vědět, byla blbá doba. Ještě jsem neměl jméno. Kdo mi ho měl dát? Matka blouznila v horečkách, otce krájeli na pitevním stole. Ta jeptiška mi dala jméno. Víte jaké? Ne, nevíte. Já taky ne.“

(Pauza.)

„Prý ho jen zašeptala a Šušul ho přeslechla. Pak jsem přežil. Ona to samozřejmě zamlčela, byla blbá doba. Až na stará kolena jí začalo vrtat v hlavě, nebo snad jí v řádu dali povel, že bych měl vědět, jak se jmenuju.“

(Pauza.)

„Myslíte, že mi to matka někdy řekla? Že se o tom jen slovem zmínila? Ne. Vsadím se, že to zapomněla, jen co ta jeptiška vypadla z bytu. Ne že by mi chtěla něco tajit. Pro ni to nemělo nejmenší

význam. Jí bylo jasné, že jsem Egon, protože Egon se jmenoval můj otec. Nebylo to moje jméno, ale jeho. Plandalo na mně jako šaty po mrtvém.“

(Pauza.)

„Šušul mě občas zlobila, že to jméno zná. Prý je směšné, ať jsem rád, že mlčí. Xandra přísahala, že ho nezná. Věřím Xandře. Matka zemřela a ta jeptiška už jistě taky. Ale já chci své vlastní jméno! Proč nesmím vědět, jak se jmenuju?“

„Proč nebrečíte, když se vám chce brečet?“

(Pauza.)

„Vyprávím vám svůj porodní mýtus. Chtěla jste to. Jsem hodný chlapec, plním očekávání těch druhých. – Proč neuděláte to svoje hmm?“

* * *

Nikdy neměl žádného gurua, i když to slovo bylo v módě, žádného Učitele, dokonce ani žádného přítele. Všechnu svou zmatenou povrchní duchovnost nasoukal z knih a z internetu, a byla dílem samotářské sebeobrany. Velmi amatérsky zvládl základy astrologie (byl Rak v Raku, na ascendentu Černou Lunu), značně ho zaujal I-ťing a strávil s tím symbolicky blábolícím poradenstvím nejednu hloubavou hodinu. Možnost, že existuje databanka všech příběhů, všech možných příčin i následků našich činů, ho stejně povzbuzovala i děsila.

Kdysi, kdy podléhal vzdělávacímu teroru své sestry Xandry (se Šušul se prakticky lhostejně minul), učila ho i homeopatii. S nindžovskou rychlostí se pro ni nadchla, prozkoumala ji a zase zavrhla. Dokonce si v tom magicky výmluvném prostoru přiřkli své léky: on byl hřbitovní keř Thuja, zerav, od staročeského zera-

wi – řeřaví: ponuré, pomalu hořící obětní dřevo. O sobě Xandra tvrdila, že je typická Lachesis (antická sudička a zároveň smrtelně jedovatý had). Ale nepřekročili hráz pojmů a žádné pilulky nikdy nepolkli.

Občas zkoušel v pustině svého pokoje jógu, ale jen si zmasakroval líné tělo a v noci ho budily bolesti zad. Zato ho fascinovala americká kniha *Choice your mantras*: věnoval tomu pokusnictví skoro rok. Dlouho byla jeho favoritkou Sarasvatí, bohyně řeči a vzdělání, *aim aim aim*, potom mocný bůh Kršna, v jehož ústech lze vidět celý vesmír, *hrím hrím hrím*, krátký čas experimentoval s temnou a rozkladnou mantrou *húm*. Zdálo se mu, že našel, co dávno hledal. Našel, co dávno našel: mluvení beze smyslu, kouřovou clonu slov.

Bylo mu sotva pět, když objevil svou čapku neviditelnosti. Stačilo opakovat si v duchu pořád dokola nějaké slovo, třeba *mrkev mrkev mrkev* nebo *záchod záchod záchod*, a člověk zmizel ze skutečnosti. Rázem nic, co se dělo kolem, nebylo doopravdy. Nebo aspoň ne úplně doopravdy. Slova uměla vysát z reality šťávu a nechat ji bledou a neškodnou jako vzdálený zápas obrů, viděný skrze zapocené sklo.

Po dlouhém a neplodném střídání různých manter konečně přistál v nejbezpečnějším přístavu ze všech, u dobráckého boha Ganěši se sloní tváří, tlustoučkého plnítele přání, *glaum glaum glaum*. Ale co mu mělo božské slůně splnit? Váhal mezi dvojí odpovědí: buď mít vůbec nějaké skutečné přání, anebo být zcela bez přání.

* * *

Dne 22. 4. 1978 v letadle společnosti ARCO na lince do Rio de Janeira dostala jedna z cestujících předčasné porodní bolesti. Řídicí stanice

dala pokyn přistát. Při přistávacím manévru letadlo vletělo do bouře. Pevnina ještě zachytila kapitánovu zprávu, že se dítě narodilo a že je to chlapec. Poté se letadlo zřítilo. Ztráta činí i s posádkou dvě stě dvacet mrtvých. Novorozenec byl vyproštěn z trosk živ a zdrav. Z Vanyšova sešitku Zachráněnci, případ 21.

* * *

Doktorko. I sestra měla mantru. Našla si ji sama, během svého divokého mládí: v jejím nebi nebylo místo pro bohy. Snažila se mi ji předat, ale marně, nebyl jsem pro to zasvěcení ještě zralý. Jí ta mantra pomáhala přežít. Víte, jak zněla? Nevíte! No a? No a? No a?!!!

* * *

Cesta z terapie byla dlouhá, protivná pouť napříč celým městem, s trojím přestupováním. Kvůli diplopii nesměl řídit a byl odkázán na hromadnou dopravu. Blížila se půlnoc, odliv. Metro svištělo podsvětím takřka prázdné. Měl mizernou náladu, jako vždycky touto dobou. Připadal si jako zrádce (sebe sama: zas na sebe něco ostudného práskl), jako zkrachovec (zkrachoval tak strašně, že se musel léčit), jako lhář (stejně to hlavní zase zapřel) a jako odepsaný případ (léčba nepomáhala).

Náhle si všiml reklamní tabule, visela hned proti němu. **Jen dokonale je pro vás dost dobré**, hlásal nápis pod obrázkem jakéhosi šmejdu. Vedle byla deska s množstvím textu. Nedbale zafixoval zrak.

„Moje láska k Tobě přesahuje všechno, co o lásce lze říct. Ach miláčku, můj navěky věkoucí miláčku, nedej se oklamat řečmi

a pseudodůkazy o konečnosti lásky, o nutné degradaci všeho, o tepelné smrti citů, o neodvratném pádu v bezpříčinný chaos a pustou nerozlišenost!“

Ohromení ho zvedlo ze sedadla. Která firma se propaguje touto obskurní literární formou? Automatismy utrpěného vzdělání provedly bleskovou textovou kritiku. Jistá slovní natupírovanost nemohla zakrýt poučené IQ, možná ne dost dobré pro literaturu, ale rozhodně kontraproduktivní pro jakoukoli reklamu.

„Jak se Tě dovolat, když neodpovídáš? Měsíc co měsíc, vždycky za úplňku, Ti budu psát touto cestou. Jeden takový vzkaz mě stojí přes sto tisíc korun, reklamní agenti se mi nepokrytě smějí, když se ohlédnu, vidím jen ťukání na čelo, které se nikdo nepokouší zakrýt... ale já nedbám, všechno se ztrácí v bezvýznamnu, pokud Ty nejsi se mnou, miláčku, na věky věků miláčku!“

Co to má znamenat? Ostražitě se otočil přes rameno, jestli ho někdo nesleduje (hardáci? softáci? už jede kamera? už na něj letí rudý balón?), jako by se dal přistihnout při něčem velmi osobním a zahanbujícím. Ale vagón byl dokonale prázdný. Nikdo mu nevytil polévku za krk, žádné vítězné KIŠ KIŠ. To ho zaskočilo ještě niterněji: jednu bolestnou vteřinu mohl věřit, že adresátem toho dopisu je on.

* * *

Co to má znamenat? Jak to já mám vědět? Xandra se tak hloupě neptá. Ta odpověď zná!

To lehátko příšerně vrže, jak to můžete snášet? Nebo i to vrzání je šifra? Když mi náhodou zakručí v břiše, zeptáte se: „Co tím chcete říct?“ Vy přece věříte na nějaký druh *znamenání*, na výklad snů kupříkladu, na porodní mýty kupříkladu, na převodní

páky těch svých interpretací. Vás ta víra dokonce i živí, jenže už je domestikovaná, staré čuně v chlívku doktríny.

Vyšel mi hexagram *Soumrak*. Doslovný překlad zní *Zranění světla*. (Praskne mi žárovka? Oslepnu? Hrozí mi nějaká abstraktní hrozba? Smrt?) Proč se šklebíte nad I-ťingem? Vychází ze stejné premisy jako civilizované právo: příběhy se opakují a každý náš čin má svůj precedens. Jeho dopad lze odvodit empiricky. Aha, i teď se šklebíte. *Zase mluví jako mudrc*, říkáte si. *Únik*, říkáte si. *Není kam utéct*, říkáte si. *Já vím, já vím*, říkám si já.

Má matka se domohla spásné víry, že cokoli znamená cokoli. Já jsem šel studovat literární vědu v bláhové naději, že významy mají logiku, přehlednost snáře: *na zem ve snu sráti = čeká tě bohatá úroda*. Sestra došla z nás tří nejdál. Upřímně věřila, že nic neznámá nic. – Co to znamená, když mladá krásná žena věří, že nic neznámá nic?

(A pak, na odchodu, mezi dveřmi): Víte, že mi dvakrát zachránila život? Bohužel, nedokázal jsem ji na její hrdinské cestě sledovat.

* * *

Druhý den neodolal a jel ve stejný čas stejnou trasou. Prošel pět vagónů hledaje ten blouznivý, podivný dopis (včera byl na konečné dřívě, nežli stihl přečíst poměrně dlouhý text, aspoň dvě normostrany), ale dnes bylo metro plné japonských turistů a to, co hledal, stejně nenašel. Dřív než zklamán vystoupil na stejné konečné jako včera, všiml si reklamní tabule. **Ujistěte se, že nebudete cítit!** hlásal nápis pod obrázkem deodorantu.

„Pan doktor Mondspiegel, nemýlím se?“ řekl mu někdo těsně za zády. Úlek a bleskové, bezobsažné ponížení, jako vždycky, když byl zaskočen. Za ním se usmíval ten stařec Mára.

„Jak milé setkání! Á, vás také zaujal ten slogan. Je to vůbec gramaticky správně? Bojím se, že je. Dovolíte, abych vás doprovodil? Ani nevíte, jak vítám příležitost prohodit s vámi v soukromí pár slov.“

* * *

Od otcovy smrti žila jeho matka jako jeptiška. Stala se podstavcem otcova pomníku. Stala se mýtem věrnosti a lásky. Byt se proměnil v minové pole: byly tam zakázané zóny a nedotknutelné předměty.

„Na tu židli si už nikdy nesedej, miláčku, ta je tatínkova.“

„Jestli se ještě jednou budeš hrabat v otcově zásuvce, Sašo, půjdeš z domu.“

„Ne, chlapečku, máš svoji postýlku.“

Živým mýtem věrnosti a lásky: mýtem nesmrtelnosti. Smrt měla jen omezené kompetence. Uměla provést cosi malicherného s fyzickým bytím, ale s tou částí bytosti, která je nejdůležitější, neboť podstatou bytí je Láska, s tou nemohla provést dokonale nic.

„Proboha, dělá, jako kdyby lásku vynalezla! Skoupila všechny akcie! To, co k sobě cítěj druhý, to podle ní není láska, ale jen padělky, skleněný korálky divochů v džungli!“ ječívála Xandra, dokud ještě žili jako rodina. „Všechno to jsou pustý kecy! Hádali se jako pes a kočka! Vysmrděli jeden na druhého všechno, co smrdí v každým blbým manželství!“

„Je mu věrná,“ oponoval chabě. Xandra obrátila oči v sloup.

„Vždyť se před ním v noci zamykala! My dva se nejspíš rozmnožili výtrusama jako houby, protože ta ženská, bratře, ta mu nedala! Na tebe ty kecy může zkoušet, tys tu nebyl! Ale já s nima žila přes pět let!“

Možná. Ale jemu odkázala danajský dar nevidané ceny: naději v lásku nepodléhající změnám, imunní vůči tepelné smrti citů, v lásku, která letí do věčnosti tempem dvacet čtyři hodin za den, navěky věkoucí miláčku. **Jen dokonalé je pro vás dost dobré.** Nepoznal ani ty skleněné korálky v džungli. **Ujistěte se, že nebudete cítit.** Ujišťuje se přes čtyřicet let.

* * *

„A vám se profese dramaturga líbí?“ zeptal se Mára cestou z metra. Kráčeli příměstskou tmou lehce, jako by byli staří známí. „Víte – a věřte, že je to kompliment – vy nejste na tu práci typ.“

Lednový měsíc svítil jako levá závorka před neviditelnou větou. Mondspiegel mlčky konstatoval, že na ta slova čeká téměř rok.

„Dramaturgie je dost riskantní živnost... taková zrádná verze všemohoucnosti. Spisovatel tvoří své smyšlenky ab ovo, pojmenovává věci jako Adam v ráji... Řeky inkoustu protekly kalamáři, aby jistí učení mužové přesvědčili jiné učené muže – ženy byly tehdy negramotné –, že Adam v ráji mluvil hebrejsky! Případně latinsky či řecky. Učení mužové jsou vesměs strašně hloupí, že? I Dante, při vší úctě, napsal pěknou hloupost: Bůh prý vnukl Adamovi řeč tak, že pilně otrásal povětrím. Vyráběl hromy, prásk!, skučící meluzíny, húúú... a učil Adama mateřštinu světa: jazyk přírody. Tristní omyl! Skutečnost není matkou řeči... naopak, drahý Allighieri, naopak!“

Stařec půvabným gestem zahrozil nepřítomnému básníkovi a pak touž rukou chlácholivě naznačil Mondspieglovi, že jeho se tato symbolická výtka netýká.

„Mimochodem, příteli, znáte pojem z mystiky *adamská řeč*? Ne? Tuze zajímavé téma! Někdy si o tom musíme popovídat! Ale já strašlivě zabíhám!“

Zvedl se lehký kozoroží vítr, vehnal jim do tváří krystalky ledu a zas ulehl.

„Doktore Mondspiegle... je pro mě rozkoš vás oslovovat, máte mimořádně krásné jméno... ta sršivá kaskáda významů! ... vy přece víte, že skutečnost nehraje v životě hlavní roli, že?“

Mondspiegel měl zvláštní dojem, že mu přitakává celým srdcem, ale že to vlastně nechce slyšet. „Proč myslíte?“ zeptal se, ne bez úzkosti, že dostane až příliš trefnou odpověď. Jeho průvodce se drobně zasmál.

„Kdo jako vy a já pracuje s odrazy – s domněnkami, sny a všemi zplodinami mysli – dovolte mi říct, že obdivuji vaše literárněvědné práce –, ten dříve či později tohoto náhledu dojde. Studium fámy je velmi inspirující! – Nechcete už zahrnout? Aspoň mineme to nudné parkoviště!“

Když byli u dveří nízkého tmavého domku, Mondspiegel si uvědomil, že stařec sem trefil lépe než on sám.

„Vy to tu znáte?“

„Jak by ne! Vždyť jsem tu celé věky bydlel! Však pozdravujte starou Karmen! Úžasná osoba! Ta výdrž! Ona snad opravdu je nesmrtelná! Má ještě v kuchyni ten obří mrazák?“

„To nevím. Nepouští mě tam.“

„Asi k stáru ještě zpodivínštěla. I když ona už se nejspíš narodila stará, vy si ji snad umíte představit jako dívku? Ten mrazák mě vždycky vzrušoval, velmi... ale už jsem vás zdržel dost. Bylo mi vskutku velkým potěšením!“

Dvorně se uklonil a mizel. Ještě mu zvesela mávnul ze tmy:

„Doktor Měsíční zrcadlo! Krásné, krásné! Adam v ráji k vám byl nad obyčej laskav, že?“

* * *

Šahrazád ví, že konec existuje. V jejím modelu je místo pouze pro unhappy end. Konec pro ni není útěšná závěrka všech dějů, azylum věčného spočinutí už neohroženého změnou, odvěký sen happy endu, item sen každého náboženství: možnost trvat bez náročné povinnosti žít. Šahrazád zná jen jeden konec, potupnou a krutou smrt. Zcela pragmaticky hledá triky, jak tu katastrofu oddálit alespoň o den. Její taktika je prostá: v nejlepším přestat. Neklesnout hlasem

* * *

Potom, už dost pozdě v noci, smutná dřevnatá onanie, odvěká touha bysty po torzu. Z tajné skrýše v plastikové tašce na fén vyndal videokazetu Sex sex sex! Žena, která se na dvacet minut stávala hrdinkou jeho nočního denního snění, nebyla mladá ani krásná. I v tomhle pokleslém dramatickém žánru představovala hereckou šmíru, afektovanou, sprostě čvachtavou. Nikdy by ji nechtěl potkat ve dne. Když konečně dospěl k řídkému orgasmu, byl v rozpoložení člověka, kterého z horečného spánku vzbudí výbuch: velmi excitovaný i zcela otupělý, vylekaný a zpocený.

Chvilí se marně snažil usnout, *glaum glaum glaum glaum*, a pak si vzpomněl, že paní Karmen mu jistě nechala dole večeři. Neměl hlad, jenže ona nesnášela, když nechal jídlo, a trestávala ho pak přesolenými a nechutnými pokrmy. Po špičkách sešel a našel na stole vystydlou kaši. Odpozem se mu stáhl žaludek. Šel ji seškrabat do záchodové mísy, ale na dveřích visel vzkaz *Nesplachuje!* Chtěl kaši shrábnout do novin a zítra tajně vynést z domu, ale rezignoval a snědl ji.

Když dojedl, vzkaz už na dveřích záchodu nebyl. Byl si téměř jist, že mezitím nikdo chodbou neprošel.

* * *

Zkusil vejít do zasedačky tak nenápadně, aby neprobudil ani moly na zdi, a zaslechl útržek hovoru hisbojs. Dřív, než si vůbec uvědomil, o čem je řeč, projel mu tělem slabý elektrický proud.

„Blbost,“ tvrdil Hubert, „to je evidentně literátskej styl.“

„Třeba je literát. I literáti jsou ve vzácnejch případech schopný lásky.“ (Bety)

„Ale taková veřejná masturbace, to by moh jedině totální grafo-man, a na grafomana je to zas moc formálně poučený.“

„Já čuju, že z toho vyleze nějaká reklamní kampaň, jen ještě nemůžu čapnout na co.“ (Hisboj, jehož jméno už půl roku vytrvale zapomínal. Jára? Míra?)

„Reklama?! Vždyť je to - teda pokud vůbec existuje - trapnej sexuální loudil. Někdo, kdo se takhle doprošuje baby, prodá leda pohřeb žehem. To bude nějakej intelektuálskej hec.“

Stál úporně obrácen zády k hloučku a předstíral, že hledá v knihovně. Na skle matnělo kolečko jeho dechu. Všichni užívali jenom maskulinum. Nikdo si nevšiml, jak důsledně ten text zpívá řečí ztraceného ráje, hermafroditní gramatikou andělů.

„Mondy! Četls ten milostnej blábol v metru?“

Andělů bez pupíku, nezrozených z ženy ani z muže. Andělů, kteří jsou dokonalost sama. Děsivá záře jejich nedotknutelného těla. Aleluja, aleluja!

„V metru? Nečetl.“

* * *

„Proč si sakra pořád myslíte, že vám něco tajím?! Proč bych vám sakra platil tyhle absurdní peníze? Kdybych věděl, co vám mám vykládat, tak vám to sakra řeknu! Nezkoušejte na mě ty grázlovský

profesionální triky! Ne, nelehnu si. Jdu pryč. Končím! Mám vás po krk!“ – – – „Promiňte.“

* * *

„Efekt vlaštovčího hnízda.“ V alpském lyžařském středisku došlo k výbuchu plynového kotle v penzionu plném turistů. Dům se zřítíl, zahynulo 27 lidí, desítky osob byly zraněny. Jediný, kdo vyvázl zcela bez úhony, byl postarší Brit, který ve chvíli nehody psal dopis. Židle, na níž seděl, byla v rohu sevřeném venkovními zdmi. Právě tyto zdi vydržely náraz a mezi nimi se díky tzv. efektu vlaštovčího hnízda udržel kousek podlahy, právě tak veliký, aby se na něj vešla židle. Šťastně zachráněný Brit na ní musel několik zimních nočních hodin nehybně sedět ve výšce třetího patra, dokud ho nesundal hasičský sbor. Dopis, který již nestihl dopsat a který byl později nalezen v troskách, byl sebevrahův dopis na rozloučenou. Zachráněnci, případ 25.

* * *

Neklid rozežíral jeho dny jak mol, kladl vajíčka do temných záhybů noci. Jistěže věděl, co tají před svou doktorkou. Nikdy tam nikdo nevstoupí, do toho místa za všemi místy, kam gravituje celý jeho prostor – a kam už ztrácí cestu i on sám.

„Mondínko, ty bys byl docela milej člověk,“ řekla jednou Bety rozjíveně, v náladě, které propadala bohudík jen zřídka, „jen kdyby sis občas sundal skafandr.“

Nic v jeho životě nebylo pravé. Na všem chyběl punc. Od té noci po matčině pohřbu přestal žít v prvé osobě přítomného času. Když už se z nezbytí musel stýkat s lidmi, unikal tisíci různými spárami, *glaum glaum*.

„Haló!“ zatukala mu na čelo, dřív než stačil uhnout. „Je tam uvnitř vůbec někdo? Nobody's home!“

Skryt za svou podivínskou málomluvnost a za silné kouřové brýle (mírně šilhal, levé oko utíkalo ven a vzhůru) trávil hodiny v nucené společnosti druhých a nechal mysl bloudit *jindy jinde*, nedbalou, nejistou, neuspokojenou, stín mezi stíny, bardo bludných, napůl spících duchů, bardo lhostejných, bardo vlašně zoufajících, bardo nikam nepatřících, bardo mazlavých a slizkých... hnán jedinou opravdovou touhou, nebýt tady a teď.

Když našli jeho otce na rozmoklém náspu, na štěrku a svatojánském býlí, ležel na zádech s pažemi od těla jako rozečtená kniha, husté plavé vlasy do čela. Bylo mu třicet, stárnoucí mladík s půvabem dychtivosti, která už nebude nikdy zklamána. Byl děsná citlivka, říkala Šušul, když brečel, vůbec nezavíral pusu. Matka říkala: Tvůj otec tě má rád.

Velkým písmem: to, že on sám je ve svých jednačtyřiceti panic, to *není* to tajemství hodné strážení!

* * *

„Pane doktore! Pane doktore!“

Vanyš mu mával dlouhou rukou a vypadal takřka nadšeně. Mondspiegel neměl talent na styk s nadšenými lidmi, ale už nebylo zbylí, hoch mu sbíhal ob dva schody vstříc.

„Váš šéf mi nabíd smlouvu! No ty zachráněnci! Že mám napsat cyklus. Já řek, že jsem v životě nic nepsal, a on, že vy mi poradíte nejlíp. Jste rád, ne?“

„Já se omlouvám, sám sebe pomlouvám, Mondy, pojd' na mou hrud'!“ (Vzápětí, Lokvenc vybíhá z toalet, ještě vlhkýma rukama je plácá do zad. Poslední naděje, že Vanyš přeháněl, je pryč.) „Já

myslel, že ty seš jen takovej intelektuální maskot – a bum!, ty takovejhle gól! Kde jsi splašil toho famózního kluka? Mondy! Já tě zaúkolovávám! Ty mi z něj uděláš spisovatele!“

Držel každého pod jednou paží a jako vždycky spěchal: rázovali chodbou jako chorovod.

„To je vono, chlapi! Ne víc krve, ale bledý ňůječ mlno, něco lila, tajemno, jenže pozitivní – to je naše nový heslo, pozitivní tajemno!“

Poslední rating překvapivě dokazoval, že takzvaní potemníci, jak se s pohrdáním říkalo konkurenční tvůrčí skupině specializované na paranormální jevy, nebezpečně získávají náskok. Oni taky prodávali vodnaté lži a *mystidramata* svého druhu, nestoudné inscenace zhola vymyšlených dějů, ale nikdy sami sebe nepráskli.

„Jenže, chlapi, voni to halt dělaj blbě, takový to primitivní hú hú, byl tu duch! Ale bojovej tým Lokvenc-Mondy-Vanyš, to dá našim fórům absolutně novej ksicht! Na konci nebude špinavý spodní prádlo, ale zázrak, *prásk* prostě bude zázrak... chápete? Vyštajgrujem napětí, jako že bude konec světa... nikdo už neví, co je hra a co je pravda, panika vrcholí, diváci nám chčijou strachy... a prásk ho!, záchrana, happy end, náš moderátor bude anděl strážnej... Potemníkům rádně natrheme prdel!“ Lokvenc se kratičce zasníl. „Já vím, co lidi doopravdy chtěj. Rozptýlení. A proč? Protože se boje smrti. Zkombinuj srandu a smrt a seš král obrazovky.“

„Co takhle šou Rozptylová loučka?“ zamumlal nevinně Vanyš. Eda se zahemžil letným podezřením, ale pak se pro jistotu zasmál a hlasem nezvykle normálním dodal:

„A ty se to opovaž posrat, Mondy. Tenhle ogar to totiž vyšáh. Jestli je v týhle branži nějakaj fakt byznys, je to naděje.“

Mondspiegel se cítil jako na židli ve výši třetího patra. Kolem zimní noc a pod ním hromada sutě. Ještě je z ní slyšet křik a steny.

Sedí tam v pyžamu? Byla noc, psal dopis. Ano, určitě tam sedí v pyžamu.

* * *

Šušul žádného bratra nechtěla.

„Vaše sestřička,“ tradovalo se u nich v domě, „když jste se narodil... balili jsme jí kufříček na tábor a ona si – považte! – ustříhla copánek, aby se mohla česat sama, aby na ni nesahali cizí... My k ní běželi, že už má bratříčka... Neohlídla se od zrcadla, pižlala si ty své krásný vlásky a jen řekla: To se mě nijak netýká. – Ona už v pěti mluvila tak dospěle, tak... To se mě nijak netýká.“

Když bylo pět jemu – Šušul deset – bylo už tiché šílenství jeho matky natolik zralé, že ho Šušul rozpoznala, pojmenovala a nenáviděla.

„Miláčku,“ říkala mu matka mezi řečí, mezi vařením polévky a smetáním drobků z hrany stolu, „tatínek ti vyřizuje, že z tebe má radost a že tě moc moc miluje.“

„Nic ti nevyřizuje! Je mrtvej! Je shnilej, a co neshnilo, je naložený v lihu, protože ho jako všechny zavražděný pitvali!“

„Neposlouchej ji, chlapečku. Hmota není důležitá. Tatínek existuje navždy a jeho láska taky existuje navždy.“

„Je mrtvej mrtvej mrtvej mrtvej! Mrtvý nemluvej!“

Šušul nikdy nedostávala záhrobní vzkazy. Sedával mlčky jako maličký následník trůnu, zalit tou chladně sálající láskou, a zkoušel si „hrát s očima“: začínal tehdy lehce šilhat, a když se mu povedlo – sám nevěděl jak, ale cvikem v tom nabýval jistou zběhlost – uvolnit mysl tak, že nebyl úplně teď a tady, věci na stole se zdvojily. Náhle tam ležely dva rohlíky, dvě lžičky. Bylo to jeho tajné kouzlo. Měl to moc rád. Nikomu o tom neřekl.

„Mrtvej mrtvej mrtvej mrtvej!“

Dvě maminky, dva nosy, čtyři oči.
„Bud' zticha, Alexandro. Tebe se to nijak netýká.“

* * *

Ještě než vyšel z televize, dostal spásný nápad, první nápad toho nevlídného dne.

„Edo! Poslyš, když teď mám svůj vlastní projekt, ty happy endy nebo jak to nazvem, nemoh bys mě uvolnit z toho nočního metra? Já na to stejně nějak nejsem. Víš, že bych se tomu klukovi moh věnovat plně –“

Lokvenc na něj chvilku nechápavě zíral. Možná už zapomněl, jaké metro, jaký kluk a jaký projekt. Ale pak se zasmál a mohutným plácancem stvrdil svůj milostivý ortel:

„Mondy, chlape špatná, hrom tě rozraz! Tak se tomu klukovi věnuj fakt plně!“

(Narážka, doktorko, samozřejmě nárážka!)

* * *

Dole stály cizí boty. Honem vběhl do jídelny, kde našel horkou, ostře kořeněnou polévku. Ochutnal ji a popálil si jazyk – ani nevěděl, zda horkem, anebo Tabascem Chilli – pak zaklopil mísu starodávným víkem s porcelánovými růžemi. Kdo asi přišel – neznám, neohlášen, ani nechtěn? Dřív tak občas přicházela Xandra, ale už tu nebyla pět let. Vanyš? Jen to ne, ještě se nepřiměl jeho text dočíst, natož aby na něm zapracoval. Nerad vyšel do podkroví. Kdosi seděl na nejvyšším schodu. Zdola viděl jen zářivě bílé ponožky.

„Nechtěl jsem nechat stopy,“ řekl přezdvorně docent Mára.
„Stará Karmen by se vztekala. Odpustíte neodpustitelné? Věřte, že

nevpadám k lidem bez pozvání, a i vás snažně prosím, abyste mi bez skrupulí řekl, mám-li rovnou zmizet beze stop.“

„Jen pojďte. Stejně nemám žádný program.“

Ihned své vstřícnosti zalitoval, protože ho přepadl hryzavý hlad. S nečekanou silou zatoužil po té polévce dole. Cítil na jazyku slastnou horkost. Než Mára odejde, řekl si nahněvaně, mísa vystydne.

„Jdu vám, milý Mondspiegle, učinit jistý návrh. Ovšem zatím ve vší diskrétnosti. Jakýkoli únik informace by vzal naší spolupráci všechen smysl... přesněji řečeno, k žádné by ani nedošlo.“

„Já ale nejsem nijak kompetentní,“ bránil se Mondspiegel chabě. Rostoucí hlad ho rozptyloval. „Jsem jen řadový dramaturg, do koncepcí ani nemám zájem mluvit.“

„Vím, vím... ale taky jste jediný myslící člověk, na kterého tam lze natrefit. Pana Lokvence jaksi nemohu brát vážně. Je to pravý muž na pravém místě – obtížný žvanil, prominete-li. Televizi snáším jenom jako přístroj. Víte, jsem tak trochu kutil. Ta bedna mě baví víc zezadu.“

„A proč s ní tedy vůbec chcete jednat?“

Stařec se zasmál, jako by slyšel pikantní žert.

„Misionářovo cestovní peklo, znáte? Ne? Jeden španělský obraceč na víru, tuším Vasco da Franca bylo jeho ctěné jméno, měl mimořádný úspěch mezi indiány a ohromoval počtem pokřtěných. Jeho kouzlo bylo prosté. Vozil s sebou cestovní peklo: malou pec. Dával ji doruda roztopit a při kázáních do ní jen tak mezi řečí házel kočky. Jejich skřeky a úpění, skvěle přirozené zmítání se v mukách... a ovšem i spousta smradu... daly rudým tvářím jasný důkaz, co čeká pohany po smrti. Už mi rozumíte? My oba jsme dealeri pouhého slova. Slovo nestačí.“

„A proč jste přišel právě za mnou?“

„Drahý doktore, mé téma, koníček i profese je lež. Respektive: šedá zóna mezi lží a pravdou. Fáma, omyl, sen, umění, zázrak...“

Primární substance jsou nudné, osobitost vzniká teprv ve směs-
kách. Tajný poměr nemožného s možným... incest inteligence
a víry... Incest mě fascinuje vždycky. Vás ne?“

Je možné, že by tu polévku cítil až do prvního patra? Neměl
mimořádný čich své matky.

„Právě proto se až úzkostlivě snažím jednat čestně. Dohody musí
být bezrozporné. Dám vám dnes jedinou otázku a trvám na tom, že
si vezmete čas na rozmyšlenou. Zní: pokud se uvolíte vyslechnout
můj návrh – bez ohledu na váš nesouhlas či souhlas –, necháte si
ho navždy pro sebe?“

Vstal a půvabným pohybem sklonil hlavu. Odcházel s úsměvem,
chodidla stále něžně bílá. Když za ním konečně zaklaply dveře,
Mondspiegel seběhl do kuchyně. Vlčí hlad v jeho útrokách sílil.
Spěšně sňal víko a s překvapením zjistil, že mísa ještě pořád pálí –
dokonce možná víc než dřív.

* * *

*Happy end podsouvá čtenářům zásadní myšlenkovou faleš: ztotožňuje
dva netotožné pojmy, totiž konec a cíl. Snaží se nám vnuknout víru,
že jsme na konci konečné dosáhli cíle – zdaru úmyslů chovaných od
počátku, splnění slibu, sklizně zralých plodů touhy – že je dokonáno
k dokonalosti. Smutný omyl! Na konci nikdy nejsme v cíli, naopak,
jsme zaskočení s jednou nohou bosou, nedopsané dopisy nám padnou
z ruky, je pozdě na slovo pravdy... Tragika konce je v tom, že není cílem,
ale znemožněním cíle dojít. Šance na dokonalost je opět promarněna.
Šahrazád noc co noc oddaluje konec ve vidu navždy nedokonavém.*

* * *

Mezitím hisbojs, vždycky aktivnější než on, nezaháleli. Skupina chystala mystidrama. Poté, co Mondspiegel zrádně vycouval z týmu, plán s nočním metrem padl na Babetu a hisbojs ho teď „dotahovali“. Scénář: v posledním vagónu budou cestující, tři budou tajní spřeženci televize, plus jedna populární osobnost. Kdo to má být (politik? herečka? podnikatel?), to bylo věcí nekonečných hádek a zavržených návrhů.

„Jak dostaneš... (*zde se střídala různá slavná jména*) ... v jednu v noci do metra, to mi teda pověz!“

„To je to nejmenší, to chce kontakt. Někdo si řekne o doprovod... to se zařídí!“

Odpojený vagón zmizí v pravěké jeskyni depa. Minuty kapou, kolem tma. Nervozita. Probůh! Co se stalo? Čtyři neviditelné kamery horlivě sají „materiál“. Osoba X dostane SMS, že jde o únos, a X (multimilionář) má dát výkupné. Výhrůžky explozí. Jeden z nastrčených hráčů začne panikařit. Osoba X musí reagovat. PRÁSK!

Zde se softáci s hardáky rozcházel. Softáci měli strach z infarktu cestujících a trvali na tom, že až na X musí být všichni zasvěceni do plánu. Hardáci tvrdili, že tím to ztratí šťávu. A co je šťávou mystidramat? Jen tu člověčí dužinu pěkně zmáčkni, ať vytryskne horká šťáva pravdy! Ti lidé musí mít *pravdivý* strach.

Emoční mapa možností: X dělá hrdinu, náš člověk komplementárně kvílí děsem.

X hraje mrtvého brouka: náš člověk se ho hlučně dovolává, svaluje na něj všechnu odpovědnost.

X si nadělá do gatí strachy (slovy hisboje Járy Míry), náš člověk celou situaci zlehčuje.

Mondspiegel byl šťastně mimo hru. Aspoň k něčemu byl Vanyš dobrý. Práce na projektu *happy endů* (ještě s ní nezačal a Vanyšovi

se zbaběle vyhýbal: už oslyšel aspoň tři jeho vzkazy) ho vyvázala z povinnosti přispět k tomuto hanebnému nesmyslu.

„A teď bacha, hisbojs! Embargo na všechno, co se v týhleť komoře řeklo. Jede nás v tom přesně sedm: vás pět, Mondy bude stranou, ale Mondy na rozdíl od vás není plechová držka... a já, generalissimus Lokvencissimus. Čert vás trhni mezi dveřma, jestli se ožerete jak velbloudi a vykecáte to! To ten fantastickéj projekt můžem sbalit. Vtip mystidramat je v tom, že jsou tajný jako atomový ponorky! – Ano, Bety? Milion, plus minus kredenc. Ne, o náklady se výjimečně nemusíme starat, tuhle srandu platí MARA company.“

* * *

Ne, konec nebývá totožný s cílem, bohužel. Jediná naděje nám zbývá: že je alespoň severním pólem, z něž už sáně mohou mířit jenom na jih, jižním pólem, z něž už vede cesta jenom na sever. Že v bílé vánici mine onen bod obratu a nevědomky se začneme obracet v opak. Absolutno zřídne. Hrůza přestane brát samu sebe vážně, štěstí se začne nenápadně nudit... Dokonalost se drolí zpět do pokusů a omylů. I šťastný konec jednou skončí, život jde dál a zas je všední den. Warte nur, Welle. Chvilé neposečká. Naděje i děs jsou dětmi jediného slova: „pak“.

* * *

Když jel v noci domů metrem, naschvál vyhledal poslední vagón a hleděl na ospalé mlčenlivé lidi, jako by sčítal předem obětované. Nikdo nevypadal jako televizní hvězda. Brzy se octnete v depu, myslel si. Ne-li vy, tak někdo jiný. Ne-li teď, tak někdy jindy. Všechny vás časem dostanou. Zahanbí, znemožní, vyděsí k smrti.

„Mimochodem, ten eskalátor jel dolů. Bylo by logičtější, kdyby jel nahoru, nemyslíte? Dolů, doktorko.“

* * *

Nedávno, na párty, z níž nešlo utéct, rozvíjel jeden z hostů (psycholog potemníků, muž mohutný jak mamut, z nějž magie obrazovky udělala experta na všechno a proti všemu) svou teorii pěti spouštěčů.

„Každý chlap má hormon nastavený na zhruba pět spouštěčů. Trvalo rok tvrdý psychoanalýzy, než jsem si ujasnil ty své. Za á: tmavý oči. Za bé: pěkně vyšpulená pusa, takový ty naducaný ne-groidní bochánky. Za cé: pořádný moravskéj prdel. Dé a é neřeknu, to bych se pýřil. Ale když v kupé sedí holka, na věku nesejde, a má ty znaky tři, tak couvám. Tři jsou maximum, kdy se dá odejít po svejch. Když má čtyři, hormon velí. To tam vlezou jako liška do pasti.“

Babeta: „A když pět?“

„Pět?“ Zalapal po dechu, zvrátil hlavu a na doklad síly té představy ještě obrátil oči v sloup. „Takový ve volný přírodě neběhají. To je jen poluční sen!“

Hlouček se zasmál a Bety pak do konce večírku chodila od muže k muži a počítala znaky, které odmítala upřesnit. Rozdávala nuly, jedničky a dvojky. Eda dostal jedna minus. Mondspiegel se stále přesouval prostorem, aby jí unikl, doufaje, že na něj zapomene, ale ona si ho neomylně našla a sál ztichl lovcím očekáváním.

„Mondy... Mondy...“

Prohlížela si ho zblízka, zlou chytrou tlamičku až u něj. Cítil pot, martini a ostrý přízvuk drahého parfému Myself. Dávno nebyl ženský pach tak naléhavý.

„No... kolik?“ zeptal se někdo, když už to trvalo moc dlouho. Bety si Mondspiegla přitáhla a šeptla mu do ucha:

„Pět.“

* * *

Happy end je jistá cesta do neštěstí, protože citům panuje nerovnost. Kdyby nebylo nerovnosti, nebylo by štěstí ani neštěstí. Jevy by byly pouhými jevy, kruhy na klidné hladině myslí, kruh jako kruh, jev jako jev. Je to rozdíl, co nám dovolí oddělit světlo od tmy, vody od vod, muže od žen a dobré od zlého. Happy end je tou nejbezpečnější předzvěstí zkázy, protože jinam než k opačnému pólu cesta nevede.

* * *

„Pane Vanyši, nevím, budu-li vám něco platný. Můj čas je vám jistě k dispozici, ale autor jste tu vy.“

Šlapal vodu. Věděl, že šlape vodu. Měl imponovat, povzbuzovat, inspirovat. Dramaturg, tvrdil Eda Lokvenc, je tažný pes.

„Jak vím, máte z těch happy endů napsat seriál. Materiál je to zajímavý, ovšem, a pan Lokvenc si od něj dost slibuje.“

Mladík na něj hleděl právem netrpělivě. Vypadal promrzle, venku byla věčně tající a zase tuhnoucí břečka, kterou bledé zimní slunce drželo ve stavu mokré nerozhodnosti. (*Pět znaků, doktorko. Nikdy se je nedozvíte.*) Jistě čekal nějaké „praktické rady“. Lokvenc by ho aspoň plácal po ramenou. (*Nikdy je ze mě nevytáhnete.*)

„Já vám můžu nabídnout jenom pár otázek. Víte, musíte učinit rozhodnutí, jak tu látku vlastně chcete traktovat. Je to realita, nebo je to fikce? Je to sled epizod bez vnitřní souvislosti, nebo celek, který má smysl až jako celek?“

Jako by mluvil k prázdné posluchárně. Neměl by ho radši přehrát Babetě? Babeta by s ním pilně flirtovala, ale jako tažná psice není špatná. (*Doktoro, Babeta: nula. Ani bod.*)

„A pak to nejdůležitější: ty události jsou pouhé náhody, slepé uličky pravděpodobnosti, nebo je to záměr – řekněme – vyšších sil?“

To asi nebylo vedení, které Vanyš čekal. Mondspiegel nemohl nevidět grafiku odmítavých vrásek na jeho bledém mladém čele. *S tutlaným smíchem podvodníka: mých pět spouštěčů na nikom nenajdete!* S určitou námahou odvrátil pohled jinam. *Ted' mi ten ctížádostivý hoch řekne, že chce jiného dramaturga, a Eda mu s gustem vyhoví. I on tuší mou věčnou nepřítomnost. Zatímco s ním mluvím, nejsem tady. Kde jsem? Které bardo lhovosti mě právě obemyká? Ani to nevím jistě.* Ale mladík náhle rozjařeně řekl:

„Jste skvělejší, doktore, fakt! Ty vaše tři otázky jsou trefy. Tvrdý duchovní pecky. Teda vy jste ale týpek! Jako byste mě kopl do hlavy!“

Impulzivně mu podal ruku, trochu moc kostlivou na své mládí. Mondspiegel s rozpaky stisk přijal. *Mých pět spouštěčů zní: není, nemá, chybí, ani, ani.* Co jsem to vlastně řekl za tři otázky?

* * *

Jeho matka žila svou vdovskou láskou jako vyšším svěcením. Jak se jí vršila léta, její obzor se zužoval jako zornička oslněná prudkým světlem. Xandra ječela, že matka lže.

Malý korunní princ nevěděl, co si o tom myslet, a tak raději nemyslel vůbec. Dostal „šilhací brejličky“, v ordinaci každý měsíc zhaslí a ve tmě se rozsvítí červený puntík. Dostával do ruky „kouzelnickou hůlku“ a měl tuktout na tečku svítícím hrotem. Ty návštěvy ho znepokojovaly. Viděl zcela jasně tečky dvě. Nevěděl, která

je ta pravá. Škvíra mezi tečkou, kterou viděl jen on, a tečkou, která tam prý byla *doopravdy*, se každý měsíc trochu roztahovala.

Přestože pátrání po vrazilích jeho otce bylo dávno uzavřeno, matka se nikdy nevzdala. Občas tajemně naznačila, že ví věci, k jejichž zveřejnění dosud nedozrála doba. Uzavírala se ve svém *tak statečném a pracovitém vdovství*. Z práce spěchala rovnou domů, *ke svým dětem, tomu jedinému, co jí zbylo*. Obdivovali ji, ale nevyhledávali. Byla pořád víc podivínsky sama. Spala na válendě rozložené pro dva, na své půli. Od návratu z porodnice už ji nikdy nesložila. *Její mrtvý manžel by si to tak přál.*

Protože stejně jako Xandra byla i matka velmi hezká žena a stejně jako v Xandře v ní byl bludný kámen, měla i přes své samotářství řadu ctitelů. „Chcete vědět, jak s nimi naložila? To se vám, doktorko, bude líbit. Hádejte, když jste tak chytrá. Co udělá krásná, v květu let sexuálně opuštěná žena, když se jí někdo ve vší počestnosti dvoří? Aha, svítá. Musím končit. Heslo Šahrazád.“

* * *

„Mondspiegel! Úžasné! Číst to jméno trochu makarónsky, Monde-spiegel třeba, také by mě velmi pobavilo. Ale Měsíční zrcadlo – Speculum lunaris – vede. *Speculative lunacy*. Krásné, krásné! Co je ostatně vidět v tom zrcadle?“

Mára byl ve své nejroztomilejší náladě. Seděli v podkroví a pili tmavý čaj vonící kouřem, který připravila paní Karmen. Měl trochu štiplavou chuť.

„Slunce? Ovšem, Luna je kapesní zrcátko Slunce. Zvláštní úkol: zářit pouze odraženým světlem, že? Nepodceňujte jména, jsou to zaklínadla. Nomina-omina! Jména-znamení! Ale abych přešel k věci. Uvážil jste můj návrh, milý Mondspiegle?“

Mondspiegel velmi opatrně kývl.

„Výtečně, můj tým vám předem děkuje. Fáma a mystifikace jsou rodné sestry. Kdybychom mohli být s předstihem zpraveni o vašich akcích... Významně by to pomohlo výzkumu.“

Mára mu nalil další šálek. Kouřová chuť ještě zesílila, byl v ní teď podtón - a ne nepřijemný - čehosi, co mělo chuť horkého popela.

„Víte, proč je fáma tak vzrušující téma? Fáma je *pravděpodobná*. Aby se vůbec mohla ujmout, musí se nějak podobat pravdě. Také sledujete, jak mizí *neuvěřitelné*? Jeho panství je denně o kus menší, taje jako Antarktida. Dějí se tak šílené věci, že o čem už by si kdo troufl říci: Vyloučeno! To je *neuvěřitelné*...?! A neboť pravdu už jsme ze slovníku škrtli, *pravděpodobnost* ovládla svět. Kdyby se nám před očima stal zázrak, taky se nám bude zdát *pravděpodobný*.“

Náhle se Mára drobně zasmál a zahrozil mu jako nezbednému děcku:

„Ale ovšem, vím, na co se chcete zeptat... Přiznávám, občas i fámy tvoříme. V této nešťastné době, která už nezná poklid okurkových sezón, je velmi těžké najít něco, co by vůbec zaujalo publikum. Dnešní svět, drahý příteli, je stařec. Trpí pocitem, že všechno už tu bylo. Ostatně má pravdu, jak sám dobře vím.“

„Hm.“

„Jak? Nu, dáváme do oběhu zprávy s jistým stupněm pravděpodobnosti... a nikoli bez výsledku, ujišťuji vás. Málokdy se nám poštěstí přijít k hotovému. Kdybychom mohli jaksi odsát z vaší akce informace, ušetřilo by nám to spoustu práce... Asi chcete vědět, proč není zasvěcen pan Lokvenc. Zasvěcených má být minimum. Metodicky nejčistší je, když mystifikátor a výzkumník jsou si tak cizí, že by se ani nepoznali v davu. Potřebuji jednoho jediného spojence.“

„A co by ten spojenec měl dělat?“ promluvil konečně Mondspiegel.

„Ó, pouze mě informovat, jen informovat, nic víc. Když se dozvím o chystaných akcích, nasadím tým na čerstvou stopu.“

„Ale já na té inscenaci nepracuji.“

„Tím líp, Mondspiegle, tím líp! Vy jediný máte jistý mravní nadhled... cítím správně váš štítivý odpor k těmto... ohavné slovo: mystidramatům? K rozpuštění membrán mezi lží a fikcí? A nadto pro vás mám evidentní slabost, drahé Zrcadlo!“

„K čemu vám ta informace bude?“

„Budeme tam. Být tam je mimořádná šance, vždyť víte, tuna teorie nevyváží jediný gram praxe... Mí lidé budou pouzí pozorovatelé, nebudou průběh akce nijak rušit... I když, i když...“

„I když?“

„Ach Mondspiegle, jakému sloganu dáváte přednost? *Způsob čtení mění znění? Bez diváka není dění?* Nebo snad *Diagnostik je půl diagnózy?* Politika nevměšování je iluze. Existujete? Pak se vměšujete! Tento zrádný vratiproud strhne i ten nejtíšší a nejprůsvitnější tým, jaký jsem schopen do úkolu poslat. Je to eticky subtilní problém. Možná se vám tento komplot přičítá...?“

Mondspiegel se naschvál dlouze napil, aby získal čas. Kouřový pach budil dojem vedra. O patro níž se náhle ozval lux.

„Moment!“ vykřikl Mára a překvapivě mrštně vyskočil. Jedním skokem byl na chodbě, nahnul se přes zábradlí a volal nahlas, jak se volá na nahluchlé nebo jak se překřikuje hluk:

„Karmičko! No tak! Vypněte to! Honem!“

Seběhl ze schodů. Krátká potyčka hlasů, z níž Mondspiegel nerozuměl ani slovo. Zvuk zmlkl, jako by někdo vyrval šňůru ze zdi. Pak se Mára vrátil a jako kojná děcko houpal lux.

„Stará Karmen zkouší staré triky,“ vrtěl pobaveně hlavou. „Zkusím si s ním trošičku technicky pohrát. Je tak předpotopní! Už když

jsem tu žil, tak fungoval jen nějakým zásahem shůry, nechci-li rovnou říct zázrakem. Víte, že je to vážně ten původní lux, co dal jméno všem přístrojům dalším, firemní značka Fiat lux?“

„Kolik času mám na rozhodování?“ zeptal se Mondspiegel opatrně. Mára se zlehka zamračil.

„Mondspiegle, Mondspiegle, dupete na brzdu i na plyn naráz. Nehrajete sám se sebou po večerech šachy? Ale že jste to vy, dobře. Stačí vám tři dny?“

* * *

„Special effect boy.“ Trevor Asbakian, původem Armén, se stal nositelem prakticky všech cen v oboru filmových triků. Během pětatřiceti let své působnosti v USA vynalezl řadu postupů a uplatnil je hlavně v katastrofických filmech. V šedesáti jako zázrakem přežil útok teroristů. Když se probral z bezvědomí, mluvil pouze arménsky. Ztratil pojem o své totožnosti. Protože byl boháč, žil v exkluzivním sanatoriu. Těšil se pevnému zdraví dalších dvacet let, ale už se nikdy nenaučil anglicky. Rád si nechával promítat filmy, z nichž na mnohých kdysi pracoval, ale vnímal je jako malé dítě. Splývaly mu s realitou a při děsivých scénách křičel strachy. Jednou, když na plátně vybuchla sopka – ten film mu vynesl prestižní cenu –, utekl z kina a už do něj nikdy nevstoupil. Zachráněnci, případ 32.

* * *

Noc byla neklidná. Srdce veslovalo hrudí jako bledé světlo. Chvilími, v polosnu, pozbyl sílu se bránit, a láska se valila dlouhou vlnou, beztělá, děsivá, ne muž, ne žena, páření prázdna s prázdnem, touha, touha! –

dokonalost málem, málem dosažena –

--

málem ale znamená nedosažena.

V osm ho vysvobodil mobil. Nedosaženost ho učinila nesličným a pustým. Vanyš se ptal, jestli by směl přijít. Hněvivě odsekl, že ne.

* * *

„Drahý příteli, není-li to oslovení důvěrné až příliš, čekaje zvědavě na Vaše rozhodnutí, dovolím si Vás informovat, co je to v dikcionáři mystiků takzvaná *adamská řeč*. Inu, je to prosté. V dobách byvších, kdy páni mystici častěji líhali na prsou přírody, to byla víra, že příroda nám stále něco sděluje. Jak? To ví jen ona sama. A dešifrovat její kódy, to je pravý úkol mystikův. Všechno může být znamení – pád listu ze stromu, oslňující řečičky prasátek na zdi, náhlý sten jarní bouře v dáli i jepičí sňatky prachu s prachem v kornoutu světla z prasklé lucerny...

Ovšem dnes, kdy sám pojem příroda objal i hranatou nevlídnost města, to jsou i jevy zcela technického rázu: pet láhev, jež se nám zničehonic zakutálí pod nohy, v cizí kapse zazvonivší mobil, počítačový virus, reklama v metru... to všechno mohou být adamské čáry, čárový kód inteligentního světa, jenž s námi naléhavě chce navázat dialog.

Poněkud paranoidní představa, že? Ale zajímavá. Na známce, kterou zcela náhodně ozdobím tento dopis (jinou momentálně ani nemám), jsou Adam a Eva z jakési středověké rytiny.“

* * *

Šušul měla k pravdě vztah toužebného hněvu, kterému Britové – majíce na mysli osobnější city – říkají hate-love. Trvala na ní a vy-

žadovala ji. Jako myš v bludišti hledala ke svým cílům cesty, které pravdu obcházel zleva zprava, kličkovala minovými poli sofistat a konverzačních triků, ale nikdo ji nepřistihl při skutečné lži.

*Nad řekou Mží mží
nad neřekou Nemží nemží
a tak je to s nepravdou
i s nelží
(napsala Alexandra Mondspieglová, 5. C)*

Hladověla po vzdělání a lačně četla v pěti jazycích. V patnácti objevila své životní heslo. Byl to výrok jakéhosi obskurního indického agnostika. Jeho odpověď na cokoli zněla: „**Kdybych se domníval, že ano či ne, nebo snad obojí zároveň, řekl bych to. Ale nemyslím, že je to tak či onak, ani však, že je to jinak, obojak, naopak nebo nejinak.**“ Šušul ten výrok neznala, Xandra ho milovala. Ráda ho citovala v různých směšných formách: skandovala si ho v rytmu chůze, mumlala nosovým liturgickým hlasem a jódlovala ho.

Vzpouza dcery měla generální téma: Xandra cíhala na sebestěšší šanci, jak matce dokázat lež. S úmornou logikou hněvu jí vyčítala drobné nepřesnosti v řeči, točila se na banalitech a urgovala pozapomenuté sliby, o jejichž splnění nijak nestála. „Není to pravda, neříkáš pravdu!“ křičela přísným dramatickým altem. „Přiznej si konečně, že lžeš!“ Házela věcmi, práskala dveřmi. Dramatický alt se třepil pláčem. Jednou vzteky roztrískla láhev kečupu o zeď. Rudý flek přežil čtvero malování a jako mene tekel probarvil čtyři nátěry.

Matka, jíž smysl pro humor jinak naprosto chyběl, přivedla Šušul (ale možná že už Xandru) k zuřivosti vtipným jménem, které jí

jednou přiřkla zcela věcně, jako by konstatovala jen holé faktum. „Ty jsi taková *Zekla děkuju*.“

Historka z doby, kdy byly Šušul tři roky. Zatoužila po hračce své sestřenice, po panně v růžových šatech. Sestřenka odmítla hračku půjčit. Šušul už tehdy měla reflexy zápasníka nindži. Panenku udrapla a utekla s hlasitým křikem: „Děkuju děkuju děkuju!“ Když jí chtěli hračku sebrat, tiskla ji k hrudi a s vrcholným zoufalstvím bránila svá práva: „*Zekla děkuju!*“ Poděkovala jsem. Za dar se děkuje, a tedy zpětným chodem: moc toho slova činí předmět darem. Byly jí tři, nevěděla, že panství slov taky někde končí. Později na této zkušenosti zbudovala pevnou tvrz.

Matčina mysl dospěla do polotekutého stavu. Potažena tenkou mázdrou reality, ožila bytostmi hlubin a sny. Matka se nemusela obtěžovat lhaním, skutečnost se jí přizpůsobovala sama. Já vím, dlužím vám vyprávění, jak to bylo s těmi nápadníky. Těšte se, doktorco, to se pobavíte! Matka je postupně všechny *prokoukla*. O čtyřech z nich (byli čtyři) došla k přesvědčení, že zabili mého otce nebo se do té vraždy aspoň *zapletli*. Jeden tehdy žil v cizině, jednomu bylo sotva patnáct. Myslíte, že jim to nějak vysvětlila? Ne. Prostě se s nimi den ze dne přestala stýkat. Zavěsila telefon a basta. Usmívala se tajným úsměvem děcka, které pochopilo anekdotu dospělých. Nikdy jim neřekla o svém jasnozření. O stříbřitých nitkách indicií, o nichž věděla jen ona. Nechtěla se pomstít. Chtěla jen *znát pravdu*. Nemusela jim nic říkat. Řekla to mně.

* * *

Hupity Dupity seděl na zdi / Hupity Dupity ze zdi spad / a celá králova jízda / a celé královo vojsko / ho nedovedly nazpět dát. – Je rozdíl mezi koncem odvolatelným a neodvolatelným. V hloubi

svých úzkostí doufáme, že je zde soud vyšší instance, k němuž je možno se odvolat, a touto instancí je čas. Teď je tak, ale jednou... jednou... třeba zadlouho a třeba až na konci všech časů zase bude jinak, rány se zacelí, naši mrtví si jenom protřou oči a minulost se stane zlatým lógreem v nerozbitném hrnku věčnosti.

Literatura v nás tuto iluzi hýčká. Volnost, s níž s časem zachází, jako by jí podléhal či patřil, v nás budí konejšivý dojem, že všechno můžeme vzít zpět. Rozbitné věci lze bez rizika rozbít a na každé rozcestí se vrátit, neboť čas ochotně zruší svůj vlastní rozsudek. Je to nejtragičtější iluze vůbec. Pravý opak je pravdou: rozbitné rozbíjíme jednou provždy a rozcestí, ledva jím projdeme, zmizí z povrchu země. Co se stalo, stalo se navždy. Zpátky nevezmeme absolutně nic.

* * *

„Doktore! Máme novej námět! Z toho kouká fakt suprová story! A hlavně: ta ženská je k mání! Není to žádněj novinovej papír, ale maso kosti krev!“ Vanyš seděl na krajíčku židle, předkloněn daleko dopředu, v pozici vypravěče strženého vlastní řečí. „Ještě ji neznám, ale už vím, kde ji najdeme.“

„Tak vyprávějte,“ svolil Mondspiegel nerad. Ten samozřejmý plurál nijak nevítal. Neměl nejmenší chuť ten příběh poslouchat. Jen žádné maso, krev a kosti. Jen nic konkrétního! Žádné rty, chloupky, zatržený nehet. Žádnou krev.

„To je těžký. Já vím jen kousek tý zápletky a zbytek tuším, i když to může bejt úplně jinak, a v tom je ten narativní rajc! On mě varoval, že s tou ženskou musím děsně opatrně, jinak že zdrhne a už ji nevidíme. Doktore, pojedem tam o víkendů spolu, jo?“

„Kdo vás varoval?“

„Ten chlápek... zastavil mě tuhle v televizi. Řek, že ví, co spolu chystáme, že je to náramnej projekt, a že by pro mě měl nějakej tip.“

„Lokvenc?“

„Ne, toho přece znám. Takovej už starej, ale pěknej, vždycky vyfíknujtej... mluví šroubovaně -“

„Aha.“

„Jo, něco vám vyřizuje. Něco z bible. Já se moc nechytám, bible není zrovna moje hobby, ale vy prej už budete vědět, o co jde.“

„Co?“

„Že šest šest šest je nebezpečný číslo a že kdybyste chtěl, půjčí vám mnohem lepší kazety.“

Mondspieglovi zatrnulo. Byl si jist, že taška na fén po dobu Márovy návštěvy spala v prádelníku. Úkosem pohlédl na Vanyše, ale ten se tvářil zcela nezáludně.

„A ještě řek, že vám se ta dáma bude líbit.“

„Mně? Proč?“

„Co já vím! Třeba je ze stejný karmický líhně.“

„Hm.“

„To neznáte? Jak někoho vidíte poprvé v životě a poznáte ho? Prostě poznáte? Já myslím, že stejně se pořád potkávaj ty samý lidi. To jsou takový karmický spádový oblasti. Každěj se narodí, kam patří, a tam se stovky inkarnací motá furt ta stejná parta. Láska na první pohled je nejlepší důkaz inkarnací, jakej znám.“

Dlaněmi si masíroval tenké uši. Byly průsvitné jak říční mušle.

„My lidi jsme strašně setrvačný. Grupujem se do takovejch... ornamentů, varírujem ty samý idiotský historiky. Karma funguje jako ta nejblbější telenovela. Znáte to, jak se v každým díle najde nějaký dávno ztracenej bratr, nikdo neví, čí je vlastně dítě, chlap se zakouká do holky a ona je to napotvoru jeho sestra... Svět je kýbl plnej žízal, co po sobě lezou miliony let.“

Přátelsky se na Mondspiegla usmál.

„Třeba my dva. Hned jak jsem vás viděl v tom bufáci, mi ťuklo: starej známej! Od první vteřiny mě děsně serete. Já vás taky, že jo? Jasná zpráva! Karmický techtle mechtle! Proto se vás tak zuby nehty držím. Jestli si máme vyřídit nějaký účty, tak čím dřív, tím líp.“

Mondspiegel měl těch naivních řečí, Vanyše i sebe právě dost.

* * *

Sen. Vchází a nese vysavač. Kdo? Ten starý výzkumník nebo co on je vlastně zač, už jsem vám o něm jistě říkal... Proč mám už třetí den dojem, že vám o tom snu mám referovat? Taková pitomost. Vy mi to máte vyložit, za to vám přece platím! Ne, nechce se mi asociovat. Asociujte si sama. Nese lux!

* * *

Matka ten pojem neznala, ale k ní pořád mluvila *adamská řeč*. Xandra z ní zavile dělala lhářku, ale matka byla posedlá hledáním pravdy. Ona věděla, že pravda existuje, pevný bod pravdy nikdy nezpochybnila. Neuznala ani romantický ortel („Hledejte, a ne najdete.“), ani ortel postmoderní („Nehledejte, není co.“). Zoufale chtěla pochopit, proč její muž zemřel. Dělal stejnou metodickou chybu jako lidstvo. Chtěla vědět *proč* a ptala se *jak*.

„Nemůžu ho ani cítit,“ řekla do tečky o jednom z hostů. Víckrát nepřišel. Nebyla pohoršená nebo mstivá. Těšila se z těch malých objevů bezelstně jako houbařící dítě. Až jich nasbírá dost, všechno pochopí.

Moje matka měla mimořádný čich. Sloužil jí ale velmi zvláště. Stávalo se, že se s lidmi přátelila léta a odepsala je pak během odpoledne. Jenom lehce rozšířila nozdry: „Já vím, já vím.“ Nějak v ní

náhle uzrál pocit, že jsou zapleteni do otcovy vraždy. „Zapletení“ bylo dobré slovo: vyjadřovalo přesně tu míru viny, která jí ještě neutila trestat, ale dovolila jí ty lidi opouštět. „Však oni se prozradí sami,“ říkala s povzdechem a zasněně vrtěla hlavou. Zasněně mě jenom do rozsudků, důkazy nikdy nezveřejnila.

Ten odepsaný host byl její mladý ctitel. Věkově byl někde mezi námi, zastupoval zahraniční firmu, která jí půjčila počítač. Počítače byly dosud novum. On do nich byl blázen, a když viděl, že ji pro ně zapálí sotva, o to horlivěji zasněňoval mě. Za jejími zády mi půjčoval diskety s hrami, které tady ještě nikdo neznal. Pro mě to byl umělý ráj. Celé hodiny jsem jako šílenec jezdil v neexistujících autech, střílel jsem neexistující lidi, drancoval celý neexistující vesmír... Byla to první a taky jediná forma moci, kterou jsem vůbec znal.

Mladík našel v mé matce zalíbení. Asi rok k nám pravidelně chodil a zíral na ni jako na obraz. Jednala s ním jako s mladším bratrem. Jednou ji poprosil o přemáchnutí z pocené triko. Udělala to ochotně a zapudila ho. Rozšířené nozdry, spiklenecký povzdech: „To je strašně nebezpečný člověk. Přináší neštěstí. Ty jsi ho prokoukl taky, vid’?“ Dodnes nevím, čím v ní ten pán vzbudil podezření. Jestli spoléhala na mou paměť, není na co. V den otcovy smrti mi byly minus tři dny.

Matčin svět byl pilný žalobník. Vyprovázela hosty s úsměvem a zavřela jim svoje dveře navždy. Když telefonovali, prostě zavěsila. Logika jejích objevů ležela hlouběji než skládka jaderného odpadu. *Doktorko, držte se, přijde pointa: instinkt mé matky byl naprosto správný. Ten muž roznášel virus smrti. Končím! Pokračování příště! A dnes v noci budu křičet ze sna: Ne já! To ten s tím upoceným trikem, ten tě zabil! Mami! Ne já!*

* * *

Skupina konečně došla k rozhodnutí. Osobou X bude stárnoucí zpěvák, idol tří generací a jeden z nejbohatších lidí v zemi. Byl pro tu roli mimořádně vhodný, neboť právě vydal silně kontroverzní knihu *Pět tisíc milostných dopisů ročně*, což údajně byla reálná cifra z dob jeho zenitu. Obsahovala úryvky ne snad pěti tisíc, ale pěti set vyznání lásky, jichž se nejrůznější lidé dopustili vůči Olegovi N.

„Je to k zblití,“ tvrdila Babeta, která dostala za úkol zjistit, jestli by z knihy nešlo něco vytěžit. (*Zmáčknout tomu mrzákovi koule, podle přesné formulace Edy L.*) „Kdo se nechce už nikdy zamilovat, tohle mu totálně zhnusí slovo láska: jako když si starej alkoholik cvakne antabus.“

Byly tam dopisy od dětí, jež ještě nevládly tužkou a jejichž žvatlání stenografovaly pyšné matky, básničky školních holčiček, listy žen svobodných i vdaných, gayů, stařen (dvěma pisatelkám bylo víc než devadesát), listy choromyslné i listy plné ducha, blouznivá něha, zchytralé lichotky, jitřní sny panen, masturbační splašky, obětní kameny úcty, důvěrná sdělení ze dna nespavosti i katalogy erotických služeb: byly tam všechny tváře lásky známé krásnému písemnictví, zhoubné bujení.

„Tomu bych v tom metru fakt dala pod prdel bombu! Kéž by se ve velkém detailu pochcal strachy!“ zuřila Bety mezi deklamací zvlášť pikantních kousků. „S tímhle samožerským hajzlem žádněj soucit! Co je poselství tý knížky? Že někoho milovat je trapný, láska je hnusná, úchylná a hlavně: ne-o-pě-to-va-tel-ná!“

O. N. měl na krku bezpočtu žalob, byl semlet masovými mlýnky kritik, kniha dosáhla už pěti vydání. Vypadal sotva na padesát, ale za to vděčil penězům a péči, ve skutečnosti mu bylo mnohem víc. Uměl bezkonkurenčně prodat své poněkud obojetné kouzlo, byl ještě krásnější než v mládí, dosud neženatý, a jeho soukromí bylo černým trhem fám.

„Už jdeš, Mondy? Tys to četl? Nechceš půjčit?“

Stál celý čas mlčky mezi dveřmi, neschopen odejít, srdce mu tlouklo až v krku. Nedotkl by se té knihy prstem. Pro něj byla napuštěná jedem.

„Dobře děláš. Já to taky neměla číst, jestli se chci vůbec někdy vdát.“

Zpěvákovo jméno pracovalo pro něj: monogram mu byl firemní značkou. Přísně tajil, jak vlastně zní jeho příjmení, zpochybňoval dokonce i jméno Oleg: „Můžete mi říkat prostě Ó!“ Nikdy s nikým doopravdy nežil, ani slizký čenich bulvárního tisku žádné hlubší svazky nevyčtenichal. Vznikaly fámy, že je pedofil, homosexuál, impotent, narkoman: žádná nezapustila delší kořen. Na otázky o své minulosti nikdy neodpovídal. Měl pečlivě pěstěný image Adama v ráji, který teprve dychtivě vyhlíží hada a jehož půvabná nahota vzrušuje o to více, protože on sám ještě neví, že je ON.

* * *

„Vážený pane Vanyši, jenom pár poznámek k té práci. Každý seriál lze řešit dvěma způsoby. Buď jako uzavřené epizody – začít od nuly a skončit pointou. Nebo stylem *nikdy nekončíme*: děj se stříhne v nejnepínavějším místě a dovypráví se až příště. (Což, jak Vás jistě napadne také, připomíná princeznu Šahrazád.)

Oba modely mají své výhody. Prvý dává rychlou satisfakci. Pochopení nezávisí na ničem, co předcházelo, a nepodmiňuje žádný budoucí děj. Druhý nedisponuje silou ‚vševysvětlujícího konce‘ (promiňte, že poučuji, ale v naší kultuře je hluboce zakořeněn zvyk chápat odzadu), zato v divácích budí zvědavost. Nesnášíme nedopovězenost a touha po nějakém konci nás vmanévruje do závislosti na seriálu. Tak o tom prosím uvažujte... a s pozdravem –

(Jakou řečí ta paní mluví? Opravdu mám jet na ten noční výlet? Neměl byste s ní být radši sám?)“

Zpětný mail: „Bingo! Ty tři otázky byly o životě, tahle je o smrti. Znáte pojem *tršná* – žízeň, *touha být*? Převtělujem se z přesně stejnejch důvodů, jako si pouštíme tu bednu. Svět je průser, ale lezeme sem pořád znova jako blbci. Furt doufáme v ten vševy-světlující konec a furt nic. Inkarnace nejsou žádný Z pohádky do pohádky, jen Z upoutávky do upoutávky. Tak co, nedáte se taky na buddhismus? Třeba by Vám to vylepšilo karmu. Nic si z toho nedělejte, že Vás seru. Jo a L.H.P.T. není paní, ale slečna. Umí děsně moc jazyků, dokonce i česky. Nemluví žádným. Jasně že máte jet se mnou! Srdečně Váš V.“

* * *

Svou sestru Šušul takřka neznal. Byla jen rušivým tělískem v přehřáté inkubátorové škebli, z níž ho matka nikdy nevyndala, ovšem až na tu epizodu s ledničkou. Svou sestru Xandru měl rád: deset dlouhých let ji měl raději než kohokoli předtím nebo pak. Byla jeho šnorchem do lidského světa. Její nezničitelná a trochu extatická živost mu dovolila věřit, že svět je přese všechno obyvatelný. Držela nad ním panovačnou ruku starší sestry. Byla dobromyslná a zlomyslná. Genová závěť jejich společného otce na ni vzpomněla darem, který už na korunního prince nezbyl: smyslem pro humor.

Později ji pokládali za velikou krásku, ale v pubertě to byla vyčouhlá a dlouhonohá holka, z jakých se občas rodí topmodelky a pár let vypadají jako komáři. Všechno hnala do extrému, nesnášela *střední proudy*. Zbláznila se do makrobiotiky a odmítala cokoli jiného jíst. Jang stahuje, jin roztahuje. Vesmír se smršťuje, rozpíná,

vesmír dýchá. Všechno neživé i živé ovládá polarita. Sůl je jang neboli energie mužská, cukr je ženská energie jin.

Jednou se Xandra octla v televizi, jako „laický divák“ v debatním pořadu o stravování. Proč zrovna Xandra? Už tehdy měla vzrušující pověst. Kolem stolu seděla hrstka univerzitně vzdělaných výživářů a jedna nápadná vytáhlá dívka, která se právě líhla z komářího stadia.

Moderátor se zeptal na škodlivost cukru. Otázka byla trochu zlehčující. Xandra prudce vstala. Rázem se k ní obrátily obě kamery.

„Já vám řeknu, co děláte svému tělu, když solíte a cukrujete!“ řekla tónem, jímž se recituje blankvers. Pak si s výkřikem „Cukr!“ vyťala políček pravou rukou, ihned se stejně udeřila levou a nahlas vyjekla: „Sůl!“ Na tvářích jí naskočily rudé skvrny. Chvíli stála zpříma jako voják, pak si v šokovaném tichu sedla. Byla to nej-přesvědčivější chvíle celého nudného pořadu. Na diváky udělala mocný dojem. Bylo to *cestovní kočičí peklo*. Ode dne, kdy jí vyrvali panenku v růžových šatech, Šušul přestala věřit slovům. Slovo nemá žádnou sílu. Sílu má jen čin.

* * *

Sílu má čin: MARA company bez vysvětlení zrušila smlouvu. Babeta dostala chřipku. Metro na poslední chvíli odmítlo poskytnout prostor. K Mondspieglově úlevě se zdálo, že spiknutí faktů se vyjádřilo jasně a žádné mystidrama nebude.

„Vážený doktore Měsíční zrcadlo, věřil jsem, že pochopíte, že pro výzkum bude rozhodně lepší, budeme-li se držet v pozadí. Naše firma se z projektu zdánlivě stáhla. Doufám, že Vás nijak nezasáhne bledý a jistě oprávněný hněv pana Lokvence.“

Pak se nečekaně povedlo zajistit jinou variantu. V příměstí byl rozkopaný tunel. Práce skončily po geologické expertize, která objevila vážné trhliny. Tunel nebyl zprovozněn a ústí rychle zarůstalo křovím. Tedy ne metro, ale autobus.

„Byl bych Vám mimořádně vděčný, kdybyste mne informoval o všech plánech studia. Co se finanční stránky týče, studio nepřijde zkrátka. Naše firma brzy najde způsob, jak se revanšovat. Ovšem nikoli svým jménem a nikoli teď.“

Noční linka na takzvaný Milionář – kopec na okraji města, který vykolíkovali čerství zbohatlíci – nenápadně sjede ze své trasy a zabrzdí až v jícnu tunelu. Dostat tam O. N. bude snadné, má dům na Milionáři. Jeho Chrysler dostane botičku a žádný taxík už nebude k mání. Akce se chystá na příští víkend.

„Drahý Mondspiegle, vřelý dík za zprávu o akci Tunel. Věřil jsem, že nás podpoříte. Velmi, velmi vděčen! Mára. Douška: Lux už je připraven. Smím doufat, že Vás opět uvidím?“

* * *

Bylo mi třináct, sestře osmnáct. Procházela bouřlivým stadiem vzpoury a spala s bytostmi všech tvarů, pohlaví a snad občas i živočišných druhů. Víte, doktorko, že jsme si dopisovali? Bydleli jsme v jednom bytě, ale psali jsme si takřka denně. Směl jsem jí psát jen cizím jazykem. Dopisy v češtině trhala bez přečtení. Napsal-li jsem jí německy, odpověděla anglicky či rusky. (Dokonce jeden čas studovala sanskrt, ale tak daleko jsem za ní nemusel.) Vracela mi mé niterné výlevy – první a poslední upřímnost, které jsem vůbec byl schopen – s opravenými chybami a posměšnými poznámkami. Ano, měl jsem ji moc rád. Nemám zdaleka takový talent na jazyky jako ona. Můj esej (souhrou náhod o mystifikaci!) komisi nijak

neokouzлил, ale díky sestřině drezúře jsem v jazykových testech získal maximum. Vzali mě na vysokou školu. Sestra zmizela.

* * *

Dovnitř, ven, dovnitř, ven, v tom je radostné tajemství konce. Nic nekončí. Nic je jen zlaté semeno, ve kterém spí vesmír. Vesmír se smršťuje, rozpíná, vesmír dýchá. Zemřít není nic horšího než zavřít knihu. V knize je příběh navždy nezničitelný. I kdybychom se k ní již nevrátili, i kdyby byla vržena do plamenů, principiální opakovatelnost čtení odnímá konci všechnu katastrofičnost. Katastrofé je jen tím, čím vždycky byla: obratem. Strofé znamená sloku, ale původněji obrat, vracení se veršů, kata- je řecká předpona protipohybu. Ven, dovnitř, ven, dovnitř... Ráj ztracený a znovu nalezený. Hupity Dupity na trampolíně času. Sladká sůl, slaný cukr... (sem něco o extréměch, zeptat se X na jin-jang).

* * *

Bylo mu sotva šest, když učinil ten objev. Šel s maminkou nakupovat a byl nejistý jako vždycky, když překročili křídový kruh domova. Doma to bylo v pořádku, domov byl mírou všech věcí. Za jeho zdmi se nějak vymykali. Pořád měl nepříjemný dojem, že si je každý prohlíží. Nepátral, platí-li to matce nebo jemu, dětská symbióza to nerozlišovala. Ale byl nesvůj, když mluvila nahlas. Jako by vším, co vůbec mohla říci – byť venku říkala ty nejběžnější věci –, vynášela z domu temné tajemství.

Stáli spolu na stanici autobusu a on se bránil realitě osvědčeným kouzlem: mumlal si v duchu slovo *stanice*. *Stanice stanice stanice stanice...* Realita to zvolna začala vzdávat. Lidé kolem už nebyli tak opravdoví, jak si určitě sami mysleli. *Stanicestanicestanicestanice...*

A pak se to stalo. Slovo se rozestoupilo jako skála. Uvnitř skály byla cesta. *Stani - cesta - ni - cesta - ni - cesta -* Byl to zázrak. Slova nebyla jen zvuky, slova v sobě měla tajné zásuvky jako stůl. V nich byly vzkazy pro toho, kdo je tam našel.

Dva rohlíky, dvě vidličky, dvě maminky, dvě lžičky. Nic není jen *takové*, to dávno tušil. Všechno je jen obal, schránka na něco jiného uvnitř. Stál na stanici autobusu v dětském ohromení a tiše zkusmo řekl: „*Stanicestanicestanice.*“

Nikdo nezareagoval. Realita se ještě nevrátila zcela. Přidal na hlase a s pocitem strašného rizika řekl znovu: „*Stani - cesta - ni - cesta - ni -*“

„*Tišeji, miláčku. Každý se na nás dívá.*“

Bylo dílem několika hodin, kdy v té schránce uvnitř schránky, v tajné zásuvce za tajnou zásuvkou našel i slovo *nic*.

* * *

Žena, o níž mluvil Vanyš, se jmenuje Lili (Lilian Helena Primavera), příjmením Takov, osmačtyřicetiletá, občanka Ekvádoru: to vše podle vlastního tvrzení, neboť žádné dokumenty nemá, nikdo neví, odkud doopravdy přišla a kým doopravdy je. Toho času je v uprchlickém táboře v Krušné. Odmítá s kýmkoli mluvit, ale kázeňský řád tábora dodržuje vzorně. Oni dva ji mohou vidět na akci turistického klubu zítra v noci. Uprchlíci, kteří prošli karanténou, se jí smějí zúčastnit.

„*Vemte si fest boty, je to zabíračka!*“ varoval ho Vanyš. „*Ten šílenej klub pořádá noční pochod přes Růžový hory. Teda ony to žádný hory nejsou, takový kopečky boběčky, ale jmenujou se tak. Ten klub to má v tradici, prej takhle chodili i za socialismusu. Vždycky za úplňku. Ujdem dobrejch dvacet kiláků.*“

Lilian T. se pochodu účastní navzdory vážné operaci, kterou nedávno podstoupila. Nemajíc naše občanství, není zde ani řádně pojištěna a dluží tomuto státu částku, která překračuje součet průměrných platů za sto sedm let. Ale šlo o akutní zásah. Vanyš: Ne, nemám ani páru, o jakéj zásah šlo.

* * *

Šušul také učinila objev, dokonce ve stejném věku, objev nesmiřitelně jinaký. Po otcově smrti, zatímco matka blouznila v horečkách a bratra pekli v peci, ji odložili kamsi na tábor. Byla tam i droboučká slovenská Romka. Nikdo nevysvětlil dětem, že Slováci mluví slovensky.

Šušul malá cizinka fascinovala. Byl to první záchvěv *cizího* v jejím životě: *cizí* ji bude rozechvívat navždy. („Já jsem odstředivá, ty jsi dostředivý,“ napíše po letech bratrovi, v době, kdy si budou nejbliž, francouzsky. „Oba nemáme žádné *doma*. Jenže jméno mé zaslíbené země je *Jinde* a té tvojí *Nikde*. Já zuřím a utíkám, ty stojíš na místě a trpíš. Bratříčku, v tom je ten problém: kde si my dva prostřeme stůl?“) Ostatní děti ji přestaly zajímat. Byla to typická *hate-love*, ten měkký cizí jazyk ji stejně vzrušoval i dráždil. Holčičku její přísný zájem znervózňoval. Šušul se za ní táhla jako stín.

Jednou, za dlouhého šedého deště, měli nakreslit svou oblíbenou kytku a Gitka malovala macešku. Macešky mají skoro lidské tváře a obrázek vypadal jako uplakané dítě. Šušul Gitku ve všem napodobovala: imitace je projev pokory i moci, obdivu stejně jako posměchu. Taky kreslila macešku, i když ji neměla nijak ráda. Gitka zasypala svůj výkres pusinkami:

„Aká že je smutná, moja sirôtka!“

„To není sirotka, to je maceška,“ opravila ji Šušul.

„Sirôtka,“ ohradila se Slovenka.

Toho dne Šušul zaslechla náhodný hovor. Vedoucí tábora řekl, že ta malá Mondspieglová je už sirota. Přivlastnila si to slovo, jako by jí dali nové jméno. Nikomu to neřekla, jen Gitce. Vzniklý jazykový rozpor pochopila jako Gitčín tvůrčí akt: svévolně nazvala macešku sirotkem, a proto ji konejší pusinkami. Adam v ráji projednou promluvil slovensky.

„Je to maceška,“ trvala Šušul na svém zalykajíc se vděčností a láskou. Nikdo dosud neodhalil, jak je jí nekonečně smutno. Od otcovy smrti ji nikdo nepolíbil. Přesto ji jiná tvrdá vášeň přiměla říct pravdu. Maceška je maceška.

„Nehádaj se! Ty sa vieš len hádať!“ urazilo se děvčátko a odneslo si výkres i s barvičkami pryč.

(„Ale já jsem ani netušila, že vůbec existují cizí řeči! Slovenština byl můj *první druhý jazyk*. Pak už jsem byla dvojjazyčná jako had. Dokud jsem znala jen češtinu, byla v ní skutečnost sama. Slova prostě byla to, co byla – něco jako láska bez alternativ. Jeden Adam – jedna Eva. Jeden otec – jedna matka. Jedno slovo – jedna věc.

Když mi došlo, že řeč není skutečnost, ale pouhá *volba*, promiskuitní volenka, kde můžu jít s každým, byl to šok. Mám ráda cizí jazyky, to je jen dovednost, které se lze zmocnit, je mimo lež i pravdu asi jako chůze po rukou. Nejlíp se cítím v kabině: věřil bys, že někdy tlumočím hodiny bez jediného kixsu a nemám páru, co se dojednalo? Tajemství nindžova přežití je prosté: nindžovi je to absolutně fuk.“ *Z dopisu bratrovi, dávno, nejmíň dvacet let.*)

* * *

U novorozence byla zjištěna porucha krvetvorby. Při hledání dárce vytipovali jeho starší sestru, tehdy asi pětiletou. Matka se jí dotázala, je-li

ochotna dát bratříčkovi krev. Holčička požádala o čas na rozmyšlenou. Asi po hodině oznámila souhlas. Odvedli ji na kliniku, podrobila se rutinnímu odběru. Když po výkonu nevstávala z lůžka, ale zůstala nehybně, se zavřenýma očima ležet, lékař se domníval, že se jí udělalo mdlo. Jemně s ní zatřásl a oslovil ji jménem. „Prosím nemluvte už na mě, chci umřít v klidu,“ řeklo dítě vážně, aniž otevřelo oči. Jak vysvitlo později, holčička pochopila matčinu výzvu tak, že má dát bratrovi všechnu krev beze zbytku, a čas na rozmyšlenou chtěla pouze proto, aby se připravila na smrt. (To není ze sešitku Zachráněnci, to je můj porodní mýtus číslo dvě. Je z toho patřičně jasné, co byla zač moje matka? Je z toho patřičně jasné, co je zač moje sestra? Doktorko?!)

* * *

Večer našel doma luxusně zabalený balíček. Na tuhé, jiskřivě bílé vizitce stálo: „Upřímný výraz díky! M.“

Nechtělo se mu roztrhnout papír, a taky toho ihned litoval. Uvnitř byla kniha *Pět tisíc milostných dopisů ročně*. Z přebalu na něj hleděla důvěrně známá tvář (důvěrně známá každému, populárnější nežli prezident na poštovní známce), tvář vyretušovaná do votivní krásy a jisté divné bezvěkosti idolů. Zvědavost zvolna přitáhla vodící šňůru. Pečlivě se zrakem vyhýbaje textu, prolistoval obrazovou složku. Pořád tytéž jasně modré oči, pořád týž nateklý horní ret. Ve třiceti svěží jarní božstvo. Řadu let hltání elixíru mládí. Sílicí výraz zklamané dychtivosti. Dnes: předčasně zestárlý čtyřletý kouzelník, který marně klepe hůlkou na klobouk.

Kolik těch dopisů asi vůbec četl? Kolik jich doopravdy dostal? A kolik pro větší skandálnost knihy sepsal nějaký námezdní grafo-man, lhosejný jako nájemný vrah? Všechno je zarostlé žabincem

fikce, už ani zkušený zrak nerozpozná, co je slovo lásky a co bulvár. Je mezi těmi listy i ten můj?

„Nikoli, doktorco, nejsem gay, a pokud bych byl, dávno bych to řekl. Masturbuju s vidinou macaté ženské. Ano, v šestnácti pro mě měl určité kouzlo, dobře, říkejte tomu zamilovanost, když chcete, tak jsem mu napsal obdivný dopis, strašně afektovaný a arteficiální, pochybuju, že ho vůbec dočetl. Ano, vyhnul jsem se gramatickým rodům, což je na třech stránkách stylistický výkon, jsem rozený člověk slova, ne? Podepsal jsem se M., takže dopis budí dojem, že ho mohla napsat dívka, ale byl vlastně tak strašně neosobní, že se klidně mohl napsat sám.

Proč on? Nebudte směšná! Dostával pět tisíc milostných dopisů ročně...! Dobře dobře, já to vzdávám, ovšemže vím, proč zrovna on. Protože byl nedosažitelný. To je takový rodový zvyk. U nás milujeme jen ty, kdo už jsou dávno poctivě mrtví, nehmotní a bez tělesných pachů... **Ujistěte se, že nebudete cítit.** Láskou jim vyjadřujeme dík za to, že neexistují.

Vždyť víte, že jsem nikdy s nikým nespál. Jednou, málem, se svou sestrou, ale nezmohl jsem se ani na incest. Nechci ani muže, ani ženy. Konkrétnost je horší než nášlapná past. Nemyslím, že je to tak či onak, ani však jinak, naopak či nejinak. – Ne, to byl citát. Alespoň vidíte, jak nesnesitelně šroubovaným a antierotickým stylem jsem kdysi dávno napsal Olegovi N.“

* * *

Objevy šestiletého: ve slově *prosinec* jsou všechny hlásky slova *srpen*. Soud je jen přesmyknutý osud. Kouzlo v sobě skrývá zlo.

* * *

Chtěl se vydat na tu noční cestu, a proto nejel z televize domů, ale zůstal sám hluboko přesčas, *glaum glaum glaum glaum*, jen tak seděl s divoce bušícím srdcem, zatímco mu večer tekl mezi prsty, líné řídké stružky času, stejně nevěděl co s ním.

„Co ty tady, Mondy?“

Bety si sedla na židli jak do lehátka, nohy v síťových punčochách mu položila na stůl. Už měla oblou dikci opilosti. Shodila lodičku a lesklým palcem mu sjela po uchu.

„Myšičko myš, pojď ke mně blíž!“ zašeptala vábně drsným tónem. Druhou nohou mu pohladila druhé ucho a sevřela mu hlavu jako ořech v louskáčku. Sukně se jí vyhrnula k pasu. Ořech v louskáčku se ani nehnul. Ořech v louskáčku se díval jinam. Babeta chvíli čekala a potom vyděšeným batolecím hláskem pípla: „Nepůjdu, Betyňko, nebo mě sníš!“

Spustila nohy zpátky na podlahu.

„Ach ach. Mondy, proč my dva, o který nikdo na světě nestojí, spolu nespíme?“

Nechal to bez reakce. Ona zívla.

„Neboj, já nechci. Ty seš na mě moc chytřej. Jak tě vidím, rozbolej mě zuby moudrosti.“

Jeho čarodějným štítem byl dar formulace. Když selhal, byl tam druhý, mnohem pevnější štít, a to byl dar mlčet. Rozostřil skrz Babetiny vlasy. Dvě Babety rovná se žádná Babeta.

„Mondíku, já jsem lavinovej pes. Mám čuch na ztracený mužský. Ale ty seš jinej případ. Ty seš ztraceneč, všech ztraceneč ztracenců futrál, ale ty fakt nechceš, abysme tě zachraňovali. Občas máš oči jako mraženéj angrešt. Tady tě podezíraj, že seš buzík. Já vím, že ne. Ty seš ufon z Ufonie. V Ufonii to prostě nedělaj.“

Vstala, přátelsky ho políbila na temeno.

„Hory jsou hory. Pak hory načas přestanou bejt horami. Nakonec zjistíš, že to jsou fakt hory. Chápeš? Můj citově intelektuální vývoj poznamenaly uhříky a zen. Ty jsi holt uvíz v tý střední fázi. Na to je lavinovej pejsek krátkej.“ Zapomněla lodičky a vyšla bosá. „Ale dej si bacha, Mondy. Ty studený čumáci, co se přece jenom někdy zamilujou, ty láska kompletně připraví o rozum... a ty nic jinýho než rozum nemáš. Pa.“

* * *

Suché horko těsně před úplňkem. Zimní měsíc měl tvar všeho nedořečeného. Žhnul nad kopcem jako balada bez posláním, anekdota bez pointy, jako poslední hexagram Knihy proměn, který se jmenuje *Po dokončení*.

Nejméně tři domy na Millionáři kňučely jako postřelení psi. Strážná čidla se zapínala na každý prchavý impuls, co chvíli zazněl planý poplach. Už ho nikdo nebral vážně. Policii ani nenapadlo přijet a kňouravý zvuk sirén vyvolal jen nedbalou nevoli sousedů.

Stál ve tmě za nazlátle lesklým plotem. Podstřešní okno svítilo. Matně problesklo schodiště a zase zhaslo, jako by po něm někdo přešel. I to mohl být jen další z mnoha klamů, sebeobranný chvat prázdného domu. Počítal hodiny do *tvrdého konce*. Ještě byl čas zazvonit a varovat ho. Hodit do schránky anonymní lístek. Namluvit z mobilu vzkaz přes složený kapesník.

O. N! Chystají na Vás cosi hanebného, ale ještě pořád není pozdě... Vajíčko dosud sedí na zdi... O. N! Nezasloužíte si soucit, neboť... Chraňte se sám, ode mne záchranu nemůžete čekat, vždyť já vás – Jak zní pátý pád od slova ON? Ty? – Můžu vám říkat prostě Ó?

Na odchodu minul hlavní dveře. Dům vyplázl mohutný světelný jazyk a důkladně ho olízl. *Nezasloužíte si varování. Mě také nikdo nevaroval. Moje sestra byla ochotna Vás zabít. Jen andělé smějí být krásní navždy.* Nejspíš přese všechnu opatrnost podráždil nějaké čidlo, protože i zpěvákův dům zakničel vysokým psím hlasem. Óóó! V okně se zjevila štíhlá silueta, ve výšce, v níž se zjevují varovní světci. Mondspiegel stál bez pohnutí, s napětím poslouchal nedůstojné steny domu. Zaplavil ho pocit, který od dob počítačových her neznal, horký suchý pocit: moc.

* * *

Víte, co zabilo mou matku? Tomu ani nebudete věřit. Řeknete, že je to moje verze. Tím budete chtít říct: *smyšlenka*. Tím budete chtít říct: *sebeklam*. Tím budete chtít říct: *probouhaužzashledá souvislosti-tamkdenejsou*. Odbíhám.

Tedy, mou matku zabil jed. Znáte jeho jméno? Mára tvrdí, že jména jsou znamení. Cituje staré Římany, ovšem. Odbíhám.

Našla si melouch u nějaké firmy, která tu prováděla výzkum nevím čeho, jako cizojazyčná korespondentka. Talent na řeči zdělila sestra po ní, i když matka znala jen hantýrku firmy. Pro ni jazyk nebyl *nomen omen*. Až na to, že byla blázen, byla střízlivá jak pravý úhel. Odbíhám.

Xandra už tu dávno nebydlela. Neodpovídala na dopisy. Poslala mi fotku, jak padá po hlavě do propasti. Dal jsem ji pod sešity lícem dolů. Odbíhám.

Matka tehdy pracovala doma. Firma jí půjčila počítač, aby se o mě mohla starat. Řekla jim, že jsem *problémový chlapec*. Řekla jim, že jsem v *problémovém věku*. Nevypytávali se, ona neupřesňovala. Byl jsem *problémový doktor filozofie*.

Nehledal jsem si žádné zaměstnání. Spal jsem až dvanáct hodin denně. Neměl jsem přátele, zájmy ani děvče. Má hlavní touha byla vymizet. Spánek byl bermudský trojúhelník, kam můj letoun bez výstrahy mizel, na zemi všichni ztratili můj kód. Ale musel jsem se, běda, na zem vracet. Copak jsem měl právo zmizet? *Tím bych přece zabil matku, že?*

Víte, v čem je vtip, doktorko? Já jsem ji pak vážně zabil. Teď byste jistě ráda prodloužila sesi. Nedořečenost ve vás budí *touhu*? Onu žízeň, která nás nutí reinkarnovat se, zaklínadlo všech seriálů: *a pak a pak a pak*? Ani nápad! Já jsem král příběhu, já zamykám a odemykám zámky děje, melioruju proud, svým všemohoucím palcem zašpuntuju odtok... Myslíte, že si dám vzít tuto výsadu?

* * *

Dům jeho podnájmu byl temný, i měsíc zmizel v mracích. Padal sníh. Když přijel z Milionáře, byla skoro půlnoc. Spěchal ulicemi jako slepým ramenem řeky: domek paní Karmen byl poslední v řadě, za ním spalo zimní pole a dávno zrušený psí útulek. Vtom ho oslnilo ostré světlo.

„Drahý Mondspiegle, spáchal jsem něco strašlivého! Jsem povinen vám to aspoň vysvětlit.“

Tmou a hustým tichem sněhu se vznášel bílý stín. Mára v bílém kabátě a s obrovskou baterkou v ruce podivuhodně lehce vytáčel valčík. Světelný kužel kroužil Mondspieglovi vstříc.

„Jsem váš maják, hleďte! Čekám tu už věčnost, abyste se neroztříštil o skály. K půlnoci trochu dětinšším, vidíte? Ach ta se vztekala, má drahá Karmen! A přitom jsem se tolik snažil! To všechno ten zpropadený lux!“

Trochu zadýchaně se uklonil, zhasl baterku a z kapsy zimníku vytáhl obří hot-dog. Podal ho Mondspieglovi jako pugét.

„Nu ano, přecenil jsem vaše pojistky. Jen jsem zapnul lux, s takovou péčí opravený... *Fiat obscuritas*, budiž tma!“ Zasmál se perlivým, hebkým smíchem. „Nesu vám alespoň tohoto horkého psa. U dveří máte termosku s čajem. Báł jsem se, že zůstanete bez večeře. Karmen zuří, a když zuří... to jistě znáte? ... nedá se to její jídlo jíst. To je schopná hodit vám na talíř, co zrovna vytáhne z mrazáku, i když je to zmrzlé na kost. Ta má zásoby snad od stvoření světa. Kdysi jsem ji na to téma škádlil. Karmičko, že vy tam máte i mamutí kýty? Dinosaurí filé? Hlubokozmražené pyré z rajskeho ovoce?“

Mondspiegel s rozpaky psa převzal. Měl hlad, to byla pravda. Mára nemohl vědět o jeho stravovací fobii.

„Slyšel jsem, že jedete s panem Vanyšem navštívit Lili. To mám radost. Lili je výjimečná bytost. Lidská jedinečnost se značně přeceňuje, lidstvo je velmi pomíjivý plankton... ale Lili zcela jedinečná je. Nemluvte o mně. Asi by ji to moc netěšilo.“

Už chtěl jít, ale ťuknul se do čela.

„Málem jsem zapomněl! To víte, že na ten výlet máte mít baterku? Dovolím si vám věnovat svoji, ať ji nemusíte shánět. O co, že žádnou nemáte? Vy asi nejste moc praktický člověk. O mě se nebojte, já vidím dobře i ve tmě.“

Vykročil do polí. Sněžilo tak hustě, že stopy za ním rychle zacementoval vítr.

„Dobrou noc, Mondspiegle! Jsem rád, že jste dneska nebyl doma. Shořel vám celý pojistný systém. Ostatně, kde jste za tak nepokojné noci byl?“

* * *

Technika happy endu žádá po naší mysli a srdci velice zvláštní akrobacii. Protože ve všech klasických happyendových žánrech je naše víra v dobrý konec nevývratná – my víme, že nic nemůže dopadnout špatně – tvoříme si rafinovaný vztah k utrpení, které se v díle nutně objeví. Aby happy end vyzněl s plnou silou, musí mu předcházet mnoho překážek. Příběh vytváří falešné stopy, zabředne do stavu zdánlivé bezvýchodnosti. A právě ta nejzazší beznaděj činí šťastný konec ještě triumfálnějším.

Srdce nám rozetne citové schizma: abychom vychutnali příběh, i my musíme propadnout určité skepsi a věřit, že zrada zvítězí, milenci od sebe odpadnou a nedorozumění se nikdy nevysvětlí – a přitom dobře víme, že to vše je jen produktem prohnané autorské zvůle, něčím, co nebude mít poslední slovo a brzy ztratí veškerou svou moc.

To, co činí happy end tak žádoucím postupem, není iluze, že všechno dopadne dobře. Je to náš souhlas s utrpením, které mu vždy a zákonitě předchází. Je pouze dočasné, a než příběh skončí, dobro zvítězí. „Ještě dnes večer budeš v ráji.“ Jen v této perspektivě lze přijmout vlastní kříž. I ten nejprostší divák ví, že neštěstí je věrným sluhou štěstí, schodem, o nějž bude štěstí vyšší. Utrpení je nutnou podmínkou štěstí – což je jinak zralost vyhrazená pouze mystikům.

* * *

Potmě vypil termosku horkého čaje. Dlouho váhal, má-li se zakousnout i do psa, protože už léta nic jiného než domácí stravu své bytné nejedl. Jeho fobie neměla logiku, sám věděl, že nemá. Vždyť neměl ponětí, co vlastně paní Karmen vaří, a neměl na to sebemenší vliv. Karmen si do toho nedala mluvit. Dřív se zkoušel bouřit nebo prosit, ale nebrala ho vůbec na vědomí. Musel uznat, že vařit umí, i když zdaleka ne vše mu chutnalo. Jídla se skoro

neopakovala, nebo snad vůbec neopakovala. Často vůbec netušil, co jí.

Mára měl pravdu, zůstal bez večeře, Karmen se nejspíš zlobí, že nepřišel včas. Míval ve zvyku jí to dát vědět, ale dnešní cesta na Milionář byla výsledkem nesčetných ano a stejně nesčetných ne. Nenachystala mu ani sáček jídla, který si s sebou brával do práce. Márův hot-dog se mu trochu hnusil. Ale žaludek se mu tak svíral hlady, že nakonec vyhodil párek a s odporem sežvýkal mastný rohlík nasáklý ostrou hořčicí.

K ránu měl sen, že psinec v sousedství je plný. Psi různých neskutečných podob (asi byli dávno mrtví, vypadali zvětšele a staře) se snažili prorvat pletivo klecí a panikařsky kňučeli. Aha, chápal snící, to jsou ta domovní poplašná čidla. Jsou příliš citlivá. Když je nevypnu, přijede policie, jenže jak je teď mám vypnout, vyhořel pojistný okruh... Psi klec neprorvali, ale přesto se jich bál.

* * *

„Jo, je to divný jméno, Takov, člověk neví, v kterým jazyce ho hledat. Chcete slyšet dobrou historku?“

Jel s Vanyšem na ten bláznivý noční výlet a už teď věděl, že udělal chybu. Neměl o tu uprchlici žádný zájem, ale Lokvenc už chtěl vidět aspoň koncept a on pořád neměl nic. Jednu výhodu to mělo: unikl kolektivní horečnosti akce Tunel. Zbývalo do ní snad sedm hodin. Nechtěl na ní mít sebemenší podíl. Každou vteřinou, každým ujetým metrem byl té události v prostoru dál a v čase blíže.

„Otec týhle Liliány byl obchodním zástupcem v Ekvádoru... no, ono to není až tak jistý... a jmenoval se inženýr Jaroslav Takový. Měl ženu Helenu, taky Češku, a to byla teda paní Taková. A když holka přišla na svět, tak porodník, indián jako poleno a asi žádnéj

písmák, nevěděl, co s tím. Táta Takový, máma Taková, jemu se to zdálo podezřelý a přitom se bál udělat průser, tak zapsal do papírů Takov, a poslední písmenko ať tam dodá nějaké gramotnější frajer. Jenže už to nikdo nedoplnil a jméno Takov děcku zůstalo.“

Skoro Vanyše neposlouchal. Narvaný autobus v něm budil úzkost. Ale hlavně se nemohl zbavit palčivé hořčičné pachuti.

„A co z toho není jisté?“

„O tom to je. Ta ženská je buď cvok, anebo lhářka. Musíme si na ni dávat majzla. Vlastně z toho není jistý nic.“

Fakt, že ta osoba je Češka, ať už má v papírech cokoli, ho trochu zklamal. Doufal, že ji poněkud zneskuteční nějaká cizí řeč. Cizí řeč je mnohem bezpečnější, to věděl stejně jako Xandra. Ale brzy na to přestal myslet, protože všechnu pozornost si nárokoval jeho vlastní jazyk, který vprostřed pořád slabě páčil jako horký pes.

* * *

Matka se dlouho takřka nezměnila, dokonce jí ani nezešedly vlasy, a to už jí bylo téměř šedesát. Nevyhrožovala sebevraždou, mluvila o smrti jako o něčem, co prostě musí přijít, s lehkým povzdechnutím, s nímž se mluvívá o čemsi odtažitém, o brázdě nízkého tlaku předpovídané na konec týdne, o neúrodě třešní příští rok.

„Až odejdu za tvým otcem,“ říkala naprosto klidně, „nezapomeň odhlásit Praktickou ženu. Legitimaci do Evropské knihovny si nech.“

Neupřesňovala, kdy to bude. Plnila všechny své povinnosti, odevzdávala bezchybné obchodní listy, vařila trochu nudnou zdravou stravu, jen se někdy tiše pousmála, zničehonic udiveně zavrtěla hlavou a pronesla pár nesrozumitelných slov. *Žili jsme spolu jako dvě zavřené škeble. Už ji neznepokojovalo, že tak málo mluvím. Sama*

uměla dlouhé hodiny mlčet, sedět bez hnutí a nepřítomně vyhlížet kuchyňským oknem do tmy. To, co ji nakonec zabilo, byl virus. Neviditelný tvor bez tělesné formy, tvor-netvor, budiž světlo, *fiat lux!*

Udělám odbočku, doktorko, učenou parentezi. Ne abych vás napínal, ale abych sám sobě oddálil, co nechci říct. Víte, co je nejfrekventovanější řečí této Země? Který typ komunikace vítězí na celé čáře? Myslíte: zvuk? Hluchý šum vesmíru, který se miliardy let člení na hlásky a slova, abych já tu mohl žvanit a vy dělat své hmm? Nedejte se vysmát! Ne, není to zvuk. Ani pohyb, ani pachové signály našich mnohonohých bratří. Ano, vím, už dost těch žvástů, mluvím, jen abych nemusel říci, tedy k věci: je to luminescence. Ano, světélkování. Mořské hlubiny jsou plné tvorů, kteří v bezedných tmách rozsvěcejí a zhasínají svá k obrazu jiných bohů stvořená pitoreskní těla a rozmlouvají spolu pestrým blikáním. Ale o čem? Přetřásají tytéž banality jako my? Mluví o tom, o čem jsou všechny velké romány světa – útok, útěk, obživa, sex, smrt? Nebo mají svá témata, tak jiná, tak nevýslovně, nepomyslitelně jiná, že je vyjádří jen jazyk světla? Hmm?

Počítač, který jsme tehdy měli doma (matčin melouch, vzpomínáte?), byl výstřelkem tehdejší elektroniky. A co je počítačová kultura, e-mail, internet a všechny tyhle krámy, jiného nežli světelné signály? Světélkujeme. Útok, útěk, obživa, sex, smrt.

Tam u dna každý svítí jako padlý anděl, lucifer, světloňoš, z latinského *lux ferro*, nesu světlo... Ano, vím, odbíhám. Ale pokud padli, hloub to ani nešlo. Na této Zemi hloub nežije nikdo. A nikde není tmější tma.

* * *

Autobus zastavil v Krušné až za hluboké tmy. Zlehka mrzlo. U stanice se už houfovali chodci. Agilní chlapík v tlusté bundě všem rozdál plánek cesty a potřebným půjčil i baterky.

„SOS umíte všichni, takže kdybyste někdo měl malér, blikejte. Tempo si řídíte sami, borci to ujdou za tři hodky. Přesně o půlnoci rozděláme oheň na Rarachu, je odtamtad' znamenitej rozhled, tam bude i horkej čaj. Jen pro vaši zajímavost: vědci zjistili, že Rarach má sopečnej původ. Máme tu i seismografy, ale zatím jsme nedostali hlášku, že by zrovna dneska vybuchl.“

Krátce se zasmál svému výročnímu žertu. Hory vypadaly vysoké a pusté.

„Teď si jděte na večeri, start je v deset odsad'. Jo a pro nový účastníky: nejnutnější věci si říkáme šeptem, jinak se zásadně cestou nemluví.“

„Doktore! Co vám mám objednat k jídlu?“ volal Vanyš z okna restaurace a mával nad hlavou jídelním lístkem jako vyjednavač bílým praporem.

„Nic.“

„Přece nebudete bez večere! Neblbněte, víte, jaká je to štreka?“

Mladík dokonce i s lístkem ochranně vyběhl ven. Vtom poblíž spatřil exotický hlouček. Hned ho odhadl na uprchlickou frakci. Rezignoval na Mondspiegla a spěšně změnil směr.

„Slečna Takov?“ halekal dychtivě. „Liliana Takov?“

Malá tlustá Asiatka zobražitěla. Ostatní kolem rázem zmlkli, znehybněli jako ohrožený hmyz.

„Ona ne tady. Ona -“

Snědá dívka zavřela oči a nechala padnout hlavu k rameni. Chtěla tím říct, že slečna Takov spí? Že stůně, nebo dokonce je mrtvá? Vanyš zklamaně dorážel otázkami, zbytečně zvyšoval hlas,

ale dívka jen zopakovala svůj pantomimický manévr a hlouček odmítavě mlčel. Mondspiegel stál opodál. Hleděl na temnou hráz kopců, které měl bůhvíproč přejít, a tak se hněval na Vanyše, že hněv skoro překryl i celý den rostoucí strach.

* * *

Řeknu to velmi stručně, věcně. Luminiscence udělala své. Matka spáchala sebevraždu, když jí firemní počítač zaviroval nový, velmi agresivní virus, a zničil nejen její práci za půl roku, ale údajně i cenná data firmy. Dřív, než obrazovka zhasla navždy, zasvětélkovala matce ironický pozdrav: napsala jí I LOVE YOU.

Viry tehdy právě začínaly, každá disketa mohla být trojský kůň. Můžu jen hádat, jestli ji zabil pocit viny, hněv či hluboké zmatení, které tento div úskočné techniky vyvolal ve stárnoucí ženě mělkého humanitního vzdělání.

Šéfové ji ovšem obvinili, že zkáza pochází od ní. Zaměstnanci měli přísně zakázáno užívat počítač jinak nežli pro firmu. Propustili ji na hodinu a částka, kterou jí připsali k úhradě (původně dokonce v zahraniční měně), byla absurdní. Matka se nijak nebránila, zdvořile se omluvila a poukázala firmě veškeré své jmění včetně otcových úspor, na něž nesáhla od jeho smrti. Pak šla domů a tam spolykala tolik prášků, že by to zabilo i afrického slona, a ten je, doktorko, ještě větší než ten indický.

Ne, dopis mi nenapsala. Možná zapomněla, že vůbec existuju. Nesmím si přivlastnit ani ten úhledně napsaný lístek, který ta *praktická žena* vlepila zvenku na dveře. Já měl klíče, lístek tedy nebyl pro mne, ale pro sousedy, pro pošťáky, pro náhodné chodce, aby zazvoněním neodstartovali výbuch. Praktické ženy se

vždycky jistí dvakrát: k práškům si ještě otevřela plyn. Byl to jen marný krok na cestě k marnému konci: plyn v naší kuchyni byl neškodný jak mlha. Mě ani neproklela, ani mi nepožehнала. Vyšel jsem z toho tedy celkem snadno. Ten počítač jsem ovšem zavíroval nějakou pitomou bojovou hrou já.

* * *

Zenonův šíp a Tantalův kámen. Prvý v letu tkví, ten druhý padá, padá, ale nedopadá: to je mnohem věrnější podoba času nežli svévolné frázování, jehož se dopouští literatura. Iluze začátků a konců je produkt klasifikující mysli, není vlastní skutečnosti samé. Tím otázka smyslu rázem znesmyslňuje. Jen uzavřené tvary nesou smysl. Jen nad ukončeným dějem možno vyřknout ortel. Jak to dopadne? ptáme se života i nedočtené knihy. To, co je teprv v půli cesty, co není dokonáno, to o sobě dosud nevypovídá.

Jak to dopadne? je úhlavní otázka děje. Ale ve skutečnosti nikdy nic nedopadne, šíp neskončí v terči, kámen nás nerozdrtí, sliby i hrozby jsou jen plané řeči, nic nekončí, šíp věčně letí, kámen pořád padá, nic nikam nevede a nic se nezavírá, nic nic neznamená, sluneční hodiny v noci k žádnému spěchu nepobízejí.

* * *

Věděl jsem o tom riziku? Jistě. Pouze jsem nevěřil, že Hupity Dupity spadne. V mých představách už dávno padal, padal, nikdy nic jiného než padal, ale... Jsme povinni vědět, k čemu vedou naše činy? Omluvy nebudou přijaty?

Nomina-omina, doktorko. Ta hra se jmenovala *Boj dvou světů*. Ten virus se jmenoval *Milostný dopis*. A víte, co stálo na tom líst-

ku? Na tom úpravném, praktickém, dokonce zdvořilém lístku?
Nezvoňte prosím, karma zhasnuta.

* * *

Aspoň že nemusí s Vanyšem mluvit. Mlčenlivý proud se pohnul příkře vzhůru, lidé začali rozsvěcet baterky. Sám už tak dlouho nebyl v přírodě, že téměř zapomněl, jak vypadá les v noci. Všechno bylo ohraničené a přesné: hvězdy mrzly jako vpichy jehlou. Sníh ostře jiskřil, stopy ve sněhu držely formu. Malá tvrdá luna stála v zenitu.

Hromadil se v něm lítostivý vztek. Ta cesta v sobě měla všechnu marnost světa. O setkání s tou uprchlicí nijak nestál, ale její nepřítomnost jen odhalila, proč tu vlastně je. Je na útěku. Až přejde naprosto zbytečně horu, až Měsíc začne stahovat svá vojska, *nišpáta* bude opět polapen.

Snažil se i v tom němém zástupu být stranou. Párkrát měl pocit, že ho Vanyš hledá v anonymním davu hluboce stažených kapucí, a pokaždé se spěšně odvrátil. Postupně se zástup začal drobit. Mladí a rychlí už byli daleko vpředu, pomalí se zvolna vlekli zdola. Hlídal si svůj prostor a kráčel takřka sám.

Náhle mu zkřížil cestu hubený muž s baterkou všitou v černé čepici. Kužel silného světla mu razil cestu jako horníkovi v dole. Muž, když ho míjel, hlasitě vydechl únavou, možná úlevou, a jeho dech – dřív než se rozplynul v mrazivém vzduchu – se ve světle svítilny na okamžik zachvěl jako prozářený oblak. Byl to jediný měkký, neurčitý prvek noční pouti, která byla krok po kroku ostřejší.

* * *

Té noci po matčině pohřbu, pohřbu, který celý zařídila Xandra, Xandra, která plakala za oba, za oba, kteří ještě hodinu před pohřbem čistili počítač, počítač, který byl napaden virem, virem, který sliboval lásku, lásku, která už nemusí mít tělo, tělo, které našli na rozmoklém náspu jedné dávné noci, noci, která přišla po matčině pohřbu, pohřbu, který celý zařídila Xandra...

Třásl se celou noc, nemohl přestat. Nemohl mluvit, nemohl myslet, skoro nemohl dýchat: točil se v úmorném víru věčnosti, která neznala jiný pohyb nežli rotaci. Nebylo úniku. Sestra si k němu přilehla, pevně ho objala, několik hodin ho k sobě tiskla a s pláčem mu šeptala své tajné zaklínadlo, spásnou ukolébavku:

„Niente niente niente, nic to neznamená, věř mi, nic vůbec nic neznamená, dole nic, nahoře nic, bratříčku, neboj se...“

Konejšivé horko její náruče ho zachránilo. Za svítání se líbali a hladili se, kamkoli dosáhli rukama a ústy. Nespojili se jako muž a žena, prolínali se tak, že byli jedno v jednom, jeden sloup dýmu ve větru. Vír věčnosti pozvolna zpomaloval, rotace se elipsovitě přizpůsobovala běžnému plynutí času. Přestal se třást, Xandra přestala plakat. Dokonce asi na hodinu usnul. Když se vzbudil, sestra už tam nebyla.

* * *

Maceška maďarsky: *árvacska*, sirotek. Anglicky: *pansy, infml. a woman-like, girlish young man*. Polsky: *bratek, bratříček*.

* * *

Na kopci jménem Rarach hořel oheň a byl k mání horký čaj. Byla to bizarní podívaná. Dobře sto lidí postávalo kolem ohně mlčky

jako valná hromada poustevníků. Hřeben byl větrný a holý, sníh při každém kroku skřípal jako sůl.

Mondspiegla bolely nohy. Plánek zde dával možnost volby: buď rovnou sejít po zelené značce (půlhodinka volné chůze), nebo absolvovat značné převýšení, projít skalní útvar zvaný Klášter a prodloužit si trasu zhruba o hodinu. Byl rozhodnut jít tou nej-pohodlnější cestou. Byl rozhodnut odjet prvním možným spojem. Už ani o minutu víc.

Nevzal si ani čaj a spěchal nedotčenou plání, aby byl co nej-rychleji pryč. Konečně ho skryl les, ocitl se na rozcestí značek. Červená vedla strmě vzhůru. Nebe potemnělo, ledový jas luny skryly mraky. Pocítil strach, aby nezabloudil, ale zelená se zdála pohodlná a vedla přímo dolů k nádraží.

Najednou ustrnul: vysoko na skále blikalo světlo. Nebylo pochyb, že to není přírodní jev, ale signál. Někdo mu shora dával zprávu. První hnutí mysli bylo uhnout zrakem a prchat po zelené značce: popřít co viděl, pokud možno navždy, usnout v liduprázdném nočním vlaku a vzbudit se bez paměti až za kalného rána na Hlavním nádraží. Místo toho stál a snažil se zaostřit do dálky. Na skále byl jeden nebo snad dva lidé (diplopie mu nedovolovala rozeznat to přesně) a vysílal (vysílali) SOS.

Do půlnoci zbývalo pár minut. Pokud šlo všechno podle plánu, na zastávku pod Milionářem právě dorazil autobus a nakládá nic netušící oběť. Ó!

* * *

Mých pět spouštěčů zní: nemá, není, chybí, ani tak, ani tak. Masturbace, které se nerad a nedbale oddával jednou za čas, byla naprosto

jiného rodu. *Má pravá touha zní: jenom, nikdy jinak, výhradně, bez podmínek, navždy.*

Objevil to kouzlo v náznaku už před matčinou smrtí, ale tehdy bylo ještě obaleno tělesností jako měkkým spacákem. Tvary, které občas ve tmě tušil, měly riskantní punc konkrétnosti. Už tehdy, jako podivínský mladík, raději nepátral, čím jsou. Spokojoval se s tím, když v extázi rozpoznal tenkou linku lícní kosti, jindy lehce napuchlý horní ret, těžké víčko, kávový pach potu, náhodný dotek prstů na držadle v tramvaji dnes ráno – samé oslnivé cetky tělesnosti, z nichž každá patřila někomu zcela jinému. Bedlivě se střežil dát někomu přednost a ona uhrančivá veteš těla – pot, ret, kosti, dotek, víčko – tvořila nepřehlednou směsku mnoha osob různých věků a obojího pohlaví.

I on prošel dobou pokusnictví. Zbudoval členitý neexistující vesmír, nepoznamenaný ničím, co skutečně žil. Snil příběhy osudových lásek a experimentoval s jejich oběťmi. Kombinoval nejrůznější data: věk, stav, ražbu citu, sexuální vkus i vzhled. Vpouštěl své hrdiny do lásky jako lvy do arény. Muži tam milovali ženy, ženy muže, muži muže, ženy ženy, kombinace, permutace, všemocné vzrušující hry. Kladl jim do cesty překážky, sypal sůl do ran. Rodil ošklivce, přiváděl na scénu zrůdy. Rozšiřoval škvíru věkových rozdílů, křížil orientace a touhy. Nechal je žárlit, trpět, doufat, zoufat. *Pět tisíc milostných dopisů ročně!* Základní pravidlo už tehdy znělo: jednou vzniklý cit už nelze odvolat.

Po matčině smrti těla zmizela. *Nemá, nemá.* Vypěstoval si umění (umění v pravém smyslu slova, obtížné a vždy nejisté ve výsledku) zamilovat se zcela bez adresy, *ani ani, nikdo nikdo*, láska odstředěná až k abstraktní čirosti touhy, zbavená vší lidské chlupatosti, pročištěná až k neosobnosti. *Dokonalost. Andělé bez pupíku, bez pohlaví, bez matky i bez otce.*

Uměl si vyvolat pocit, že je ve dvou existencích naráz (sám přesně nevěděl, jak to dělá, ale cvikem v tom nabýval jistou praxi), rozdvojil se na dvě samostatné části, a v tomto mučivém schizmatu v něm občas vyšlehl výboj tak absolutní lásky, že nic z běžné reality s tím nesneslo srovnání. Byl dvě. Byl dvě a toto dvě po sobě toužilo tak mocně, až se uvnitř hroutil prostor, hmota se vracela tam, odkud kdysi nešťastným přehmatem vyšla, do stavu nehmotné záře – a ty dva oddělené póly neměly tělo ani gramatický rod. Byly celé stvořeny jen z lásky. *Navždy, pouze, věčně a bez alternativ*. Nebyl to žádný druh narcismu: pro něj osobně v té hře nebylo místo. Když se to, vzácně, událo, byl nakrátko ve stavu milosti, která ospravedlňovala celou tu plytkou a úmornou střídu dnů a nocí, život od ničeho nikam. Ale jak stárnul, toto umění ho opouštělo a pokusy často končily rezignací, či ještě hůře: pracně falešným mystidramatem.

* * *

Nerozhodnost ho přibila k zemi. Stál na křižovatce červené se zelenou značkou a doufal, že ho ten volající (možná dva volající) nevidí. Neměl by se vrátit k ohni?, přivolat toho vedoucího?, nebo snad v nejhorším Vanyše?, ale nechut s kýmkoli mluvit to hned odmítla. Udělal pár kroků po zelené, ale pak se vrátil. Stál. Minuty tekly, stál. Vtom signál zhasl. Srdce se mu rozbušilo strachy. Měl nepochopitelný pocit, že zas selhává. Už neunesu další vinu, proto jsem přece na útěku! Pak se rozhodl.

Nerad a ztěžka vyšel vzhůru. Měsíc se ukryl za mrakem. Stezička se rychle zužovala, po chvíli se zvedla jako žebřík, šplhal po výstupcích se slupkami ledu. Cestou uklouzl a rozbil baterku od Máry. Střep mu hluboko prořízl pravý palec, ale konečně už viděl, kdo ho volá. Skoro jistě to byl ten muž se světlem na čepici.

Už nesignalizoval, seděl na skále jako vejce na zdi, hleděl na něj a objímal si kolena.

„Haló! Můžete chodit? Mám zavolat pomoc?“ křikl Mondspiegel. Žádná odpověď, ani to nejmenší gesto. Neměl tušení, co si s ním počne, je-li zraněn. Rukavicí mu začala prosakovat krev.

Stezka se vinula skalami tak nepřehledně, že muže ztrácel z dohledu a zas objevoval v jiném úhlu. Za jedním ohybem ho spatřil z profilu. Muž si sňal čepici a odkryl krátké světlé vlasy, buď zářivě blond, nebo už bílé, nasvícení připouštělo obě možnosti.

„Pane!“ zavolal Mondspiegel. Muž vstal a zvedl ruku. Držel kámen. Byl v poziční výhodě, stál právě nad Mondspieglem, a z té výšky, z toho úhlu, v tom pustém osamění tmy a skály ho mohl zabít jedním úderem.

„Mondspiegel?“ Byl to vyschlý šepot, tajné heslo noční hlídky v boji. „Jste doktor Egon Mondspiegel?“

Mondspiegel kývl a pohlédl mu rovnou do očí. Pak se to stalo. Ten úkaz Mondspiegel znal, zažil ho už víckrát, ale nikdy tak intenzivně jako teď. Tvář byla vzdálena aspoň pět metrů, ale on ji viděl i při svém nevalném zraku tak jasně, že rozlišil i jemné stíny kolem očí, okoralé rty, hlavně ten trochu nateklý horní, velké zorničky uprostřed světlé modři, a přitom neměl dojem, že je prostorově blíž. Tak nám zrak někdy dovolí vidět jevy důvěrně známé, stačí obrys v mlze a paměť ho ochotně plní podrobnostmi, promítá ze svých živorodých zásob nové a zpřesňující detaily. Sopečné chvění, trocha sopečného chvění. Hory na zlomek vteřiny zprůsvitněly. Sníh nasakuje pachem vřící lávy. Náhle věděl, komu ta tvář patří. Poznal ji.

* * *

Objev, který jsme s Xandrou udělali při čištění matčina počítače, byl tak otřesný a trapný, že už jsme o něm nikdy nepromluvili. Už jsem vám vyprávěl, co jsme tam našli? Nevyprávěl, dobře vím, že nevyprávěl. Za své peníze mám právo žertovat.

Xandra rozuměla počítačům velmi dobře. Měla úžasný smysl pro systém. Pronikala svým mimořádným IQ do systémů všeho druhu, nějaký čas je testovala a s hlučným posměchem zasvěcenců opět zavrhovala. Už ji dávno nefascinovala makrobiotika. Mezitím prozkoumala homeopatii, astrologii a jistě ještě cosi. Dospěla do bodu, kde se systémy nevylučovaly, ale doplňovaly. Xandra jim nevěřila ani za mák. Bavilo ji přiřkládat na skutečnost různé rastry, dlouhou jehlicí analogií protínat nepospojované vrstvy, ale nikdy nepodlehla tomu nejhoršímu ze všech klamů, klamu porozumění. To cituju svou sestru. Mám nadobytčej bystrou sestru. Mimochodem, vy, doktorco, jste exemplární obět klamu porozumění.

Tedy jsme čistili počítač, který bylo třeba vrátit firmě. Xandra uměla zacházet s viry. Přinesla jakýsi speciální program a prováděla něco, co pro mě byla pouhá magie. Víte, jaký je původní význam slova *virus*? Ano, jistě, zas odbíhám. *Jed*.

Navždy mám sestru v paměti, jak se sklání k obrazovce celým tělem, pláče, tu a tam vykřikne sprosté slovo a buší do kláves. Byla krásná, byla v zenitu své krásy. Vlasy, spousty rusých vlasů, vlají jako listí na smuteční vrbě. Štíhlá jako šíp.

Ten objev nás šokoval oba stejně. V počítači byla nejen má hra *Boj dvou světů*, ale i matčina tajná korespondence. Milostné dopisy. Nečetl jsem je zdaleka všechny, ale byla to směs dívčího sentimentu a únavných výkladů stárnoucí nevypovídáné ženy. *Miluji tě miluji tě plus* rozvleklý referát o běžných událostech dne.

„Nečti to,“ uhodila mě Xandra pěstí. „Byla blázen, vždyť víš, že byla blázen! Nečti! To patří jen mému otci. Tvému otci, promiň. Bože, ona korespondovala s mrtvolou!“

Přes všechnu trapnou naivitu té věci nejímá vás závist, doktorko? Neskláníte se aspoň trochu před závratnou silou toho citu, doktorko? Miluje vás někdo tak k zešílení vroucně, že vám bude psát čtvrt století po vaší smrti? Je v tom vašem systému, v tom uzavřeném, dobře zapouzdřeném bludu místo pro věčnou lásku, doktorko?

„Bože,“ řekla Xandra náhle, „to ne, tohle ne!“

Není tam pro ni místo, že ne? Dobře děláte, doktorko. Z několika drobných indicií bylo jasné, že matka nepsala mému otci, ale o řadu let mladšímu, velmi populárnímu zpěvákovi, známému jako O. N.

* * *

Všechny velké spirituality – každá po svém – laborují s pojmem věčnosti. Je to jakýsi konec za koncem, happy end všech happy endů, jehož lákavost spočívá v absenci alternativy. Pomíjivost, marnost, vanitas vanitatis – to jsou jen jiná slova pro možnost změny. Dokonalost je bez alternativ. Žádné „jinde, jinak, možná někdo jiný“. Stejně tak happy end je slib, že nic a nikdo se už nezmění. Opona spadne, čtenář zaklapne knihu. Žádné další dějství už se nekoná. Lásku, která zvítězila nade všemi překážkami, i když jí děj tolikrát nastavil nohu, neohrozí ani nevěra, ani stárnutí, ani potupné vysychání srdce. Ani smrt – ne, ani smrt. Happy end je příčná věčnost, a ptát se, co bude potom, je stejně rouhavé i bláhové.

* * *

„Nevěděla, co dělá. Nejspíš jí jen zastupoval otce. Nikdo nevíme, co děláme, a všichni si navzájem někoho zastupujeme. Nic to neznamená. Nevěřím, že mu ty dopisy posílala. Asi si jen tak mluvila pro sebe. Všichni si jen tak mluvíme pro sebe.

Víš, že ani Adam v ráji neměl jen jednu ženu? Eva byla až ta druhá. Ta první se zbláznila a stala se z ní kurva. Věčná láska prostě nefunguje. No a?“ *Z dopisu bratrovi, pět dní po matčině pohřbu, měsíc před vlastním nepochopitelným sňatkem.*

P. S.: „Já vím, bratříčku, já vím! Hory už nejsou horami. Hory už nikdy nebudou horami. Takže si řekněme: No a? Opakuj po mně, jak jen často bude třeba: No a no a no a no a?“

Pod podpisem, rychle načmáráno tužkou: „Jestli zjistím, že jí ten ksindl, ten zmrď všech zmrďů!!!, ten odbarvenej studenokrevnej hajzl ublížil, zabiju ho vlastníma rukama!“

* * *

Když došel na vrchol skály, Lilian už tam nebyla. Na balvanu, kde seděla předtím, ležel úhledný balíček nadepsaný Dr. Egon Mondspiegel. Otvíral ho velmi opatrně, přesto nechal na papíře šmouhu, protože palec pořád krvácel.

Té noci k ránu bude ve vlaku předstírat spánek, aby nemusel mluvit se zklamaným a trochu provinilým Vanyšem. O Lilian mu neřekne ani slovo a na přestupu si najde výmluvu a ztratí se do jiného vagónu. Teď sedí na skále a hluboko pod ním je množství světél. Oheň na Rarachu ještě hoří, z výšky vypadají hory jako moře, prastaré vrásky jako vlny, hluboko dole svítí baterky. Vysoko nahoře svítí hvězdy. Úplněk.

* * *

Nikdy jsem sestře nepřiznal, že matčin počítač jsem zavíroval já. Co jsem řekl? Svedl jsem to na toho mladíka s upoceným trikem. Už jsem o tom nikdy s nikým nemluvil. Xandra se neptala. Nevím, čemu uvěřila. Pak se mi začala vyhýbat, chodila pořád řidčeji a vedla plytké neosobní řeči. Zůstal jsem se svou vinou sám.

Byt po matce byl pro mě velký. Neuměl jsem ani zapnout pračku, nevěděl jsem, kde jsou pojistky. Řízením osudu brzy po pohřbu spadl dům do demoliční zóny a byl zbourán kvůli plánované dálnici. Mimochodem, byla to zcela zbytečná akce, trasu brzy odklonili kvůli neprojízdnosti jistého tunelu. O dědictví jsme se podělili. Xandra dostala garsonku a věci, já jsem byl takzvaně vyplacen a s pohádkovým obnosem v kapse – nevydělal jsem dosud ani halíř a náhle jsem měl pětimístnou sumu – jsem započal bludnou pouť po různých podnájmech. Jako věčná informace to snad stačí. – Proč jsme nebydleli spolu? To má být žert, doktoroko?

* * *

Na Hlavní nádraží dojel až v šest ráno. Únava jeho zrak vždycky zhoršovala, potácel se dlouhou vykachlíkovanou chodbou skoro poslepu. Nepovedlo se mu vyhnout Vanyšovi („Chápu, že jste nasranej, doktore, ale fakt tam měla bejt! Nemám šajna, kde je. Třeba v Ekvádoru nebo na Marsu a možná v pekle, u týchle ženský je možný všecko. Taky jste si všim, že s lidma, co maj nějaký trable s jménama – třeba nevěděj, jak se jmenujou, maj jmen víc, nebo se daj přejmenovat –, je to vždycky nějak šejdrem? Víte, co je to v buddhismu *náma-rúpa*? Jméno a tvar jsou jako zámek a klíč. Jak se změní jedno, musí se to druhý změnit taky. Třeba já. Do máminý druhý svatby, to mně bylo asi deset, jsem se jmenoval příjmením Anděl. Jeblý jméno, co? A ke všemu můj táta, teda ten původní, Anděl, učil v mateřský. Víte, jakou

srandu ze mě měli kluci? Fandil jsem tomu rozvodu, jen abych už byl Vanyš. Ale ten vejlet byl super, že jo?“), nevlídně hocha setřásl a vyjel nacpaným ranním metrem rovnou do televize.

Humpty Dumpty, vykřikla reklamní tabule, **Humpty Dumpty**, černě na bílém pozadí, plastik odráží lhostejné pohledy, nemilující dav se valí všemi směry, **Humpty Dumpty**, černý rámeček kolem, je to napodobenina parte, a menším písmem dole: **Jménem všech pozůstalých: Ty.**

* * *

Xandra se vdala brzy po matčině smrti za průměrného, značně povrchního muže, o kterém nikdy dřív nemluvila, a přestože vždycky tvrdila, že nemá v úmyslu se vdát. Nikdo tomu kroku nerozuměl, ale Xandra, která nikdy nic nedělala napůl, se stala oddanou manželkou a s bratrem se vídala pořád méně, až jejich vztah skončil do ztracena. K Vánocům a k narozeninám mu posílala pohlednice s předtištěným textem. Když někdy výjimečně přišla, vykládala mu o radách z Praktické ženy. Její štiplavý půvab divoženky zhasl. Byla tak vášnivě obyčejná, jako bývala vášnivě cokoli.

* * *

„Mondy! Průser! Průser jak mraky! A možná naopak, třeba to ještě bude trefa! Tys měl nos, že jsi se zdejchnul! Kdes to vlastně byl?“

Eda Lokvenc byl v manickém stadiu. Bzučel jako čmelák v láhvi. Atmosféra byla nečitelná, směsice starostí, horečky a číhavého napětí.

„Zázrak. Docela normální zázrak!“ vyhrkla mezi slzami Bety. „Vy samým vzděláním zablebtaný pozitivistický idioti už prostě nepoznáte zázrak, ani když se vám stane přímo před nosem!“

„Někdo z vás to musel bouchnout. Až zjistím, kdo z vás to bouchnul, vybleju se mu do rodinný hrobky!“

„To je tah nějaký konkurence, prostě nás předběh jinej televizní gang.“

„V týhle zemi nikdo nemá prachy na takový kontramystidrama, na takovou fikci na druhou. Ne že by nebylo parádní, kdyby to někomu myslelo takhle za roh, ale ty prachy prostě nikdo nemá, a potom taky: proč? No proč?“

Mondspiegel mlčel a z hektických výkřiků se snažil chápat, co se vlastně včera stalo. Znělo to bláznivě, ale podle výpovědi tří zúčastněných, kteří v tom nočním autobuse byli, i podle ještě nezpracovaného materiálu došlo k něčemu neuvěřitelnému. Po odehrání mystifikačního jádra (přepadení, výhrůžky, žádost o výkupné), poté, co panika začala utěšeně stoupat a čtyři kamery konaly své hnusné dílo, se vedení ujala jakási světice (Babetino slovo) a na její autoritativní gesto autobus projel zasypaným tunelem.

V tomto bodě se verze značně liší. Jeden z hisbojů, který hrál piráta, tvrdí, že autobus se prostě ocitl na Milionáři, a to bez časové fáze nutné k cestě tunelem, ať už zasypaný byl či nebyl. Druhý hisboj si pamatuje, že najednou všechno zhaslo a autobus někde dlouho stál. Naopak řidič, muž najatý pro tuto akci, ale do scénáře zasvěcený jen zčásti, prý dostal vysílačkou zprávu, že má pokračovat podle světel, dal se vést světelným signálem, neví kudy, vyjel na Milionář a neviděl v tom pranic divného. „Myslel jsem, že je to zas nějaká vaše televizní sranda.“ Natočený materiál zde končí.

Babeta, poslední z přítomných, od té doby pláče a nepamatuje si nic krom ohromujícího dojmu, že byla svědkem zázraku.

„Pustíme si tu kazetu, zamkněte někdo dveře. Jsme tu jen hisbojs mezi sebou? Jestli to někdo vynese, uškrtím ho tkaničkama do bot. Mondy, tys tam nebyl, ty to speciálně skoukni. Volal už někdo tu nemocnici?“

Nemocnice? Strach z infarktu někoho z cestujících byl planý, všichni to přežili bez úhony. Jediný, kdo skončil na jednotce intenzivní péče, vážně ohrožen na životě, je Oleg N.

* * *

„Řekněme, že se jmenuji Helena, je mi třicet a jsem manželkou obchodního zástupce v zemi, které budu říkat Ekvádor. Ve skutečnosti je to jiná země. Ekvádor se jí podobá v mnoha vnějších rysech a přibližnou představu splňuje. Ale stejně dobře to mohlo být Peru, Chile nebo Bolívie. Ani mé jméno není pravé. Místo adresných dat nabízím náhražky – tak podobné, abych zachovala smysl vyprávění, a přitom tak matoucí pro každý nevídaný pohled, abych nevystavila riziku svou dceru. Ekvádor není Ekvádor. Z dalšího vyplyne, proč volím tento asi naivní krycí manévr.“

Seděl na víku záchodové mísy a spěšně listoval svazkem z Lilia-nina balíčku. Nebyl to originál, ale nevalná kopie. Na místě, kde by byl v knize patitul, bylo vlepeno exlibris: dívka nad jezerem, na hladině odraz ubývajícího měsíce.

Bože, modlil se horečně, ať nezemře, ať nezemře, a s nenasytnou zvědavostí namátkou otvíral svazek, *„jen má dcera má právo znát okolnosti, které doprovázely její zázračné zrození“*, Bože, ať nezemře, už neunesu další vinu, *„i když jen Bůh ví, kdo je moje dcera“*, měl jsem ho varovat, měl jsem té odporné hře bránit, bojoval jsem ale

Boj dvou světů, pro dva světy nebylo v mém světě místo, „a přesto chci zanechat svědectví o událostech, které mne potkaly, a já nevím, co znamenaly“, ztratil jsem je oba, toho dne, kdy Hupity Dupity spadl, dva světy rovná se žádný svět, „a prosím Boha, aby mi odpustil, jestli jsem je pochopila špatně“, složila váleudu poprvé po pětadvaceti letech, zas jen pro jednoho, ležela v kuchyni s hlavou na stole jako člověk přemožený náhlým spánkem, žádný dopis, ani slovo pro mě, jen složenky sepnuté kancelářskou sponkou, „protože pro bezvěrce je to obzvlášť těžké, chápání smyslu je jedna z velkých slabín ateismu“, měly datum její smrti, zastavila se na poště splatit své nevinné dluhy, inkaso, odhlásit předplatné Praktické ženy, „rozhřešení si musím dát sama, ale nevím, jestli to kdy svedu“, nikdo neodejdeme, nezaplatíme-li do haléře, „ale Tebe miluji, má drahá dcerko“, ten virus se jmenoval Milostný dopis, ten smrtící jed je láska, „miluji a budu Tě milovat navždy“, a celá králova jízda a celé královo vojsko –

S přemáháním zavřel svazek, schoval ho do tašky, podvodnický spláchl prázdnou mísu a vrátil se do místnosti, kde už čekali jen na něj a hned za ním zamkli dveře. Ho nedovedli nazpět dát, ho nedovedli nazpět dát.

* * *

V I-ťingu, čínské Knize proměn, se třiašedesátý hexagram jmenuje Čchi-ti, Dokončení, a poslední, čtyřiašedesátý, Wej-ti, Po dokončení. Jak může být něco za koncem? Po konci? Po definitivním konci? Po teče za posledním slovem? Po smrti? Vlna pláče i smíchu se už vyčerpala, napětí povolilo, i paměť bledne únavou. A vtom: ťuk ťuk! Mrtvý zevnitř ťuká na dubové víko rakve, opona se znovu otevírá a diváci, kteří už si v šatně vyzvedli kabáty, se zmateně vracejí do hlediště: To ještě nebylo

poslední dějství? To chcete říct, že jsme hru nepochopili...? Záda konce jsou tváří naděje i hrozby. Nic nekončí, nic neustává, nic

* * *

Záběry lidí nastupujících do nočního autobusu, kamera neopomněla zabrat výtvarnou dominantu úplňku. O. N. nastupuje mezi posledními, Babetin profil skrze okno. Někdo se otáčí, jako by se chtěl ujistit, že je to skutečně ten slavný zpěvák. Autobus se zavírá.

Odjezd autobusu, velký celek. Autobus sjíždí ze své pravidelné trasy a míří k nedostavěnému tunelu.

Vnitřek autobusu. Asi patnáct osob. Zezadu vyskakují dva muži v černých kuklách a vyhrožují pistolemi, míří na O. N. Zatím není moc reakcí, jen Babeta příčinlivě křičí a pokouší se odstartovat atmosféru strachu. Jeden pirát recituje prohlášení, že jde o únos, ale nikomu se nic nestane, pokud O. N. zaplatí výkupné. Strkají mu před oči nějaký papír.

Nepovedené záběry cestujících. Zatím spíš distancovaná zvědavost, někdo dokonce spí, či předstírá, že spí.

O. N.: „No dovolte, co si to dovolujete, no dovolte...“

Nějaký zmatek v jiné části vozu.

Hisboj v kukle strká O. N. do tváře ústím zbraně.

Babeta zaječí: „Dělejte něco, než nás pozabíjí jako ovce!“

Pěkný velký detail O. N. Zmaten. Velmi, velmi zmaten.

Dva nebo tři lidé se snad konečně bojí, někdo tluče na plexisklo za řidičem. Hluk.

O. N. (hlas malého dítěte): „Pomoc!“

Babeta (hlasitě tlumočí): „Pomoc! Pomoc!“

Náhle se v záběru objeví postava, kterou jsme dosud neviděli. Má zimní kabát přes řeholní roucho. Zezadu udeří hisboje do krku, úder má razanci asijských bojových sportů. Hisboj to nečekal a pouští zbraň. Chaos. O. N. cosi křičí. Jeptiška obrací tvář do kamery a zvedá dlaň gestem, které může znamenat přípravu k dalšímu úderu, či požehnání. Tady z neznámých důvodů materiál končí.

„Stejně nestojí za nic, lidi byli spíš nechápavý než natvrdo vyděšený, i když je fakt, že O. N. se nám začal docela nadějně zesírat. Už mu strachy tekly soply z nosu. Jenže pak bastafidli šlus.“

„Ten fór s tím tunelem byl vysloveně na prd, nikdo si ani nevšim, že jsme v nějakým zasypaným tunelu.“

„Najednou jsme byli na konečný. Lidi mazali pryč, nikdo se nechtěl do ničeho zaplíst, ta jeptucha taky zmizla, my tam dva magoři v kuklách jak absolutní blbci, jen O. N. dejchal jako leklej kapr –“

„Mondy! No tak co ty na to, Mondy?“

Nemohl promluvit. Oslaben únavou, dojetím, úzkostí. Díval se na prázdnou obrazovku, z níž právě zmizela sestřina krásná, celé věky neviděná tvář.

* * *

„Vážený doktore Mondspiegle, dramatici vědí, jak obtížné je napsat dialog, kde není spor. Spor je otcem všech věcí, praví Hérakleitos, a jen to je důvod, proč si dovolím vyhranit náš fiktivní spor k pólům tak krystalické odlišnosti, jakou přírodní podmínky takřka neznají. Proč? Z prostého nedostatku pevných tvarů. Již jste též došel k poznání, že hlad po pevných tvarech, po jasných konturách a jednoznačných jménech je ten nejhladovější hlad Ducha, jemuž vděčíme za všechny své iluze? Jak patrnó, zabíhám, ale protože mě přece jen již znáte (protože Vaše po tvarech toužící mysl si

jistě vyrobila nějaký tvar zvaný Mára), smím jen doufat, že Vaší představě odpovídám. Ale dál.

Tedy předpokládejme, že předpokládáte, že jsem Vás nějak zradil a že jsem do té noční události (píši Vám velmi brzy ráno, aby Vás mail zastihl co nejdřív) zasáhl unfair způsobem.

Mondspiegel: Zlý duchu! Věrolomně porušils slib nevměšování!

Mára: Nikoli, toto obvinění hodlám popřít.

Mondspiegel: Vystavils řadu nevinných osob ještě otřesnějšímu aranžmá, než bylo v původním plánu, již tak dosti odsouzením hodným, a učinils tak jen díky znalosti faktů, jež jsem Ti v dobré víře vyzradil.

(Autorská poznámka: nepozastavujte se prosím nad tím, že Vás nechávám mi tykat. Králům, bohům a zlým duchům se tyká běžně. Já Vám ovšem budu dále vykat, jak je zvykem na Vaší společenské úrovni.)

Mára: Drahý pane, nechte mne chvilku mentorovat, je to zlozvyk starců, ale vždyť sám dobře víte, že nikdo tam nebyl náhodou. Stará Karmen dělá svou práci dobře. Nepřehledná změt příčin a následků, příliš složitá pro jakýkoli oddělený pohled, ale dosti odpovědná sobě samé, nedopustí žádný hrubý přehmat. Byli tam ti praví lidé v pravý čas.

Mondspiegel: Co je to za jalové newageistické žvanění, když muži, jemuž jsem přál smrt, opravdu, ó běda, hrozí smrt?

Mára: Jen abych upřesnil. To, co vzrušeně nazýváte jalovým žvaněním, opravdu jalovým žvaněním je. Iluze struktury, item příčin a následků, platí jen v omezeném pásmu jevů. Pod ním je jen chaos, nestrukturovaný blivajs (v zápalu výkladu klesám k mladistvé výstižnosti slangu!), a nedoufejte, příteli, že ne.

Mondspiegel: Mám dost Tvých vytáček, lucipere jeden! Jak to, že autobus projel nejsoucím tunelem? Je Tvá zlořečená firma dost

bohatá na to, aby prorazila a hned zasypala dobrých sto metrů v hroučícím se kopci, a to v průběhu jediné noci, aniž si toho někdo povšiml?

Mára: Nedejte se vysmát, milý doktore. Nepopírám, že mí lidé u té události byli, ale jen jako pozorovatelé, a žádné hrubohmotné manipulace realitou se nedopustili. Vaše půvabná kolegyně tvrdí, že to byl zázrak. Co kdybyste jí pro jednou zkusil věřit? V tomto omezeném pásmu je slovo zázrak běžným synonymem slov ‚malá pravděpodobnost‘.

Mondspiegel: A co O. N.? Zemře?

Mára (krčí rameny, bez posměchu): Kdoví, kdoví?

Drahý Mondspiegel, náš hovor by mohl pokračovat donekonečna, ale snad tento malý úryvek stačí, aby mě ve Vašich očích ospravedlnil. Doufám, že setkání s Lilian bylo plodné. S omluvou za svou neovladatelnou elokvenci přátelsky Váš M.

Douška: Peněžní příspěvek vaší skupině byl poukázán. Již brzy budeme chtít kompenzaci a požádáme vás (*malé v!*) o přijetí našeho vlastního tématu. Snad Vás potěší obsah fámy, kterou dáme do oběhu. *Bliží se konec světa.* Je to bestseller mezi fámami. Je jako klaun: vždycky se zesměšní, a o to větší úspěch mívá příště. Co myslíte, ujme se?

A už jen pod čarou: Pokud byste si ve svém oslovování zlého ducha přál zaměnit velké T za malé (ve slovech jako Ty, Tvá atp.), učiňte tak bez skrupulí, užívám majuskuli z důvodů ryze zvykových.“

* * *

*Stanice stanice stanice sta nic No a? Noanoanoanoanoanoano Ano
On a ona onaonaonaonaonaonaona ON a?*

*Nad neřekou Nemží nemží... Kruhový zpěv noci... noci zpěv kruhový...
bez konce noci té kruhový kruhový kruhový zpěv*

* * *

Celou noc četl deník Lilianiny matky a modlil se, aby O. N. přežil, občas dělal obojí zároveň. K ránu se odhodlal a zavolal do nemocnice. Řekli, že zpěvák je na jednotce intenzivní péče. Jste příbuzný? Ne, z televize. Podáváme zprávy pouze nejbližšímu příbuzenstvu. Aspoň mi řekněte, jestli je v nebezpečí smrti! Prosím! – Na druhé straně zaklapli.

Sotva položil sluchátko, aparát mu dal blikáním najevo, že někdo navštívil jeho hlasovou schránku.

„Drahý Mondspiegle, abyste usnul klidněji, chci vás ujistit, že pan O. N. samozřejmě o chystané inscenaci věděl a účastnil se jí za poměrně slušnou odměnu. Víím to jistě, neb jsem mu sám podepsal výplatní poukaz. Většina mystidramat předpokládá tichý souhlas zneuctěné strany, jinak by riziko bylo neúnosné. Je toho ještě mnoho, co o své vlastní branži nevíte.“

Zavěsil sluchátko a šel otevřít okno, aby vyvětral. Venku stál hubený starší muž se sklopenou hlavou, světlo na jeho čapce blikalo. Nepohnul se ani při zvuku otevřených dveří. Mondspiegel musel vyjít až na chodník a pozvat ho dál skoro neslyšným šepotem. „Dobrý večer,“ řekl, i když už dávno bylo ráno, ani ne tak proto, že ještě bylo temno (dokonce svítil takřka dokonalý měsíc), spíš proto, že přežíváme silou zvyku. Lilian ani pak nezvedla hlavu, nepodívala se na něj, ale nechala se mlčky odvést do kuchyně. To už věděl, že ji miluje až do konce všech věků. Karmen asi ještě spala, škvíra pod jejími dveřmi byla temná, ale na kuchyňském stole byly dvě čerstvě teplé snídaně.

DRUHÁ ČÁST

DVĚ

Tedy řekněme, že se jmenuji doktorka Helena Taková, na počátku tohoto příběhu je mi asi třicet, jsem vdaná, dosud bezdětná, a žiji jako manželka našeho zástupce v zemi, která je dosti vzdálena od mé, geograficky i psychicky. Doktorát jsem získala na Filosofické fakultě v Praze, obor filosofie – filologie.

Můj manžel, ing. Jaroslav Takový, si mne nevzal z lásky, ale po zralé úvaze. Byla jsem dcera jeho šéfa. Otec byl jedním z vlivných mužů, kteří mu dopomohli k této cestě. Kromě toho se považovalo za žádoucí, aby obchodní zástupce byl ženat. Zvláště mému muži to doporučovali, protože jeho lehkomyšlný milostný život vyvolal už v Praze řadu skandálů. To vše uvádím ne proto, abych ho jakkoli očernila, ale abych co možná střízlivě vysvětlila povahu našich vztahů a jejich prostřednictvím i povahu svou.

Ani já jsem se nevdala z romantické lásky. Byla jsem stárnoucí slečna, která uvítala možnost konečně opustit ochrannou střechu domova. Cesta do světa mě lákala. Pan Takový se mi jevil jako veselý společenský člověk, povrchní, ale v jádru dobrý, který mě bude dostatečně respektovat, abych se mohla v klidu věnovat práci a studiu.

Zde se snad hodí uvést pár slov i o mé profesi. Absolvovala jsem *cum laude* a fakulta do mě vkládala své naděje. Moje doktorská práce se zabývala tématem rovnosti jako klíčové hodnoty moderní evropské axiologie. Začínala jsem u Artušova kulatého stolu, analyzovala jsem Francouzskou revoluci a končila srovnáním ruského komunismu a klasických evropských demokracií. Adorovala jsem ideu rovnosti, jak ji jen může adorovat privilegovaná ministerská dcerka, která by na sebe nevzala konfekční šaty. Rytinu Artušova stolu jsem měla nad stolem.

Řada lidí věřila, že nepromarním svůj talent jako většina mladých dam té doby, které odkládaly vzdělání v den svatby a už ho nikdy nevyndaly ze starého kufru s těžce nabytým diplomem. Chtěla jsem se učit celý život. Chtěla jsem přemýšlet a chápat. I tyto své osobní rysy (byť dnes pro ně mám jiné vysvětlení) jsem řadila k výsostným evropským hodnotám.

Co se lásky týče, neznala jsem ji a nechyběla mi. Nepočítám-li letmá okouzlení v mládí, nikdy jsem nebyla zamilovaná „na život a na smrt“, jak o tom ráda píše literatura. Jistě, přicházely i chvíle osamělosti a smutku, ale neměly delšího trvání. V devětadvaceti – což byl i rok mého sňatku – už mi bylo zřejmé, že láska nebyla stvořena pro mne, ani já pro lásku.

* * *

Musím ale podotknout jedno: vše, co zde uvádím, je pouze přibližného rázu. Chci zachovat tu křehkou rovnováhu mezi pravdou a utajením pravdy, která se zove pravděpodobnost. Slibuji, že nezařžu nic podstatného, ale beru si volnost zacházet s fakty způsobem spíše metaforickým. Nikdy jsem nechtěla psát fikce, ale *jako* je jediná pozice, která mi dovolí se k pravdě aspoň přiblížit.

Ostatně, nemám beletrii ráda. Ten nezodpovědný slitek *Dichtung und Wahrheit* mě nikdy neokouzloval. Lidstvo celá tisíciletí pracuje na co možná jasně a přehledné klasifikaci jsoucna. Svět, ve kterém jsem chtěla žít, měl být důvěryhodný jako naučný slovník. Ano ano – ne ne, a za obojím pouze doložená fakta. Příměs takzvané krásné lži v románech mě popouzela. A přesto – nebo právě proto – všechno mé zoufalství pramení z toho, že jsem se sama provinila lží.

* * *

Krátce po sňatku byl můj muž vyslán do Ekvádoru. Já jsem zatím zůstávala v Praze a byl to klidný, pohodový čas. Příznávám, že konvenční část mé duše se těšila ze stavu vdané paní, ráda a ochotně jsem odpovídala na otázky „Co pan manžel?“ a přitom jsem byla volná jako pták. Sňatek prorazil skořápku mého přestárlého dětství – byl pro mě tím, čím je pro ptáka vaječný zub.

„Pan manžel“ mi psal vtipné a přátelské dopisy, posílal mi indiánské tretky a zařizoval pro mne domácnost. Já jsem si dál žila ve svém dívčím pokoji (s vlastní koupelnou, WC a oblékárnou) a náruživě studovala. Učila jsem se španělsky a radovala se z pružnosti svého mladého mozku, který ji vstřebával jako houba vodu, i z přísné zpěvnosti té ušlechtilé řeči. Věřím, že bych tak spokojeně setrvala dalších třicet roků.

„Helenečko,“ psal mi můj muž, „Ekvádor je učiněný ráj!“

* * *

Matka mi zemřela, když mi byl rok. Vyrostla jsem v péči velice zaměstnaného otce-ministerského poradce a řady neosobně vlídných vychovatelek. Nic mi nechybělo. Byla jsem samotářské, přemýšlivé dítě. Ve škole jsem vždycky vynikala, což mi odcizovalo mé vrstevníky, ale nikomu jsem neubližovala a nikdo neubližoval mně. Budila jsem jistý odtažitý respekt. Až můj muž měl tolik přirozené srdečnosti, veselí, povrchní laskavosti, že nedbal na ono neviditelné vajíčko ticha, v němž jako bych plula celý život, a flirtoval se mnou stejně, jako to dělají mladí muži s děvčaty. Slovy povrchní laskavost míním onen typ rozmazleného dobrého srdce, které se upřímně těší z radosti druhých, jen se po něm nesmí žádat příliš, rozhodně ne námahu či riziko.

Jaroslav byl velmi hezký muž. Říká se o tom „mít jiskru“. Výtečně tančil, zpíval a byl duší večírků. Snadno se učil jazyky, což mu

otevřelo i cestu sem. Zatímco já jsem začínala s učebnicí, on bez rozpaků vplouval do prostředí a vrhal se do vln konverzace jako štěně do řeky. Dělal směšné chyby a ty byly shledány zábavnými. Po třech týdnech od minuty, kdy se naučil říct „děkuji“ a „prosím“, už vyprávěl složité příběhy, pomáhaje si pantomimou, smíchem, celou svou dětsky hravou jiskrou, a sklízel potlesk a porozumění.

I já jsem hezká, třebaže zcela jiný typ. Na promoční fotografii vidím romantickou tvář s velkýma očima a vlnitými vlasy. Jsem jemná, štíhlá, odmala nákladně pěstovaná. Jsem z toho rodu žen, které dlouho vypadají jako dívky. Uvádím to pouze a jedině proto, aby nevznikla představa nehezké intelektuálky odsouzené ke smutnému staropanenství. Takovou by si Jaroslav nikdy nevzal. Věděl, že ho budu reprezentovat dobře. Umím se chovat. Umím se obléct. Umím konverzovat v několika jazycích.

Věřím, že jsem se mu líbila i jako žena, i když dával přednost tělům zemitějším a rozložitějším. Jednou v žertu řekl, že má slabost pro „lidoopky“. Myslel tím živočišnou chtivost a nulový intelektuální nárok. Já byla vzácný bibelot do vitríny. Lidoopka jsem nebyla.

Ještě jeden důležitý detail, jehož váha vyvstane až později. Mám hnědé oči i vlasy a oblékám se do tlumených barev. Jaroslav byl zářivě blond a oči měl přímo blankytné. Připomínal mi pohádku Tři zlaté vlasy děda Vševěda. On byl to ranní slunce ve východním okně. Okno zprudka rozrazí vítr a on – napůl dítě, napůl jinoch, zlatý třpyt mu srší kolem hlavy – se šťastnou dychtivostí stoupá do nebe. Už nikdy nezestárne. Západní okno na něj čeká marně. Nikdy se nestane dědem Vševědem.

* * *

Po půl roce jsem vtiskla vděčný polibek na tvář svého otce a zamkla dveře svého domova. V Quitu mě čekal zařízený dům, dvě mladinké služky (v jedné jsem neomylně rozeznala lidoopku) a řada společenských styků, plytkých a den ze dne nudnějších.

Váhám, zda ten první rok zcela nepřeskočit. Poslední dva řádky ho vystihují plně. Jen smysl pro proporce mě nutí nějak rozvést ten řídký a bezbolestný čas.

Jaroslav se ke mně choval slušně, ničím mě nepřekvapil, ani nezklamal. Nepředstírali jsme si lásku, ale snášeli jsme se dost dobře. Chlubil se mou vzdělaností a po straně si tropil žerty ze své „doktorky, která mu nepředepisuje ani aspirín“. Nikdy nebyl hrubý. Dbal na mé pohodlí, rád se se mnou předváděl v nejlepších domech, ale líp se cítil, když mohl jít sám. Ano, byl velmi populární. Jeho šarm slunného dítěte okouzloval tmavé jižanky. Moje kultivovanost tu působila fádně. Ve společnosti jsem byla v jeho stínu. Znali mě spíš jako „jeho ženu“ než jako samostatnou osobnost.

Můj muž měl přezdívku, známou po celém Quitu. Byl „Señor Primavera“. Rád překládal své křestní jméno jako Jaro a Sláva, Primavera et Celebridad. Dámy nevěřily svým snědým uším. Vzdálené Čechy, kde muži mají zlaté vlasy a dostávají tak úžasná jména jako Jaro a Sláva, jim připadaly jako pohádková říše. „A v té říši byla papírová zem, a když jsme tam všechno vypili a snědli, propadli jsme se až sem.“

* * *

Propadla jsem se do velmi cizí země a všechno tu bylo nějak jiné, jinak vypadali lidé a jinak proudil čas. Vždycky jsem byla lakomá na čas. Mám v sobě dost kázně, abych ho neztrácela marně, ale zde mi tekl mezi prsty. Plesy, bály, ranní vyspávání... Najednou mi bylo třicet let.

Kolikrát jsem za ten rok řekla *buenos días*, kolikrát jsem si nechala políbit ruku, kolik nocí jsem protančila mlčky a pak usínala sama v bílé, denně převlékané posteli? Žili jsme s Jaroslavem jako muž a žena, ale zřídka. Neptala jsem se, proč tak zřídka. Pro mě to bylo až až. Byl ke mně neobratně něžný, ale spíš se mě ostýchal. Jednou si zapomněl sundat ponožky a omluvil se mi tak rozpačitě, jako by porušil diplomatický protokol. Míval nejistý úsměv chlapce, který má recitovat u tabule básně. Ve společnosti místních dam byl mnohem uvolněnější.

Není pro mne snadné o tom psát, ale vím, že přijde mnohem nejněsnější téma. Nebyla jsem panna, když si mě Jaroslav bral. Sedm let jsem žila s jedním s otcových přátel, starým mládencem o berlích, který mě zbožňoval poněkud umělou kurtoazní láskou, rád mě poučoval a nedělal si na mne nároky. Z mé strany to byla spíš zvědavost a jistá odtažitá vlídnost: ty složky mé povahy, v nichž jsem asi silnější než v lásce. Vždycky jsem tíhla ke starším lidem a vrstevníci mi připadali jako slibné děti. Bavila mě jeho sebeironická žvavost a rozšířil můj obzor směrem do Asie, protože léta studoval buddhismus. Ale žádnou vášeň ve mně neprobudil. Pokud jsem doufala, že to kouzlo je ukryto v půvabu a mládí, pro mne tam ukryto nebylo.

Snažila jsem se nemarnit dny a pokračovat ve studiu, opoznávala jsem hromady knih, ale v této horké a šťavnaté zemi vypadala moje snaha nějak jalově. Útočily na mě živé barvy. Stačilo vyjet pár mil za Quito a propadala jsem se po kotníky do hustého bláta, a i to bláto bylo blátivější, než bláto má být. Sucho bylo suché, horko bylo horké, rudá byla rudá, dokonce i mráz byl mráz. Všechno bylo to, co doopravdy bylo. Neměla jsem tu zemi ráda. Nebyla to země pro bezbarvou čirost filosofie.

* * *

Jeden z výkladů slova Evropa je „soumrak“. Název přejali staří Řekové od Semitů. Vznikl z akkadského *ereb* nebo *irib*, což znamená stmívání, západ slunce. Světla ubývá. – Tento etymologický exkurs (mimočodem, vděčím za něj svému starému příteli – lingvistovi) mi byl východiskem k pochopení Evropy.

Soumrak není negativní slovo, pro mne rozhodně ne. Je to pomlčka mezi ruchem dne a tichem noci. Slunce zapadá. Šero přinutí rolníka pustit pluh a dřevorubce sekyru. Za chvíli začnou pracovat lidé noční: ti, kdo se naučili číst a psát při umělém světle, ať je to mihotavá záře svíček nebo žárovka, ti, kdo už nepotřebují ani tu svíci a umějí přemýšlet potmě. Konkrétní svět hasne, dělné ruce pozbývají vlády. Abstraktní svět myšlenky a pojmu probouzí své obyvatele. Soumrak je krátký čas střídání stráží. Čas k reflexi dne a k plánování práce, kterou lze konat i za úplné tmy.

V mém pojetí patřila Evropa lidem noci. Byla stará, přemýšlivá, výmluvná a vzdělaná. Byla západním oknem světa. Unavený stařec s pohaslými vlasy ztěžka vlétne dovnitř, do bezpečí svého domova. Ví všechno, ale už nemá sílu. Položí hlavu na klín věčné matky a dá se konejšit. Evropa byla to nejlepší, co svět dosud našel, ale už překročila vlastní zenit. Děd Vševěd už bude jenom dřímat. – Jak velmi, velmi, velmi jsem se mýlila!

* * *

Chtěj nechtěj, třicáté narozeniny jsou mezník. Magie desítkové soustavy nás nutí k účtování a osud dělá ostrý úhel i tam, kde by jindy plynul dlouhým obloukem. Poprvé v životě jsem si přála dítě, nicotný čas mě nenaplňoval. Jaroslav pil pořád víc tequily a sentimentálně vykládal místním slečnám, že Čechy jsou ztracený ráj.

Hora sešitků s mými konspekty byla už téměř tak vysoká jako hora k nim prostudovaných knih. Začalo mi to připadat bláhové jako přesýpání písku. Přesýpací hodiny o ničem nevypovídají, neměří čas světa, jen svévolně nastavenou lhůtu, závislou na tom, kdo je otočil.

Jaroslav o dítě nijak nestál. Jeho námitky byly rozumně věcné: komplikovalo by nám život oběma. Jistě, mohli jsme si dovolit chůvy, ale proč potom nepočkat do Čech? Ve skutečnosti nechtěl dítě nikdy. Východní okno nerodí otce, jitrní zlatovlásci nikdy nešediví. On sám chtěl zůstat věčným dítětem.

Někdy v té době jsem začala chybovat, chybovat v morálním a zároveň praktickém smyslu. Už jsem se zmínila, jak špatně snáším lež. Život mě dosud nenutil snížit se ke lži a lháři mi doslova páchli, pohrdala jsem člověkem přistiženým při lži nejen pro bezectnost, ale – a víc – pro tristní neschopnost. Ale ani já jsem nebyla pravdivá bytost. Mistrně jsem ovládala sofismata, chytrácké umění říct i neříct. Obešla jsem se beze lži, mezi slovy je až nebezpečně tvárný prostor. Kdo umí pět jazyků, ví, jak drobnou změnou slovosledu vytvořit kouřovou clonu. Nelhala jsem, zamlčovala jsem. Na mých mapách byla bílá místa. Zde jsou lvi.

Lvi zamlčeli mému muži, že víc než po dítěti toužím po staré dobré Evropě. Jeho mise byla pětiletá. Představa, že tu mám vydržet ještě tři roky, mě vskutku děsila. Rozvod nepřicházel v úvahu. Omilostnila by mne jen vážná nemoc, ale byla jsem zdravá jako řípa. Těhotenství by to hladce vyřešilo. Místní vkus nedovoloval ženě společenský život už od čtvrtého měsíce. Sladké volno! Žádné večere s místní honorací, žádné další třesky plesky, žádný bál a ples! Rodit bych jela do Vídně, pak bych s děckem zůstala rok v Praze... a i potom by se jistě našel důvod, proč si prodloužit ten

pobyt, který jsem si ve svém sobectví představovala jako luxusní dovolenou.

Ale ještě o něčem mlčeli mí lvi.

* * *

Okolkuji s tím tématem ne tolik proto, že mi neslouží ke cti, ale proto, jak je nebetyčně banální. Odmalička se střežím banality jako hanby. Mám v sobě intelektuální aroganci, která pohrdá kopiemi. Nesnáším repliky a plagiáty, odvozeniny a výpůjčky. Bez vlastní zásluhy jsem na sobě jakživa neměla jiné než na míru ušité šaty a divadlo jsem znala jenom z premiér. V knihách mám exlibris (je na něm velmi romantický motiv: dívka se sklání nad vodu, v níž se zrcadlí měsíční srpek). Na prádle mám monogramy, a dokonce i na hodinkách je vyryté věnování od otce. Mám pyšné instinkty osamělého jedináčka. Kdysi se mnou chodili do školy dva chlapci – jednovaječná dvojčata. Byly to zamlklé, spíš hloupé děti, a já to s lehkým pohrdáním připsala jejich nešťastnému pomnožení, jako by v nich všechno zřídlo napůl, slabý čaj dolitý vlažnou vodou... Zmnožení vede do nesmyslna.

Byla jsem alergická na Jaroslavův zvyk vyprávět stejné historky stejně, se stejnými grimasami, stejnými hranými zaškokbrtnutími, výkřiky úžasu bez úžasu a dávno narezírovaným propuknutím v bohatýrský smích... Pýcha, ano, pýcha. Ctila jsem jen unikáty. Možná můj obdiv k ideji rovnosti byl pouze bláhovým pokusem se z této zlaté pasti vymanit.

Hanbím se za to, co se stalo, protože je to tisíce kopií banální historky, tak předpokladatelné, až by člověk zíval. Zalíbila jsem se třiadvacetiletému chlapci z vyslanectví – banalita banalita banalita!, dokonale nic k vyprávění! – chlapec byl půvabný (klasický Kastilec plus půl pinty zdravé indiánské krve), trochu mi

lichotil, trochu plakal... a na konci toho nevzrušujícího nepřiběhu jsem mu z čiré zvědavosti „podlehla“. Stalo se tak za svitu luny, za slunečního žáru, v háji oleandrů, v džungli, v mé ložnici, na vyslanectví v komoře na smetáky... kterákoli z těchto verzí je dosti pitomá na to, aby vystihla ducha našeho nudného sblížení.

Co je ale důležité: stalo se to pouze a výhradně jednou. Mládenec byl velmi rozčilen a odbyl svůj úkol tak rychle, že si na tu stránku věci, která byla dlužna alespoň mé zvědavosti, takřka nepamatuju. Jaroslav ke mně přišel téže noci. Za dva měsíce už bylo jisté, že jsem v jiném stavu. A teprv tím se z oné těžce eklektické causerie začal odvíjet příběh. Tak nevýslovný příběh, že se neopakuje ani za tisíce let.

* * *

„Růžičko skleněná,“ napsal mi jednou můj starý přítel, „dovol, abych Tě se vši úctou upozornil, že v této věci se mylíš s degenerovanou elegancí lidí až příliš vzdělaných. Nepřeceňuj originalitu. Jedinečnost, to je takové zázračné dítě, nesmírně nadané malé budižkničemu. Právě až zmnožení, ergo i zředění z něj dělá chlapíka, co hory přenáší a co mu všechno uhne z cesty – včetně jedinečnosti.“

Ty si ceníš původnosti, ale ta sama o sobě nestojí za nic. Opakování, opakování a znovu opakování – to je síla, která nás udržuje v chodu. Všechny ideologie ředí filosofii, z níž vzešly: proto jsou tak zruďně účinné. Filosofie v neřaděném stavu nevláká ani psa od kamen. Jako v homeopatii. Vzpomeň na Nietzscheho, to byl originál, až z něj cvakají zuby. Protřep ho na potenci 200 a dostaneš pilulky pro masu idiotů, milionů tupých ýbrmenšů, kteří budou schopni zbořit svět.“

* * *

Nejsem věřící. Nikdy jsem nebyla. Brzy mi matka Beata řekne, že mám rys, který je kořenem všech náboženství světa: smysl pro spravedlnost.

Znervózněla jsem jako kočka na plotně. Nesoustředěná, bez chuti do života. Můj smysl pro spravedlnost už tušil trest. Aby mi bylo dobře rozuměno: svátost manželská mi na svědomí neležela a Jaroslavovi jsem žádnou bolest nezpůsobila. Mladíčková poloindiánská láska nestála za řeč. Když jsem pak dělala, že ho neznám, oplatil mi hrdě stejnou mincí. Proč tedy to stálé vědomí, že žiju špatně, že porušuji jakýsi řád věcí, že jsem chybným stehem ve vzorku?

Teď, po letech, konečně mohu napsat pravdu. Ta nevlídná, mrzutá pravda zněla: je mi třicet a nikoho na světě nemiluju. Nikoho jsem nikdy nemilovala, zdá se, že ani nebudu milovat, a také nikdo nemiluje mě.

* * *

Komunismus měl v mé práci dost vysoké hodnocení, v naivním neporozumění jsem v něm ctíla vznešenou ideu rovnosti. Rovnost byla moje ateistická představa Dobra. Mým bezvěreckým nebem byl svět, kde jsou si lidé rovni, se vzájemnou úctou ke své jedinečnosti. Lidstvo sedí kolem kruhového stolu, vážné a se slavnostně zatuhlými šíjemi. Vedeme debatu, jak zlepšit otáčení zemské osy. Neskáčeme si do řeči, vyhýbáme se demagogii a klidně zvažujeme všechny argumenty. Oslovujeme se ovšem plnými tituly, jež sice zlehka rozkolísávají naši rovnost, ale byly vydobyty čestně a každý má stejnou šanci si je zasloužit.

Jak málo jsem tehdy žila ve skutečnosti! Až příliš snadno jsem se orientovala v přehledných sítích idejí. Lehce jsem vnikala do

systémů, snoubila spekulace, v nekonečnu protínala různoběžky zcela nepodobných modelů. Měla jsem dvě nedospělé indiánské služky, které pracovaly do úpadu, abych mohla psát svou knihu o rovnosti. Když jednou tři dny nefungoval záchod, vymývaly zcela samozřejmě naše nočníky. Byla jsem bystrá a velmi pracovitá, z hlediska otáčení Země zcela nepotřebná: něco jako exkluzivní hádankářský klub.

* * *

Jaroslav se s těhotenstvím trochu zaskočeně smířil. Organizoval pro mě včasný odjezd a i on se myslím tajně těšil, že tu nějaký čas nebudu. Otec telegrafoval své vřelé blahopřání, včetně podpisu pět slov. Přední dámy Quita mi po svých komorných posílaly dehtově černé aromatické masti na břicho („dětátku budete krásně vonět!“) a varovaly mne před jakousi Lilít, nejspíš místním strašidlem, které prý těhotným saje krev. V jejich očích jsem rázem stoupla. Ženy v mém věku tady už hledaly nápadníky pro své dcery, ale aspoň jsem konečně byla k něčemu.

Den po dni ve mně rostl strach. Co když mě zradí dědičnost, to zrcadlové bludiště všech generací, a já porodím indiánsky snědé novorozeně? Co když mě osud vytrestá jako záletnou paničku, jako potupně svedenou služku? To bych se sem už nesměla vrátit. Pan Primavera paroháčem? Quito by se smálo, až by mu tekly slzy. „Chachá, chachá! Nepředepsala mu ani aspirín!“

Když se dnes v paměti vracím, až nemohu věřit, jak málo jsem myslěla na Tebe. Už jsi ve mně dávno žila, životem vodní rostlinky a pravěkého plaza, už Ti tepalo maličké srdce, bloudilas meandry evoluce, zkusmo sis udělala ocásek a vzala jsi ho zpátky, směšná ampulka Tvé krve kolovala jako páternoster, už se Ti rýhovaly

dlaně, osud tam věšteckým těsnopisem už možná něco psal. Spala jsi jako klokánek v mém těle, poslepu plavala v teplém hukotu mé krve... Bylo Ti tam dobře, dceruško? Dala jsem Ti aspoň na devět měsíců domov? Ještě pořád jsi byla se mnou, ještě pořád jsme nebyly dvě.

Myslela jsem na to dítě jenom z hlediska své budoucnosti. Ono samo nemělo žádnou budoucnost. Neptala jsem se, jak mu asi bude mezi námi, v našem divném nedomově, v mé vychytralé nemateřské náruči.

* * *

Soumrak. V Čechách přichází soumrak zvolna, světlo stoupá vzhůru jako pára, údolí už je ve stínu a kostelní věž má špici jako v ohni, barvy měknou, chytají nádech mokré perleti. Tady žádný soumrak není. Rovník nezná přechodové fáze. Mládí trvá tři sezóny a pak je z dívky rázem matrona. Je den a je noc. Žádné polotóny, tušení a nápovědi... Tma padá jako rána sekerou. Dostala jsem třicet roků na přípravu. Když ta událost pak přišla, bylo mi jich všech třicet k ničemu.

* * *

Byla jsem v osmém měsíci. Jaroslav jel na obchodní cestu do Prahy. Nechal mě v péči místních dam a početného personálu. Těhotenství probíhalo klidně. Těšila jsem se do své drahé Evropy.

Známí mě pozvali na výlet do přírody. Výletem se tu rozumělo minimum líné pěší chůze a mnoho jídla pod stromy. Poslední, nač si vzpomínám, je prudká zeleň listí. Sedíme pod korunou větví, děti se houpou na houpačkách z lan, únorové slunce žhne, jak

v Praze nežhne ani v létě, a bolest mě zaskočí bez varování. Jako by se mi lámala páteř, nejsem zvyklá trpět, sténám... někam mě vezou – chloroform? – a pak už nevím nic.

Převezli mě do malého špitálu v kopcích. Byl součástí kláštera Santa Madre de los Dolores, Matky Sedmibolestné. Porodník byl indián (první indián v oblasti, který vůbec měl lékařský diplom) a personál tvořily jeptišky. Prokřičela jsem se jednou nekonečnou nocí a porodila jsem. Byl to buď předčasný porod, nebo jsem termín spočítala mylně. Spíš to druhé, dítě bylo plně donošené. Pak jsem déle než den spala v horečkách.

„Jako nebe! Jako nebe!“ vykřikuje stará indiánka v řeholním čepci a blouznivě vyvrací zrak ke klenutému stropu. V rukou drží něco maličkého. „Vlasy jako slunce a oči jako nebe!“

Osud mě tedy vzal na milost, smysl pro spravedlnost přišel zas jednou zkrátka. Nezničím svému muži pověst, neskončím v Praze jako zavržená žena s rovníkově snědou hanbou v uzlíčku. Hned jsem upadla zpět do horkého spánku. Můj hloupý dívčí románek má happy end. Porodila jsem Evropanku. V bludišti rodu si našla tu nejbezpečnější cestu, rovnou do staré vlasti, do říše Jara a Slávy... Mám modrookou zlatovlasou holčičku.

* * *

Moje dcera vzbudila v místních ženách posvátný úžas. Byla pro ně přeludem z jiného světa – první malá gringa, kterou viděly. Modré oči, modré oči! štěbetaly s rukou u úst. Tady jsou miminka hnědá a svrasklá jako vlašský ořech. I v nejlepších rodech Quita tepe čpavá indiánská krev.

Druhý den k večeru mi dítě přinesli. Jako cizinka jsem měla vlastní pokoj, ale byl věčně plný spolupacientek i vznešených quit-

ských seňor. Všechny, jedna přes druhou, zahrnovaly mou dceru vřelým obdivem. Que bella! Bella gringuita! Negramotné horalky se křížovaly celou dlaní. Pyšně jsem odhalila prsa a dala pít.

Dceruško, má drahá dceruško, nebylo nám dáno seznámit se v důvěrnosti ticha, odbyla jsem tu první chvíli, jako jsem toho už odbyla v životě tolik, byly jsme si nedbale představeny v hlučné společnosti, je to jen další z plytkých večírků. Nevím, jak vypadáš, nepamatuju si na Tvůj první dotek, všechno to překrývá hloupé rozčilení, hraju svou společenskou roli, roli matky... a dřív než Tě odnesou, ani se neptám kam, ještě jdeš z ruky do ruky, jsi corpus delicti, korunní důkaz mé správnosti, mého práva vůbec dýchat vzduch.

„Ach ta je krásná! Až jednou dospěje, běda, naši synové se pro ni budou vraždit!“

„Nebojte se o své syny, dámy. Brzo odvezu dítě do Prahy.“

„Praga? Praga? Óóó, tak to je Niño da Praga!“

Zpěvavý smích se šíří od úst k ústům. Vtip zatěžklý posvátnou úctou, posvátná úcta zlehčená nevinným vtipem... a moje zázračná holčička je ještě zázračnější, vždyť je to krajanka božského Dítěte, prchavá bytůstka jiných nebes, nedosažitelná jako Ježíšek!

Mezi návštěvami toho podvečera je i vysoká suchá jeptiška kolem šedesátky. Má jiné roucho než ostatní. Je to madre Beata, abatyše. Trochu tvrdou španělštinou mi poblahopřeje k narození dcery a ptá se, dám-li ji pokřtít zde, anebo v Quitu. Zbabělost mi nedovolí říct, že mne ani nenapadne dát dítě křtít. Já jsem ateistka... a Jaroslav? Jsme si tak cizí, že to vlastně nevím. Je to možné? Jsem třetí rok vdaná a nevím, jestli můj muž věří v Boha?

„V Quitu, až se manžel vrátí z cest.“

Abatyše krátce kývne. Dcero, ona to bude, kdo zakrátko rozhodne o Tvém i o mém dalším osudu. Já poznám inteligenci na první pohled. Tahle abatyše zapadlého kláštera kdesi v ekvádorských

kopcích nese neklamné stigma ducha, a tím nemyslím Ducha svatého. Jediná se nerozplývá nad nebeskýma očima mé dcery. Má sama modré oči. Ne jitřně blankytné jako můj manžel, má v nich vybledlou modř západního okna. Ostrý intelekt polního maršálka a v očích rezignovaná modř soumraku.

* * *

Podruhé jsem dítě viděla po večeři, přinesla mi je mladinká novička (už vím, že se jmenuje Rosita, kolik jí může být? patnáct? kouše si nehty jako malá holka!), ale celý čas kojení mě hlídá jako ostrůž, podmračeným zrakem služebnice boží, takže zas myslím víc na svou roli nežli na dítě.

„Rosito, tys mi pomáhala rodit, vid'š? Drželas mi nohy. Díky! Jsi to přece ty?“

Neodpoví, vytrhne mi dítě a je pryč. Copak nerozumí? Mluví nějakým nářečím? Nebo nemá ráda gringy? Pohrdá mnou, že jsem vyváděla, adoruje snad mučednice? Je ještě buclatá jako medvídátko, ale výraz má nedětsky zaťatý. Neskáče ze střechy do sena jako novicky jejího věku. Nikdy se neusměje. Touží snad po trnové koruně?

Potřetí (osud se vždycky ohlašuje třikrát: tři rány do podlahy bývají předzvěstí konce) mi dítě přinesou až v noci a já s ním poprvé osamím. Holčičko, já se Tě ostýchám. Najednou nevím, co dělat. Jako když hovor u stolu vážne a dobrá hostitelka má v rukávu mít vtíp... Padá na mě zvláštní osamělost: jestli jsem doufala v nějaký pohyb duše, nic. Zatuhlé srdce nebije o nic rychleji. Nemám s tím děckem nic společného. Tři věty po sobě: nic, nic, nic.

Z rozpačité zvědavosti se rozhodnu rozbalit povijan, sama nevím proč. Je to spíš nutkání vůbec něco dělat, když se na mě děcko stále dívá (celou dobu kojení jsi tehdy nezavřela oči!), předstírat

nějakou mateřskou činnost. Povijan je tuhý, tkanice se rozvazují ztěžka. A pak osud udeří.

* * *

Ano, znám umění digresí, odboček, Šeherezádinu chytrost, jak se v nejnapínavější chvíli vrátit na start, za zády příběhu obrátit přesýpací hodiny. Iluze začátku odvrací neodvratnost konce. Ale já nešvindluju, jenom sbírám síly. Tkanice se rozvazují ztěžka. Tedy ještě chvilka poshovění: nikdy jsem neměla ráda povrchnost.

Samo to slovo vyjadřuje jednu z našich favorizovaných premis, totiž že existuje střed. Bytí je symbolický prostor. Čím blíže ke středu, tím větší hloubka. Hluboká myšlenka, hluboká láska. Na povrchu je všechno povrchní. Okrajové, provinciální a mělké. Je to perspektiva sdíleného absolutna: víra, že střed jednak vůbec existuje, jednak že jsme všichni v tomtéž prostoru.

Ráda jsem si pěstovala dojem, že jsem velmi hluboká. Mé myšlenky jsou poučené staletími předků, vzdělání se za mnou táhne jako zvířený prach za vozem. Hleděla jsem svrchu na povrchnost Jaroslavova typu. Při sentimentálních filmech plakal, měl rád lidopky, ani po dvou letech pobytu zde si nedal minimální práci naučit se předminulý čas.

Dnes vidím, jak strašně povrchní jsem byla já. Já jsem z nás dvou uměla španělsky podstatně lépe, hodně jsem četla, vypisovala si slova. Přitom bych tu obstála s brožurkou pro turisty, *buenos días, muchas grazias*. To byl obraz mých lidských vztahů: mám velkou slovní zásobu, umím gramatiku, a přitom na veškerý hovor s lidmi mi bohatě stačí prvních pět lekcí jakékoli řeči. Možná tři.

Můj starý přítel mě rád poučoval a od něj znám tibetskou představu o tom, co se s duší děje po smrti. Člověk prý nějaký čas ne-

chápe, že zemřel, mluví a sám se neslyší, chce uchopit předmět, ale ruku má jako z mlhy. Možná jsem už byla napůl mrtvá. Neplakala jsem a netrápila jsem se. Byla jsem jen špatně soustředěná. Neměla jsem totiž ani na co. Všechno mi připadalo jako okraj: nikde střed.

* * *

„Má milá Helenko, kvítečko skleněné, až sem do Prahy se donesla ta radostná zvěst, nepochybuji o mých herzlichen přáních, doufám, že to bude aspoň příležitost Tě opět vidět... atakdale atakdale... nemám sílu breptat další zdvořilosti, tak hned přejdu k úkolu, jímž mě Tvá Jasnost pověřila, totiž k etymologii rovnosti.

Děvčátko učené, v jazycích slovanských nic poutavého neobjevíš, samá rovnost s fádními odvozeninami (viz rovník!), zato latina se svým *aequus* už je přímo žírné pole významů. Krom rovný tu najdeme i *stejný, spravedlivý, slušný, poctivý, mírný, usedlý, spořádaný a nevášnivý*, na lidskou bytost vztaženo člověk jako vyžehlené prostěradlo, bez poskvrnky, tuhé, škrobené.

Ale i horší kolonka se tu dá najít, a to Tě zvlášť varuji, panenka jedna rovníková, *aequatorská*, znamená to i *lehko-stejný*, současným jazykem *lhostejný*.

Lhostejnost, děvečko, je konejšivý dudlík, bez chuti, jen aby bylo co cucat, ale běda když ho jednou prokousneš! Vyvalí se z něj ten nejodpornější sajrajt, už nikdy ho nevyplivneš, i kdyby sis dře-la jazyk hořkou solí... Nejtěžší křížovka života, Skleněňko, je najít tu tenkou rovnováhu - *aequilibritas* - mezi klidem a lhostejností, mezi spravedlností a lhostejností, mezi nekřivdou a lhostejností, mezi svatým buddhovským přivřením očiček a lhostejností, mezi vševědoucností a lhostejností... mezi vším, co se tváří jako rovnost,

a přitom je to jen neschopnost lásky, bezcitné *ganz egal*, má drahá nerozbitná skleničko. Protože láska je výsměch vši rovnosti, láska je podjatá potvora a nemá co být spravedlivá, nemá právo být spravedlivá!!!, mozek má nakřivo a oči krhavé a srdce buch buch ne-drží *slušný poctivý mírný usedlý spořádaný a nevášnivý* rytmus...

Ještě že nás dvou se tahle šlamastyka netýká! Já už jen neškodně vyzaražuji univerzální milost, *mettá*, lásku nadosobní, jak doporučuje můj moudrý B. Vždyť jsem také starý člověk. Shovívavě jsi zapomněla, že mi v říjnu bylo už padesát. Třeba máte v Ekvádoru jiné roční doby. Nu což, v mém jelením kalendáři už také není žádný říjen, už jen prosinec. Tedy prosím, drahý jehelníčku, napiš mi, kdy ráčíš býti v Praze a kdy Tobě a P. T. potomkovi můžu složit svůj ne-hodný hold.“ (*Z dopisu mého přítele, došel asi týden před porodem, ale četla jsem ho tehdy jenom zběžně, mnohem víc mu rozumím až dnes.*)

* * *

Otevřela jsem povijan nejistě jako noční telegram. Dítě přede mnou poprvé leželo nahé, tak, jak jsem je donedávna měla v sobě. Levá nožička mu skoro chyběla.

Špatné zprávy nikdy nechápeme hned. Dívám se na to znetvoření bez pocitu, jen nehýbu očima, takže je vidím pořád ze stejného úhlu. Jestli se nepohnu, jestli nic neřeknu, vydržím nekřičet, třeba vesmír milosrdně zhasne. Nemusím nic cítit, bude konec světa. Pod malým růžovým kolínkem plandá zkroucený pahýl, kožovitá kapsa s jedním dlouhým prstem. Ne, to není nic, „co se spraví“, „z čeho se vyrosté“, na to jsou nejdražší doktoři krátcí, z toho cucku masa nikdy nebude noha, porodila jsem něco obludného. Přinesu domů mrzáčka.

Proč mi to nikdo neřekl? Všichni to tu vědí, Beata, jeptišky, snad i Rosita? Pořád nic necítím, jen se celá třesu. Mám absurdní dojem,

že rotuju v jediném okamžiku, v jakési příčné věčnosti, z níž se už asi nedostanu, časové tornádo, oko uragánu, už nikdy nebude nic jiného než teď. Měla bych uvážit, co dělat, jak na to připravit Jaroslava... ale vír zrychluje, stoupá mi do hlavy a já se mu poddávám s úlevou, že žádné pak už stejně nepřijde.

Prý jsem jektala zuby a nereagovala na otázky. Tak mě v noci našla indiánská jeptiška. Je tlustá a vrásčitá, asi nejstarší a určitě nejtmaší ze všech. Na nic se neptá, zabalí dítě, mně hodí přes záda houni z ovčí vlny a odvádí mě pryč.

* * *

(„Víš, proč Ti říkám Skleněnko, Skleněnko? Žádný materiál není tak tvrdý v klidu a tak křehký v pádu, Skleněnko.“)

* * *

V podzemí špitálu je malá kaple, zasvěcená Matce Sedmibolestné. Svatá Panna z černého dřeva sedí v pozici Piety, dlaně jako dvě obětní misky, ale prázdné, v Kristově soše se objevil červotoč a teď ji v Quitu napouštějí oleji.

Jsme tu se sestrou Felicitas samy. Na oltáři hoří věčné světlo, ale ještě zapálí dvě tlusté svíce. Chová se tu jako hospodyně ve své kuchyni. Pak zcela samozřejmě vezme dítě a s drobným vrnivým smíchem je zlíbá od hlavy až k patě, zlíbá i ten kožovitý cancour. Nahé je vloží Madoně do dlaní.

„Zuj se,“ nakáže mi horským dialektem. Poslechnu bez vůle. Sedne si na zem, vezme má studená chodidla a tře je do mravenčivého horka. Celý čas se na mě směje. Potom mě sama obuje.

„A teď se budeme za holčičku modlit.“

Poklekne před Pannu a přivře oči jako stará ještěrka. Nemám sílu jí říct, že jsem nevěřící. Vír věčnosti zvolna zpomaluje, vracím se do času, je nějaké *předtím*, bohužel i *potom*, klekám na klekátko ohlazené tisíci jiných kolen do struktury, jakou má vystydlý vosk. Felicitas se modlí nahlas. Začíná nějakou klasickou modlitbou, snad Ave Maria, ale záhy přejde v improvizovanou prosbu, která z ní tryská stále vášnivěji a nekontrolovaněji. Nikdy jsem neviděla nikoho tak prosit, sama jsem tak nikdy neprosila. Tluče hlavou o zem. Líbá Madoniny černé nohy, líbá povijan a divoce ho tiskne k sobě, propuká v pláč a pláče tak, jak já jsem nikdy neplakala, smiluj se, Matko, smiluj se! Je to šamanské vytí, z nějž puká srdce jako skála, ayvéé! ayúú!, objímá mě a ukazuje na mě prstem, vidíš, Matko, to je ona, ayvéé!, přece je to taky matka! smiluj se!

Nevím, co se stalo, jak přesně k tomu došlo, ale najednou jsem se zhroutila i já. Pláču divoce a nahlas, ležím čelem na dřevěném klíně, zalykám se zoufalstvím a prosbou, pomoz, pomoz mé holčičce, Sedmibolestná!

Nejvyšší čas přerušit blouznivou reportáž a nastavit té chvíli střízlivé zrcadlo reflexe. Nejstřízlivěji, při jasném vědomí dneška: žádala jsem zázrak. Je-li zázrak z definice něco, co se dosud nestalo a čeho pravděpodobnost je infinitezimálně malá, pak se zázrak doopravdy stal. Milovala jsem Tě. Milovala jsem Tě celým srdcem. Nebyla to jen sugesce slz, svěc, pachu horkého vosku, indiánského potu a všeho toho povrchního klišé, byl zasažen sám střed. Už nikdy to nebude jinak. Milovala jsem Tě té noci a miluju Tě vteřinu po vteřině dodnes. Mrtvé zrno lhostejnosti, bublina prázdnoty uprostřed hrudi, život bez lásky a bez života – to všechno bylo pryč. Už jsem nepotřebovala, aby něco bylo jinak. Milovala jsem Tě celou, i Tvoji zakrslou nožičku, věci byly tak, jak byly, ano, s nejhlubším souhlasem: všechno je právě tak, jak je.

Vzala jsem Tě do náruče a šeptala Ti všechny sliby lásky. Nikdy Tě neopustím, budu Tě celý život chránit. Budu dobrá matka. Nic nebylo důležité, jen ty, mé dítě, jenom ty.

Felicitas hekavě vstala, zhasla svíce a pokynula mi. Lil z ní pot, i když v kapli bylo chladno. „Neboj se, ona udělá zázrak!“ řekla tónem, jakým se slibují drobné protekce. Už se po Madoně ani neohlédla. Hlučně se vysmrkala a odvedla mě zpátky. Cestou zívala. – Chtěla jsem si Tě nechat přes noc, ale padla jsem na postel a spala, spala až do bílého dne.

* * *

Není pravda, že se to stalo v Ekvádoru. Nejmenuji se Helena a nikdy jsem nebyla v Quitu. Beata i Felicitas bezpochyby existují, ale v jiných tělech a pod jinými jmény. V té změti maskovaného a vysněného, v podivné stínohře pravděpodobného je jedna čirá pravda: miluji Tě, dcero – a miluji Tě, ať jsi kdokoli.

* * *

Hned ráno mi dítě přinesla Rosita. Můj pokojík měl okno na východ, což není žádný symbolický odkaz, ale souhrou okolností jeden z minima pravdivých detailů. Prostor byl doslova zalit světlem. Štěstí mi přálo: Rositu odvolal hlas z chodby a její ostrříží zrak mě nehlídal.

Osaměla jsem s holčičkou, dneska poprvé radostně. Už jsme byly staré známé. Nakojila jsem ji a pak rozvázala stuhy, abych si bez obav a ošklivosti prohlédla její něžnou nožičku. Ale dítě, které leželo na tuhých křídlech povijanu, bylo dokonalost sama. Obě nožky byly celé, deset prstíčků se ještě tulilo dovnitř jako na chodidlech čínské princezny.

Ani šťastné zprávy nechápeme hned. Nebyla to šťastná zpráva. Bylo to porušení řádu. Zázrak. Ale já už přečerpala svoje konto víry. Žádné ayúú, ayvéé! Je bílý den a bdím. Dlouze jsem si prohlížela svoji dceru. Nemohl to být nikdo jiný než má dcera, modrooká, zlatým včelím světlem ochmýřená třídní evropská holčička. Jediná gringuita v okruhu tisíců kilometrů. Que bella! Proč nemůžu věřit vlastním očím? Mají bezvěrci právo na zázrak? Opatrně jsem ohmatala drobné lýtko. Ne, žádná protéza, tělo mého těla. Sedmi-bolestná svou práci nezfušovala.

Dítě tvrdě spalo. Pečlivě jsem zavázala stuhy a mlčky je dala zpátky Rositě. Dnes jsem to byla já, kdo hlídal každý její sebemenší pohyb, ale vzala Tě běžným gestem špitální služtičky a byla pryč. Počkala jsem, až kroky v chodbě zmlknou. Pak jsem vstala a šla požádat o slyšení u madre Beaty.

* * *

„Zázrak? Ts!“

S nezapomenutelným pohrdáním, jedinou slabikou smetla mou teorii o zázraku ze stolu. Sedí proti mně zamračená, kostnatým prstem ťuká do vzduchu.

„Ovšemže zázrak existuje, ale už dávno není středověk. Ne, Bůh nepřišívá chybějící nohy. Žádný takový pouťový trik. Já vím, já vím, vyprávějte tu historku místním horalkám a zasypou špitál květy až do prvního patra... Víte, dcero, jestli se vám někdy stane zázrak, nepoznáte ho. Řeknete si: ‚Šťestí.‘ To jsem ale měla šťastí! Nazvete ho ‚úspěch‘: to jsem ale byla chytrá! Nebo se na něm nebude čím pyšnit, a pak řeknete: ‚Pouhá náhoda!‘ Chybí nám víra, milá dcero. Denně mjííme řadu zázraků.“

„Tak jak mi to vysvětlíte, madre?“

„Zatím nevím, co a kdo má komu vysvětlit. Nejsme porodnice, děti se tu rodí málo. Ale pokud by se stalo, co mi vyprávíte, věděla bych to dřív než vy. Moje jeptišky jsou samy jako děti. S každou maličností utíkají za mnou. Kdyby jen zahlédly dítě bez nožičky, zpanikařily by. Jak to, že se všechny usmívají jako vždy?“

„Já jsem to viděla – na vlastní oči.“

„Na vlastní oči není argument. – Jak dlouho jste po porodu? Po těžkém porodu s bezvědomím a horečkami, jak mi řekli? Třetí den?“

„Nejsem blázen a nefantazíruju. Zeptejte se sestry Felicitas! Ona tu nohu-nenohu viděla stejně jako já!“

Beata přivře bledé oči. Felicitas? O účasti Felicitas slyší až teď a zjevně ji to nijak netěší. Felicitas zřejmě nezpanikařila. Neběhá „s každou maličností“, s každou chybějící nohou za abatyší.

„Mluvíte anglicky? Výborně, mluvmě anglicky. Ale jistě, jsem rodilá Britka. Vy jste Polka? Aha, Češka. Ovšemže vím! Řád anglických panen, který mě sem vyslal, poskytuje poměrně solidní vzdělání. Československo, hlavní město Praha. Ostatně Niño da Praga je tu velmi uctíváno, víte to? Místní ženy mu šijí šatičky. Občas i mokasíny. Mluvte klidně, kromě nás dvou tu řeči nikdo neumí.“

Poslouchá mě pozorně a neuspokojeně, jako vládci říší poslouchají zprávy z boje na konci prohraného dne. Občas si udělá poznámku těsnopisem. Náhle: „Sundejte konečně tu ruku z ramene!“ Zmateně stáhnu levou dlaň z pravého ramene, ani nevím, proč jsem ji tam dala. Madre Beata se nečekaně usměje:

„Bojíte se mě zbytečně. Já vám přece přeju zdravé dítě. Ale nenaletím na tak primitivní podvod. A to mi věřte, že tady jde o podvod.“

* * *

Poshovění v ději, odpočívadlo uprostřed cesty. K evropským hodnotám patří korektnost. Schopnost dohodnout se i bez tvrdé ruky práva. Smlouva mezi gentlemany. Noblesse oblige.

(Mimochodem: na platbu šekem se zde hledí úkosem. Tady se do peněz ještě kouše. Představa, že peníze jsou jen záruka – neviditelná čest neviditelných osob –, je pro tuto zemitou zemi příliš riskantní.)

K těmto hodnotám patří slib. Slib je šíp vystřelený do budoucna, nejistí ho zákon, ale důvěra. Slib je víra v trvalost našeho bytí, v jedinečné, vůči všem změnám imunní Já. Žila jsem hrdá na své evropanství: byla jsem pevnou baštou slibů, hradbou smluv. Kdybych měla indiánské jméno, bylo by to „Čestné slovo“. Helenko, na vás se dá stavět. Vy jste vtělená korektnost!

* * *

Madre Beata šla se mnou. Tentokrát holčičku přinesla jiná jeptiška než Rosita. Novorozeně bylo ve špatném rozmaru, šklebilo se a poplakávalo vysokým hláskem. Abatyše vykázala sestru ze dveří.

Co bude v povijanu teď? Rybí ploutev, ocas, noha od stolu? Co vlastně chci? Mít zdravé dítě, nebo dokázat svou pravdu? Rozvazovala jsem stuhy neobratně, jako bych to ještě nedělala. Dítě kňouralo a bylo celé rudé, ani ono nesouhlasilo s vývojem dění. Konečně jsem ho vytáhla z čpavě horké plenky. Nožky, zablácené žlutým průjmem, byly dokonalé. Deset prstíků.

Abatyše si holčičku prohlédla zblízka. Obratně ji přetočila na bok, utřela zadeček cípem pleny a krátkým povelém přivolala sestru, aby přišla dítě převinout.

„Máte vskutku krásnou, zdravou dceru,“ přešla opět na svou tvrdou španělštinu. „To není zásluha lidí. To je zázrak. Pokud chcete věřit na zázraky, jeden se vám předevcírem stal.“

Bez otálení vyšla rázným krokem. Zatímco jeptiška mou krásnou zdravou dceru myje, zatímco má krásná zdravá dcera tence pláče, já sedím na lůžku jako trosečník na voru a roste ve mně strach jiného rodu nežli včera. Je to strach z divoké síly reality, která svévolně mění souřadnice. Nic není takové, jak se to jeví. Přírodní zákony jsou snůškou neplatných dohod. Mám strach o rozum.

* * *

Plyne dlouhé řídké odpoledne. Zkousím spát, ale je mi horko. Ptám se po sestře Felicitas, prý kamsi odjela, postarat se o umírající dámu. Prázdný čas se bezvýznamně čerí a zavírá se jako vodní brázda za kýlem.

Už je skoro večer, když si pro mě přijde jedna z jeptišek. Madre Beata mě prosí k sobě. Dám se dovést do prvního patra, tam doprovod tiše zmizí. Hlas, anglicky: „Čekám vás.“

Až potud, dcero, jsem jen hříčkou příběhu. Od chvíle, která nadchází, propadám nutnosti volby, tedy dědičnému hříchu, neboť nelze volit bez viny. Ještě teď, v ty poslední vteřiny, kdy vstupuju do bílé cely – oknem vpadá třepotavé světlo, jižní den hasne ve vši slávě –, jsem nevinná jak Eva v ráji. Jablko ještě visí z větve. Ty jsi ještě ty.

„Poproste Boha o rozum a sílu. Já už jsem poprosila za vás.“

Na Beatině psacím stole jsou dva rozbalené povijany. V nich dvě holčičky, obě evropsky světlé, hlavičky obrostlé zlatým chmýřím. Jedna má obě nožičky, druhá ne.

„Je asi marné se ptát, která z nich je vaše, předpokládám, že to sama nevíte. Přesto vás žádám, prohlédněte si je dobře, nenajdete-li znamení, podle něhož by šlo určit totožnost.“

Ležíš tady a jsi dvě. Jsi to ty, má milovaná dcera, a jsi dvě. Jsi dvojediné ty ve dvou maličkých bezmocných tělech. Všechno se

ve mně vzepře vůči možnosti dát jednomu z nich přednost. Jsi mé dítě. Možná jsi násobná, ale jsi nedělitelná.

„Posaďte se, paní Heleno. Nechala jsem přinést trochu šťávy, pijte. Znáte novicku jménem Rosita?“

Realita je pohyblivý písek. Průlinčitá membrána mezi možným a nemožným, mezi uvěřitelným a neuvěřitelným propouští světelné bubliny oběma směry. Tvary tají, ruka chce uchopit předmět a mlha teče mezi prsty, prsty tečou skrze mlhu –

„No tak! Vzpamatujte se, Heleno!“

Tedy dobře: vzpamatovanou myslí věčně odvyprávím příběh o Rositě, jak jsem ho toho podvečera slyšela. Rozpad počká. Ne, nepočká. Už v tu chvíli se začnu zlehka, neslyšně a navždy rozpadat.

* * *

„Rositě,“ říká mi abatyše, „je sotva patnáct. Pochází z farmy asi padesát mil odtud. V lednu rodila. Bůh suď, byla-li svedená či přímo znásilněná, u čtrnáctileté holky je to totéž. Od října ji rodina držela zamčenou v prasečím chlívků, z křesťanské útrpnosti prázdném, ano prázdném prasečím chlívků, zabili to prase, aby měla komfort, nemusela žít čtvrt roku s prasetem.

Porodila sama, nechali ji křičet dva dny a dvě noci do tmy. Potom jí přinesli džbán vlažné vody, aby prý se dala do pořádku, přestříhli pupeční šňůru, děcko odnesli. Pak jí řekli, že se narodilo mrtvé. Nazítrí jí darovali do špitálu za služku.

Je trochu bláznivá, ale vděčná. Umyla jsem jí vlastníma rukama vlasy, páchla prasečincem, tím z křesťanské lásky zabitým prasetem. Kdyby byla pes, byla by mi ty ruce lízala a vyla. Nikdy na štěstí té chvíle nezapomene. Dělá všechno, co jí řeknu. Neštítí se

žádné nemocniční špíny. Děsí se, že ji pošlu domů. Proč bych to dělala? Jednou z ní bude dobrá jeptiška.

Vstává první, aby uklidila kostel. Ne, nikdo ji nepověřil, snaží se. V neděli našla na oltáři novorozeně. Mělo v peřince dopis od zoufalé matky. Banální příběh, svedení, hanba atakdále, prý by to byl její konec. Je gramotná, to tedy znamená z lepší vrstvy, tam by to nespravil prasečí chlívek, tam by ji asi rovnou zabili. Dává nám dcerušku v důvěře, že ji zasvětíme Bohu. To víte, zde se trochu opoždjuje letopočet. Proč ne. Je to lepší než dítě utopit.

Rosita ten dopis našla, jenomže prakticky neumí číst. Nemusím vám říkat, že to byla modrooká holčička? Tajně si ji vzala, nikomu nic neřekla. Měla rázem náhradníčka za své mrtvé děcko. Dokonce ho snad zkoušela kojit, prsa má celá nateklá. Když se v noci narodila další malá gringa, uvěřila, že je to vůle boží, taková malá nebeská intrika. Ona by asi neřekla zázrak. Nebe jí prostě vrátí, co jí náleží. Rozumějte dobře: ona si nemyslí, že našla odložené dítě. Nemá ani stín pochybnosti, že má to své. Nikdy nevěřila, že je už porodila mrtvé... v čemž má ovšem takřka jistě pravdu. Kdyby to byl vnuk, snad by ho ušetřili. Vnučku ne.

Rositin výklad té příhody zní: rodiče ji ,za zlobení‘ potrestali, jako když jí v dětství vzali hračku. Ale teď se nad ní matka ustrnula, protože matka je přece hodná! Často jí tajně podstrčila placku, když ji otec nechal za trest bez večeře. Trest vypršel a ona dostala svou hračku zpátky. Dávala vám střídavě kojit obě dvě.

Tak, a jsme u jádra věci: kdo je kdo. Ten příběh je bláznivý, ale vy bláznivá nejste. Jediný blázen je to pranešťastné děvče. I mnohem rozumnější se občas pomatou z mateřského mléka, zvláště když to mléko nikdo nepije.

Šla jsem za Rositou, hned. Udeřila jsem na ni se vším majestátem svého roucha. Chovala jsem se jak Svatá inkvizice: přitiskla

jsem jí dlaň na Bibli a držela ji tam vši silou, dokud se nerozmluvila. Vyplakala dvě kropenky slz a přiznala se. Ona tvrdí, že ta zdravá holčička je její. Přisahá při Panně Marii, že dítě na oltáři bylo bez vady. Že tu beznohou jste porodila vy. Až potud to může být lež... anebo touha, jež je matkou omylu i lži. Ihned jsem poslala pro doktora, žije v kopcích mezi indiány. Vášnivě popírá, že rodil dítě bez nohy. Jenomže Rosita tvrdí, že v poslední fázi už vás odrodila sama, neboť... a tomu bohužel po mnoha zkušenostech věřím... náš indiánský vzdělanec, náš nositel pokroku byl ožralý jak dub.“

„Která z nich je moje, madre?“

„Bojím se, dcero, že to nevíme a nebudeme vědět nikdy.“

„To přece není možné.“

„Ale ano, ano... to možné je.“

„U toho porodu byli dva lidé!“

„Tři. Třetí jste vy.“

„Já byla v bezvědomí.“

„Jeden svědek v bezvědomí, druhý bláznivý a třetí opilý. Z toho nikdo nevyždímá pravdu. Stojí slovo proti slovu, touha proti strachu, motiv proti motivu. Tomu děvčeti poslalo nebe hračku: myslíte, že když si může vybrat, vezme si polámanou panenku? Kdyby doktor přiznal, že nemá tušení, že rodil zmrzačené děcko, asi by mu odebrali diplom. Oba budou hájit svoje verze jako zuřiví červení psi.“

„Co mám dělat? Ach madre, co mám dělat?“

Dívá se na mě bledýma očima. Má dvojediná dcera spinká. Jediná bytost, která pro mě má v životě cenu.

„Vybrat si.“

* * *

Podstatou lásky je nezáměnnost, nezastupitelnost, jedinstv bez alternativ. Ty tisíce, tisíce lidí, které člověk mine... a světelný prst ukáže se strašidelnou zvůlí: Ty. Ve všem na světě jsme odsouzeni k volbě, jenom v lásce ne. Nikdo se nás neptá, světelný prst rozhodne za nás: Ty a jenom ty.

Komu tato prostopravda připadá až příliš prostá, nikdy nezažil moje absurdní schizma. Nemluví o milostném trojúhelníku. Toto není žádný trojúhelník, já si nevybírám mezi dvěma dětmi. Mám jedinou dceru, čarami uzdravenou, čarami rozdvojenou. Ve světě čar je možné všechno. Miluju svou dceru, která je v tuto chvíli dvě.

Můj přítel buddhista tvrdil, že žádné Já neexistuje. Jsme jen plynutí a pomíjení, pouhý proces bez podstaty, stejně jako voda neschopni udržet tvar. Sníh, led, slza, pára, vlna, moře, mrak. Mé hranaté evropské myšlení se bouří. Trvá na trvalých a jedinečných Já. Nezpochybnitelnost Já stálého v čase, odpovědného za důsledky svých činů je přece základem civilizace. Podmínkou každé justice a práva. I lásku láskou činí totožnost. Sebevyšší kmitočet změn nevymaže jedinečnost onoho Ty... toho zázračného Ty-A-Jen-Ty, které nám svévole světelného drápu přiřkla se vši svou přísnou nedůtklivostí.

„Dcero, co se vaší volby týče, máte zajisté čas na rozmyšlenou. Ale děvčátka se budí. Budete schopna a ochotna nakojit obě?“

„Jistě.“

„Děkuju Bohu, že jste Evropanka. Kdybyste byla z místních žen, už byste se válela po zemi v křečích a svolávala na náš klášter boží hněv. – Mám k vám prosbu, dcero.“

„Jakou?“

„Mlčte. Neumíte si představit, co by se rozpoutalo, kdyby se ta historie tady rozkřikla.“

Odpustím si namítnout, že umím. Děti – alespoň ty vlastní, z manželského lože – zde jsou předmětem zbožňování. Tady by mi všichni přitakali, že trváme na nezaměnitelném Ty.

„O Rositu nemám starost, ta je v panice už teď. Nejbližší lodí ji pošlu do Anglie. Britské sestry si s ní poradí. Nežli se naučí anglicky natolik, aby mohla ten příběh někomu vyprávět, bude už dávno všechno vyřešeno... ať tak, anebo tak. Holčičky si zatím nechám tady. Nemějte strach, umím přebalit dítě. Vy je budete chodit kojit pětkrát denně. Víím, že je to velmi těžké, ale přesto vás musím požádat znovu: čas na rozmyšlenou moc neprotahujte.“

Teprve když vás držím v náručí obě a dávám vám pít svého mléka, začíná v mé mysli proces rozpojování. Zvolna se opouštíte kdesi v nejhlubším jádru, berete na sebe dvě různé totožnosti, obalujete se tuhou blánou vůči světu čar a chaosu. Když vás odkládám zpět na Beatin psací stůl, už víím, že jste dvě, že z logiky nezbytí jen jedna z vás je moje dcera rodem, a jen jednu z vás si odsud odnesu.

* * *

Střízlivá evropská rozvaha mi říká: Jaroslav by zmrzačenou dceru nikdy nepřijal. Znáím ho, je snob a estét. Jen dokonalé je pro něj dost dobré. Styděl by se za ni (za nás obě) tolik, že by nás poslal zpátky do Prahy. Až by se za tři roky vrátil, bylo by naše manželství mrtvé. Zůstala bych navždy sama, vždyť kdo by si vzal stárnoucí rozvedenou ženu s těžce invalidním dítětem? Druhá dívka je – aspoň teď – výstavní trofej, chloubka dědičnosti. Jaroslavova povrchnost se jí odvděčí za podobnost láskou, nejstarší výměnný obchod světa bude uzavřen.

Ale je tu i jiný argument. Jen naše diplomatické peníze, naše styky a hlavně naše vůle poskytně té druhé všechen přepych, který pro ni civilizace snad má. Jen od nás (ode mne) dostane skutečnou léčbu. A vzdělání. Vzdělání pro duši a nejdražší protézu pro tělo: s tím už se dá život přežít. Co z ní bude, když ji nechám zde? Jezulátko, z něž se místním chlapcům točí hlava? Ne. Bude z ní cizácký panchart, pologramotný zmetek dobrý leda k praní špitálního svinstva. I ty modré oči budou svědčit proti ní.

Ale nejsilnější argument je touha, touha matky po zdravém dítěti. Chci je, tolik, tolik chci! Západ žhne divokým mžením v listí. Sedím, víčka pevně přitisknutá k očím, v abatyšině soukromé části zahrady. Je to rafinovaná laskavost polního maršálka, mám klid a nejsem v pokušení žvanit. Nemám se kam modlit. Prosím, projev se mi sama, dceruško!

Skrze víčka razí rudozlaté vlny světla, poslední toho předlouhého dne. V temné líhni myslí se přeskupují fakta, snažím se podvést sebe samu. Už vím... hned po porodu někdo řekl, že mám zdravou dceru... vzpomínka roste z nicoty, spěšně ji upevňuju... je zdravá!, přece poznám vlastní dítě...! a vzápětí kontruje skepse: mateřský instinkt je mýtus, ani teď ty děti nerozeznám. Houpací kůň pochyb cválá do tmy, zmatek, zmatek... a vtom se ve mně ozve výkřik: slib!

V ten ráz jas za víčky zhasne. Žádný dlouhý přemýšlivý soumrak, večer padl na kraj, jako když se zřítí stan. Vždyť já nemám právo volby. Já už mám vybráno! Jen jedné jsem slíbila lásku. Té jsem šeptala, že ji budu chránit, ať se stane cokoli. Mám pět semestrů formální logiky: dokonce i nález zaručeně vlastní zdravé dcery spadá pod pojem cokoli.

* * *

„Skleněnko duhová, ještě douška k tomu poslednímu psaní. To opakování, opakování a zase opakování si nepředstavuj mechanicky, naopak, hodně vynalézavě a hravě, protože ve skutečnosti se nic, nic neopakuje.

Jedna z odvozenin slova *rovný* je (promiň!) *rovnice*. $X = Y$, a z toho plyne, že $Y = X$. Nevěř na to, filosofko cum laude, nedej se natchytat do známé pasti matematiků a teologů, do čiročiré pustopusté niconické abstrakce. Ve skutečnosti se nic nerovná ničemu, ani fazole jiné fazoli v pytli fazolí, ani otisk prstu jinému otisku prstu v pytli plném otisků prstů, stéblo stéblu, kámen kamenu. Všechno je tu jen samo za sebe.

Ypsilon je ypsilon a X je X, a jestli mi nevěříš, tak si hezky nahlas řekni: ypsilóóón... a pak: ikss... nebo se podívej: X má nožičky přes sebe, Y stojí jako vinná sklenka, živijó! Jakápak rovnost? Rozdíl, děvenko, udržuje kola v chodu, rozdíl cvrnká kuličky do důlku, hlasuje, bere bank, vyhrává medaile, *divide et impera*, rozděljuje a panuje. Považ, ani slepice prý si nejsou rovny, mají své šéfky a podšéfky! A tři kroky za hejnem se vždycky plácá nějaký ten otloukánek, oklovaný pajda s berlemi a bulí... I u slepic, má vinná nevinná skleničko, dokonce i u slepic!

Každý vláčíme svůj batoh karmy, a proto jsme rozdílní jako soustavy hvězdné, rozdílní k nedovidění a nedomluvení... To já jen, abys tu rovnost lidí nebrala moc vážně, a ty nápady od Moskvy už vůbec, rovnost těch komunistů bude zvlášť paskřivá blbost... Promiň, štamprličko křišťálová, dal jsem se unést a nehlídám si jazykový vkus.“

* * *

„Rozhodla jste se, Heleno?“

Je večer, jsem veselá a spokojená. Vyřešila jsem těžký intelektuální rébus. Div mi nevyletí ruka jako školáčkovi, který ví správnou odpověď.

„Ano.“

Beata umí nespěchat. Zrychlil-li se jí tep, není to vidět. Máme podobné pěstěné dovednosti: nenápadný, bystrý průzkum pole, vysokou míru sebekontroly. Ta její mě dráždí. Za trest ji budu chvílku napínat.

„Čaj?“

Nalévá maté do vydlabané tykve. Holčičky spí, je dlouhé ticho. Ticho mezi slovy jako údolí zalitá šerem. Čaj.

„Jste v Ekvádoru dlouho, madře?“

„Přes půl století. Můj rád mě sem vyslal šířit spíše charitu než víru. Nejsem misionářka, jsem školená zdravotní sestra. Ostatně víry tu bylo až až.“

„Šla jste sem ráda?“

„Ovšemže ne. Asi jako Rosita do Anglie. Ale jeptiška, jak víte, nebere své preference příliš vážně. Zvykla jsem si, stejně jako si brzy zvykne Rosita.“

Pěna ticha. Ne, Beata není zvyklá ptát se dvakrát. Třepotám se pýchou na své řešení.

„Chcete znát mé rozhodnutí, madře?“

Nepatrně se pousměje nad naivitou mé hry. Kolik novicек se jí snaží obelhat, když místo mytí schodů hrajou drápky! (Rosita ne. Rosita nelenoší. Rosita drhne schody dvakrát, aby si zasloužila to nezměrné štěstí smět je drhnout, nezměrné štěstí tady být.)

„Tedy?“

Nadechnu se. Podívám se zpříma.

„Vezmu si obě. Vy sdělíte urbi et orbi, klášteru i světu, a ovšem hlavně mému manželovi, že jsem porodila dvojčata.“

Teprve teď ji vidím zaskočenou. Sedí bez pohnutí, jenom pohled uhne vpravo. Polní maršálek rozvíjí strategickou mapu. Proč se neusmála? Měla se aspoň usmát!

„Ne.“

„Ne? Jak to myslíte: ne?“

„Tak jak to říkám. Ne.“

* * *

Toto Ne, Ne staré ekvádorské abatyše, kterou jsem znala den, Ne ženy věřící v Boha, kterého neznám dodnes, bezdětné matce, která mi říká dcero – toto Ne změnilo od základů život pěti lidí: můj, Jaroslavův, těch dvou děvčátek a Rositin.

Jsou taková ohniska osudu, propalují papír, jejich protuberance přešlehnou obrys té chvíle o bezpočet světelných let. Všechno by bylo jinak, kdyby řekla Ano. Jenže žádný zpětný pokus neexistuje. Jednosměrný čas nás unáší zběsilou rychlostí dvacet čtyři hodin za den. Všechny neuskutečněné varianty, všechna ta různoběžná „co by – kdyby“ na nás útočí ve chvílích slabosti. Proč jsme zvolili to, proč jsme proboha nezvolili ono? A ta promarněná možnost, podobně jako dokonalý zločin, nám zničí život a přitom nezanechá stopu. Žádný kriminalista nenajde otisk kopyta, který by mohl vylít sádrou, a já se už nikdy nedozvím, jaký osud by nás všechny čekal, kdybych opustila špitál jako matka dvojčat... Jeden ze středověkých definičních znaků ďábla: kráčí beze stop.

* * *

„Proč ne?“

Nikde není tak ticho jako v ekvádorských kopcích v noci. Proč ne? Proč ne?!

„V této nejisté historce je tak málo jistot, že se jich musíme držet. Jedna z nich je, že jste neporodila děti dvě.“

„Jistě. Vy to nechápete? Chci jim dát oběma stejnou šanci!“

„Já to chápu velmi dobře a oceňuji to. Ale jedna z nich má právo na úplně jinou šanci a nikdo ji o ni nesmí připravit.“

„Šanci? Jakou?“

„Samozřejmě stát se jeptiškou.“

Beata na mě hledí zpříma. To není má vůle, říká její pohled, jsem jen prostřednicí boží. Prostředníci disponují velkou dávkou skryté moci, každý mluvčí, každý tlumočník. Drobné změny intonace, domino slovosledu, lehký skluz akcentu hýbou dějinami. „Rozdíl cvrnká kuličky do důlku.“ Neznám originální rukopis boží, nemohu posoudit, nakolik je abatyšin překlad věrný, ale říká jasně: být jeptiškou je štěstí, o něž jednu z těch dvou stejně okradu.

Udělám odbočku, Šeherezádin úhyb: Jaroslav, ať vcházel kamkoli, na poslední chvíli zrychlil krok. Zdravil lehce zadýchaným hlasem. Dával tím najevo, jak spěchal, jak dychtivě po setkání toužil, ovšem i jakou ho to stálo obět: copak nevidíte sami, jak popadá dech? – Beata naopak: vchází, jako by tam odjakživa byla a druzí byli dočasnými hosty. Jaroslav říkal stejné věci posté, jako by na ně právě přišel, při nejbanálnějších tvrzeních se ťukl do čela jako chlapec. Beata naopak: i revoluční nápad podá tónem nezujatého strážce už trochu unavené tradice. Je to tvrdý soupeř. Má dostředivou sílu svého Boha. Ale já s ní nesdílím týž symbolický prostor! Proč má být moje dcera jeptiškou?

„Proč má být moje dcera jeptiškou?“

„Ne vaše dcera. Právě naopak: tu, která není vaší dcerou, zaslíbila její matka Bohu. Takové věci se nedějí náhodou a nelze je brát na lehkou váhu. Vím, ve vašich očích je to málo záviděnlivý osud. V mých očích je to absolutní výsada. Už tím, že vám vůbec dávám kompetenci volit, se dostávám do příkrého rozporu s církevním právem. Jedno z těch dětí bylo svěřeno nebi – a na této zemi mně.“

Její hlas pokrývá jinovatka. Abatyše nežertuje. Oknem vidím dvě staré jeptišky, vlečou kotel horké vody, pára stoupá k cizím hvězdám, není to mé nebe, není to má zem.

„Madre, respektuju váš názor, ale v civilizovaných krajích, v Evropě, odkud obě pocházíme, si člověk vybírá svůj osud sám. Chcete ji dát Bohu jako do otroctví! Nemůžete vnutit víru tří dennímu dítěti!“

Chvilka ticha. Beata neuhne zrakem.

„Mýlíte se takřka ve všem, co jste řekla. Člověk si vybírá svůj osud stejně málo zde jako v Londýně či Praze... je-li Praha místo, na něž myslíte. Svobodná vůle a nutnost jsou dvě strany téže mince, to jenom vy Evropani předstíráte, že ta mince nemá rub.“

Opravdu řekla „vy Evropani“, své britsky modré oči nehnutě upřené na mě, dvě Evropanky v ekvádorských kopcích, „vy evropští barbaři!“

„Dál. Bůh nikoho nebere do otroctví. Čekáte snad, že tu to děvče budu držet silou, pokud samo nebude chtít? Ne. Ale dám jí vědět, že ta mince má dvě strany, kdežto vy jí tu druhou zapřete!“

„Ale madre –“

„Ještě jsem nedomluvila. Zda smím tomu děcku vnuknout víru? Přesně tak, jak jí vnuknete své bezvěrectví vy. Vy jí nakreslíte mapu světa. Vy to budete, kdo z ní vymaže všechna místa, kde jste sama nikdy nebyla. Místa, která nemáte ráda. Místa, která se vám zdají nebezpečná. Zde jsou lvi! Dcera uvěří všem článkům vaší víry. Uvěří

dokonce, že to není víra, ale spolehlivá mapa světa. Potká ji zázrak a vy jí vnuknete bigotní víru, že to byl přírodní zákon anebo zrakový klam.“

Náhle a zcela nečekaně se krátce zasměje.

„Přišla jsem sem kdysi vyzbrojena scholastickou učeností. Vynikala jsem v disputacích. A víte, co mi po mnoha prohrách a zklamáních získalo respekt? Čarodějné vejce! Ano, vejce! Znáte? Ne? Tak vstaňte! Bolí vás něco?“

Zmatena změnou tématu váhavě vstanu. Beata na okamžik zmizí vzadu a pak se vrátí, v ruce bílé vajíčko.

„Bolí mě kříž.“

„Brzy přestane.“

Přejíždí mi bílým vejcem záda, oblý chlad mi hladí páteř, vejce se kutálí v bederním důlku, je to slastné, už dlouho se mě nikdo nedotýkal, Beata latinsky šeptá modlitbu. Náhle hluboce vzdychne, řekne Amen a ukáže mi vejce. Zhrozím se. Je černé.

„Podívejte se!“

Vezme plechovou mísu a vejce rozklepne. Puch pukavce zaplaví místnost. Ze skořápky šplouchne cosi odporného: mazlavá špína, až se mi málem zvedne žaludek.

„Všechnu nemoc vám vytáhlo z těla. Uvidíte, jak se vám uleví.“

Vynese mísu. Dokořán otevřené okno větrá zápach. Dovnitř se hrne rovníková noc.

„Tento primitivní trik mi velmi usnadnil život – zajistil mi reputaci divotvorkyně. Stačí mít jedno zkažené vejce v kapse. Nu, snad mi Bůh ten podvod promine! Ostatně opravdu léčí. Zdejší marodi přímo vstávali z mrtvých.“

Sáhne pod roucho a ukáže mi bílé vejce.

„Víte, dcero, není nad názornost. Lidé mají oprávněnou nedůvěru ke slovům. Největších úspěchů tu kdysi dosáhl jistý Španěl, když indiánům vykládal ideu pekla. Pro moderní teology je to dost

náročný úkol. On při mších pekl živé kočky na dřevěném uhlí. Myslím, že indiáni chápali raz dva.“

Propukne v tichý smích jako školačka při vyučování.

„Dnes máme měkčí metody. Jeden misionář v Africe prý získal pro víru naráz desítky duší, když si uprostřed kázání vytáhl falešné zuby. Jak mocný musel být jeho Bůh!“

Její humor je tak nečekaný, že i já se musím zasmát. Je to mimořádná žena. Je vzdělaná a bystrá. Jsme obě Evropanky! Je vyloučeno, že bychom nenašly společnou řeč!

„Jděte spát, dcero. Máte ustláno v tomto patře. Informovala jsem sestry, že holčička má lehkou poporodní koliku.“ Sama mi otevře dveře. „Dořešíme to zítra, je toho už na vás dneska příliš. Doufám, že vám vejce aspoň vyléčilo kříž?“

Chtěj nechtěj musím kývnout. Náhlá ospalost mě hýčká. Lehkost, lehkost. Dopadne to dobře... Usnu, ani nevím jak.

* * *

Na rytině Artušova stolu, kterou jsem si vzala i do Ekvádoru s sebou, udělal autor pošetilý vtip. Rytíři drží číše vína. Jen jedna židle je prázdná, jedna číše se rozlila a jeden rytíř se válí pod stolem s výrazem, který mě vždycky dráždil: směje se.

Nebylo v moci renesančního rytce projemnit jeho tvář natolik, aby upřesnila rytířův duševní stav. Může to být pouhé rozjaření opilosti. Může to být době poplatný heroikomický humor rytcův. Ale může to být i prorocký smích nad marností celé téhle utopické ideje.

Kulatý stůl je panský rozmar. Rovnost nefunguje a nikdy fungovat nebude. Nerovnost žene vodu na mlýn dějin. Z její moci začínají i končí války. Můj přítel měl pravdu: každé hejno má své otloukánky. Ten ten ten, ten musí z kola ven!

Druzí rytíři si padavky pod stolem nevšímají. Se strnulou vážností, již právě technika rytiny je schopna postihnout tak dobře, do výše zvedají číše: „Liberté, égalité, fraternité! Lidé se rodí sobě rovni! Všechna moc patří lidu!“ Zdá se, že toho dole nikdo nevidí.

* * *

Ještě jednu epizodu nesmím opomenout. Marně vzpomínám, kdy k ní přesně došlo, překryly ji závažnější věci, i když: kdo rozhodne o perspektivě důležitosti? Tu část zahrady, kde konám své osamělé dílo, dělí od špitálního dvora nízká cihlová zeď. Novicky skládají zeleninu z vozu. Boubelatá červeň rajčat, horko, stojaté jihoamerické nebe. Napůl spím.

Dvorem jde Rosita, nese kýbl plný pařících se splašek. Spatří mě za zdí. Vykřikne: „Já nechci do Anglie!“ a nenávistně chrstne splašky proti mně. Je to jen gesto, mezi námi je dobrých deset metrů, špinavá sprška mě nezasáhne. Přesto uskočím.

* * *

Jak vzniká naše citové počasí? Ty přeháňky a bouře, jež mění vnitřní kraj minutu po minutě, zdánlivě nespojitě s ničím, co se stalo, svévolné a beztvaré? Vleče se bezvětří, spouštějí se náhlé deště. Hodiny slunné a hodiny neslunné. Mží, nemží, a zas jemně mží. Seismické otřesy, které zatím cítí jenom kočky. Měsíc zvedá oceány z pantů. A najednou vykřičník blesku, který rozzáří celý kraj mrtvým světlem... To je náš pravý život - ne události, které si vykládáme jednou tak a jindy tak.

Den poté madre ani nevidím. Třu si tvář o teplá dětská bříška. Mé vnitřní počasí je velmi proměnlivé, kolísá mezi prudkou

touhou přivinout si obě dcerušky a prchat... a matnou mlhou lhostejnosti, kdy se všechno zdá tak neskutečné, že se vzpírám se tou vykonstruovanou kauzou vůbec zaobírat. A pak přijde Hněv.

Nemá žádný bezprostřední důvod. Bloumám zahradou a nevím, co si počít s lavinou prázdného času. Vtom se na povrch prodere zloba: tak palčivá, že nemá konkurenci. Ochočený běsík, který věčně ustupoval jiným cílům, ježí srst.

Chci mluvit s abatyší, ale prý je zaneprázdněna. Tichá zuřivost je odpovědí. Jsem Evropanka! Žena diplomata! Jsem zavlčena do odpornej historky s výměnou dětí, za niž nese odpovědnost tento špitál! Už sebou nedám manipulovat!

Zaklepu podruhé, pevně rozhodnuta nenechat se odbýt. Slunce je v zenitu jak placka přilepená na strop. Je doba siesty, Ekvádor spí. I jeptiška v chodbě jenom šeptá. Já nešeptám. Žádám slyšení u madre Beaty, a to ihned! Já nešeptám!

Pak asi za čtvrt hodiny smím vstoupit. Abatyše sedí za stolem, jako by tam byla věčně, jako by si mě sama předvolala, jako by tam na mě dávno čekala.

* * *

Píšu ty zápisky pro Tebe, má dcero. Už nikdy se nedozvím, kdo jsi. Nevím ani, kdy jsi vstoupila na scénu příběhu, jsi-li to Ty, koho jsem kojila poprvé a kdo vyvolával rvačky v myslích ekvádorských matek, Niño da Praga, božské děťátko. Nevím, jsi-li to Ty, koho jsem rodila za té neústupné noci, užaslá bolestí, jakou mé prázdné žití dosud nepoznalo. Možnost, že bych Tě potkala, připomíná zázrak: lze-li zázrak definovat jako neměřitelně malou pravděpodobnost. Nepoznala bych Tě, kdybys ze zvůle zázraku stála u mých dveří. Neznám Tvou povahu. Nic, co zakládá

identitu, tu přistávací plochu lásky. Ty nevíš, že vůbec existuji, nemůžeš oplácet cit citem ani na dálku. Jak je tedy možné, že Tě pořád miluji? Je to jen plytká sebeláska? Anebo naopak, je to ta nejvyšší podoba lásky, v níž se ego rozpustilo jako hrudka soli v moři, nepodmíněná a bez naděje, žádné „něco za něco“? – To je pro mne nejpodstatnější otázka vůbec. Nebude-li pochopena ona, nepochopila jsem zhola nic.

* * *

Beata, ostře: „Nu?“

„Lituji, madre, že musím mluvit ultimativně. Jsem vám opravdu vděčná za podporu, ale čas se nebezpečně krátí. Můj muž se vrací z Evropy a není pochyb, že mě co nejdřív navštíví.“

„Nu?“

„Dospěla jsem k rozhodnutí a podotýkám, že je konečné. Mé včerejší řešení platí. Vezmu si obě děti a vychovám je, jak nejlépe budu umět. Slibuji vám, že je seznámím s křesťanstvím a rozhodnutí nechám plně na nich.“

„Ztrácíme čas. Má odpověď je stejná jako včera. Ne.“

Ach Hněve, neopust' mě, když už jsi zde, neslábni. Dej mi potřebnou rozhodnost, ať se nedám zastrašit tou starou anglickou pannou, tou nelítostnou starou pannou z Anglie!

„Potom mi nezbude nežli se obrátit na soud. Při vši úctě k vám a vaší práci vznesu žalobu za ztrátu dítěte. Ať soud přezkoumá všechny okolnosti. Žádala jste mě o mlčení a já vám dala den mlčení. Pokud si budu smět odvézt děvčátka obě, budu mlčet až do soudního dne.“

Žiju tady už dost dlouho na to, abych tušila, co by se stalo, kdyby se případem zabýval soud. Cože?! Ani doktor, ani sama abatyše

neví, čím je které dítě? Při místní přecitlivělosti na otázky rodu by Quito zpanikařilo. Žádná matka už by si nebyla jista, že vychovává vlastní dědice. Dědictví zlata i krve jsou nosné sloupy horkokrevných kultur. Vlna hněvu by smetla tento špitál ze zemského povrchu.

„Vydíráte, dcero?“ Poprvé slyším abatyši vzdychnout. „Pak nejste tak bystrá, jak jsem doufala. Ano, vystavěla jsem tento špitál holýma rukama, obrazně řečeno ovšem, a chci tu sloužit až do posledního dechu, ale nelpím na něm tolik, abych zradila své hlubší poslání. Tady podle svých sil vracíme do života těla. Důležitější je vracet duše Bohu.“

„K čemu mu bude? K čemu bude Bohu duše mé dcerky?“

„K čemu je duše? Duše je zpáteční lístek do ráje.“

Jalové řeči, mrtvá teorie.

„Promiňte, to je jenom dogma!“

„Ano. Obě ty děti prostě nedostanete.“

Krev mi zašumí ve spáncích.

„Pak prosím vezměte na vědomí, že předám případ soudu v Quito a budu informovat Vatikán. Můj muž zde zastupuje svobodnou a samostatnou zemi, Československou republiku. Nevím, zda dlužíte nějaké dítě Bohu, ale dítě dvou československých občanů rozhodně dlužíte Československu.“

Beata neodpoví hned. Hledí mi přímo do očí. Umí přemýšlet a neuhnout očima z kontaktu, to je veliké znamení síly. Já také neuhnou.

„Seňora Takovy. Chápu vaše rozhořčení. Máte plné právo žalovat špitál a pravděpodobně při vyhrajete. Ale já vás před tím krokem varuji.“

Ne, mě nepřesvědčí, ani kdyby si vyndala falešné zuby!

„Nedáváte mi jinou možnost, madre.“

„Nedávám.“

Rákosové žaluzie šrafují stůl mezi námi. Ona sedí, já stojím nad ní. Ostré světlo v pruzích.

„Pomyslela jste na to, co bude výsledkem vyšetřování?“

Pauza. Mlčím.

„Vy nemáte modré oči, seňora Takovy. Ty dvě holčičky ano. A pak už v celém širém kraji jenom já.“

Ostré světlo v pruzích.

„A ovšem jistý seňor Primavera. Primavera et Celebridad.“

Ztuhnu. Je to tak hrozné a tak logické! Jak to, že mě to dosud nenapadlo? Zavřu oči, ale Beata mě nešetří.

„Takový skandál diplomat nepřežije, zvláště když to není poprvé. Seňor Primavera ohrozil pověst už nejedné mladé dámy v Quitu. Naposled nad ním Pán Bůh přimhouřil oko a dítě je tmavé jako rozinka. Jestli nad ním přimhouřím oko já, druhé dítě přikryje špitální střecha.“

Ostré světlo v pruzích, ostré světlo v pruzích. Nic víc nechci vnímat. Ale osud vždycky bije třikrát. Abatyše vstane, rázem vyšší než já, a tvrdě řekne zblízka:

„A vy se modlete, aby už nebylo žádné třetí. Snad Rositin otec zahrabal své vnouče dosti hluboko.“

* * *

Utéct, přeskočit obzor jak švihadlo a zmizet. Spát. Nebýt. Ztratit tvar.

Ještě nikdy mi nebylo tak těžko. Možná přijdu o svou dceru a budu se do smrti starat o dítě své sokyně. Dokud jsem nevěděla, kdo je v tom druhém povijanu, bylo to dítě anonymní jako kapka deště, bylo prostě jenom Dítětem. Rodíme se sobě rovni. Vystřízlivěla jsem už z tolika iluzí, ale na této lpím pořád. Ve chvílce zro-

zení sedíme na stejně vysokých židlích. Nikdo nemusí pod stůl. Zemská osa se točí pro všechny.

Dokud to bylo jen Dítě, bylo pro mě snadné si je vzít. Ale teď mělo konkrétního otce, a dokonce konkrétní matku – nedalo moc práce domyslet si, která z quitských lidoopek zmizela z balónů ve stejný čas jako já! Tahle představa byla k nesnesení. Mám kojít, líbat, vychovávat plod Jaroslavovy bezvýznamné nevěry? Plivníka, podstrčené černé vejce. Sotva budu ještě někdy rodit. Mám dát to nejlepší ze sebe dceři nemilovaného povrchního muže a tučné hloupé quitské slečinky?

Idea soudu rázem padla. Víím, že Beata má pravdu a Jaroslavův skandál by pošpinil i mě. Ale hlavně, navždy by poznamenal naše dítě, ať už to, anebo ono. Jsem odsouzena mlčet. Ostatně, nemám právo vyčítat. Můj přítel by řekl: „To je takzvaná rychlá karma, nejmilostivější forma odplaty. Je názorná jak učebnice. Dáš ránu a hned dostaneš ránu. Lež za lež, krádež za krádež. Říká se tomu kopnout spícího tygra.“ Kterou z těch holčiček si mám za těchto okolností vzít?

* * *

„Křišťálku, nerežíruj pořád tolik ten svůj život! Věř mi, síly, které uvádíš do pohybu, když se hodně snažíš – a Ty se, Křišťálku, doopravdy snažíš –, jen zmateně čeří vodu na povrchu, jako když dítě šplouná polévkovou lžící Tichý oceán.

Ty síly, které stojí za řeč, o těch nevíš: na dně oceánu právě vybuchla sopka, rozzívla se tam puklina až po pekelnou bránu, jinde se probudil růžový korál a čistě z rozvernosti se trošku pomnožil, nechal si narůst další růžovoučky prstík... ústřici svědí zrnko písku... a to jsou, Skleněňko moje inteligentní a taktéž vzdělaná

tuze, to jsou ty pravé síly, které dělají náš osud osudem. Na to není zapotřebí žádný Pámbu, to je jen výpočet příkladu Všechno s exponentem Všechno, to celé všechno krát na Všechno, přísná logika chaosu, proud příčin a následků. Karma, řekl by B.

Mimochodem, prý se Ti dvoří ten blondýn z ministerstva. Ty víš, děvenko, že Ti nikdy nebudu stát v cestě. Ale vybírej dobře. Mláďata, která bys případně hodlala vyvést, budou potřebovat hodně otcovského mléka. Aby si užila Tvou bezpříkladnou zářnost, opatři jim huňatého, hřejivého tatínka.“

Ten dopis jsem dostala před sňatkem a popudil mě svou mnohomluvnou vševědoucností.

* * *

Poslední hovor s Beatou se odehrál téhož dne večer. Netroufala bych si za ní přijít, ale předvolala si mě. Předala mi telegram plný nadšení a gramatických chyb. Jaroslav přijede zítra dopoledne. Už ví, že má dceru, jednu dceru. Mé rozhodnutí už nesnese odkladu.

„Madre, co byste na mém místě dělala vy?“

„Rozhodně bych si nedělala hlavu s pokrevností. Stejně jsme dětmi jediného Otce. Naši rodiče jsou pouzí pěstouni.“

„Na to sotva přistoupí můj manžel.“

„Však jemu bych to také neřekla. Být vámi, Heleno, nepřikládala bych své volbě velkou váhu.“

„Nechápu.“

„Ať si zítra odnesete tu anebo onu, osud obou bude řízen jinou vůlí nežli vaší.“

„To je fatalismus, který nesdílím.“

„Jistě. Jak byste taky mohla. Víte, já tu rozhoduji o stovce věcí denně. Dělán to, jak nejlíp umím, a odvádím pečlivě vedené účty ze svých

voleb nebesům. Trvalo mi snad třicet let pokory, než jsem přišla na to, že ve skutečnosti nerozhodnu ani o kamínku v botě. Všechno, co po mně Bůh žádá, je, abych bez reptání nesla následky.“

Druhá paměťhodná pasáž toho rozhovoru:

„Až to dítě, které tu zůstane, bude dost velké, řeknete mu pravdu o jeho původu?“

„Ne.“

„Proč?“

„Stejně se zeptám já: proč? Proč má znát tento špatný příběh? Čemu by to prospělo?“

„Vám Bůh neukládá mluvit pravdu?“

„Nechápete slovo pravda jako já. Pro mě není opakem slov lež anebo podvod. Je opakem slova zlo.“

Poslední úryvek:

„Vidíme se, tuším, naposledy. Nezůstanete v Ekvádoru, že?“

„Nesnáším Ekvádor, madre. Vezmu dítě a odletím do Evropy, jak to jen nejrychleji jde. Dost zázraků, dost čarodějných vajec! Já jsem člověk rozumu, ne víry. Potřebuju pevnou půdu pod nohama. Střízlivou, korektní, nudnou civilizaci.“

„Jak to jen děláte, dcero, že se tak vytrvale mýlíte? Ten trik s vejcem znám od žebraček z panství Yorkshire. Velmi britský kousek! Taky umím zaklít slepici. A být vámi, právě teď bych příliš nespolehala na evropský rozum. Nějaký Němec tam prý fanatizuje celé davy.“

„Ano? Ale Československa se to snad netýká.“

* * *

Jednou – byla jsem ve čtvrtém měsíci – jsem cosi hledala doma v knihovně. Stála jsem na knihovnických schůdcích, když se ve

dveřích objevil Jaroslav. Právě přišel z plesu, z prvního, z nějž už jsem byla omluvena, měl smoking a smetanovou gardénii v klopě. Byl trochu opilý, zlehka se kymácel, přenášel váhu z pat na špičky a zpátky. Chvilí si mě mlčky prohlížel.

„Víš, že už mám někde v Čechách syna?“ řekl náhle vzpurně tónem děcka, na které si kantor zasedl. „Neboj se, to už je vyřízeno. Tebe se to nijak netýká.“

Měl pravdu, nedotýkalo se mě to nijak. Bylo mi to zcela lhostejné.

„Kolik mu je a jak se jmenuje?“ zeptala jsem se spíš společensky, než že bych to vážně chtěla vědět. Jaroslav zaváhal.

„Šest... sedm? Jmenuje se asi po své mámě. Já ho v životě neviděl. Napadlo mě... víš, kdybysme teď měli holku a ti dva se potkali a zamilovali se... Náhoda je zlomyslná bestie.“

Nevzala jsem tu brakovou obavu vážně. Brak miluje koketerii s počtem pravděpodobnosti a Jaroslav vždycky miloval brak. Když se nedočkal odpovědi, vytáhl gardénii z klopky a zastrčil mi ji za přezku sandálků.

„Líbilo by se ti v Brazílii? Ekvádor už mě nějak nudí.“

Pak jsem na to skoro zapomněla. Ale pamatuju si ten pohled shora, ten zvláště bezbranný Jaroslavův postoj.

„Heleno, smiluj se,“ řekl náhle. Nechápala jsem to. To slovo mu neodpovídalo. Neřekl ho nikdy předtím ani potom. Nezareagovala jsem. Stál tehdy v těch dveřích jako vyvrácený strom.

* * *

Když v noci vyjdu z koupelny, leknu se. Abatyše stojí v temné chodbě. Ještě nikdy za mnou nepřišla sama. Gestem dá najevo; že nemíní vstoupit do mé cely, a řekne s podivnou naléhavostí:

„Ptala jste se mě, co máte dělat. Víím, nejste křesťanka, a nemám vám to nijak za zlé. Přesto: zkuste se dnes modlit o zázrak.“

„Nevím, co je to podle vás zázrak.“

„A podle vás? Nejspíš ho odvozujete od počtu pravděpodobnosti, ateisté to tak rádi dělají. Zázrak podle nich porušuje zákon. Jaký zákon, když nic se neopakuje? Věci se sobě jen podobají, když se člověk dívá nepozorně. Vííte, že prý i sněhové vločky jsou každá jiná? Od stvoření světa, dodnes, každá jiná. A to podle vás není zázrak? Už dávno jsem neviděla sních.“

Je únor. V Praze možná sněží. Jedno z těch děvčátek nikdy neucítí vůni sněhu.

„Zázrak je pravda, a ne pravděpodobnost. Nesdílím současný obdiv k Číslu a vůbec už ne ke statistice. Pravděpodobnost je taškář, dcero. S jakou pravděpodobností se stává to, co se vám právě stalo? Neviděla jsem tu modrooké dítě přes čtyřicet let.“

Namodralé stíny na závějích. Noční zpěv pražských zvonů. Dětské dýchání do sněhu: hele, dá se tam vydýchat důlek! Celou duší zatoužím být v Praze.

„V tom je velikost křesťanství, Heleno. V neopakovatelnosti. Všechno se stane jedinkrát a navždy. Když může být jedinečná vločka, jak by nebyl jedinečný člověk? Ty děti, já, vy?“

„A co je to zázrak?“

„Precedens. Bůh neporušuje přírodní zákony, Bůh je tvoří. Může je měnit den co den.“

„Chcete říct: kdyby té holčičce prokazatelně dorostla noha, od té chvíle by to přírodní zákony dovolovaly?“

„Přesně tak. A lidé, jak je znám, by v nich hned našli paragraf, kterého si dřív nepovšimli, takže by se ani příliš nepodivili. Lidé si nějak vysvětlí všechno. Zázrak je slib boží, že nic není nemožné.“

„To je oficiální hlas církve?“

Abatyše se krátce zasměje:

„Ale jděte! To víte, že ne. Ale řád anglických panen je velmi liberální. Neupálí mě.“ Jemně mě poplácá po ramenou: „Tak dost! Už se potřebujete pořádně vyspat. Bolí vás kříž?“

„Ne.“

* * *

Na oné rytině, o níž stále píšu, je vprostřed Artušova stolu tmavší kolo, jako by tam stála černá mísa nebo prázdný tác. Netušila jsem, je-li to rytcův rozmar, nějaká kompoziční hříčka, nebo má-li to snad symbolický význam. Pro mou práci o rovnosti to mělo jen okrajovou roli, ale chtěla jsem to vědět. Zadala jsem ten úkol svému příteli, který, jak sám říkal, by kvůli mně ochotně snědl Ottův naučný slovník. Ale napsal, že se mu to nepovedlo zjistit, a já na to v toku jiných dějů brzy zapomenu.

* * *

Nemodlím se, ležím a hledím do tmy. Obě holčičky spí za zdí, je hluboká noc.

Nejen Jaroslav, i lítost preferuje brak. Od chvíle, kdy madre promluvila o sněhových vločkách, jsem v moci sentimentálního snění. Jednou budu se svou dcerou stát za soumraku v Praze, bude padat měkký, hustý sníh. Budeme se spolu dívat do nebe tak dlouho, až tělo podlehne iluzi, že létá, ztratí tvar. Sama jsem to milovala jako dítě. Nekončící pád vloček, snové vznášení a ticho... Jedna z těch dvou to pozná. Ta druhá nikdy ne.

Mohou být tři v noci, když venku uslyším kroky. Sem nemá nikdo důvod vstoupit, nejde-li snad za mnou, ale kroky moje dveře míjejí. Naslouchám jim celým tělem, každý šramot mnou proletí jako ozvučnou skříní. Chladnou mi ruce, pokožka pod vlasy studeně jiskří. Kroky míří do místnosti, kde spí děvčátka.

Teď, drahá dcero, přijde těžký úsek příběhu. Pokusím se napsat čirou pravdu. Pro Beatu je pravda opakem zla, její pragmatická mysl pouze minimalizuje ztráty. Já ve své doktorské práci tvrdím, že pravda je hodnota sama o sobě, bez ohledu na dopad ve světě jevů. To je rozdíl mezi pravdou stratéga a pravdou filosofa. Pravda je, že jsem se zachovala zbaběle a zle.

Zavrzení: někdo otvírá vedlejší dveře. Šátrání. Ležím, oči otevřené do tmy, tělo mi čerí nárazy tichých zvuků, a jsem ve stavu podivné jasnozřivosti. Já vím, kdo je za zdí, a vím proč. Víím, kam právě dospělo drama: nadchází krísis, rozhodná chvíle, nutnost rozhodování.

Za zdí cosi spadlo, měkké sněhové žuchnutí hromádky plen. Kdybych teď začala křičet, kdybych vyběhla a zkroutila ty ruce s okousanými nehty, se zlatými chloupky na předloktích, zvrátila bych běh věcí, vykolejila bych vlak osudu. Kdežto když budu tiše ležet, budu-li předstírat spánek, někdo to vyřeší za mě, stačí ztuhnout jako vystrašený hmyz. To mě zproští odpovědnosti za špatnou volbu. Holčičky, váš osud řídí jiná vůle nežli moje. Rosita si přišla pro své dítě. Třeba toto je zázrak pro ateisty.

Kroky té malé nešťastnice slábnou v chodbě. Krísis končí, je rozhodnuto, už přijde jenom katastrofé nebo happy end. Ale já spím! Já nic nevím! Nevědomost hříchu nečiní!

* * *

Je slunné ráno. Jeptiška, která mi nese snídani, mi trochu rozpačitě oznamuje, že děvčátko (jednotné číslo!) už koupou, aby bylo přichystáno k odjezdu.

„Přijel váš manžel. Potřebujete s něčím pomoci, seňora?“

Děkuji, teď už si musím pomoci sama. Jakou ze svých oblíbených rolí asi můj muž zvolí, až uvidí tu zmrzačenou nožičku? Bude nahlas vzlykat zlomen bolem, nebo snad předvede sebezapření hodné muže? Či bude tak zaskočen, že bude předstírat, že si jí nevšiml, a tato přetvářka bude tím nejupřímnějším projevem zděšení, na něž není zvyklý a nenacvičil pro ně žádnou etudu? – Ale posmívám se nespravedlivě a hloupě. Když jsem tu nožičku poprvé viděla já, málem jsem zemřela.

Madre Beata mě prosí k sobě. Mé citové počasí je zvláštní: tetelivá euforie, vítr honí jiskry po vodě. V závěru hry vítězí spravedlnost. Nevýznamná zápletka s nějakou druhou gringuitou dva dny poutala náš intelektuální zájem, ale příběh už má zase pouze jednu hrdinku.

„Dobré jitro, madre! Kde jsou děti?“

„Dcero, zdá se, že Bůh vzal vaši záležitost do své režie. Během noci se sem bůhvíjak dostala Rosita a unesla jedno novorozeně. Jistě to, jež považuje za své. Vaše dilema je vyřešeno. A neobávejte se, tady není naprosto kam utéct. Pouze nechci působit zbytečný rozruch, dokud tu bude váš manžel. Ujišťuji vás, že Rositu i dítě najdeme.“

Nepřiměju se předstírat údiv.

„Díky. Kde je můj muž?“

Evropský diplomat nejspíš požívá zvláštních výsad, nemusí čekat v hovorně, je uveden až sem. Vchází svým udýchaným krokem, jako by běžel celou cestu z Quita. Otvírá mi náruč zcela předčasně už v chodbě. Španělsky:

„Heleno, miláčku! Co to tropíš? Jen na pár dní odjedu, už mi provedeš takovou věc! Mně se včera zastavilo srdce, když mi řekli, že mám dítě! Vždyť já ti právě sjednal ohromně luxusní péči u doktora Pfeifera! Madre! Slyšíte to? Kvůli ní sem jedu přes Vídeň!“

Chytá se za srdce, obrací oči v sloup a perlivě se směje, ze zvyku koketuje i se starými jeptiškami, které nám nesou čaj a „něco k zakousnutí“. Můj život se opět začal podobat večírku.

„Jsi v pořádku, drahoušku? Madre mě ujistila, že jsi v pořádku. Nemohu vám vyjádřit dost díky, dovolím si přispět na špitál, jen nepatrná splátka... A smím už vidět naši princeznu?“

Jeptiška přináší dítě v běloskvoucím povijanu, vymydlené, zlaté chmýří na hlavičce ještě mokré po koupeli.

„Rozvažte peřinku, ať seňor vidí dcerušku ve vší kráse!“

Jeptiška rozvazuje tkanice. Co se stane? Zestárne mi ten jitřní jinoch před očima?

„Nádherná! Ach Heleno, no ta je nádherná!“

Děvčátko leží v bílých krajkách nahé, dokonalé, zdravé. Boží reže.

„Princezno! Modroočko! Podívej se na mě!“

Dojetí v hlase mého muže není hrané. Jeho mělké srdce má dar snadné lásky, už teď se do své dcery zamiloval, rozechvěla se mu ústa, krásné modré oči natékají slzami. S posvátným ostychem natáhne k holčičce prst. Opatrně zvedne ruku, a jako by se bál dotknout se důvěrněji, zlehka pohladí levou nožičku.

Beata: „Nepochybuji, že budete výborný otec, seňor Takovy.“

Kdy se to vlastně stalo? Kdy příběh dosáhl bodu, odkud už není cesty zpět? Nevzpomínám si, co jsem cítila v té chvíli, asi dohromady nic. Mé vzpomínky jsou okrajové: Jaroslav mi vděčně líbá ruce, jeptiška znovu balí dítě, upravuju si pomačkaný klobouk. Beata udělá děvčátku křížek, Jaroslav diskrétně klade na stůl značný ob-

nos a loučíme se zcela konvenčně. Žádné city, žádná osudová slova. Co se mělo stát, se stalo, co mělo být řečeno, už bylo řečeno.

* * *

Auto sjíždí hrkotavou cestou, světlý a bezvětrný den.

Rosita tedy unesla dítě, jistě to, jež považuje za své. Jinak by nepodstoupila tak velké riziko! Zděšena možností, že odvezu holčičky obě, unesla tu, kterou našla v kapli. Ať už pak tvrdila cokoli, v noci jí osud položil nůž na krk. Musela dát přednost „svému“ mláděti. Jinak by nevezala polámanou hračku! Vždyť ona mě rodila, ona jediná ví pravdu! Mé srdce usíná houpavým spánkem, Rositin čin je takzvaný korunní důkaz. Odvážím si vlastní dcerušku.

Auto víří bílá mračna prachu. Jaroslav řídí a zpívá si. Pak cosi vykládá, snad je tu naděje, že mu prodlouží misi, nebo by se mi líp líbilo v Riu? Tam se prý uvolní docela lákavé místo... v Evropě jsou teď samé zmatky, ten Hitler, a taky zima, sníh, na ministerstvu málo topí... otec mě zdraví... no ten bude koukat!, zatelegrafujeme mu z Quita... už máš pro holčičku jméno? Nádherná, nádherná, prostě nádherná!

Ještě v kopcích nám ostrý kamínek prorazil duši a Jaroslav hledá v okolí „chlápek, který je na tyhle věci stavěnější nežli on“. Najde ho poměrně snadno – na místní poměry jsme mohovití lidé – a zatímco oni se lopotí s opravou gumy, já bezcílně bloumám s děckem v náručí. Náhle spatřím špitální vůz – starou kraksnu, dost fortelnou na tyhle špičaté cesty. Jede stejnou cestou, jakou jsme právě urazili my. Na zadním sedadle klečí Rosita a brečí. Je vymydlená a má ulízané copy kolem hlavy, na sobě šedou cestovní pláštěnku.

To už ji chytli? Kde má dítě? – A pak mi svitne: to je nesmysl. Nevezou ji přece do špitálu, ale ze špitálu, tahle cesta vede rovnou

do Quita. Vymydlenou, ulízanou. Od mého odjezdu uplynula sotva půlhodina. Kdyla ji mydlili?

Mám pět semestrů formální logiky. Konstrukce jestli – pak. Jestli ted' Rosita klečí v pomalé špitální kraksně, pak před půlhodinou nemohla být na útěku. Nebyla-li na útěku, pak to Beata musela vědět. Jestli to věděla, pak lhala. Proč?

Rázem se celá hroutím dovnitř, zaplavuje mě nová pochybnost. Co když všechno bylo jinak? Co když Rosita unesla zdravé dítě a chytli ji při činu? Ale co když po celou noc spala, mnohem nevinněji nežli já? Bůh to vzal do své mizerné režie prostřednictvím abatyše, mrzáčka odnesla sama Beata. Jen aby můj muž nespatriil poškozenný vzorek! Jen aby předešla skandálu, který by zničil špitál. Ale já už si nemohu být jista. Jen jedním, jenom jedním, navždy: zradila jsem svůj nejvroucnnější slib.

Za autem se zvedá prašná vlna. Nepředpokládali, že nás kraksna cestou potká, máme o mnoho silnější motor a už jsme měli být až v Quitu. Víím, proč tolik spěchu! Dnes odplouvá transoceánská loď. Rositu vyhnali z ráje. Dojemné dětské cůpky kolem hlavy, míří do vyhnanství britských mlh. V Evropě jí věčně bude zima, brzy ji tam stihne válka. Domů se už nikdy nevrátí.

Když nás kraksna míjí, Rosita mě spatří a začne bušit pěstmi do skla. Je to jen okamžik, jako když na mě vychrstla kýbl špíny. Jestli žije dodnes, pak mě nenávidí dodnes. To víím jistě. Víc jistoty si od ní nevyprosím.

Kolo je spraveno, Jaroslav sedá za volant.

„Nikdy jsem nevěřil v lásku na první pohled. Ale tuhle mrňavou nádhernou holku namouduši miluju!“

* * *

Beata měla k mému překvapení pravdu. Jaroslav byl skvělý otec, těch sedm týdnů, kdy ještě žil. Byl tím hřejivým huňatým tátou, kterého mi přál můj starý přítel – holčičku miloval zcela bez výhrad. Skosila ho jakási zdejší forma chřipky. Tři dny měl prudké horečky, čtvrtý den k ránu povzbudivě klesly. Posnídal, usnul a už se neprobral.

Hle, nevypočitatelnost našich osudů: jemu, který žádné dítě nechtěl, přineslo nedoufané štěstí, největší štěstí jeho života. Mně, která ho svým pošetilým přáním přivedla na svět, přineslo jen ztrátu vlastní duše. Co je to duše? Čestná vstupenka? Průkaz totožnosti, aby nás v ráji legitimovali? Strízlivě a s bezbarvým přízvukem ateismu: toho dne, kdy jsem Tě opustila, jsem navěky ztratila ráj.

Ihned po pohřbu jsem vzala děvčátko, kterému jsme s ohledem na naše zahraniční plány dali jméno s co nejsnazší výslovností, Eva, a odjela jsem zpátky do Evropy. Válka začala.

* * *

Příštích šest let projdu tak věcně, jak jen možno. Můj otec díky-
bohu stihl zemřít včas. Hned na začátku války dostal milosrdný infarkt. Matka (už dvaatřicet roků mrtvá) byla Židovka a on k židovství kdysi zcela formálně konvertoval, protože její předci si to přáli, a on – ateista tělem i duší – k tomu byl povzneseně lhostejný. Evu mi vzali. Vypadala jako veselý árijský anděl, což jí nejspíš zachránilo život. Dali ji bezdětné německé rodině. Ani s ní jsem se nedívala vzhůru do sněhu.

* * *

Pomlka. Jeden životní úsek vynechávám. Nemá souvislost s tím, proč to celé píšu. Terezín, tyfová horečka. Lvi.

* * *

Když jsem se po válce vrátila domů, nepátrala jsem po Evě, i když tehdy se takových případů ochotně ujímal Červený kříž. Nebyla jsem dost zdravá ani silná na to, abych na sebe vzala povinnosti matky. Z rodinného jmění zbylo právě tolik, aby to uživilo mě. Ale to jsou jen výmluvy. Pravda je: už jsem ji nechtěla zpátky. Svět se mi zdál tříštivý a bědný, prostoupil mě beznadějný chaos. Už jsem jí neměla co dát.

V takovém stavu jsem byla přes tři roky. Regenerovala jsem velmi pomalu. Jako bych si na pusté sněhové pláni vyšlapala cestu a pak namluvila sama sobě, že je tam nezávisle na mně. Pak už bylo pozdě stát se matkou jakési německé školačce. Doufám, že se má dobře. Nemohu nic víc.

* * *

Knihu o rovnosti jsem nikdy nedopsala. Už z ní neplatilo ani slovo. Zimovala jsem v jakémsi pomalu plynoucím prázdnu, s nikým se nestýkala, obstarávala to nejnужnější a spala dvanáct hodin denně. Nepracovala jsem. Čas od času jsem prodala prsten, obraz nebo koberec. Chtěla jsem být sama. Stojatá voda lhostejnosti byla chladnější než obvyklá tělesná teplota lidí. Mluvili o mně jako o podivínce.

Nežila jsem, spala jsem. Abych přežila nezbytné fáze bdění, učila jsem se cizí řeči, skoupila jsem v antikvariátech stohy učebnic. Neměla jsem žádný praktický cíl, byl to jen způsob, jak vyplnit

čas. Slova postrádala význam – byly to jen shluky hlásek, náhodně organizovaný zvuk. Spřádala vlastní síť vztahů, které neměly co činit se skutečností. Když jsem při studiu promlouvala cizí řečí, bylo zhola jedno o čem. Cizí řeči byly mimo zákon, byly neškodné a nemusely mluvit pravdu. Vedla jsem dlouhou samomluvu o ničem.

Pak se mi začala přičít slova, objevila jsem jiné jazyky. V jednom starém cestopise jsem našla vlajkové signály britských lodivodů. Většinu jich umím dodnes, stejně jako Braillovo písmo, jemuž jsem věnovala řadu týdnů: ještě cítím v ožvlých konečcích prstů hrubou texturu papíru. Nechtěla jsem v něm číst a také jsem v něm nepřečetla ani stránku, ale sám fakt, že slova už nejsou písmo ani zvuky, jen tlak a mělké jamky v kůži, mi nesl jisté ukonejšení. Uzlové písmo. Gesta hluchoněmých. Neslyšela jsem hvízdavou řeč peruánských lovců, ale teoreticky mě velmi zaujala. Tamtamy, kouřové signály. Barevné šňůrky s mušličkami: celá znamená přijď, rozbitá znamená nechod: v kultuře Kipu se tak psaly dopisy. – Zvolna jsem se vzdalovala světu lidí, klesala jsem k neartikulovaným skřekům jarních bouří, světelné řeči prasátek na zdi a výmluvným chemickým kódům mravenců.

* * *

Jednou (byla jsem nemocná a chřipka mě zastřela slizkou netečností) jsem měla kratičkový zmatený sen. Chtěla jsem si vybavit jakési slovo a dráždil mě fakt, že jsem nevěděla, zda jde o homonymum, nebo o synonymum: zda to slovo má dva různé významy, nebo dvě různá slova znamenají totéž. V mém snu je to velmi důležité a neschopnost si vzpomenout mě popouzí. Jdu vyhledat slovník. Otvírám ledničku (ve snu patří slovník do ledničky) a vtom spatřím v její spodní části – v krabici, kam dávám zeleninu – v bílém

povijanu spící novorozeně. Strašlivě se leknu. Zabouchnu dvířka a hned si uvědomím chybu: hluk jistě dítě vzbudí. S tlukoucím srdcem, s děsivým pocitem viny stojím u ledničky a naslouchám sílícímu pláči... až mě probudily vlastní vzlyky, slzami promáčený polštář. Plakala jsem takřka bez přestávky tři noci a tři dny.

* * *

Beata měla pravdu: nerozhodujeme vůbec o ničem. Všechny naše kroky vedou do tmy. Rozhodnutí, nejsvobodnější akt vůle, je svobodný asi jako škytnutí.

Kdyby nám kámen neprorazil pneumatiku, špitální kraksna by nás nepředjela. Nikdy bych nepochybovala. Na jakých vratkých základech to žijeme?

* * *

Má láska k Tobě, dcero, se vrátila s takovou silou, že mě málem zabila. Probudila jsem se ze zimního spánku, paměť obtěžkanou řadou cizích řečí. Byla jsem rozhodnuta Tě najít, vrátit se po vlastních stopách, třeba po kolenou. Nechtěla jsem Tě mít. Chtěla jsem jen to, co chce a co má právem samozřejmosti snad každá láska: znát Tě, vydělit Tě z moře nerozlišenosti. Ale mícháme moře lžicí na boty.

Když jsem byla uprostřed praktických příprav, má země vyšla cestou ke komunismu. Sen o rovnosti lidí neprodyšně zavřel státní hranice. Bájná říše Jara a Slávy, která pletla hlavy quitským slečnám, se proměnila v ostrov, který najednou nešlo opustit.

Prodala jsem skoro vše, co zbylo, abych mohla odjet do Ekvádoru. Nedali mi vízum. Dva dopisy se mi vrátily jako nedoručitelné,

s obálkami uleptanými nedbalou rukou. Předvolali mě na úřad a tam se mě nevlídně ptali, proč udržuji vztahy s nějakým klášteřem v Americe. Nevím, které z těch dvou slov jim znělo hůř.

„Vy jste věřící?“

„Ne.“

„Tak proč chcete jet do kláštera? To tam chcete jet na dovolenou?“

Nemohla jsem jim přece říct, že tam možná mám dceru. Nemohla jsem jim ani říct, že mají takový zmatek v zeměpise, že jim Ekvádor splývá s hirošimskou bombou, Eisenhowerem a kapitalismem. Amerika jako Amerika. Zamumlala jsem cosi o špitále, kde mi zachránili život. Zeptali se, z čeho žiju, a vím-li, že je pracovní povinnost.

* * *

Lidé si nejsou rovni, dcero. Ani při zrození. Milující to bolestně vědí. Pořád jsem měla obrázek Artušova stolu a pořád bližší mi byl ten rytíř na zemi. Lehávala jsem tam s ním, v kaluži vína. Bylo červené a trpké, moc studené na červené víno: to asi tím, že na hradech se šetrí topivem. Lehávali jsme tam spolu, ale ani my dva jsme si nebyli rovni. On se smál, já jsem se nesmála.

* * *

„Drahé Sklíčko sklíčené, dostaneš tento dopis vůbec? Nebo už tam k vám nechodí ani pošta? Doneslo se mi cosi o neblahých událostech, žes přišla o muže a snad i o děťátko... Nemám slov, holčičko, nemám slov. S lítostí v srdci, zbaběle uniknu k tématu ještě smutnějšímu, k sobě samému.

Už pátý rok sedím na svém neužitečném hubeném zadku ve Švýcarech, můj génius mě nechal na holičkách a napospas té děsné řeči z Marsu, co se jí říká *švicrtvič* nebo snad *šucrdujč* anebo tak nějak a kterou se ne a nejsem schopen naučit. Tak aspoň denně usedám na svůj nanichodný zadek a pilně medituji, vysílám *mettá*, jednou ses mě ptala, co to vlastně je. (Neptala, miláčku, já vím, že neptala, to byl odjakživa můj trik, jak Tě přimět mě poslouchat, chtěl jsem Ti povídat, chtěl se Ti zpovídat, ale musel jsem předstírat, že od-povídám, abys mě vůbec slyšel, Skleničku.)

Tedy, když už se ptáš, v *mettá meditaci* člověk zapomene na své averze i preference, na to, že v sopouších světa žijí příšery, až z nich zebe srdce, zapomene na válku i na to, co je po ní... ale i na to, že naše nanicovatá lidská karmička nám velí přece jen někoho milovati jmenovitěji nežli ty druhé... a když se to povede, když na to všechno člověk zapomene... posloucháš, děvčátko? ... stane se z něj oblak horké záře a ta srší všemi směry, nikoho nevyzna-menává, nikoho nevynechává. Komunismus lásky, má skleněná perličko: každému ne podle jeho zásluh, ale rovnou podle jeho potřeb... To je pokrok, co?

Tvůj starý dýchavičný přítel sedává v odřeném podnájmu, berličky úhledně složené vedle sebe, oči zavřené, na tváři úsměv neškodného idiota... a z něj se valí oblak horké záře, která zaplavuje celý vesmír, a miluje, miluje, všechny miluje... Vypadá to romanticky, ale je to strašná dřina. Mysl se vzpouzí jako jankovitý kůň.

Chceš vědět tajemství? Lidé jsou si rovni, mé drahé jednačtyřicetileté děvčátko. Víš, když tomu člověk přijde na kloub, zjistí, že nerovnost vytváří zdánlivý labyrint světa, kdežto rovnost je ráj srdce: milovat všechny bez rozdílu, protože ve skutečnosti (plácám se přes ruku, abych nenapsal velké S) zde není rozdíl. To

jen tak vypadá zvenku. Ve skutečnosti (týž problém!) jsme jedna jediná bytost, která se nějakým trikem rozdělila na tohle hemžení malých - velkých - tlustých - tenkých, aby tu komedii bylo o čem hrát.

Holčičko drahá, ale Ty to nezkoušej. Ne dokud si neodbudeš tu trapnou fázi nejobyčejnější lásky, dokud se nezblázníš do nějakého Úchvatného Chlapa a nechytneš od něj jako lampion. Ono se to snad ani přeskočit nedá. Však já bych, miláčku, mohl povídat.

Dělám chytrého, ale co se praxe týče, vydržím to snad minutu a pak se zas nahnou všechny mé idiosynkrazie, zloby a pošetilé touhy starce. (Ano, flirtuju tady s jednou servírkou, ale protože nemluví *šujcrdyč*, většina mého půvabu padá pod stůl: však víš, že dámy jsem vždycky musel ukecat!) Ale vím, že existuje nerozlišující láska, dost záře pro všechny... a to je víc, nežli jsem od života doufal. (Napadlo Tě vůbec někdy, že jsem Tě miloval přímo k uzoufání?) Nezapomeň na to, Pravá Perličko.“

* * *

Co pak, co potom? Vystěhovali mě z otcovského domu, můj dívčí pokojík se proměnil v ohavnou kancelář nevímčeho, nezeptala jsem se, opustila jsem Prahu a nevracela se. Našla jsem si podřadnou práci v malém městě, klůckem a olejem jsem čistila krabice plné tiskařských klínů a nosila je sazečům až ke strojům.

K mnoha svým jazykům jsem po nocích přibrála sanskrt. Kdesi jsem našla poznámku o jazyku zvaném sandhjabháša, což prý je „jazyk soumraku“. Sehnala jsem si starou učebnici, německou, psanou kurentem, s potrhanými listy: dodnes vzpomínám na jedno jitřní šero, kdy únava neprospané noci chytá druhý dech. V náhlém okouzlení jsem pochopila sandhiová pravidla - velmi složitý

a zvláštní gramatický princip – a týž den večer jsem se zamilovala. Ano, ve svých jednačtyřiceti, proti všemu očekávání i přání, jsem přece došla na slunný vrcholek hory. Světelný prst mi žertem vybral někoho tak nedosažitelného a škodolibě nevhodného... Ale to se Tě netýká, holčičko.

Ve chvíli kratičkého štěstí jsem Ti začala spisovat tento neko-
nečný dopis, s nadějí, že nerozlišující láska

* * *

„P. S. Drahá Skleněnko, málem jsem zapomněl! V ženevské knihovně jsem konečně narazil na vysvětlení Tvé dávné otázky o Artušově stole, v Praze jsem vybuchl jak trouba, jen doufám, že nebudeš zklamaná. To černé kolo uprostřed není ták ani mísa, ba ani magické znamení. To kolo je jen holá dřoura – střed stolu tvoří pouhá prázdnota. Artušův stůl není kruh, ale mezikruží. Netrap se zbytečně. Uprostřed, miláčku, není zhola nic.“

TŘETÍ ČÁST

SANDHIOVÁ PRAVIDLA

Příběh se zastavil, Šeherezáda spí.

* * *

Třetí den spala Lilian v jeho posteli, tak jak vešla, v zapnuté větrovce, a boty, v nichž přeputovala Růžové hory, pořád na nohou. Seděl u ní a hodiny hleděl do té stárnoucí soumravné tváře, zpola udušen nevýslovnou krásou, která z ní k němu stoupala. Nejedla ani nepila. Nevěděl, chodí-li na záchod, ale i on si občas vsedě zdříml a pak slyšel kroky na schodišti a ten zvuk mu splýval s nějakým kradným gestem v jeho vlastním snu. Jednou se mu zdálo, že zdola zní hovor, Lilian živě rozprávěla s paní Karmen, slyšel i smích, ale když se probral, ležela se zavřenýma očima. Měla veliká chvějivá víčka, tenké slupky zralých plodů. Tu a tam něco zamumlala ze sna – citoslovce citů, které neznal, čtení z ještě nezapsaných Písem – a pro ty okamžiky byl ochoten tam sedět až do konce světa, a možná i pak.

Bylo mu třináct, když se jeden z jeho spolužáků – praotec jistého vzorce okouzlení – předávkovoval LSD. Lehce nateklý horní ret, detail, který se pak měl dlouhá léta objevovat v jeho denním snění jako signum magnum touhy, dokud i tato maličká část tělesnosti... Spolužák byl Řek. Byl o tři roky starší nežli zbytek třídy, skandální repetent, syn řeckých běženců, narozený už v Čechách v uprchlickém táboře. Měl odbarvené vlasy, celá jeho rodina si odbarvila vlasy. Snažili se splynout se Slovany, o nichž měli knižně idylické představy. Dodnes si pamatuje jeho jméno: Palmiro Vangelis Zduku. Jako nezletilý patriarcha vodil do školy za ruce

dvě mladší sestry: Ariadné a Eikatheriné. Ariadné Vangelis Zduku a Eikatheriné Vangelis Zduku. Ta jména byla jako trojdílné gotické oltáře. Palmiro tvrdil, že to nejsou jejich pravá jména, pod těmi pravými by je popravili, ale nikdy nevysvětlil kdo.

„Stejně z tý vaší prdele zdrhnu! Řecko je proti vám ráj proti prdeli!“ vztekal se tónem antického chóru. Předstíral, že má přízvuk. Neměl. V Řecku nikdy nebyl. Měl český přízvuk, když mluvil s rodiči řecky. Pro třináctileté byl králem vesmíru.

Spolužák si ho za přítele nevybral. Byla to náhoda, že spolu osaměli v garáži Palmirova otce právě v okamžicích, kdy nad ním LSD převzala vládu. Palmiro Vangelis Zduku vjel trochu příliš zhurta do duhových dálnic kyselinky a už ani nevěděl, kdo s ním sdílí jarem rozpálené doupě garáže. Nechtěl mluvit, byla to osamělá jízda. Tu a tam cosi vykřikl špatnou řečtinou.

Mondspiegel (třináct let) u něj seděl sedm hodin mlčky a tehdy pochopil, že nikdo nijak nevypadá, že krása ani ošklivost neexistuje. Jsa ve věku, kdy zobecňujeme až nebezpečně snadno, dovedl z toho, že nic a nikdo doopravdy neexistuje. Čerpal z toho úlevu, či úzkost? Tenkrát to nerozlišil a už třicet roků váhá mezi oběma tak rozdílnými variantami. Chtěl říct Palmirovi, že i on má jenom krycí jméno (krátce předtím mu Xandra řekla o té řeholnici), toužil s ním sdílet exil bezejmenných, ale Řek ho neposlouchal a hnal se pustými dálnicemi lysergovky sám.

Mondspiegel (třináct let) mu uhranutě hleděl do tváře. Kdykoli venku projelo auto, plech garáže nervózně zavibroval. Palmirova tvář ožívala netušeným životem. Němé rychlé drmolání drogy, které Mondspiegel nemohl slyšet, měnilo ten obličej tak prudce, jako by snad nebyl obydlý. Byly chvíle, kdy to byl mrzutý tlustoprd středního věku, a chvíle bezedného dětství tříletých. Předlouhou hodinu vypadal jako nehezka dychtivá žena, a pak,

náhle, se stal moudrým starým chrámovým kastrátem. Občas byl maskulinně svůdný, kůži napjatou jako horce pulzující buben, pak z něj byl rozměklý hanácký blondák, svá vlastní sestra Ariadné, zpocení satyr z knihy řeckých bájí... a jednou po něm jako vítr po hladině přelétla svatá krása hermafrodita.

Když Mondspiegel (třináct let) tenkrát z té garáže vyšel, bylo mu na umření zle. Motala se mu hlava, diplopie se mu tak zhoršila, že se musel držet plotu, jako by drogovou jízdu za sebou měl on. Chtělo se mu blinkat a doma pak doopravdy blinkal. Ohromilo ho, že je venku denní světlo. Připadal si jako Abdul Nesmrtelný, uprchlík z paláce Mořského krále. Ve světě uběhlo sotva sedm hodin, ale on strávil v mořském zajetí sto let.

* * *

Když k němu Lilian vešla, už prosvítalo tmou úterní ráno. Teď byl čtvrtěk. Záznamník měl přeplněný.

Babeta, zpěvavě: „Enybadys hó-oum? Noubadys hóum!“

Lokvenc: „Sakra, Mondy, kde se flákáš?“

Jeho terapeutka: „Marně jsem na vás čekala v pondělí v šestnáct hodin. Pokud jste nemocen, oznamte to, prosím!“

Jeho terapeutka: „Marně jsem na vás čekala v úterý. Připomínám, že neomluvené sese účtuji bez náhrady.“

Jeho terapeutka: „Marně jsem na vás čekala i dnes. Tímto ruším naše další schůzky.“

Vanyš: „Doktore! Ta naše uprchlice zdrhla -“

Pak telefon vyvěsil.

Od úterka neměl v ústech ani sousto. Nevěděl, co se děje s večeremí paní Karmen. Za dveřmi se mu vršily pytlíky s jídlem, které mu chystala do práce, ale on nechodil do práce. Aby co možná

nemusel opouštět pokoj, natočil si vodu do velké broušené vázy a sem tam z ní trochu upíjel.

Od chvíle v garáži starého pana Zduku se střežil hledět na někoho příliš dlouho. Až teď, až teď. Seděl, občas upil kalnou vodu z vázy, mlčel a díval se. Hleděl hltavě, nenasytně, vpíjel se do té knihy proměn, do té, té... Na spící Lilian viděl podobnou hru podob jako na Palmirovi. Neměla věk, ani přibližné pásmo. Měla oba gramatické rody, které se nevylučovaly, jako na oněch matoucích kresbách, které ukazují krychli zleva zdola i zprava seshora. Měnila i vůni. Voněla jako schnoucí bylina a vzápětí jako opuštěný psinec v horku. Nemohl se jí nabažit. Byl zavalen štěstím jako horník ve zříceném dole. Bránil se zlomkovitým spánkům, aby mu neunikla ani epizoda toho úžasného seriálu, toho...

Tenkrát, v garáži Palmirova otce, učinil ještě děsivější objev, než že tvář se k nepoznání mění, neboť za ní vlastně nikdo není, noubadys hóum. Proti své vůli přišel na to, že žádné já není pevné, že s lidmi lze splynout v pohlcujícím mizení kontur, nechrání nás jméno ani tvar. Jeho terapeutka tomu říkala *folie en deux*, šílenství ve dvou. Jeho terapeutka nesnášela slovo *láska*. On tomu raději neříkal nijak, ale od těch dob se lidem vyhýbal.

* * *

Sandhi (m.): spojení, styk, smlouva, mír, eufonické spojení, spojení dne a noci, soumrak. Sanskrtský slovník.

* * *

V duchu se ptal, ale tak, jak se ptáváme na posvátné: nebyl si jist, že odpověď chce znát. Obě nohy v těžkých turistických botách

vypadaly stejně. Občas, když se Lilian neklidně zavrtěla (když vzdychla, když se slabým zachrčením máchla útlou rukou kolem sebe, když se stal jakýkoli z těch divů její existence), vyklouzla ta či druhá noha zpod zmuchlané přikrývky. Jestli to byla protéza, byla udělaná dobře. A jestli ne –

Už usínal, když promluvila ze sna. Ze sna do sna, posledním bdělým záchvěvem zachytil okoralou texturu jejího hlasu, drsný šupinatý témbr: tak mluví člověk, který nemluvil sto let. Řekla větu bez začátku i konce. Nechápal ji. Na pokračování bude čekat celý život.

„... to nejsi ty...“, zamumlala, neklesla hlasem, slova plula v polotázavém skupenství vzduchem... Rázem usnul, svezl se do křesla jako prázdný obrys. Venku bylo pořád denní světlo. V mořském paláci plynuly věky. V televizi měl absenci tři dny.

* * *

„Protože článek je určen laikům, vyhnu se odborným termínům a tomu typu explikací, který má význam jen pro oborové experty. Již dlouhý čas se ve své psychoterapeutické praxi věnuji tématu, které nazývám porodní mýty či *mýty počátku* (dále MP).

Je až překvapivé, kolik lidí spojuje se svým narozením nějakou mimořádnou příhodou. Někdy smutnou, jindy veselou, tajemnou či trapnou, první tón naší existence – byť to je zdánlivá banalita, například že matce kvůli našemu příchodu na svět vystydla v porodnici polévka. Opakováním se z historiky stává malý mýtus, oblíbená vyprávěnka, a v dobrých rodinách patří k ‚rodinnému stříbru‘, tvoří součást jejich dějin a citového bohatství.

Ze všech mýtů, co jich lidstvo vyprodukovalo, jsou mýty o stvoření nejvýznamnější. Jsem na hony vzdálena všem magickým

výkladům světa, ale letitá praxe mě přesvědčuje, že v každém počátku je nástin děje a každý start už v sobě nese cíl. Mnohokrát jsem pochopila klienta až poté, kdy mi vyprávěl, jak přišel na svět, tedy: co mu o tom řekli druzí. V mýtech zrodu je klíč k našim příběhům.

Mnoho národů i rodů odvozuje svou identitu od nějaké zkazky o svém vzniku, na tu se odvolává v dobách nouze a čerpá z ní citovou posilu. Každý počátek – zrod, Nový rok či poklepání na základní kámen – má značný emoční potenciál. Nelze docenit formotvornou sílu MP pro naše sebepojetí. To, že jim nepřikládáme ten význam, je jen nezvyk. Ale věrme, že mýtus o vychladlé polévce je dosti jiným klíčem k vlastní identitě než opakované vyprávění matky, jak jsme ji ‚roztrhli vejpůl‘, takže od porodu už nemá orgasmus. Čáповé, vrány a hlávky zelí už patřívají k MP zřídkka, ale dodnes žasnu nad tím, kolik jinak dobrých matek krmí své děti informací, jak se je celé týdny snažily potratit.

Kazuistika č. 1: Mladá žena (28), dg. maniodepresivní psychóza. V manických fázích se cítí ‚jako mistr světa‘, v depresivních zkouší suicidovat, protože ‚už stejně prohrála‘. Po pěti sezeních, která proplakala, zlehka nadhazují, neváže-li se k jejímu narození nějaká zvláštní historka. Klientka nezvykle ožívá a ochotně, dokonce pyšně vypráví anekdotu, kterou doma mockrát slyšela.

Její matka hrála stolní tenis. Nominovali ji na olympiádu, ale otěhotněla. V den, kdy televize přenášela zápas, kde místo ní hrála jiná dívka, dostala předčasné kontrakce. Rázně odmítla opustit domov. Nepomohlo přemlouvání ani sliby, že i v porodnici bude televizor. Mezi stahy sledovala zápas, který v ní budil velmi rozporné pocity. Dílem fandila hráčce-Češce, dílem jí tak záviděla, že jí vskrytu přála prohru. Byla velmi emotivní. Svědci nevěděli, křičí-li nadšením, hněvem, nebo bolestí. Češka tehdy zvítězila. Ve

chvíli, kdy za zvuků hymny stoupala na stožár naše vlajka, narodila se má budoucí klientka.“

(Pokračování v příštím čísle. Pište nám i vy své zajímavé porodní mýty na adresu naší redakce!)

* * *

Kde je počátek lásky? Jsme vůbec duchem přítomni v tom bodě, odkud už není návratu? Nebo se to stane za našimi zády, nikdo se nás na nic neptá, a my jsme postaveni před hotovou věc?

Nestalo se to v Lilianině přítomnosti, ještě netušil, že už za ním z Růžových hor jede, dokonce na ni v tu chvíli ani nemyslel. V pondělí šel nakoupit až večer a právě bloudil velkou samoobsluhou. V kratičkých pasážích, kdy odpoutal mysl od nákupů, myslel na svou sestru nindžu-jeptišku. Pak stál na přechodu, čekal na změnu světel, vnímal kluzkou tíhu tašky na rameni, oči ho pálily únavou a stěží zaostřil protější chodník. Když vtom, když vtom!

Jistota ho propálila jako tenký papír. Věděl, co se stalo. Mělo to podobu nezvratného faktu. Zamiloval se do Lilian. Stalo se, co se stalo. Je to takové, jaké to je.

* * *

„Ještě názornější je druhá kazuistika. Mladý muž má Ahasverův symptom, je přesvědčen, že nikdy nezemře. To v něm budí strach a odpor. Kvůli poněkud bigotní křesťanské víře se nemůže sám zabít, ale domnívá se, že ‚Bůh ho nechce a smrt ho nepřijme‘.

Jeho MP je vskutku raritní. Matka v osmém měsíci těhotenství šla se starším dítětem na pouť a na jeho žadonění ho vzala na centrifugu. Došlo k technické poruše a kolo se zastavilo ve chvíli,

kdy ona i dítě visely hlavou dolů asi dvacet metrů nad zemí. Byly přikurtovány k sedačkám, ale strávily tak víc než hodinu a půl. Rychle se rozvinuly všechny průvodní jevy davové hysterie. Lidé křičeli, plakali, neudrželi moč nebo výkaly, dole se srocovaly davy. Média byla na místě podstatně dřív nežli technická nebo lékařská pomoc. Areál nepřestal provozovat své atrakce a křik trpících se mísil s ryčnou muzikou.

Během této nekonečné doby matka stále uklidňovala své starší děcko, že nezemřou, ale sama tomu přestávala věřit, zvláště když ji stihly bolesti. Dusila se, epizodicky ztrácela vědomí. Když ji konečně vyprostili z kurtů, byl už porod v plném běhu. Jeden z lékařů přivolaných na místo krize – mimochodem oftalmolog, protože všichni dostupní lékaři v okolí měli povinný výjezd – porod přímo v areálu poutě zdárně dokončil.“

(Redakce i autorka seriálu děkují čtenářům za řadu podnětných listů. Pište nám dál!)

* * *

Na mořském dně plyne čas jinak, ne rychleji, ne pomaleji, ne tam, ne zpět, ne dřív, ne pak, jen teď.

Jedním z podílů jeho zmatečné duchovnosti byla i koncentrace na střed jazyka. Kdysi, v šerém dávnověku jeho třinácti let, s tím přišla Xandra. Ještě žila s ním a s matkou, ale už byla duchem jinde: těkavým hořlavým duchem, který experimentoval se vším, co mu život právě nabízel.

„Ego-ne! Ego-ne!“ volala pánovitě, neochotna čekat, neochotna snášet stojaté bezvětrí dne. Tenkrát se jí ještě bával. Netroufl si utéct, když ho vmáčkla do otcova křesla (matka byla v práci, Xandra nerespektovala žádná tabu) a tónem, který nepřipouštěl

odpor, dala instrukci. Měl si vybrat slovo, jakékoli slovo, opakovat si ho v duchu a plně se na ně soustředit.

„Trénuju jasnovidnost,“ vysvětlila zběžně. Pak vyplázla jazyk a kápala na něj černou krůpěj. „Kurva!“ zařvala a sykajíc tloukla čelem do zdi. „Kurva kurva kurva kurva!!!“ Spolkla asi litr vzduchu naráz. Sedla si, zavřela oči. Rázem vypadala jako Buddha. „Dobrý. Už!“

V neviditelné skrýši mysli se jí vzepřel. Neopakoval si žádné slovo. Naopak, snažil se vyrobit si v hlavě slovní salát, mentální rušičku. „Židle, kniha, koberec, skříň, lustr...“ mumlal v duchu bez ladu a skladu, tak, jak četl realitu pokoje. Pak i: „Hovno hovno, sračka sračka...“ když se tou nevalnou zásobou sprostých slov snažil odvrátit nežádanou blízkost. Sestra se dlouho ani nepohnula. Zdálo se mu, že nedýchá. Neklid v něm rozežíral drobné dírky, kapky kyselého deště na plechové střeše. Nechtěl být s Xandrou tak natěsno („mít raport“, říkala ona), ale nejspíš s ní natěsno už byl. Vytáhla mu všechno chtění z hlavy. Strnul jako hypnotizované kuře a už neměl sílu myslet. Nic... nic. Jeho sestra Buddha mlčela.

„Ariadné,“ řekla náhle cizím těžkým hlasem. Zděsil se. Hibernovali ho, jako vždycky, když se zděsil: teplota mu rázem klesla o sto dvacet stupňů Celsia. Xandra překvapeně otevřela oči.

„Ty sis myslel Ariadné?“ zeptala se skoro popuzeně, jako by na ni nastražil chyták, jako by takové slovo snad ani nemohl znát. Chodila už dávno na vysokou a nezajímala se o dějiny svého bratra, co by se za nehet vlezlo. On doma prakticky nepromluvil. Nemohla vědět, že už týdny, den co den tu chvíli před usnutím se k sobě blíží dva –

„Ariadné?! Ta s tím bludištěm a s nití?“

Se k sobě blíží dva. Se k sobě blíží dva. Se k sobě blíží dva.

„Cože? Nerozumím sakra!“

Palmiro a Ariadné, touha, touha!, jako když držel dvoukilový magnet a po milimetrech ho přibližoval k železnému plátu, tah vycházel až z rozcitlivělého břicha, touha!, okraje se jim seškvařují touhou v syčící nerozlišitelný slitek, nesmí to být!, břehy se bortí, ale on (Mondspiegel, třináct let) není ani tím odbarveným chlapcem, ani tou pohublou antickou dívkou, nedlí teď v něm, ani v ní, se strašným napětím se udržuje vprostřed, tam, kde to škvaří nejvíc: až vždycky ten okamžik, kdy magnet mu vyletí z prstů, a zatímco břicho vibruje nárazem jako horká garáž, po ruce mu teče láva nezralého spermatu.

„Tak mluv, blbečku!!! Myslel sis Ariadné?“

Tehdy objevil tu znamenitou trýzeň, trýznivou slast být dva.

„Ne. Myslel jsem si židle.“

„Kecáš, blbečku.“

Už nikdy se k tomu nedal přimět. O léta později, v čase jejich vroucího spojenectví, mu Xandra řekne, že je to praktika bílé magie.

„Funguje to?“

„Jo. Radši jsem toho nechala.“

„A to se nedělá nic, než se koncentruješ... kam? ... doprostřed jazyka?“

„Jo. Ty to nezkoušej.“

„Proč? Proč ne?“

„Zkratuje ti to pojistky. Práskneš si to v posteli a máš orgasmus hodinu nonstop. Fuj.“

„Kecáš!“

„To víš, že jo.“

„Ale ty jsi brala i nějakou drogu... brala!, pamatuju si to!“

„Hovno drogu. To jen abych se tam líp soustředila. Div mi to neprožralo jazyk skrz.“

Viděl svou sestru lupou fascinace. Věřil, že to byl smrtelný jed nebo elixír života, případně peyotl, ďáblově semeno, svěcená voda – ale bylo to pouhé Tabasco Chilli. Extra Hot Chilli Tabasco. Nedbal na její varování a mnohokrát to od té chvíle zkoušel. Neměl úspěch. Taky nikdy neměl s kým to zkoušet. Tabasco zklamalo, nebylo dost silné. Jednou se píchl doprostřed jazyka jehlou, zaplavila ho slaná chuť mořské vody, ale jasnozření se stejně nedostavilo.

* * *

„Často jsem tázána, co soudím o prenatálním stavu. Nikdo z mých klientů mě dosud nepřesvědčil, že by si na plavbu plodovou vodou vzpomněl. Zato řada z nich si živě vzpomíná na nesmysly, které o tom někde četli, nesmysly formují jejich fantazie, fantazie formují víru v prenatální paměť a bludný kruh je zdárně uzavřen. To však nic nemění na mém hlubokém přesvědčení, že život je těžce tristní záležitost. I to nejhorší možné luno je lepší než to, co přijde pak.

Americký psychiatr Palmers nazval svou studii *Macduff babies* podle Shakespearaova hrdiny. Jak víme, Macduff přišel na svět velmi neobvykle. *„Jen zoufej nad svým kouzlem!“* říká Macbethovi. *„Nechť anděl, jemuž sloužívals, ti řekne, že Macduff z lůna mrtvé matky byl předčasně vyříznut!“* Díky pokroku lékařských technik roste počet dětí, jejichž matky zahynuly během gravidity a jež byly dohošeny v jejich tělech, udržovaných na umělém oběhu. Nejdéle se vyvíjel plod mrtvé matky plných 71 dní.

Palmers měl ideální podmínky srovnávací, protože ze šesti pozorovaných dětí tři o svém původu věděly – tedy byl to jejich mýtus – a tři další nikoli. Ty dostaly od svých pěstounů různé jiné verze svého zrodu, jakési krycí MP. Vidíme tedy vliv reálného bio-

logického zážitku (pobytu v mrtvém těle) a vliv kulturního faktu (sdělení našich nejbližších).

Děti znalé svého MP mají nápadné vztahy ke smrti. Patnáctiletá dívka si na zahradě zdobí vlastní hrob. Inteligentní desetiletý hoch čte filozofické knihy o smrti a chce ‚bojovat se smrtí‘ jako lékař. Třetí subjekt, pětileté děvče, se často ptá příbuzných, kdy zemře, jak zemře, a co je potom. Velmi významný mi připadá fakt, že všechny tři trpí lehčí či těžší klaustrofobií.

Neinformované děti téma smrti nijak neakcentují. Všechny jsou v adopci, považují své pěstouny za rodiče a mají k nim vztahy zcela normální. Klaustrofobií netrpí žádné. Na tak malém vzorku je předčasné cokoli uzavírat, ale já tvrdím, že jsou to *naše fantazie, a ne biologická realita*, co utváří naše životy. Koncept prenatální paměti je směšný. Co už může být děsivější než pobyt v mrtvole? Co už by mělo být zárukou – přinejmenším – zlých snů? A přesto děti, které tu informaci nedostaly, vedou klidné a běžné životy.

Chci se vší odpovědností znalce říci, že popírám všechny extrasociální vlivy na běh našich osudů. Není tu žádná predestinace, žádná karma ani boží vůle. Nejsme určeni pohybem hvězd ani mystikou čísel. Určujeme se sami, vlastní mytologií.

Stále vídám totéž smutnosměšné drama: člověk si stvoří iluzi a hned se stává její kořistí. Bojí se bohů, které si sám vysnil. Touží po lidech, které si vysnil též. Hraje hlavní roli v seriálu, který sám píše i režíruje. Ale co mě stále fascinuje nejvíc, je naše podvojnost. Člověk ten příběh inscenuje a hned nad ním zděšeně a zjihle žasne v hledišti. Sám se obsadil do hlavní role – a teď s otevřenou pusou, naivně jako dítě, které je poprvé v kině, sleduje svou vlastní historku.

Žádný apriorní smysl není. Cítím setrvalý úžas nad tím, že ani jinak bystří lidé neberou na zřetel tak evidentní fakt.“

(Redakce prosí čtenáře, aby neposílali další příběhy. Už teď jejich množství těžko zvládneme.)

* * *

Poprvé proplula černá ryba rychle, téměř nepostřehnutelně, jen stín mihnoucí se kolem lícní kosti, čeřivý náraz vody a nic.

Denně před půlnocí se mu sama zapnula televize, neboť k jeho povinnostem patřilo i monitorování konkurenční stanice. Po dva dny se mu dařilo ji okamžitě vypnout, ani nenechal doznít odporou krkavčí znělku, stejně agresivní a vlezlou jako zbytek pořadu. Teď se bořil do dna oceánu, nad sebou temné vlny spánku, jemuž vzdoroval tři dny. Vtom zaslechl slova *ryba lucifera*... S nadlidským úsilím vyprostil ruku, aby dosáhl na ovladač, ale tlak spícího oceánu mu ji vtiskl do mokrého písku zpět.

Ani nepostřehl, kdy propadl do úplně jiného pořadu. Ve dvě v noci běžel seriál o přírodě, sledovanost žádná celá jedna, a proto právem sledovanějšího zahrán do hodiny depresivních nespavců. Netělesný hlas promlouval o hlubinné rybě. V klidovém stavu je černá. Je-li však polknuta, rozžehne se v těle predátora tak oslnivým žářem, že se rozzáří i on. Žhne světlem oběti, zprůsvitní jako hřbitovní lampion a v šoku se jí snaží vyvrhnout. Občas lovec šok nepřezije a *lucifera*, nemohouc se z pasti jeho těla vydrat, zhasíná a hyne v jeho mrtvých útrokách.

Neměl sílu otevřít oči, přesto viděl děj extaticky jasně, a to, co viděl, v něm vzbuzovalo děs. Ryba se blížila, měla svůdnou odpudivost hadích tvarů. V zrcadelné logice snění se bál zároveň toho, že ho *lucifera* spolkně, jako toho, že on spolkně ji. Oba strachy překmitávaly od pólu k pólu, krychle shora, krychle zdola, a neschopnost vidět jednolitý obraz jeho strach jenom umocňovala.

Ryba krouží, Mondspiegel neklidně spí. Kdesi na střízlivém místě jeho mysli se točí prostinká myšlenka, *vždyť jsem věděl, že jestli mě někdy přece jenom potká láska, bude divná, divná, divná, divná*, Mondspiegel ztrácí pojem, je-li Mondspieglem či rybou, *divná divná divná divná*, a s rostoucí panikou očekává výbuch světla, v který se už brzy promění.

Ze spánku ho probudily rány. Tři. Najednou byl vzhůru a viděl Lilian, jak sedí v jeho zmuchlaných dekách a upírá na něj mořsky modré oči. Byla krásná jako zaminovaný sad v plném květu. Na obrazovce už bylo jen zrnění, matečný lough ještě nestvořených světů, prima materia všech budoucích mystidramat.

„Mám odejít?“ zašeptala, skoro ji nebylo slyšet.

„Nikdy,“ odpověděl zprahlým tónem přísahy.

„Ty mě nevyženeš?“

„Nikdy.“

„Neopustíš mě?“

Jako by spolu zpívali nějakou složitou hudební skladbu, motiv se ornamentálně vracel, potvrzoval sám sebe, při každé repetici nezpěvnější, už pouhé dunění hrudní kosti, seismické vlny, okoralý šepot.

„Nikdy, nikdy, nikdy.“

Lilian pomalu vyplázla jazyk. Uprostřed svítila malá perla. Kolem měla zrudlé živé maso, jako by vyplivla žhavý oharek. Bolest mu švihla až do temene. Extra Hot Chilli bolest vprostřed jazyka.

* * *

Milování na mořském dně trvá ne méně než sto roků.

* * *

„Mondy!“ řekla Bety v otevřených dveřích. „Co se děje? Mondy, proboha?“

* * *

„Slovo“ je útvar těžko definovatelný. Definice slova – a jeho vydělení z promluvy – představuje velice nesnadný problém. Jsou zde různá kritéria (sémantická, syntaktická, morfologická a fonologická), žádné však nemá univerzální platnost. Sandhiová pravidla přispívají k tomuto tématu velmi specificky. K sandhiovým změnám dochází právě na hranicích slov, jež se v promluvě setkávají. Toto spojení obě slova změní. Slovo jako pevná a neměnná jednotka už dál neexistuje.

* * *

„Mondy, proboha!“

Ve spánku mu sklouzly brýle a v ranním šeru sotva viděl. Nad ním stála Babeta a prohlížela si ho nevěřícím zrakem. Televize už zas vysílala a černá ryba byla pryč.

„Kolik je?“ zeptal se rozespale.

„Osm ej em. A co je za den taky nevíš, co? Pátek, hochu, a to se neptám na letopočet. Naposled ses dal vidět před tejdnem a už jsi prošvih pět porad, neúrekom schůzek s autorama – ten tvůj sladkej neodbytnej Vanyš ti volá třikrát denně – ale hlavně jednání s tím Márou, cos měl zajistit. Lokvenc zuří. Sežere mě i s botama, jestli tě nepřivedu. Neomlouvá tě ani smrt.“

Viděl ji dvojmo, vlevo za Babetou stála další rozmazaná Babeta.

„Řekni Pompeje!“ požádal ji v náhlém hnutí mysli.

Nevěděl, která Babeta je pravá. Možná že ta levá. Diplopie ráda měnívá pravidla hry.

„Pompeje.“

„Láva tě poleje!“ replikoval vítězným tónem školkového dítěte. Až o zlomek vteřiny později se slyšel. Mondy, proboha! – Byla to nehoráznost, smluvní jazyk pětiletých, ale už bylo pozdě vzít ji zpět. Řekni klacek! Dostaneš pár facek! Řekni schod! Podělal ses do kalhot! Proti své vůli se letmo zasmál. Reklamní klip mu právě nabízel CD romy s výjevy přírodních katastrof. Vulkány na dobírku, říkal eroticky zadýchaný hlas.

Babeta vypnula televizi.

„Zbláznil ses?“ řekla zvědavě. „Fakt? Konečně? Už?“

Vestoje ho objala, přitiskla si jeho hlavu k tělu a políbila ho do vlasů.

„To nemusí bejt špatný, Mondíku. Neboj. To je jenom jiný. Ale teď tě musím přivýst Lokvencovi, živýho nebo mrtvýho, zblázněnýho i nezblázněnýho.“

„Nikam nejdu, Bety. Dávám výpověď,“ odpověděl voňavému staropanenskému bříšku. Kolem Babety byl vždycky obranný val drahých parfémů: přísně střežený vzdušný prostor. Ale vlídné bříško si ho namlouvalo marně. Ani bod, doktorko, ani bod.

Vyprostil se a nasadil si brýle. Obě Babety splynuly v jeden zdánlivý obraz, za nímž v přítmí spala Lilian. Náhle prudce zatoužil ji vidět, chtěl ji Babetě ukázat jako... ne jako trofej, to ne, ale jako... ano, teď to věděl s plnou silou: jako zázrak. Zázrak. Ale z Lilian nebylo vidět ani vlas.

„Já s tím skončil, Bety. Jedno varování stačí.“

„S čím? Mluv jasně! Podmět, předmět. S čím?“

„Přežil to O. N.?“

Úmyslně mluvil velmi nahlas, aby ho Lilian slyšela, ach vzbud se!, zaklínal zmuchlanou deku v šeru, přihlaš se ke mně!, nezapři mě! S nadějí hleděl k posteli, ale Lilian se ani nehнула.

„O. N.“ řekla Babeta nechápavě. „Co jako jestli přežil? Jo... bylo ve zprávách, že snad je v nemocnici, ale proč se ptáš?“

„To vaše mystidrama jestli přežil. Tu cestu tunelem, kterej tam nebyl. Nebo byl?“

Babeta ustoupila o krok. Zlehka se zamračila.

„Tak moment, Mondy. Jestli hraješ, že ti jeblo, fajn. Ale aspoň dej prsty křížem, ať vím, že je to hra. Žádná cesta tunelem se nekonala! Nekonala se kvůli tobě, protože ty ses vykvád na firmu Mára a firma Mára se vykvádla na nás. Nebyly prachy, nebylo nic.“

Řekni knihovna! Šláp jsi do hovna! Řekni věž! To je lež!

„Bety, já nemusím všechno vědět. Dohodli jste se, že to zatlučete? Tak jo. Já nic nevynesu, vždyť já tam ani nebyl. To ty jsi brečela, že to byl zázrak.“

„Já? Já?! Nepoužila bych slovo zázrak, ani kdyby se tu zjevil E. T. Jsem tupá zenová materialistka.“

Dveřmi, které Bety opomněla dovřít, tekly stružky podsvětního chladu, přízemní mrazíky prvního patra. Zachvěl se.

„Firma Mára s náma přece zrušila smlouvu. Nikdo mě nepověřil s nima jednat. Proč taky já?“

„Prdlajs. Mára si tě bůhvíproč oblíbil a chtěl jednat výhradně s tebou. Stěžuje si, že ti napsal dlouhej dopis a žes neodpověděl.“

„Budiž. Já těm vašim fíglům nerozumím. Ale končím. Já už s těma pokusama na lidech nechci nic mít.“

Dýchali vydýchané páry noci, zatímco za okny už bledl zimní den. Babeta zavrtěla hlavou.

„Ne že bych ti někdy rozuměla. Ty seš holt ponorák. Já mám ponoráky ráda, jenže ty seš vystydlej ponornej vaříč, zrezlej, šňůru dávno vytaženou ze zdi. Nehřeješ. Já myslela, že seš takovej smutnej introvert, dojemnej starej chlapeček, ale ty seš prostě jenom lhostejnej. Mondy! Víš vůbec, že nehřeješ?“

Jestli čekala odpověď, tak čeká dodnes.

„Ale grázl jsi přece nikdy nebyl, že ne? Tak nebud' srab a pojď si to, starej chlapečku, vyžrat sám.“

Sklonil se a naškrábal na papír:

VRÁTÍM SE CO NEJDŘÍV. VŠECHNO JE VÁM TU K DISPOZICI.

Když se otočil, Babeta stála s pootevřenými ústy, ztuhlá šokem naprostého úžasu. Zpod deky se zvolna vysouvala noha v těžké turistické botě. Středem jazyka věděl, že to Lilian dělá naschvál, a zaplavilo ho prudké dojetí. V divoké logice okouzlení věřil, že je to přiznání její přítomnosti tady, coming out jejich nezrušitelného svazku. Klekl si k posteli a políbil tu botu na špičku. Popraskaná kůže (= pach, drsnost, hliněný odstín hnědi) se navždy přidala k nateklým horním rtům, peroxidovým i pravým plavým vlasům, ariadné ariadné!, ke všem posvátným ikonám touhy. Bety ohromeně šeptla:

„Baba...? Chlap...? E. T.“

* * *

„Nejsem filozofka, ale psychoterapeutka. Přesto si na základě mnohaleté praxe troufám tvrdit, že MP křesťanské civilizace patří k nejpesimističtějším a nejzlomyslnějším MP, které znám. Hlína, žebro, zákaz, had, stud, strach a pád. Hněv Otce. Stigma viny. Ztracený ráj. – Kdyby mi kdokoli z klientů vyprávěl MP s tímto reliéfem, byla bych si takřka jista, že jeho životní prognóza je nevalná.

Jeden takový prošel mou ordinací. Narodil se jako nemanželské dítě a matka ho kojila jedy svého milostného selhání. Matka byla hezký sirotek z ‚nízkého rodu‘ a v dětství ji adoptoval bohatý vlivný starý muž. Jeho motivace se může zdát kuriózní, ale tehdy ji společnost chápala. Chtěl si vychovat manželku – a rozuměj i opa-

trovnici či služku – pro svého slabomyslného syna, jehož vyhlídky na sňatek byly i při pohádkovém jmění chabé. V den dívčiny zletlosti by adopci zrušil a nastolil by vztahy snacha-tchán.

Muž si nechal říkat otče a jevil značně despotické snahy dítě formovat. Přísnost dobových ideálů mu byla málo. Stačí říct, že před aktem adopce nechal lékařem prozkoumat, a dokonce písemně stvrdit panenství – a to mluvíme o třináctiletém dědku! Držel pudovou a hysterickou dívku v i na tehdejší dobu přemrštěné nevědomosti. Neznala kino, nechodila tančit a on cenzuroval její četbu i naprosto neinformované názory. Přes tato omezení představoval život v bohatém domě pro naivního otloukánka z vesnického sirotčince ráj.

Když bylo děvčeti necelých šestnáct, svedl je neznámý mladík. K MP mého pacienta patří i ty okolnosti, které zná pouze z doslechu: májový úplněk, tajemný krásný blondýn... Romantické klišé, ale životní zlom pro svedenou pannu. Večerní máj, byl lásky čas.

Dívka přišla do jiného stavu. V panice se pokusila svést slaboduchého starcova syna, lege artis svého bratra, aby mohla těhotenství nějak obhájit. Vesnická zchytralost se v ní mísila s totálním nedostatkem informací: opravdu se domnívala, že dodatečná soulož nevrhne na bratra pouhé podezření, ale učiní ho otcem plodu. Sice – pryč! – dosáhla jistého fyziologicky polovičatého aktu, ale starce nebylo možné oklamat. Všemohoucí otec ji zapudil, svůdce zmizel neznámo kam, dívka padla zpět do chudoby a hanby a dítě bylo vysmívaným ‚plodem hříchu‘ – nepřipomíná to jiný zakázaný plod?

Pak už příběh pokračoval vymletým řečištěm nutnosti a zvyku. Jen logicky rozvíjel tento trapný mýtus, který naše kultura tak sebedestruktivně vzala za svůj – a já musím spravedlivě přiznat, že

nás psychoterapeutu dobře živí – dědičný hřích aneb děti pykající za sexuální přehmaty svých rodičů.

Matka ve své lidské nezralosti, sobectví a hysterii otráвила srdce dítěte – a později i mladíka a muže – věčnými výčitkami, že nebýt jeho, žila by si jako v ráji, jako by syn a nikoli sám svůdce mohl za její ‚hřích‘. Fatální podoba s milencem, rok od roku zřetelnější na dospívajícím chlapci, ponořila oba do vášnivé a zcela nereflektované ambivalence. Nenáviděli se, opovrhovali jeden druhým, ale v této nenávisti – v citech rozmarného, velmi půvabného hochy a dětinské osamělé ženy po třicítce – byl skryt i silný oboustranný svod.

Analytická práce snadno odkryla fakt, že syn se ztotožnil s neznámým otcem. Viděl v něm grázla, který jeho matce zničil život, ale grázla, kterým sám chtěl být. Byl to nenáviděný i milovaný idol: plavé jarní božstvo, sex pro radost a bez závazků, romantika prchavosti, zjevení a zmizení. Pro matku milenec nikdy nezestárl, to dávné jaro nikdy neskončilo, a syn si tento archetyp chtěl přivlastnit. Přestože se pak v životě ‚uplatnil‘ – přestože zbohatl, měl úspěch –, ta nejvyšší satisfakce, již byl schopen dojít, nespočívala v jeho profesi či lidských vztazích. Nikdy jsem ho neviděla šťastnějšího, než když mu někdo hádal o deset let míň.“

* * *

Počátek: nic. Žádný počátek není. Není se kam provzpomínat. Existence – je-li už jednou tady – zaplavuje paměť beze zbytku, naráz. Žádné „předtím“. Existence nenechá tu sebemenší škvíru pro neexistenci.

* * *

„Slabomyslný dědic zakrátko zemřel v ústavu. Stařec si nemohl nevšimnout, že poblíž vyrůstá nápadný mladíček – hezký i nadaný – který nese jeho příjmení. Rozhodl se uplatnit své tvořivé choutky na tomto zavrženém pseudovnučkovi. Začal ho zvat do svého sídla, ohromoval ho bohatstvím a platil mu lekce zpěvu. Za to striktně kontroloval jeho mravy. Hoch si musel vést zpovědní deník a pravidelně ho starci předkládat.

Matce to jistě bylo známo. Nesouhlasila s tím z celého svého nezralého srdce, ale vypočítavá naděje na dědictví jí bránila říct ne. Předstírala, že nemá ani zdání, kam syn na celé hodiny mizí. Oba hráli složité hry typu ‚dělám, že nevím, ale vím, že víš, že vím‘.

Chlapec žil dva zcela nesouladné životy. V ponižující chudobě s výbušnou žárlivou matkou a v imponujícím přepychu s ješitným žárlivým starcem. Ten – snad pod vlivem sílící demence, snad ze žalu nad ztraceným synem – si ho tak oblíbil, že sám začal věřit, že je to krev jeho krve. Aby ospravedlnil svůj nárok na jeho čas i duši, pod rouškou tajemství svěřil desetiletému dědku, že jeho otcem je on sám.

Slíbil mu odkázat celé jmění. Rozmazloval ho nákladnými dary a mučil nemilosrdnými tresty. Srdce dítěte rozštíplо schizma, které nescelily ani roky léčby. Aby přežil, musel věřit dvěma vylučujícími se příběhům. Měl dvojí pokrevnost, dva domovy, dvě různé budoucnosti. Byl synem dvou neviditelných otců: idealizovaného přeludu mladé krásy, po němž měl podobu, a starého boháče, po němž nosil jméno. (Tento detail ještě vzpomenu.)

Poselství této historicky je prosté. Kdo, ne-li právě psychoterapeuti, by měl vědět, že ne ztráta postavení nebo jmění, ale pouze a výhradně ztráta celistvosti je tím jediným vyhnáním z ráje, které nás lidi kdy postihlo.“

* * *

Abychom pochopili princip sandhi, aniž bychom museli po léta studovat sanskrt, ukažme si ho na příkladu českém. Slova „dobré jitro“ zkrátíme na pouhé „dobrýtro“. Pomiňme fakt, že tento proces probíhá v jiném kontextu sociálním, a zaměřme se na sám lexikální jev. Jde o spojení dvou původně samostatných slov v jedno. Na švu dochází k závažným změnám, a to jak na konci první, tak na začátku druhé slovní jednotky; -é ze slova dobré a ji- ze slova jitro se slévají v pouhé -ý-. Sandhi si vyžádá menší či výraznější změnu u obou slov. Kterému z nich ono -ý- vlastně patří, prvnímu, nebo druhému? Ani tak, ani onak. V samém středu jazyka, v místě doteku slov vzniká kvalita zcela nová, vyjadřující jedinečnost jejich spojení.

* * *

„Ještě dodatek k té historii. Bedlivě si všímám jmen svých klientů. Všechny nestandardní jevy – ztráta jména, bizarní přezdívky či jména krycí – mě vždycky upozorní na problém. Chlapec měl starcovo příjmení, protože kvůli úředním průtahům v den jeho narození adopce ještě nebyla zrušena. Zapuzená schovanka na ně ztratila nárok, takže měla jiné příjmení než syn. Pokřtěn byl po debilním strýci, zoufalé děvče tím chtělo dojmout starce. Hoch obě jména vnímal jako cejch. Jejich neobvyklost hned všem připomněla jeho skandální původ. V dětství odmítal říct, jak se jmenuje, později užíval různé pseudonymy a halil své jméno – rozuměj: svůj mýtus zrodu – do mlh afektovaného matení.

Jako mladík se dopustil drobného poklesku. (Abychom nedali zbytečný prostor fantaziím: za peníze se dal vyfotografovat nahý.) Stařec ho zapudil a odkázal všechen svůj majetek církvi. Matka, která po léta doufala, že syn jí zprostředkuje slavný návrat ‚domů‘, se pod tíhou zklamání pomátla a syna vyhnala. Už se nikdy ani

neviděli. Pokud paměť mýtu sahá, dlouho se živila prostitutí a nakonec z ní byla *micibába*, mstivá, všemi opovrhovaná stará slečna s pěti páchnoucími kočkami. Chlapci bylo šestnáct. Rázem se ocitl ve vakuu, oba předkové ho zapudili a dveře obou domovů se zavřely. MP mají sklon se opakovat, promítat svůj fraktál do budoucna: ztracený ráj byl ztracen podruhé.

Lze se divit, že nikdy nikoho nemiloval? Že měl k lásce vztah despektu a strachu? A přesto – či právě proto – svedl mnohé. Sváděl všechny – panenské dívčinky, ženy věku své matky, hezké klučiny i pošetilé starce. On sám nevěděl, kdo je. Neurčitost je neodolatelná a on byl prázdný jako promítací plátno snů. Opakoval vzorec svého otce: zjevoval se jako přelud a zas mizel, rychle sváděl, rychle opouštěl. Snažil se nezanechat stopy. Pěstoval si pověst predátora, ale sám se cítil jako oběť. Dobýval – a prchal z dobytých území s brekem. Byl hadem, Evou, Adamem i rajským jablkem.“

* * *

„Sakra-mondy-co-chceš-to-smíš, sakramondy-sakramondy...“
mantrovala si mysl sama do kroku. Od chvíle, kdy Lilian vysunula zpod jeho příkrývky nohu, zalila ho dosud nepoznaná síla. Učinil životní rozhodnutí: obrátí tok následků a příčin. Nebude otročit tupé kauzalitě! *Skutečnost ať se o sebe postará sama – dramaturgie je čin!* (Potlesk.) *Vlastní příběh do vlastních rukou!* (Potlesk.) *Nedat sebou manipulovat, už nikdy!* (Frenetický potlesk.) *Nedovolit softá-kům, aby nám strkali pod zadek ropuchy, zatímco úskočná kamera se popásá na našem děsu. Nedovolit hardákům – už nikdy nikdy nikdy! –, aby nám sotva viditelným pichláčkem (kamera zabírá detail) prokláli srdce!* (Smích.)

Babeta šla krok před ním jako vlajkonoš. Věděl (protože teď věděl všechno), že chce Edu nenápadně upozornit, že se Mondy trochu zbláznil. V návalu velkomyslnosti šťastných lidí – pach, drsnost, hliněný odstín hnědi! – jí to chtěl usnadnit a naschvál se zastavil u automatu na kávu. „Jdi napřed, Bety. Jo, neboj se, hned přijdu.“ Zapomněl, že se čtyři dny živil jen kalnou vodou, a černá káva mu spálila jazyk. O zlomek vteřiny později se pevně rozhodl, že mu černá káva spálí jazyk. Skvělý manévr.

„Á! Doktor Mondspiegel!“ oslovil ho důvěrně známý hlas. Malá, tlustá, ale velmi rtuťovitá, stála před ním jeho terapeutka. Byl tak zvyklý ji nevidat, vnímat jen její hlas za hlavou, že ji v prvním okamžiku sotva poznal.

„Kam jste se propadl? Že by konečně nastoupil odpor? Že by si takový parádní mutrzón jako vy dovolil poslat do háje svou božskou Matku? To by byl náramný pokrok! Vážně se mnou chcete bojovat?“

Náhle věděl, co jeho manévru chybí. Ještě musí zapomenout, že je to jeho rozhodnutí. Musí věřit, že se mu to děje samo.

„Myslím, že už vás nebudu potřebovat,“ řekl z letitého zvyku zdvořile a provinile, byť necítil to ani to. Vybuchla chrčivým arogantním smíchem.

„To jste konečně někoho sbalil, co? Únik, klasický neurotický únik! Sláva, to jsme po roce žvanění narazili na skutečný problém! Tak si pěkně zašoustejte a zas do práce!“

Týž postup: rozhodl se, že si bude přát ten výsměch, a vzápětí už nevěděl, co předcházelo čemu. Musí to působit velmi přirozeně. Realita mu sama líže ruku. Doktorka se mu arogantně směje – a to je přesně ono, co si přál.

„Ne, děkuji, nebude třeba. Cítím se dobře. Vynechané sese ovšem uhradím.“

Doktorka chvilku vypadala, jako by ho i ona viděla poprvé. Pokrčila rameny: „Jak chcete.“

Ano, ano! Tak se na to musí. Objevil nejhlubší tajemství přežití.

* * *

Toho dne, kdy sestra vnikla do jeho mysli, ač užil ty nejmocnější mantry (*záchod záchod hovno hovno*), kdy do ní vtrhla jako terorista, ho ochranná kouzla zradila. Amulet praskl. Přestal být pánem ve svém domě. Uvnitř mysli našel jinou mysl, kničela jako pirátská vysílačka přes oficiální program. Nešlo ji vypnout. Vymkla se zpod jeho kontroly.

Dosud vždy, kdy bylo třeba (a jak dospíval, stále častěji a téměř stále), byla mysl jeho tajná skrýš. Když přívalová vlna reality hrozila udeřit moc zblízka, stačilo úporně, mlčky si opakovat slovo, v podstatě kterékoli, i když některá se osvědčila víc. Například *no a*. Splývavý zvuk těch slov, suchý led tekoucí po bílých točitých schodech, ho zkolébával do ticha. Byl-nebyl, realita tála jako suchý led. Matky a sestry vedly své zničující bitky, křik, krev a slzy, *sound and fury*, a on tál do mlhy bez kontur, pořád hloub po škebli schodiště, *no a no a no a...* Xandra byla přesvědčená, že z něj roste idiot.

Xandra byla vždycky silnější než on. Marně hude svoji zaříkanku, mysl srší obrazy i slovy, které nemá sílu zastavit. Palmiro a Ariadne zdivočeli, dopouštějí se podivných zvráceností, obrovský anatomický atlas se rozchlipuje jako... jako... Dostupují takové nestoudnosti, až cítí praskot suchých větví v hlavě a horkou lávu v podbřišku. Křičí v duchu z plné síly, skanduje *sračka sračka málem do umdlení, hovno hovno nechci nechci!*, ale na mysl to nemá žádný vliv.

„Jsi celej zpcenej,“ řekla Xandra a hodila mu namočený ručník. Byl to den zlomu. Pak už nikdy nebyl celý. Byl beznadějně dva.

* * *

Zaklepal, nepočkal a vešel k Lokvencovi. Babeta už byla uvnitř, ale zároveň s ním se tam prosmyklo i kypré tělo jeho psychodoktorky.

„Lady first!“ řekla laškovně. „Hned tak se mě nez bavíte, koukám. Neuzavřený vztahy to prostě dělají, lidi si furt lezou do cesty. Jo, hochu, není horší prognóza než nedokončit terapii. To je jak nedočtená detektivka – člověk nemá dobrý spaní. A stejně, víte, zdrhnout není kam.“

Otočila se k Lokvencovi, který nestihl říct ani popel, ohromen nerituálností jejich vstupu, Bety zcela suverénně přehlédla.

„Chci ho!“ sdělila nekompromisně a ukázala na Mondspiegla jako špatně vychované dítě tlustým ukazovákem. „Jdu do toho, ale jenom s tímhle. Nikoho jiného nechci. Howgh, bledý náčelníku, domluvila jsem!“

* * *

Mazlavost. Mazlavost a sliz. Mlha. Hlen. Bahno. Kašovitá řídkost. Nikde ani náznak hranic. Ohlušivý šum bez významu. Blemc!

Ten úděs nemá žádný obsah. Nikdo se ničeho nebojí, protože ještě není nikdo, kdo by se mohl bát. Přesto je tu čirý úděs, hrůza bez příčin. V kratičkých záblescích se dělí na to, co se bojí, a na to, čeho se lze bát. Pak se úděs děsí sebe sama, a to je tak strašné, tak nade všechnu strašnost strašné, že s největším spěchem zase splyne a je jen čirým báním,

které nemá okraj ani střed. Čvachtavé houstnutí a vazké rozplývání. Dusno. Nechtění, divoké nechtění! A přesto: nezadržitelný růst.

* * *

Zatímco Mondy sekal áčka – jak řekl jeden z hisbojů a Mondspieglovi se zdálo, že za dobu jeho absence byl nastolen i nový jazyk –, Lokvenc rozhodl o novém formátu. Půjde o pořad poměrně levný (žádné tunely, přepady, žádný vysokonákladový podvod), o hovor s nějakou známou osobností, který vyústí v parádní prásk. Naživo, zaživa, lajf stažena z kůže bude osobnost konfrontována s něčím odpudivým, co ovšem ve scénáři nebude. Scénář se bude tvářit jako seriózní vzdělávací pořad. První obětí měla být jeho doktorka.

Ukázalo se, že její seriál měl nevídaný úspěch. Dopisy přšely a *www.mytyzrodu* měly rekordní počet návštěv. Lidé si vzpomněli na možné i nemožné historiky z porodních loží. Protestovali porodníci, protestovali církevníci, protestovali psychoanalytici. Proslýchalo se, že doktorka dostane cenu Blábol roku, kterou udílela Společnost pro zdravý rozum, neobyčejně hádavý spolek vědců druhé hodnostní kategorie. Dávná rodička, která se poznala v jedné z kazuistik, prý na autorku už podala žalobu.

„Trvá na tom, že chce mluvit jenom s tebou. Pár minut předtím nás všechny poslala do prdele, a to piš jak slyš! Mondy, buď to vezmeš, nebo nazdar! Včera ti vypršela roční smlouva. A to ti říkám rovnou: budu hajzl. Postarám se, aby sis už nikde ani nepíp. Námitka?“

Lehkost lásky ho nadnášela jako vzdušný vír. Co se může stát člověku, který se právě zamiloval? Který se právě šťastně zamiloval?

„Edo... vždyť já ty její články ani nečet!“

„Tady jsou. Jak to, že ta baba píše tyhle baladický pindy a přitom mluví jak veřejný záchodky? Ber! Velkomyslně ti píšu tejdén studijního volna, to přikreje i tu tvou ulejvačku. Jestli chceš k ruce Betyнку – a ber, ber, dokud dávám –, máš ji mít.“

„A co bude v tomhle případě prásk?“

Lokvenc se neklidně zavrtěl v křesle.

„Ale jen taková prkotina, chápej, musíme začít lážo plážo, pár tejdnu to hladit po srsti. Nějaká hysterka, co se narodila na matějský v domě hrůzy, napsala takovej nablblej dopis, že je úplně normální ženská a nikdo z ní nebude dělat psychiatrickej případ... Baby se trochu poštěkaj, ta naše vyhraje, nebo taky nevyhraje, a ty holt moudře řekneš, že je to složitý a ať si na tu hovadinu každej udělá svůj názor sám.“

„Edo... to není dobrej nápad. Já přece nejsem žádněj moderátor. Nemám televizní imidž. Ty víš, že před kamerou selžu.“

„Vím.“

Lokvenc nebyl v žádné ze svých čmeláčích bzučivých nálad, žvanil jen ze zvyku, vespod stydla uražená zloba. Pro Mondspiegla rozhodně nebylo lehké si přesně tento vývoj událostí přát.

„Jo, máš imidž plesnivýho sejra. Vybouchneš. Zavraždíš ten pořad rovnou v prvním díle. Ale zahrnala mě do kouta. Číms tý krávě učaroval? Bejt to na mně, vyletíš zavřeným oknem! Takže to moderovat budeš! Jo, nebo ne?“

Od chvíle, kdy Lilian vysunula zpod jeho příkrývky nohu, ho zaplavila víra, že svět je proti všemu zdání v nějakém tajném smyslu v pořádku. On sám je neohrožitelný. Všechno skončí dobře. Proč? Protože Lilian.

„Sakra, Mondy, nesor bohy! Já musím mít dneska hrubej scénář! Jestli seš cvok, tak tě namouduši nechám rovnou z obrazovky odvíst ve svěřací kazajce! Fájn. A hodně řvi a hodně kolem sebe

kopej! Třeba to tomu pořadu prospěje líp než všechny chytrý řeči. Ale teď chci tvůj slib, že do toho příští středu jdeš!“

Všiml si, že mu Babeta (znepokojená a zamračená) za Edovými zády dává signál „kejvni!“. Lilian spí pod jeho dekou. Lokvenc ťuká prsty na stůl jako na zamčené dveře. Mondspiegel sní a myslí na Lilian. Lavinový pes Babeta se vrhá na pomoc:

„Hele, Mondy, potřebujem nápad! Hledáme pro ten pořad nějakou šikovnej slogan. Něco jako Zůstaňte s námi, ale to maj zapikolovaný jinde. Zatím jsou tu verze: Jsme si věrní! – Jsme tu pro vás! ... ale nějak to furt nemá drápek. Nevíš něco chytlavějšího?“

„To nejlepší nás teprv čeká,“ řekl bez úvahy. Babeta propukla v jásot: „Geniální! Tenhle slogan si dej patentovat! Nic jinýho lidi nechtěj slyšet! To je reklamní trik celý tý zasraný samsáry, jinak by nás tu nikdo neudržel. Edo, že to Mondy trefil?“

„Mondspiegle! Příští středu! Jo, nebo ne?“

Ostrří rozhodnutí ho přitlačilo ke zdi. Dobře věděl, že má říct ne. Ani Lilianina přítomnost to nemohla ospravedlnit či zastříť. Byla to špinavost, s níž nikdy nesouhlasil.

„Jo.“

* * *

„Milý a vážený příteli, smím-li Vás ještě nazývat přítelem, a ne-li, hned to měním na uctivé: doktore Zpětné Zrcátko!, doktore Lunární Odrazné Sklíčko!, obávám se, že mi pořád ještě nerozumíte. Trápí Vás otázka, odkud vím o Vašem vpravdě napínavém vztahu k tomu pánovi, jehož jména někde poztrácela konce, ale prý počínají písmeny O. N.? Rozpoznal jsem Váš až fanaticky vytríbený styl v jednom z dopisů v oné neblahé knize. Věřte, že mnoho pisatelů posílá pana O. N. do horoucích pekel a přeje mu horší věci nežli smrt.“

Pak byste asi rád věděl, jak vlastně proběhla akce Tunel. Výpovědi se dost rozcházejí... ach, ta nejistota! *Jsi-li si jist, jsi špatně informován*, praví jeden obnošený bonmot. Tedy dovolte, abych Vás poinformoval.

Vaše půvabná kolegyně tvrdí, že se akce Tunel nekonala. Ví to jistě, protože tam přece byla. Vy se přikláníte k naprosto odlišné verzi. Vy to ovšem také víte jistě, neboť jste tam přece nebyl, že? Nelitoval jste námahy a času, jenom abyste tam mohl nebýt. Oprášil jste pohorky, které jste neměl na nohou od studií, a já sám jsem Vás vybavil baterkou (nevracet prosím, byl to dar!). Potom se ale nesmíte příliš divit, že jste odkázán na zprávy z druhé ruky. Pracujete v oboru dost dlouho, abyste věděl, že mystifikace je hobby ztracenců, šedivá magie lhostejnosti. Dobrá mystifikace má patos polární záře, tváří se téměř jako zázrak, ale je to pouze povedený švindl, vidíte?, malý umrněný trik. Co se tedy v onu osudnou noc stalo? V té věci se musíte rozhodnout sám.

Tuším už sám stejně víte, že každý žije to, pro co se rozhodl. Naivní lidský optimismus vztahuje tuto poučku pouze na budoucnost, která se mu jeví poddajná a lehčí vzduchu, kdežto minulost se zdá být nehybná jako krámy přecpaný špajz. Naopak, příteli, naopak! S minulostí si poradíme snadno. Paměť je velice úplatný svědek. Zručné přemalby dějepisců, vzpomínkový optimismus starců, pomlaskávající pýcha memoárů... Stvořit minulost je hračka. Budoucnost však ne.

Zaskočení jako člověk, který si v horké sprše zpívá, namydlen od hlavy až po zavřené oči, jsme bezbranní a nepřipravení. Zřítí se strop? Přiletí anonymní kulka? Nebo jen úhledný, zdravím kypící nádorek vyžene další růžovou větvičku a my, namydlení a nedo-sprchování, se přímo ve sprchovém koutě zblázníme? Ne to, co už se vskutku stalo, ale to, co teprv přijde, to jsou ta jediná neoblomná fakta. To nejlepší i nejhorší nás teprv čeká, že?

Možná se ve své vrozené přemýšlivosti teď ptáte: a co přítomnost? Drahý příteli, nemohu sloužit. Je to dům, kde tak jako tak nežijete, že? Kdy jste naposled žil v přítomnosti, Vy snivče, vzpomínači, plánovači všech katastrof minulých i příštích, Vy útěkáři, věčný uprchlíku z tady a teď? Ne, neposmívám se Vám. Přítomnost je země, kam nemám vstupní vízum. Ale proč o ně nežádáte Vy? Proč bydlíte u despotické baby a nejevíte sebemenší snahu změnit byt?

Je od Vás nanejvýš laskavé, že jste se ujal drahé Lili. Uprchnout z uprchlického tábora už je téměř klišé, že? I ona je na útěku, co ji znám... a že ji znám opravdu dlouho. Jen o málo déle nežli Vaše krásné jméno, doktore Egone Mondspiegle.

Se vším respektem Váš M.“

(Dopis ležel na vrátnici televize – jak mu trochu vyčítavě řekla vrátná – už nejmíň čtyři dny.)

* * *

Svět se před ním rozevíral jako zip, jako Rudé moře před mojíšskou holí, a těsně za ním, před vozy jeho pronásledovatelů se zas zavíral. Jeho pevné rozhodnutí, že se děje jen to, co si přeje – že si přeje jen to, co se děje, mu všechno velmi zjednodušilo. Realita byla měkce tvárná, souhlas šťastné lásky z ní činil bezpečný dok. Že jsem na to nepřišel už dávno! říkal si a málem ho zajelo auto, protože přecházel na červenou – ne snad, že by chtěl porušit pravidla provozu, ale po čtyřech nocích vášnivého bdění takřka usínal. S omluvným úsměvem zamával řidiči, omylem jinému řidiči v protisměru. Lilian. Musím se probdít k Lilian, Lilian, říkal si a sunul houbovitě spící nohy hlučnou ulicí.

Ospalý vítr mával řídkým sněhem, který hned tál v bažinatou čvachtu. „Voda mrzne při stejné teplotě, při níž taje led,“ napadlo

ho a v polospánku to byla velká moudrost, rozveselující Teorie Vše-
ho, ale vzápětí ji zase zapomněl. Vzduch byl vlhký jako na počátku
jara. Takový vzduch rozšiřuje nozdry, nese vlahý dojem, že se něco
úchvatného stane... Dech světélkoval dychtěním. V dálce cinkla
tramvaj a ten zvuk byl jako jiskra. Smysly si povyměňovaly role,
chlad zábnoucích chodidel se měnil v teninké kovové pištění v hlavě
a mokrá vůně sněhu v něm čeřila cosi dávného, sladkého, předobrého,
rozechvívala ho od hlavy až k patám jako tklivý, k pláči slastný šum.

Takřka poslepu dotápal k otlučeným dveřím domku, změkl jeho
teplem, z posledních sil vystoupal schody. Lilian, Lilian, konečně
Lilian. Je v cíli.

„Jsem doma,“ zavolal z chodby velmi tiše, aby ji náhodou ne-
probudil. Pokoj byl prázdný. Postel jako čerstvě uhrabaný záhon.
Lilian byla pryč.

* * *

*Tvary jsou pořád určitější. Houstnutí, tuhnutí, zpevňování jader. Chaos
si buduje kostěnou klec. Čas, dosud větrný a sypký, se nebezpečně valí
jedním směrem, i když je v tom spousta slepých ramen, vratiproudů,
přilivů a odlivů. Ještě přicházejí i náhlé záplavy, kdy se čas rozlévá
k obzorům a nemá počátku ni konce – ale už se v něm rýhuje směr.
Dřív-a-potom, odněkud-někam, pak a pak a pak a pak a pak...*

*Uprostřed roste jakýsi neznámý tlak. Tíseň. Skoro bolest. Rozptýlenost
si násilím buduje střed. Uprostřed se to cuckuje a těžkne. Spádová oblast
mléčných mlh. Tvary už se nerozplývají tak snadno. Něco chce být samo
sebou. Něco chce být samo sebou!!! Ještě nemá zdání, kým je, rozpíná se
do oblačné beztvorosti, ale tlak se umíněně vrací, vzrůstá... Tlak!*

* * *

Voda mrzne při stejné teplotě, při níž taje led. Mondspiegel stál jako ochromen ve dveřích, za sebou na zemi čtyři pytlíky, v nichž zasychalo čtvero jeho denních jídel, před sebou opuštěný, ničí přítomností nepoznamenaný pokoj, a pozbyl jakékoli jisté skupenství. Nula stupňů. Svět byl bez kvalit.

Byl náhle vyvázán ze všech myslitelných vztahů, nic s ním ani on s ničím nemělo nejmenší vazbu. Realita byla nesmyslným tokem jevů odnikud nikam, opanovala ji žádnost, čirá nijakost. Ne on, Mondspiegel, ale holá vševědoucnost bez nositele i pána sama od sebe věděla, že nic neznamená nic. Čas stojí. Je to na něm, na jeho *tysmíšvšechno* dramaturgii.

Mohl tu chvíli proměnit v bezedné zoufalství. Mohl ji zakrýt houněmi lhостejnosti. Mohl ji antedatovat a vsunout před ni do paměti souhlas, jako by to bylo z jeho vůle, jako by si Lilianin odchod přál. Mohl dokonce na všechno zapomenout: lákavost té možnosti byla tak silná, že Lilian po zlomek vteřiny neexistovala, Růžové hory nebyly stvořeny a hliněná hněď její pohorky se poslušně vrátila do žádnosti, do průtoku jevů bez významu, jev jako jev.

Potom se ozvaly dva zvuky: zazvonil telefon a dole zavyl lux. Hluk Mondspiegla probral a čas se rozběhl jako běžící pás. Rozhodnutí bylo učiněno a ještě bylo třeba vymazat z paměti fakt volby. Všechny jiné varianty byly zapomenuty.

„Tady Vanyš! Haló! Volám vám snad postý!“ vykřikl z kouta záznamník. Mondspiegel ho bezděčným pohybem vypnul. Už zas neměl na vybranou a zpětný souhlas pouze ulehčoval tíhu břemene. Láska. Rozhodl se jednou provždy: tak to doopravdy bude láska. S pocitem nejhlubší samoty došel k zastlanému lůžku, nesvlékl

si ani vlhký kabát, nesundal si boty, neodhrnul čistě povlečenou deku – padl na to lože celým tělem a proměnil se v led.

* * *

Princip sandhi si můžeme ukázat na jedné z běžných manter, sóham, což se překládá „to jsem já“ nebo „já jsem“. Podílejí se na ní dvě lexikální jednotky. Prvá – sat – znamená „jsoucí, jsoucnost, bytí, existence“ a druhá – aham – znamená „já“. Sóham je výrazem jejich styku, výsledkem sandhiových pravidel. Ale nelze říci, je-li hláska -ó- „existencí“ anebo „mnou“. Je obojím zároveň. Je to kvalita rodící se až při setkání. Samo -ó- neznamená nic.

* * *

„Pane doktore! No tak!“

Vanyš mu třásl ramenem a snažil se ho probrat z hibernace. Sám měl bundu promočenou nočním deštěm. Byla skoro půlnoc, čas nevíтанých návštěv a zlých zpráv.

„Je vám blbě? Slyšíte mě? Stalo se něco?“

Slova k Mondspieglovi doléhala zdálky jako tamtam. Nechtělo se mu otevřít oči. Tenkým větvením žil nic neproudilo. Mozek pokryla námraza.

„Doktore! Vstávejte! Chystaj na vás nějakou hnusnou skrčku! Já vím, že jste vzhůru! No tak dělejte, že spíte, ale poslouchejte!“

Život v něm vězel jako zarostlý nehet. Nechtěl žít.

„Byl jsem v televizi, odevzdat ty Happy endy. Chtěl jsem vám to dát prvněmu, ale vy jste tam celej tejden nebyl. Čekal jsem v tý sedačce vzadu a pan Lokvenc za zdí telefonoval. Hele, je to blbý vám to říkat, ale tvrdil, že jste totální vůl a že si to zasloužíte odsrat.“

Zavřít škebli zevnitř, zalepit zubaté okraje vlastním šlemem. Zapnout poplašné čidlo. Skrčit se jako pes do koutku prázdného psince. Nevnímat.

„Že nevíte, do čeho lezete, a že vám to nedojde do poslední chvíle, protože jste retardovanej zastydlej ufon, kterej ví o týhle planetě prd. Bacha! Ten chlap vám jde po krku!“

„Lilian?“ odpověděl zevnitř škeble, pevně zavřené oči. „Nevíte, kde je Lilian?“

Zaslechl krátké nepominutelné ticho. Pak:

„Tak jo. Já vám odpovím, fakt, ale jen když se normálně posadíte.“

Rázem seděl a úpěnlivě hleděl Vanyšovi do tváře. Před ním stál talíř kouřící polévky, několik krajíců čerstvého chleba a konev čaje.

„Jezte, doktore. To mi dala ta stará paní dole. Na tý jsem teda málem ulít! Na nic se neptala, prostě mi vrazila ták... a máte to sníst celý. Co je to za úžasnou bábu? Vypadá starší než kamenný uhlí.“

„Kde je Lilian?“

„Koukám, že v tom lítáte jak průvan v bedně. Ale nejdřív se trochu najezte.“

Zatímco hltavě jedl a jeho hlad s každým soustem rostl, Vanyš se zvědavě rozhlížel kolem.

„Tohle je rozkošnej grafickej fór!“

Listoval spiskem Heleny Takové, Lilianiny matky, a našel exlibris s odštíženým jménem. Měsíc na nebi dorůstal, ale odraz na hladině couval. Mondspiegel si toho dosud nevšiml.

„Je to omyl, anebo autorskej záměr? Hezký exlibris. Vaše? Jasně, Mond-spiegel! Pro nás pisálky to není zrovna povzbudivý. Vlastně to říká: nevěř odrazům!“

Skoro ho neslyšel. Nemohl přestat jíst. Byl pouhou jímkou bezedného hladu.

„Poslyšte, doktore, i když jste ten scénář ještě nečet, já vám aspoň řeknu svoje řešení. Vaše tři otázky, vzpomínáte? Takže: 1) Je to realita. 2) Má to smysl teprv jako celek. 3) Vyšší síly: jóóó!!! A píšu to jako princezna Šahrazád, v nejlepším vždycky stříh, diváci se chytanou jako mouchy na cukrkandl. – Co vy na to? Má to takovej banální titul: Zázraky.“

„Pan Lokvenc,“ řekl Mondspiegel a přesně s posledním soustem pocítil dokonalou sytost, „vám jistě přidělí jiného dramaturga. Asi jsem ztratil jeho důvěru.“

„Blbost. Já jinýho dramaturga nechci. Lokvence máme na háku, on po tom scénáři děsně jede. Kdyby vás chtěl vysáňkovat, tak jdu s váma.“

Sytost si ho začala ochočovat, proti své vůli upadal do ochoty přežít. Bylo nebezpečí, že se přece jen dožije zítřka. V tom případě to musel vědět.

„Kde je Lilian?“

Mladík zrozpačitěl.

„Kdo? Jo... ta. Hele, doktore, na tu se vyrezignujte. Ona je... no... žádný štěstí by vám nepřinesla. Volal jsem do toho tábora v Krušný, ale tam o ní taky nevěděj.“

„Jak to?“

„Prej zdrhla z tý noční túry. Pátraj po ní, ale jen tak levou zadní, asi jsou rádi, že je pryč. Musí to mít v hlavě dobře vyhoukaný, protože v lednu jí vzali pravý prso, čili by se měla držet českých doktorů. Ale stejně není k záchránění. Zmetastázovaná do pat. Má to spočítaný sotva na tejdny.“

Mondspiegel se napil čaje. Pára mu zamžila brýle. Kouzlo šťastné lásky (kouzlo dnešního rána, prvního rána od stvoření světa!),

které mu dovolovalo přitakat všemu, co se děje, bylo odchodem Lilian zlomeno. Den staré šílenství a letitá lhovost zmizely naráz. V nepatrném posečkání, které má duše vždycky na to, aby sama sobě převyprávěla, co slyší, si kapesníkem čistil skla. A rázem obrovská hučící vlna soucitu jak z tekutého kovu, tsunami, láska a zděšení, není úniku.

„Já ji musím vidět. Kde je?“

„Nevím. Fakt ne! Stejně jsme ji chtěli jen do toho seriálu, ale ten se bez té její praštěné historiky obejde... Bóže, netvařte se jak sněhulák na plotně! Já vám ji najdu. Jo.“

Mondspiegel si vzal čerstvě vyleštěné brýle. Na chvilku zachytil Vanyšův pohled. Bylo v něm víc pochopení, než mu bylo milo.

„Pane Vanyši... proč jste vlastně přišel?“

„Pamatujete si ještě, jak jsem se jmenoval předtím?“ zašklebil se Vanyš. „Mesiášskej komplex! Blázen do happy endů.“ A pak, už na odchodu: „Já nevím, co čeho lezete, ale bacha. Už jak jsem vás viděl prvně, tak mi bylo jasný: vy jste ten typ, co si přímo koleduje o nějakou apokalypsu.“

* * *

Chci ven. Pryč. Nějaké Já chce pryč. Tlak lepkavé hmoty těžkne, tlusté vedro, tlak! tlak!, zvnějšku i zevnitř rostoucí tlak, který mě hrozí rozdrtit! Proti své vůli rostu. Nejde zastavit zhoubné bujení, větrná prázdnota zarůstá, smrad. To, co dřív bývalo děsem, se mění v hněv. Sopečný hněv se slepě převaluje horou masa, kterou se bezmocně stávám, která se stává mnou. Je pozdě. Vnucené bytí mě nemine. Chci pryč, chci zpátky tam, kde ještě nebyla žádná hmota a čas vlál všemi směry jako vítr... Po chvíli, fňukavě: už teď jsem na útěku, ale už vím, že není úniku.

Ve zlomcích ještě neusměrněného času, v tupých nárazech na meze, které mě zastavují, se chtěj nechtěj stávám sama sebou. Brzy dostanu jméno Lilian.

* * *

Horečné přípravy vrcholily. Maskérka právě nanášela druhou vrstvu pudru na kulaté tváře doktorky V., hlavního hosta nového pořadu *To nejlepší vás teprv čeká*. (Upoutávka: „Dnes o tom, jak jsme byli počati.“) Už jen dvacet minut do začátku. Na vedlejším křesle natáčeli vlasy Babetě.

„Ber to jako nezaslouženou laskavost, Mondy,“ brebentil Lokvenc, pobíhal studiem jako ještěrka v horkém písku a chrlil poslední zmatené instrukce. „Špinavou práci za tebe odmaká Bety, ty tam budeš dřepět jako oleandr v hrnci a budit dojem kulturního prostředí. Na titulku seš doktor Mondspiegel, literární vědec. Můžeš tu a tam utrousit nějakou akademickou plk o literatuře, ale stručně, proboha stručně!, jen žádný filozofický pitvání chrousta!, máme blbějch čtyřicet minut a ty musej svištět jako horská dráha! Po druhý větě tě zastřelím, za každou další ti snižuju plat!“

„Nic víc?“ kývl Mondspiegel odevzdaně. Kámen mu spadl ze srdce. Připravoval se celý týden. Připadal si jako Pénélopé: ve dne tkal a v noci páral. Ve dne psal koncepty a po nocích v nich beznadějně škrtal. Strach ho ochromil až k neschopnosti, ale netroufl si nepřijít.

„Ne. Bětce kup aspoň luxusní podprdu! Na place jde do rizika ona! To ona s tou babou bude žvatlat, a když nedejbože bude hrozit skandál, bude Bety první na ráně. A jestli to vyjde, jak se všichni modlíme už tejden – kdo bude mlsat úspěch polívkovou lžicí? Já snad? Já, neviditelnej jako duch nad vodami?“

Lokvenc má nový gag. Najel na jakousi redukční dietu, krmí se jen vejci natvrdo a všude trousí skořápky a sůl. Se slovem „Ty!“ si vítězně naklepl vajíčko o Mondspieglovo čelo.

„Ty!“

„Dík, Edo. Jsem ti zavázanej.“

„Tak jen mumlej v dáli jako mudrc, aby ta kráva doktorská nevykřikovala, že bez tebe k lidu nezahovoří. Než si všimne, že to vlastně moderuje Bety, bude mít jiný starosti, piča bengálská!“

Vydul si tvář vejcem, klaunsky se zašklebil a zmizel. Mondspiegel osaměl ve slepém rameni chodby. Nesnášel doteky a oddaloval chvíli, kdy bude muset projít ponížením maskérny. Ale cítil vděčnost k Edovi i k Bety. Snad to vážně bude neškodný diskusní pořad. Spěšně pročítal svůj seznam motivů. Začátky románů... mýty o stvoření světa... Niño da Praga a role božského Dítěte... Alfa i Omega, mystika pramene, počátek jako ráj bez hříchu... Dveře maskérny se otevřely.

„Nebudu rušit, když si k vám přisednu?“ zeptal se krásný, zlehka rozechvělý hlas.

„Prosím,“ kývnul zběžně.

„Pardon... jste pan doktor Mondspiegel?“

S opožděnou zdvořilostí zvedl pohled. Málem se mu zastavilo srdce. Těsně proti němu, oddělen jen deskou stolku, seděl napudrovaný a jemně nalíčený O. N.

* * *

Po Lilianině odchodu (tedy: po Vanyšově odchodu v noci na sobotu), (nebo snad po tom jídle paní Karmen? po nasycení vlčího hladu po čtyřech dnech půstu?) jeho tělo přes všechnu únavu ožilo. Touha ho přepadla jako záchvat. Už tak dlouho se sebe nedotkl, že před sebou měl ostych jako před neznámým spolunocležníkem,

který se v anonymní noclehárně svlékl donaha. Od vstupu Lilian kazeta Sex sex sex! obrostla pavučinami.

Ležel ve tmě přikryt až po bradu a snažil se vyvolat si v mysli nějaké neřestné mystidrama, důvěrně známou spouštěcí vidinu. Tělo mu praskalo vzrušením, ale obrazovka byla prázdná, jen šum, blank, matná zaváděcí stopa. Vší silou se zkoušel zdvojit, stát se Bratrem i Sestrou jako kdysi, ale Palmiro a Ariadné nepřicházeli. Chtěl se stát aspoň čirou touhou, ale ani andělé nepřilétali. Opustili ho – a věděl to s bolestnou ostrostí, s níž víme o svých nejbezradějiších ztrátách – vysněné bytosti ho opustily navěky.

Po hodině úmorného bdění vstal a otevřel okno do noci. Dovnitř se navalila čpavá vlhkost mrtvé srsti. V opuštěném psinci se něco mihlo, ale mohl to být pouhý zrakový klam. Vzal ze stolu nůž na chléb a opřel ho špičkou o střed jazyka. Druhou rukou obemkl nalitý penis. Pryč s anděly, pryč s řeckými plavovlásky! Ať shoří na popel v obětním ohni! Lilian, Lilian. Už navždy to bude jenom Lilian. Přitlačil nůž a rozhrnoval plástve její bundy. Hubená dívčí hrud', bledá a tepající kůže. Oběma rukama pomalu zvyšoval tlak. S posvátnou hrůzou přiblížil rty k obrovské jizvě, která se táhla od srdce jak kráter. Bolest a rozkoš přišly zároveň.

* * *

E-maily předešlé noci:

„Která z těch dvou holčiček je L.? Naléhavě prosím o odpověď. M.“

„Nerozumím otázce. V.“

„Naléhavě prosím o odpověď.“

„Stejná odpověď.“

* * *

„Pane Mondspiegle, prosím za odpuštění!“

Bylo to tak šokující, že nebyl schopen slova. Byla to věta z odvrácené strany snění. O. N. na něm visel zkřehlým pohledem.

„Je to trapné, trapné, ale tonoucí se stébła chytá. Vy jste má poslední naděje.“

Zblízka bylo vidět, že už je to vlastně stařec. Plavé vlasy byly u kořínků bledší. Modré oči hustě obkroužila tělka, aby svrasklá krokodýlí kůže nekontrastovala s postavou mladého lovce perel. Sponzoroval velké fitness centrum, dával se fotografovat v malebných postojích tai-či. V měkkém světle a z uctivé vzdálenosti hledišť vypadal pořád na pětatřicet.

„Poslední naděje. Věřte, že bez vás... to by byl můj konec...“ (Naříkavě, rychle, trochu vyčítavě): „Ale vy jste chtěl pracovat. Vy chcete pracovat a já vás ruším, že.“

Opakoval se, všechno řekl nejmíň dvakrát. Nebyla to Lokven-cova bodrá žvavost, ale bědná mnohomluvnost prosebníků, kteří už přestávají doufat.

„Je to moje vina, moje vina. Taková věc se nedá odpustit.“

Mondspiegel neodpovídal. Tiskl chodidla k podlaze v marném úsilí zastavit zimničné chvění. Paměť se podhrabala pod závalem let. *Jsi krásný, jsi tak neskutečně krásný.* Když matku objevil, seděla v kuchyni, hlava jí klesla do paží na stole jako při krátkém odpoledním spánku. Hned věděl, že je mrtvá, ale předstíral sám sobě, že to neví, a po špičkách (aby ji neprobudil) odešel do svého pokoje. *Miluju Tě asi jenom proto, že jsi tak neskutečně krásný,* psala v jednom z mnoha dopisů O. N. *Dnes se mi o Tobě zdálo. Byla jsem kouzelnice a Tys byl v publiku, v první řadě,* psala. *Všechno jsem dělala kvůli Tobě, ve snu jsem uměla veliká kouzla, ale pak přišla ta katastrofa. Vytáhla jsem z klobouku mrtvého králíka,* psala. *Strašně jsem se lekla a styděla, chtěla jsem ho někam schovat, ale nebylo kam, byla jsem na prázdném jevišti sama, lidé se smáli a pískali*

a Ty nejvíc, psala. Ten králík se už rozkládal, psala. Odpadávalo mu maso, psala. Až od kostí, psala. Páchnul, psala. Taková věc se nedá odpustit.

„Pan Lokvenc mě pozval do toho vašeho pořadu, jen jednu píseň, ale já... nejsem v kondici... Přepadli mě, prodělal jsem vážnou krizi, ještě včera jsem byl v nemocnici, byl jsem na hranici života a smrti –“

Já vím, že vás přepadli, Ó. Zachránila vás moje sestra, která vám kdysi přísahala pomstu. Já vás mohl zachránit a neudělal jsem to. Taková věc se nedá odpustit.

Chodbou proběhla produkční a zamávala na něj: „Pan Mondspiegel do maskérny, rychle!“

O. N. ho chytil za ruku. Dýchal rychle a chraptivě jako žíznlivý pes.

„Bude to ostuda, nejsem ve formě, neměl jsem dneska vůbec chodit, vypadám příšerně... prasklo mi srdce...“

Drmolení se zrychlovalo až po meze srozumitelnosti. U bílých kořínků vlasů, tam, kde už je živil jenom úhor stáří, byly kapky nervózního potu. Ten mrtvý králík byl můj otec. Proč mě berete za ruku? I já vám přísahal pomstu, Ó!

„Mám trochu problémy s pamětí, víte, jdu rovnou z nemocnice, byl jsem na hranici života a smrti...“

Byla na hranici života a smrti, umírala na kuchyňské židli, všemi opuštěná stará žena, hlavu na stole. Jaké to je, tam, na hranici života a smrti? Vy to víte, Ó? Je tam ten maličký okamžik, kdy má člověk ještě na vybranou, kdy konec ještě není koncem, jen jakýmsi severním pólem, pouhou zkouškou, ještě lze vzít všechno zpátky, doplazít se z posledních sil k oknu, vyzvracet všechnu tu zmarněnost a hořkost, Hupity Dupity ještě sedí na zdi, a všude kolem se prostírá jih, jih, všemi směry slunný jih...

„Prodělal jsem infarkt... další šok už bych určitě nevydržel –“

Ano, ten bod tam musí být, jinak by nic nedávalo smysl. Myslíte, prošla jím vědomě? Myslíte, je mezi ním a neodvratným koncem

konečná, či nekonečná doba? Myslíte, uvízla v umírání jako zátka v hrdle láhve? Myslíte, cítila smrtelný strach?

„Pan Mondspiegel! Haló! Maskérna!“

Kdo z nás dvou ji vlastně zabil? Já, svou pitomou hrou, já, věčný roznašeč virů, malomocenství a strachu, nebo to vaše frigidní vulgární srdce, pět tisíc milostných dopisů ročně – jedno vydání vázané, tři brožovaná, nejobscennější kousky jako bibliofilie s kresbami aktů... Jsou tam i ty její? Je tam i ten můj?

Produkční mávala oběma rukama jak křídly. Už musel nějak reagovat.

„Co pro vás můžu udělat?“

Znal jste vůbec moji matku? Svedl jste ji? Léta doufám, že jste její smrtí vinen vy. Ode mě nic nečekejte. Já přece chci, aby vám prasklo srdce. Kdybych věřil na kouzla woodoo, propíchl bych vám špendlíkem voskovou hruď.

Zpocený stisk sílil, tonoucí odmítal pustit své stéblo.

„Vy ten pořad budete moderovat... Zachraňte mě, nebo selžu...“

Sebral všechnu odvahu a podíval se O. N. do očí. Najednou to viděl: za těma očima bylo prázdno, nobody's home. – Ještě než takřka násilím vyprostil ruku a vběhl do maskérny, pochopil to hlavní: O. N. je skrz naskrz zdrogovaný. Trip sotva začal. Je teprv na ranveji, ale co nevidět vzlétne. Do dvaceti minut ztratí pojem, kdo a kde je.

Ale tys to přece věděl, grázle, všechno to byl švindl, nic jsi neriskoval, žádné přepadení, prodal ses kvůli vlastní slávě... nebo ti opravdu prasklo srdce? Ach bože, čemu se dá věřit?

„Smilujte se,“ řekl náhle O. N. Opravdu užil ten oltářní idiom: „Smilujte se, Mondspiegle.“ Lehce se kymácel, přenášel váhu z pat na špičky a pohledem se držel země. Mondspiegel pozbyl schopnosti se bránit.

„Ano,“ kývl proti své vůli. „Ano.“ Nevěděl jak a nevěděl proč. „Já vás zachráním.“

* * *

E-mail, noc předtím: „Vaší otázce pořád nerozumím, ale mám příspěvek k tý Vaší nutkavý lilianologii. Takže: ta pakárna s tím indiánem (vykládal jsem Vám to cestou autobusem! TAKOVY + TAKOVA = TAKOV, vzpomínáte?) je nejspíš totálně vymyšlená, já kvůli Vám seběhal možný i nemožný, ale je to příšernej žabinec nepodložených domněnek a keců! Nevěř odrazům!

Jediný, co vím: narodila se jako dcera švýcarskýho občana, kterej ji vychovával jen pár roků, máma byla mrtvá anebo nemocná anebo nezvěstná, to nevím, Švýcar se na holku brzo vybod (ale možná mu prostě došel kyslík) a dítě šlo z jedný instituce do druhý, já bych řek sirotčince, Švýcaři pro to asi maj nějakej nóbíl termín, ale jen dosáhla na kliku, zdrhla pryč.

Dál už to je pohádka máje, ta ženská je příšerná lhářka, dg. pseudologia phantastica, česky bájivá lhavost, vymejšlí si jména, věk, kompletní životopis, naposled (v Krušný) tvrdila, že pochází z Ekvádoru, ale španělsky umí pět lekcí z turistický příručky. Možná s ní mlátí o zed' kundalíní, nebo je to obyčejná schíza. Zdrhla zatím odevšud, kde byla, dokumenty veškerý žádný, prachy taky žádný, jen nějakej úplně magorskej dluh za tu operaci, protože není pojištěná v ČR. Než to splatí, bude se muset nejmíň desetkrát převtělit do český kotliny, ale možná že eurozóna rozšíří její inkarnanční možnosti. S pozdravem Kdo tomu věří, ať tam běží srdečně Váš Vanyš, dřívě Anděl. P. S. Jo a občas se vydává za chlapa! Nejspíš je obojetná jako hlemejžd'! Bacha, dramaturgu, bacha! V. May live the HAPPY END! A.“

ČTVRTÁ ČÁST

PO DOKONČENÍ

Soumrak. Hustě, ale zlehka padá sníh. Sněžným šerem se snáší padák. Je bílý, takřka se v tom sněhu ztrácí. Rychlost obou pohybů je stejná, působí dojmem chvějivé nehybnosti. Krajina, je-li tu vůbec jaká, nemá tvary ani barvy. Ticho. Padák padá, padá, padá... Nikdy ho nevidím dopadnout.

* * *

Když jsem Livii viděl naposledy, nebylo jí ještě třicet a vypadala na dvacet. Když jsem ji pak viděl znovu, bylo jí dvaadvacát a vypadala na dvaadvacát.

Dali jsme si schůzku v Budapešti. Zařídil jsem to já, všechno se ještě dalo nějak zařídit, když byly peníze a staří známí. Přese všechno jsem byl nervózní. Potkat se s Livií byla velká zkouška. Už pět měsíců jsem věřil, že jsem dokončil svou cestu. *Udělal vše, co mělo být uděláno*, jak zní klasická formulka textů, ovšem v rámci svých chabých možností. Šel jsem na to o dvanáct let opožděné rande jako vyrovnaný, se světem smířený stařec, který už ani neví, co to rande je. Byl jsem pokojně zvědavý, jestli mi setkání s ní náhodou nezlomí srdce. A byl jsem pevně rozhodnut nehnout se z toho prázdného tichého místa, které je přesně vprostřed myslí – oko uragánu, lusthaus ducha – a bedlivě pozorovat úhel a charakter lomu, kdyby mi to přece jenom srdce zlomilo.

Pověrečně jsem se dotkl jazykem dohladka ožušlaného koření v ústech, ten den to byl myslím hřebíček, zahnal jsem ho mezi levou tvář a dáseň a vstoupil jsem do malé kavárny. Už tam byla. Vždycky bývala nežensky přesná. Hned jsem ji spatřil, z poloprofilu, se sklo-

něnou hlavou jela prstem po ubruse a zkoumala vystouplé nitky, jako když si slepec čte. V kavárničce bylo chladno, seděla tam zavalená neforemným pytlem hubertusu, ona, dřív tak vyběravě elegantní dívka. Vypadala velmi unaveně. Pár nečestných vteřin jsem využíval té výhody, že ji vidím první, a vpíjel se očima do důvěrné siluety šíje, kterou poprvé v životě odkrylo bezbranné dětské mikádo. Ach, ta šíje. Kolikrát jsem ji proplaval jazykem, proti proudu nejjemnějších chloupků, jako noční potok, zlaté kapradí! Pak jsem se nejspíš rozpomněl na své dobré vychování a jemně jsem zakašlal na pozdrav.

Zvedla hlavu. Dvanáct let se mezi námi rozprostřelo jako tuhý běhoun. Skoro se neusmála.

„Vůbec té maďarštině nerozumím,“ zamumlala. „To je divné, být někde, kde nerozumím ani slovu.“

Zlehka, přátelsky jsem ji políbil na tvář. Moje učenlivé rty znamenaly jiné pnutí kůže, než jaké dvanáct let tesklivě chovaly v paměti.

„To nic!“ řekl jsem povzbudivě a přisedl k ní. „Švicrdojč je horší, Skleněnko.“

* * *

Nejmilejší ze všech buddhistických legend je mi tato. Když byly malému Gótamkovi tři týdny, jeho otec král musel vyorat rituální brázdu a miminko odložil na mez do trávy. Chlapeček neměl co dělat, a tak čistě z nudy začal meditovat, aby mu rychleji uběhl čas. To chápu. Nikdo neví, jak velice to chápu! Já zajisté nejsem žádný Buddha, tak jsem začal o něco později, ale motivy se příliš nelišily. Nebyly mi tři týdny, byly mi zhruba tři roky. Buddha prostě začal dřív.

* * *

Byly mi zhruba tři roky, když mě opilý otec vzal do náručí a skočil se mnou ze čtvrtého patra na dvorek svého vlastního činžáku. Nikdy buddhismus formálně nestudoval, ale intuitivně právě dospěl k první lekci. *Dukkhasačča*, takhle lapidárně vyjádřil prvou ze Čtyř vznešených pravd B. *Utrpení existuje*, překládá se to nejčastěji. *Stojí to tu všechno za bačkoru*, překládám to já. Můj opilý otec došel cenného vhledu, totiž že existence vskutku stojí za bačkoru, a v dobré vůli sebe i mě z ní honem nějak dostat se na kuráž pořádně zlískal levným rumem a hop. Byl nejspíš vlašný křesťan, nevím to jistě, prakticky si na něj nevzpomínám, ale byl Evropan, a tak lze jenom těžko předpokládat, že by tušil zradu převtělování. Občas na něj myslím: čím je asi dneska, v jakém existenčním stavu? Narodil se jako invalida? Nebo ještě pořád bloudí bardem? Doufám, že se z něj nestal hladový duch.

Moje matka zemřela hned po porodu (to nás s Livií trochu sblížovalo, absence mateřského tepla v dětství), a otec, který ji údajně velice miloval, se z toho poněkud zbláznil, začal pít – a dopadlo to, jak to dopadlo. Na královsko-vinohradský dvorek. Cestou jsme škrtili o větev kaštanu a ta ještě na poslední chvíli stačila otci skrz naskrz roztrhnout tvář.

Jak to tak vidím dnes, karmicky jsme byli pěkné hnízdo vrahů. Já svým narozením zabil matku, její smrt přivedla k svrchu uvedeným koncům otce, otec zkusil zabít mě i sebe... a jen já to hadí klubko přežil. Vyplížil jsem se z něj s rozdrčenou levou kyčlí, s rozštípnutým bederním obratlem a spoustou boulí – ale žiju a plazím se tímto za bačkoru stojícím nepochopitelným světem statečně už víc než jedenašedesát let.

* * *

NID: Ta vize padáku se Robertovi líbí! Konečně! Mnich často nechválí!

Dialog: Jak je ten padák asi velký? (Ukazuju rukama rozměr.)

On: Nese něco? Já: Ne. Je prázdný. On: Unes by člověka? Já (po chvílce vnitřního zvažování): Nejspíš ano. On: Koho? Já (bez přemýšlení, ihned): Dítě. Malé dítě by snad unesl.

* * *

Ve svém zpovědním spisku si říká Helena, ale ve skutečnosti se jmenovala Livie. Neměla to jméno nikdy ráda, ale padlo jí jako ručně šité boty. Bylo exkluzivní jako ona sama, jako hodinky s vyrytým věnováním, krajkové spodničky a exlibris v jejích knihách: mimochodem, to jsem navrhoval já. Ani to jméno nebyla konfekce, žádnou další Livii jsem neznal. Ve chvílích něhy jsem jí říkal Li. Ach, Li.

Ve chvílích něhy: samozřejmě mluvím pouze o své něze. Livie na mě moc sentimentu nevyplývala. Z důvodů, které uvedu později, jsem přesně věděl, co ke mně ta sladká dívka cítí. Jsem v té věci chmurně neoklamatelný, bohužel. Moje láska, moje srdce lámající vášeň pro ni byla cosi jako jaterní dieta pro boháče: z kvalitních surovin, skvěle upravená, výživná a koneckonců jedlá, ale neslaná a bez chuti.

Žili jsme spolu skoro sedm roků a celý ten čas jsem na ni měl – aspoň na její šíji, klenky chodidel a jiné zázraky dívčího těla – plný monopol. Jsem o dvacet let starší nežli ona. Věděl jsem, že je to dočasná záležitost, že ten chvilkový ráj brzo skončí. Denně jsem čekal, kdy mi střízlivě a jistě taktně řekne, že se konečně i ona do někoho zamilovala. Byl jsem starý, přemoudřelý, láskou zpitomělý Adam, který v ráji sedí na sbalených kufrech. Jen slovo, Skleněnko,

a bez reptání odkulhám zadními vrátky. A přesto jsem byl vděčný za každý den její odtažitě blízkosti.

Dopadlo to jinak. Byl jsem jí za svědka na svatbě a i pak jsme spolu spali – ach, potok s kapradím! – těch pár pro mne tak patetických týdnů, kdy její muž byl v zemi, které ve svém spisku říká Ekvádor. (Protože si to tak velmi přála, zachovávám všechna její krycí hesla. Ekvádor budiž Ekvádor. Já nechť jsem navždy ten únavný korespondenční mudrc, milostné nemehlo s varovně zdviženým prstem. Budiž. Měl jsem i jiné stránky, ale budiž. Pouze jí odmítám říkat Helena.)

Neměla žádné morální skrupule, co se manželské věrnosti týká. Je to zvláštní. Ve všem ostatním byla eticky přísná. Chápal jsem, proč si s věrností nedělá hlavu. Ona nevěděla, co je to láska. Ani žárlivost, touha, bolest, vášeň. Nedospěla ještě ani k první lekci, k níž levný rum dovedl mého otce. Nevěděla, že *dukkhasačča*, že utrpení existuje, že trpět doopravdy lze. Spala v ulitě elity, nedotčená jako tuhá perla. V ručně šitých botách snila o rovnosti. Studovala život zdálky, ze zdvořilého odstupu těch, kdo si nebyli představeni. Tak, jak se ho teď snažím studovat já.

* * *

Takzvaná *čankamana*, buddhistická meditace v chůzi, vypadá pro nezasvěceného velmi bizarně. Spočívá v pomalém kráčení tam a zpátky, deset patnáct metrů tam, deset patnáct metrů zpátky... dveře kůlny, nízká stará hrušeň, nízká stará hrušeň, dveře kůlny... a mysl bedlivě sleduje fáze zvedání-nesení-kladení. Chodidlo se odlepí od země, jde chvíli vzduchem a pak došlápne. Mysl se k němu přicucne jako zpocená ponožka, přivaří se jako horké těsto. Odmítne všechna ostatní témata. Nemyslí a nehodnotí, jen

s nejvyšším soustředěním pozoruje pohyb nohy. Zvedání, nesení, kladení, zvedání, nesení, kladení... Nedá se tak dojít absolutně nikam. Po mnoha hodinách nadlidské dřiny skončíte tam, kde jste začali.

Můj čankamanový problém je v tom, že mám levou nohu o patnáct centimetrů kratší. Na nerovném terénu používám berle. Po čankamanovém chodníčku se sunu bez nich jako napůl rozšlápnutý šnek.

„Co mám dělat?“ oslovil jsem mnicha. „Moje vjemy z kroků se totálně liší. Pravá noha mě informuje o nějakém absolutně jiném světě nežli levačka.“

Vypadal trochu bezradně. Asi žádná sůtra nepodává metodický návod, co s námi kulhavci, šilhavci, hrbatci a jinými zpotvořeními, kterým se svět ukazuje ve dvou verzích. S námi podvojníky, kterým to jde trochu šejdrem.

„Ta vize padáku, víš, to je dojem pravé nohy. Pravačka se jen tak snáší... pravačka je lehkost sama. Zato levá žuchne k zemi jako bomba z letadla.“

„No jo, sakra, Julo, co s tím,“ řekl. „Víš co? Zkus nedávat žádný z těch verzí přednost.“

Zase jsem jednou na vteřinu věřil, že je to snad doopravdy Učitel.

* * *

I když byla tak vzdělaná a chytrá – a Livie byla velmi vzdělaná a chytrá! –, mého nevinného žertu si všimla, až když bylo nejméně sto lístků do knih vlepáno.

„Proč měsíc na nebi dorůstá a odraz na hladině couvá?“ zeptala se s lehkým podmračením, s nímž mi adresovala své nejvážnější otázky.

„Růžičko skleněná,“ odpověděl jsem zlehka, abych ji nepoplašil, „to abys taky měla nějakou tu chybičku. Víš přece, že pravý peršan poznáš podle toho, že ve vzoru je aspoň jedna chyba? Jen Alláh je dokonalý. A ty jsi skoro dokonalá. To je na člověka moc.“

Ale neoklamal jsem ji.

„Ty jsi to určitě myslel jinak.“

„Tak co třeba takhle: Jak nahoře, tak i dole, názorná ukázka v praxi.“

Krátce se zasmála: „Ale jdi!“

„Prokouklas mě, jako vždycky. Vzdávám se. Moje poselství je prosté: když chceš vidět měsíc, nehleď do rybníka. Nevěř odrazům!“

Přeloženo ze zamlčeného má rada zněla: přestaň už studovat, holčičko, žij. Žer život jako kus syrového masa. Chlemtej krev, trp, miluj. Ale věděl jsem, že pak bych vypadl ze hry.

„Slyším dobře?“ (Pochopila.) „A to mi radíš ty?“

Ano, i přes riziko, že ji ztratím, tohle jsem jí radil já. Nikdy jsem nepřistoupil na hru, že Dichtung je víc nežli Wahrheit. Trval jsem na skutečnosti. Mé původní vzdělání byla lingvistika, obor řidší nežli stratosféra, směs drzých dohadů a ducha. Psal jsem formálně zaumné básně, lidským světem jsem plachtil na vlnách metafor a žertů... ale v zásadě jsem toužil po pravdě. Jako všichni únikáři do bezkrevných sfér Slova. Chtěl jsem pravdu, tvrdou, suchou, strohou. To bylo také to, co mě přitáhlo k buddhismu, jeho přísný apel *vidět věci tak, jak doopravdy jsou*.

Když potom Livie zmizela ve svém bájném Pseudoecuadoru a já hned nato emigroval, vznášel jsem se v podivném životním vakuu. Neměl jsem ženu ani děti, ztratil jsem vlast a nevěřil jsem v Boha. Nevím sám, jak se mi povedlo dožít padesátky bez jediného skutečného závazku.

* * *

Tenkrát, z toho vinohradského dvorku (z mého dvorku, protože otec na místě zemřel a já byl rázem jediným dědicem tohoto a dvou dalších nóbl činžáků v Praze), mě odvezli do nemocnice. Kdo by to byl řekl, že tam zůstanu do šesti let! Pořád tamtéž – s výjimkou jednoho malování a jedněch nanejvýš vzrušujících a zábavných spalniček se čtyřicetistupňovými horečkami, které jsem strávil na infekčním křídle – tedy s výjimkou těchto dvou kratochvilných epizod jsem prožil tři roky ve stejném pokoji. Levá noha mi ochrnula. Dostal jsem tři roky nepodmíněně.

Byl jsem sám jako useknutý prst. Oba mí rodiče se potáceli bardem, neměl jsem strýce, tety, báby, prabáby. Ale tím pádem teklo ze solidní banky konto, jež jsem *tím pádem* celé zdědil já. *Měl jsem v Praze tři domy, až vyrostu, budou mé*, ale zatím nebylo chudáčka boháčka mrzáčka kam strčit. Rozdrcená hnáta přestala růst a pořád se nějak nechtěla probrat ze šoku.

Nevím, jak se v jazyce páli řekne nuda, ale moje první Vznešená pravda by zněla: „Nuda existuje.“ *Pravím vám, mniši, podstatou života je nuda. Mezi námi, braši, je to k ukousání.* Dodnes, ve svých víc než šedesáti letech, se hrozím nudy víc než bolesti. Nuda je lenivé sevření času, jako když králíka zaživa tráví spící kobra. Ten králík jsem samozřejmě já.

Byly mi tři a mým jediným sousedem byl starý nevrlý Němec, který neuměl slovo česky a neměl ani ten nejmenší zájem o ukňouřaného kluka, který neuměl česky o moc víc. Pak umřel a já byl týdný sám. Neměl mě kdo navštěvovat. Neměl jsem se čím zabavit, moje paměť se právě nořila z toho prvotního láku, kde ještě nemá smysl slovo vzpomínka. Z předchozích let jsem si nepamatoval takřka nic a tady plynul čas beze změny. Dosud jsem neznal žádnou hru.

* * *

Emigroval jsem do Švýcar ještě před začátkem války. Měl jsem instinkt psance. Díky Liviinu otci jsem pár let byl v diplomatických službách a cítil jsem puch spáleného masa včas. Ale nechci psát o sobě, jen o Livii – a ovšem o té druhé. O té hlavně. Tedy Livie:

Měl jsem zkreslené a kusé zprávy o jejím „ekvádorském“ bytí. Věděl jsem, že ovdověla a přišla o dítě. Prostupoval mě povznesený soucit. Byl jsem právě ve stadiu víry, že jsem jen emisar kosmické lásky, expedient nezištné vlídnosti *mettá*, padni komu padni, už neupřednostňuju žádnou osobu. Když mi pak konečně odpověděla na jeden z té hory dopisů, jimiž jsem ji zahrnoval, už se ve mně neprobudil truvér jako kdysi, ale rytíř. Zatoužil jsem ji vysvobodit z bídy lidově demokratického Československa. A tím jsme zpět v oné budapeštské kavárničce, je deštivý listopad, století je v půli se svou poutí, šero chytá lila tóny, Livie odmítá sundat si svůj přehavný kabát a v rozpacích hledáme společnou řeč.

„Li, přítelkyně moje vzácná,“ říkám jí při druhé černé kávě. Umím ten proslov už týden nazpaměť jako modlitbičku. „Věř v naprostou počestnost této nabídky. Žádám tě o ruku. Nepokleknu jenom proto, že bych se bez cizí pomoci nezvedl, a nevím, jak se maďarsky řekne: Odneste prosím ubohého starce. Pokud svolíš, všechno zařídím. Mám dost konexí a peněz, abych z tebe udělal švýcarskou choť. Víš sama, že nežádám city ani služby. Žij si, jak chceš a kde chceš. Umíš řeči, najdeš uplatnění. Moje konto tě bude jistit ještě dlouho po mé smrti, doufám. Dej mi tu šanci, holčičko.“

Hleděla na mě bez překvapení a bez úsměvu. Bylo v ní něco, co jsem neznal. Život ji musel strašně zkřísnout, pomyslel jsem si.

„Juliane, jsem ve čtvrtém měsíci,“ odpověděla s bezbarvou přímostí, ani ji nenapadlo uhnout zrakem. Srdce se mi zhouplo v hrudi.

„Promiň svému nápadníkovi tu vlezlost. Chceš říct, že jsi zadaná?“

„Ne.“ Konečně se trochu pousmála. „To ne. Ani v nejmenším nejsem zadaná.“

Vzali jsme se čtvrt roku poté, prostřednictvím advokátů, každý v jiné zemi. Byl jsem lege artis otcem jejího nenarozeného dítěte.

* * *

Co by byla, kdyby byla.

Rostlina: dřív zlatavá orchidej v celofánu. Dnes trochu povadlý bílý říční kosatec.

Zvíře: labuť. Tehdy i dnes.

Doba: kdysi svěží, chladné jarní jitro, jitřenka na promodrávajícím nebi. A dnes? Řeknu-li soumrak, netýká se to věku ani vzhledu. Je to pořád krásná žena. Ale nějak se v ní za ta léta setmělo.

* * *

Livii jsem tehdy řekl „nevěř odrazům“, ale mnich tvrdí, že pravdu nelze vidět přímo, jenom v odrazech. Přibližnost, průměr, podobenství. Člověk se nikdy netrefí do desítky. Do sedmičky, do osmičky... s trochou štěstí snad i do devítky. Do středu ne. Kdoví, možná střed ani neexistuje.

Mnich s námi hru *co by bylo, kdyby bylo* hraje rád. Říká, že jako je jediné plavidlo k cíli. Paní, kupte si ty mandle, ty jsou jako máslo! Paní, kupte si to máslo, to je jako mandle! – Škoda, že jsem tu hru neznal v pěti letech. Jednak bych si byl úžasně vyhrál, jednak bych byl asi dále, než jsem dnes.

* * *

Tenkrát v té vystydlé šeré kavárničce jsem učinil důležitý objev: už Livii nemiluju. Zoufanlivost mých obav a nadějí je pryč. Ustoupila jemné záři vyšších citů. Miluju ji nezištným soucitem *mettá*, už nevysušen horkou žízní touhy. Vyrovnané kavalírství *bódhisattvy*, galantní mystika, která už chce pouze sloužit: samozřejmě slovo *bódhisattva* je v mém případě humor, pouze s přidrslou přímostí žertu naznačuje směr. Měli jsme v malém hotýlku každý svůj pokoj, druhý den jsem ji povodil Budapeští, políbil jí obě ruce, špičku nosu a posadil ji do pražského vlaku. Netušil jsem, že ji vidím naposled.

Liviina smrt, byla-li podobenstvím – tehdy jsem tomu nevěřil, až teď nerad přistupuju na to, že karma pracuje v samých metaforách –, v sobě nesla podivnou a krutou zprávu, kterou se dodnes snažím pochopit. Jedné šedivé předjarní noci nastoupila do letadla už jako moje řádná žena. Od rána jsem čekal na ženevském letišti. Letadlo vlétlo do bouře a Livie – v osmém měsíci – začala uprostřed padajících tašek a křiku spolucestujících rodit. Pilot zpanikařil a obrátil kurs zpátky do Prahy. Pro Livii přijela pohotovost. Kdosi – snad šofér sanitky a lékař – ji naložili na nosítka a chtěli ji vynést z letadla. Jeden z nich uklouzl po namrzlých schůdcích. Nosítka s rodící Livií se jim vymkla z rukou, sjela na letištní plochu jako sáně, bohužel v půli cesty chytla šejdr a Livie si roztříštila hlavu o beton.

A pak – zatímco já pořád kulhám letištní halou tam a zpátky, vláčím obrovskou kytku kosatců, svatební pugét rychle plihne chladem – tým doktorů se snaží z mrtvé schránky těla dostat miminko. Nevím přesně, jak dlouho to trvalo, zprávy se v tom bodě dosti liší, ale holčička se narodila jako Macduff, až po smrti své matky, *not of living woman born*. Technicky vzato se narodila mrtvá. Vyhřezli ji z Liviina těla modrou jako švestku, jako podměrečnou

rybku, kterou rybář bez lítosti hází do vody. Byla jen kost a slizká svrasklá kůže. Proti všemu očekávání se povedlo ji rozdýchat.

Večer téhož dne jsem dostal zprávu, že jsem ovdověl a stal se šťastným otcem. Chtěli vědět, jaké dám holčičce jméno. Nerozmýšlel jsem se. Livie, Julian. „Lilian,“ řekl jsem do praskajícího telefonu. „Pojmenujte mou dceru Lilian.“

* * *

Byly mi čtyři nebo pět. Po obědě jsem nevyplivl pecku z kompotové broskve. Převaloval jsem ji v puse ještě večer. Citlivým jazýčkem – jazýčkem, jehož vnímavost každou vteřinou rostla – jsem zvolna zkoumal hrbolky a vrásky, měnící se chuť drsného dřeva... Pecka mi v ústech rostla, až byla větší nežli já. Plula jako Plaváček v mých slinách, putovala nesmírně složitým úžlabím dásní jako Jonáš velrybou. Naplnilo mě světlé ticho. Zaplavilo mě zvláštní štěstí. Konečně jsem měl svou hračku. Byl to velký den.

Tělo se mi stalo říší divů, neprobádanou krajinou zvoucí k řadě turistických výprav. Nezapomeňme: pro mnoho zkušeností mi ještě chyběla slova. Co do intelektuální výbavy jsem byl daleko za svými vrstevníky, měl jsem slovní zásobu jak Mauglí, nepoznal bych tramvaj, ale můj vnitřní svět byl ostrov pokladů. Začal jsem experimentovat se vstupy na pěti smyslových branách. Každé banální svědění nosu bylo jevem hodným zkoumání. A zvuky! Vůně, pachy, tlaky, zvuky! Dokonce i bolest. Bolest, ta zvlášť. Smysly si začaly vyměňovat místa. Bolest měla tvar a pohyb: některá připomínala ježaté vlášení (slovo *vlášení* jsem samozřejmě neznal, možná ani ne slovo *ježaté*), jiná byla tupá a oblá. Některá jako by dělala v těle důlek, jiná ťapkala kolem znecitlivělého středu, ťap ťap ťap... Ke zvukům patřily barvy: šum deště za okny byl huňatý a šedý, příbory cinkaly v elek-

trické modři: dzin dzin! Jídlo nebylo jen jídlem: bylo dobrodružstvím průzkumníka od sousta k soustu, od vzniku až k zániku.

Ano, ovšemže jsem onanoval. Když jsem zjistil, že ta věc tam dole – v té oblasti mě dlouho zajímala spíše prasklá kyčel – umí kejkle, které zbytek těla nedovede, když jsem se naučil ji k tomu využívat, rozšířil se můj obzor o mnoho námořních mil. Nijak tu bohubilou činnost nezapírám, ostatně byla jen předehtrou mých slastí, ale přece jen si myslím, že její první funkce byla zahnat nudu. (Kápl jsem na to v pěti letech, a protože jsem nikdy nebyl otcem, sex mi už tehdy odhalil svou pravou tvář.)

Učinil jsem i další objev, vymykal se formulační kompetenci děcka. Slovníkem starce bych řekl, že podmínkou vnímání je vztah. Nic neexistuje samo. Pouze vztahy činí jevy tím, čím jsou. Jevy se mi zjevovaly v chuchvalcích a shlucích, samy o sobě neměly pražádný význam. První nervové impulsy, které občas jiskřily v mé ochrnuté nožce, jsou pro mne fatálně spojeny s tehdejším jarem: s nepopsatelně svěžím povětrím proudícím otevřeným oknem, s pugýtkem bledulí, které mi přinesla soucitná sestra... V létě už jsem chodil o berlích.

Bylo to velké vítězství nad nudou. Nořil jsem se do svých vlastních smyslů jako lovec perel. Při vizitě jeden doktor řekl, že jsem opožděný. Kdepak opožděný! Naopak! Byl jsem předčasně zralý *vipassanový buddhista*.

* * *

NID: *Mlčky letíš k jasným výšinám jitra.* (Citát z čínské Knihy zá-
zraků.)

* * *

Malá Lilian zůstala v Československu. Zahájila svou karmickou kariéru skoro stejně jako já: v nemocnici, bez příbuzných a návštěv, jako nevyplacený vrácený balíček. Politicky byla v kuriózním postavení. Její otec – já – už byl švýcarský občan. Matka, ač mrtvá, byla lenní poddaná Československa. Dítě se narodilo ze švýcarského manželského lože, ale na československé půdě. Kdyby to letadlo v bouři zarejdovalo jinam, měl by příběh zcela jinou zápletku. Ale byla doba plná zmatků a Evropu zábla studená válka. Komu patří ten malý nedonošenec?

Příznám, že jsem dlouho váhal. Bylo mi jednašedesát a nikdy – dokonce ani v době, kdy jsem sám byl dítě – jsem ani den nežil s dítětem. Netoužil jsem po tom. Živočišný druh dítě jsem prakticky neznal. A měl jsem naprosto jiný životní program. (Jaký? Dotáhnout program svého otce. Pryč z existence! Hop ze samsáry! Jen jsem to chtěl provést důsledněji, a pokud možno bez té epizody s větví kaštanu!)

Žil jsem v bezdomoví jako vyzrálí indičtí starci. Švýcarsko s celou tou chvástavou poetikou sněhu mi nikdy nepřirostlo k srdci a nebylo mi pravým domovem. Střídal jsem hotýlky a penziony, číšníky, pokojské a prádelny. Minimalizoval jsem své potřeby, chtěl jsem se oprostít jak vítr, nezáviset na nikom a ničem. A tu jsem stál před otázkou, mám-li dát zbytek života děcku ženy, s níž jsem na dvanáct let ztratil kontakt, a muže, o němž jsem neměl ani zdání, co je vůbec zač. Věděl jsem jen (neboť to mi Livie bez ptaní řekla), že se jmenuje dr. Egon Mondspiegel.

Neumím už dnes upřímně říci, která z buddhistických ctností mi vedla ruku, byl-li to soucit, nebo zvědavost. Pořád častěji mi v mysli vyvstával obraz holčičky pomalu hubené nudou ústavní péče, o níž jsem měl dost chmurné představy. Úředně to byla moje dcera, nesla moje jméno. Já jsem to byl, kdo jí dal to druhé, křestní,

i když ji asi nikdo nepokřtil. Slíbil jsem před sňatkem Livii, že to dítě vezmu za své, a nás rytíře ani smrt nezprošťuje slibu. Jedné zimní noci jsem se rozhodl.

Pak začal téměř tříletý boj s úřady a úředníky, s náměstkou, zastupci, zmocněnci a vyslanci. Tuna korespondence, dovolávání se Červeného kříže – až konečně po předlouhých tahanicích přišel přípis, že smím dcerku převzít do výchovy, ovšem až do dořešení právních kliček musíme žít v Československu.

Jmenuji se Julian Mann. Moje dcera je tedy také Mann, alespoň ve Švýcarech. Přišel mi z Prahy rodný list, kde jí zkomolili jméno na Manová, dokonce s jedním n. Protestoval jsem proti té ženské koncovce, budu s ní přece žít v západním světě, a vystavili mi nový papír, nad kterým jsem už, přiznám, rezignoval. *Man kann nichts machen*. Dítě, které se chystám převzít, se jmenuje Lilian Man.

* * *

Odjel jsem do Prahy neklidný a napjat. Co jsem čekal? Vděčného sirotka? Zábavnou žvatlalku? Tříletou Shirley Temple? Miniaturizovanou Livii? – Autobusem kamsi k oblasti zvané Růžové hory (kvůli berlím jsem málo cestoval a mé místopisné znalosti jsou tristní) a tam – v podvečer, po dlouhé únavné cestě – mi konečně děvčátko přivedli.

Stojím s bušícím srdcem v kanceláři, kde hlasitě bzučí zářivka. Přesvětluje, dává všemu akcent nepohostinnosti. Holčičku přivádí úřednice. Ne, tohle není miniaturizovaná Livie! Dívka je hubená a vyšší, než jsem čekal. Má tak světlé vlásky, že se zdají stařenkovsky bílé, ale možná je plajchuje zářivka. Má velké, mořsky modré oči. Ostré světlo jí stínuje ostré rysy. Hrdlo se mi stáhne, opatrně se skrčím na bobek, berle jsem ješitně opřel o zeď, culím se:

„Dobrý den, Lilian. Já jsem tvůj táta.“

Prohlíží si mě. Zářivka kničí vysokým tónem.

„Nejsi,“ řekne bez lásky i nenávisti, tónem strážlivého konstatování.

* * *

Mnich (vstoupí na scénu později) říká, že provazochodec si svou propast dělá sám. Co se malé Lili týče, je to pravda? Měl jsem se rozhodnout jinak? Jsem oběť, nebo strůjce svého – a zároveň jejího – osudu?

* * *

Od toho objevu s peckou pořád nosím něco v ústech, dodnes. Pecky, kousky skořice, hřebíček, žvýkačku. Je to amulet. Mám rád ten malý dotek, zpevňuje mi půdu pod nohama. Když jsem se jednou odvážil Livie zeptat, proč se mnou vlastně žije, proč se ona, tak mladá a hezká, oddala jako panna zrovna mně, poctivě se zamyslela, až se jí na hladkém čele udělaly vrásky, a pak řekla: „Protože jsi měl smysl pro humor a protože ti příjemně vonělo z úst.“

Co čekat od chlapečka, jehož jedinou hrou bylo cinkat peckou o zuby? Moje léta pěstovaná všímavost vůči procesům těla, nerozptylovaná tehdy takřka ničím, mě předurčila nejen k buddhistické meditaci, ale i k pohlavní náruživosti. Můj skřetí vzhled mě šťastně chrání před úpadkem do nezdrženlivého chtíče. Mám motiv, ale nemám příležitost, řekl by detektivní román. Kdybych s tou výbavou byl ještě krásný, byl by ze mne sexuální maniak.

Nikdo neví, jak si umím milování užít, jak umím vychutnat se-
bemenší impuls. Citlivé konečky prstů mi nosí tak detailní zprávy,
jaké nikdy nepřinesou rozmazleným halabala milencům. Dotek
bradavky mě přivádí málem do extáze. Ale umím ocenit i jiné
věci. Například podkolenní jamka má u naprosté většiny žen heb-
kost, kterou na jejich těle jinde nenajdete, a přitom je neprávem
opomíjena. Šíje: zlaté kapradí, hedvábná stezka. Podpaží... hltal
jsem Liviin kořený pach jako ohař. Klíční kost: jaká nádherná
architektura!

Jak patrně, mám co srovnávat, Livie nebyla moje jediná žena,
ale jen ji jsem pěkně po truvérsku zbožňoval. Ostatní byly většinou
lepší prostitutky. Ale jasnovidnost má i stinnou stránku: ve věcech
tělesné lásky mě nelze oklamat. Přesně poznám, co se v ženském
lůně děje. Věděl jsem dobře, že Liviino tělo o mě nestojí. Když jsem
tu a tam, vzácně, přece jen ucítil jemný stah její podstaty, brečel
bych vděčností a štěstím. Ale jinak se mi oddávala víceméně trpně,
z jisté férovosti, jež jí byla vlastní: tak mi splácela mé vzdělávací
lekce, můj vtip, mou nenáročnost, mou lásku v šedém převleku
přátelství.

Ale radši utrpení nežli nudu! Proto, od raného dětství, zaplňuju
každou škvíru, každé drobné zajíknutí myslí, kudy by snad mohla
vyhřeznout. Jsem tak zvědavý, tak učenlivý! Za svou kariéru vzdě-
lance nevděčím ctižádosti, ale nudě. Když čekám pět minut v če-
kárně, opakuju si v duchu americké státy, recituju Shakespeara,
vymýšlím slovní hříčky. Stále v chodu, stále v běhu! Jen nedovolit
času, aby se rozchlíplnul jako žralok v botě. Tuším, co by tou d'ou-
rou bylo vidět: prázdno. A teď mám ta roztočená kola zastavit!

* * *

NID: Robert. Tradiční metafory myslí:

1) Kouzelník = nesmírně rychlá, umí mnoho triků, baví nás, mění cokoli na cokoli, dokáže být na víc místech najednou.

2) Lhář = netřeba vysvětlovat.

3) Duch = zjevuje se a mizí, když to nejméně očekáváme. Nemůžeme ji zadržet, nelze si na ni sáhnout. Nechává nás v nejistotě, je-li to halucinace, nebo „skutečný duch“.

4) Nešťastné zlé dítě = nikdy není spokojená a z neuspokojenosti nás trápí.

5) Had = uštkne ve zlomku vteřiny, smrtící jed!!!

* * *

Další oblíbenou hračkou pro mě v dětství byly vlastní nehty. Těžko to někomu vysvětlím dnes (ani se o to nijak nepokouším), ale poutal mě k nim zcela speciální vztah. Nehty pravé ruky byly „pravé“. Levé byly pouzí náhradníci, bezvýznamnější příbuzní, jen zřídkka zvaní do hry. Když už, byly to hry o dvou klanech, praví bojovali proti levým, vedli s nimi nějaké nejasné spory. Já jsem pro zdar hry předstíral nestranný zájem, ale potajmu jsem nadržoval pravým, a tento boj vždycky prohrál levý tým.

Každý nehet měl svůj výraz. Ten na pravém palci byl šéf. Vypadal (vypadá dodnes!) rozšafně a věčně. Ukazovák se tvářil trochu prohnaně. Prostředník byl vážný, ale jinak nežli palec: dnes bych řekl, že byl soustředěný, takový nepraktický profesorský typ. Malík byl hravé rozjívené dítě. Ale nejraději jsem měl prsteník. Ten jediný měl ženskou duši. Připomínal jemnou elegantní dívku. Hleděla na mne shovívavě, ale nepohrdala mnou. V divokých hrách jsem ji nechával stát stranou, její společnost jsem si rezervoval pro chvíle tichého souznění.

Zní to dost bláznivě? Byl jsem tak chudý zkušenostmi, netušil jsem, co je elegance. Neznal jsem rozšafnost, zvědavost, hravost, ta slova ve mně dosud dřímala neklidným spánkem, neznal jsem svět za okny nemocnice – měl jsem jen sedlinu nesčetných převtělení, hluboce zažitou gramatiku karmy, díky níž dítě vždycky všechno ví. Nehty mi zastupovaly celé životní drama. Denně jsem s nimi rozmlouval a rozehrával složité vztahové hry.

Tenkrát mi Livie splatila otázku otázkou. „A proč sis ty vybral mě?“ zeptala se bez koketerie, spíš ze studijního zájmu. Copak jsem jí mohl říci, že ze všech žen, jež jsem kdy potkal, nejvíc připomínala můj prsteníček? Nějak jsem to celé tehdy zamluvil.

* * *

Vipassanová meditace dělá přesně totéž: noří se do těla a myslí jako batyskař. Nic netvoří, jen pozoruje. Mysl s nárůživou zvědavostí sleduje samu sebe jako v zrcadle. Tok, proud, proces, vznik a zánik, přesýpací hodiny existence, věčná změna... Mysl kouzelník, lhář, přízrak, mysl zlé dítě, mysl had.

Ale to jsem dvaasedesát let neznal. Byl jsem buddhista knihozhrouť. Myslel jsem, že stačí v rámci možností ctnostný život a láska, ta hlavně!, univerzální láska ke všemu a ke všem, která nekupčí a nediskriminuje. Kdybych tehdy věděl, co vím dneska! Vipassanu jsem měl poznat až v Československu.

* * *

Malá Lilian se mnou šla bez odmluvy. Měl jsem zadaný podnájem ve vesnici s málo povzbudivým jménem Krušná. Byly to dvě místnosti v příkrčeném vlhkém domku, pár kroků od konečné

autobusů. Žádná sláva. Musel jsem doufat, že úřední náležitosti se odbudou co nejdříve. Chtěl jsem bledé dítě poslat do Alp, na zdravý vzduch a vyhlášené alpské mlíčko. Už teď jsem se zbaběle těšil, že se ho načas zbavím: než si zvyknu, než se vpravím do nové životní role.

Lilian celou cestu mlčela. Nehleděla na mě, ale z okna. Ukazovala mi pouze holý ptačí krček. Nedotíral jsem. Jsem dalek toho šišlat na děti a vnucovat jim neupřímnou blízkost. Cestovali jsme jako dva staří lidé, důstojně a za ticha. „Domů“ jsme dorazili až za první hlídky noci. Byl leden, venku padaly slepence vodnatého sněhu. Odestlal jsem jí postýlku, ohřál na vařiči vodu na čaj.

„Mám ti něco vyprávět, nebo to necháme na zítra, až budeme oba odpočatí?“

Mlčky si přetáhla deku přes hlavu. Respektoval jsem to. Rád jsem padl do navlhých peřin v druhé místnosti.

Vzbudil jsem se asi ve dvě v noci. Bylo ticho. Po špičkách jsem si šel prohlédnout svou spící dceru. Postel byla prázdná, Lilianiny šatičky, zimní kabátek, čepice, boty, ba i nositelka toho všeho byly pryč.

Neumím popsat chaos a děs oněch nočních hodin, marné shánění telefonu, bušení do oken neznámých lidí, pád na náledí, po němž mi ujela berle... Až mě překvapilo, jaký to byl strach. Připadal jsem si horší než překupník dětí. Slíbil jsem té dívence být otcem, vymohl jsem si ji na úřadech její vlasti, a hned první den jsem beznadějně selhal. Už jsem ji viděl zmrzlou v závěji.

Ráno ji našel řidič autobusu na konečné kdesi sedmdesát kilometrů jinde. Netušil, jak se mu do vozu dostala, ani že ji vůbec veze. Spala stočená na zadním sedadle, živá, zdravá a jen mírně prochládnutá.

„Proč jsi to udělala, Lili?“

Šla se mnou stejně bez odmluvy jako včera. Na otázky neodpovídala. Ještě jsem měl možnost ten nevyplacený balíček vrátit, nechat ji v ústavu v Růžových horách, zapomenout na ni a odjet chrlit vesmírnou lásku do Švýcar. Nikam jsem její útěk neohlásil. Napustil jsem do plechové vany horkou vodu. Provazochodec si svou propast dělá sám.

* * *

NID: Dnes jsem si zničehonic vzpomněl, že tenkrát v Budapešti měla Livie nakratičko ostríhané nehty. I to byla velká změna, vždycky nosívala nehty dlouhé, lesklé, měla je ušlechtilé útlé a vypouklé jako hodinová sklíčka. Teď za nimi byly černé obloučky. Později mi vysvětlila, že pracuje v tiskárně, kde čistí naolejovaným klůckem tiskařskou čern. To se hned tak neumyje. Vybavilo se mi rčení „smutek za nehty“. Bolí mě pro Livii srdce. Už je přes tři roky mrtvá. To je má dnešní NID: moje láska měla smutek za nehty.

* * *

Další úlek! Poprvé holčičku koupu. Na tenkých ručkách má rudofialové skvrny, hlavně mezi zápěstím a loktem, na jedné už promodrává okraj. V duchu horečně probírám Hausarzt.

„Bolí to?“

Ještě ani nevím, kde je tu nějaký doktor. Je neděle, autobus jezdí dvakrát denně. Ale je-li to nějaká strašná nemoc, nesmím riskovat.

„Už to máš na ručičkách dlouho...? Jak se ti to stalo? (Opatrně): Ublížil ti někdo, Lilinko?“

Zamyšleně se dívá do zdi. Zamyšleně není slovo užívané o tříletých dětech, ale nemám pro ni přesnější.

„Víš, musíme jet k panu doktorovi.“ Kdybych s ní jen uměl mluvit! „Neboj, on se na tebe jen podívá.“

Holčička se náhle skloní a přísaje se ústy k bledé kůžičce své paže.

„Lili! Přestaň! Co to děláš, Lili!“

Odtáhne tvář a ukáže mi novou, do ruda vysátou skvrnu. Pak zase lhostejně odvrátí pohled. S nejhlubším dojetím utírám zakrslá křídla, drobné lopatky trčící z hubených zad. Chápu tě, dceruško, kdybys jen věděla, jak já tě chápu! *Mnichové, podstatou života je nuda.* Odpusť, že jsem tě nechal tak dlouho samotnou. Lili, mě taky nikdo nekojil!

* * *

Dostal jsem po Livii pár osobních věcí, majetek jejího rodu pohltilo všežravé a rovnostářské Československo. Byl tam i tlustý svazek papírů, popsany inteligentním čitelným písmem. Na první stránce byl přípis: „V případě mé smrti prosím předejte mé dceři.“ Udivila mne její jistota, že se jí narodí dcera. Až po přečtení toho neuvěřitelného příběhu jsem věděl, že jeho adresátkou není Lillian. Ale pravděpodobnost, že bych kdy objevil kteroukoli z těch dívenek narozených pod jednou špitální střechou, byla tak mizivá, že jsem se rozhodl předat rukopis Lili, až na to bude dost velká, a přizdobil jsem ho dodatkem stejného znění: „V případě mé smrti prosím předejte mé dceři.“ Dokonalý rým.

Ten pokus o útěk Lili přežila dobře, ale vzápětí dostala spálu a byla tři týdny v nemocnici. Jezdil jsem za ní den co den. Nemohl jsem si nepřiznat, že se o ni bojím, že její horečky mi berou spánek

a každé zlepšení zlepšuje náladu i mně. Ach, kde byla má povětrná nezávislost starce? Dokonce se mi začalo zdát, že se s Lili trochu sbližuju. Bezmoc ji zbavila její urputnosti, někdy jsem věřil, že mě vidí ráda. Vyprávěl jsem jí příběhy jako Šeherezád, dokud ne-usnula, abych je nazítří dokončil. Držíval jsem její horkou tlapku ve své. Nedovolila mi dát jí pusu, to vždycky výmluvně odvrátila hlavu. Nespěchal jsem na ni. Začínal jsem to děvčátko mít rád.

Jednou jsem odcházel a po chodbě šla stará zdravotnice.

„To je vaše holka?“ zeptala se hlasem plným hněvu. „Tak si ji líp vychovejte! Takhle z ní vyroste hnusnej fracek!“

Nezdržovala se s vysvětlením. Dupala pryč jako buben posledního soudu. Tenkrát jsem to zhola nechápal.

* * *

Lilianina spála a právní průtahy nebyly jediné důvody toho, že se má růžovohorská mise protáhla na téměř dva roky. Ani v zapadlé pohraniční Krušné jsem nežil náhodou.

Ještě ve Švýcarech jsem se doslechl od jednoho z tamních známých – způsobem nanejvýš náhodným, a tedy osudovým –, že kdesi v Růžových horách žije český buddhistický mnich. Švýcar ho předtím poznal na Cejloně. Prý se vrátil domů postarat se o starého otce, ale politické změny mu brání jet zpět.

Velmi jsem ho toužil poznat. Dosud jsem znal jediné křesťanské mnichy. Můj zájem o buddhismus trval léta. Mnoha věcem jsem nerozuměl, ale hlavně mi chyběla praxe. Dostal jsem od přítele doporučující dopis. Udělal jsem všechno, abych mohl mnicha navštívit.

Jednoho větrného jarního dne jsem se vybelhal do kopců, kde zbytky sněhu prorážely bledé sněženky. Kratší noha mě bolela

až k uším. U osamocené chalupy chlap v propoceném triku štípal dříví.

„Promiňte, že ruším, netušíte, kde tu bydlí nějaký pan Robert?“

Mluvil jsem jako švýcarský diplomat, ale funěl jsem jako splavený kůň. Věděl jsem, že mnich takzvaně disróboval, sňal roucho a vrátil se k občanskému jménu. Věděl jsem, že musím být velmi, velmi opatrný. Chlapík si přehodil stéblo z pravého do levého koutku úst.

„To jako proč?“

Švýcarský diplomat: „Mám s ním společný nějaký studijní zájem.“
Chvilku se na mě nevzrušeně díval.

„Asi už by sis rád sedl,“ řekl potom. „Pojď dál.“

Hovor, který jsme asi půl hodinu vedli, byl zcela jiný, než jsem čekal, v jiném literárním stylu nežli „hovor s mnichem“, jak jsem o něm měl naivní představy. Údajný mnich vypil láhev piva. Zdálo se, že mě moc neposlouchá, celý čas spravoval nějaký kuchyňský přístroj. Každou druhou větu začal slovem *hele*. Mluvil trochu rozespalým tónem a neříkal nic filozofického. Dopis ze Švýcar snad ani nedočtl a odložil ho k hrncům na stole.

„No dobrý, dobrý. A co teda chceš?“

Svěřil jsem mu, jak toužím rozšířit svou meditační praxi, že hledám rádce, protože to se nelze učít z knih. Ne úplně lehce jsem se smiřoval s faktem, že ten chlap je dobře o deset let mladší. To je jeden z narcistních úrazů stáří: naši učitelé jsou náhle mladší nežli my.

„Seš křesťan?“

„Jenom matrikový.“

„Proč? Křesťanství je fajn.“

Pochlubil jsem se mu, že už léta praktikuji *mettá*, ale nezdálo se, že to na něj udělalo dojem. Zapochoyboval jsem, že jsem na správné adrese.

„Hele, buddhismus tě zklame. Když nezklame, tak nefunguje.“

„Chápu. Nehledám žádné duchovní cukrátko, na buddhismu mě láká právě ta strážlivá snaha vidět věci tak, jak doopravdy jsou.“

„Máš rodinu?“ přerušil mě.

„Ne,“ řekl jsem samozřejmě, jak jsem odpovídal celý život. „Vlastně... svým způsobem... právě vychovávám dítě –“

„Svoje?“

Zaváhal jsem. Mnich nenaléhal.

„Dobrý dobrý, detaily nemusím vědět. Já jen, že je těžký honit dva zajíce naráz. Jestli máš hodně závazků, tak to nebudeš mít lehký. To víš, život chce svý.“

Měl jsem ještě jeden tajný trumf v kapse, duchovní akreditaci. Váhal jsem, zda mu říct o tom zážitku u rybníka, aby viděl, že nejsem zelenáč ani pozér – ale nemohl jsem si být jistý, že on sám není podvodník. Tak dobře ho švýcarský kolega neznal. Mohl to být falešný prorok, prodavač kalné vody nebo cvok. Co huř: také to mohl být tajný agent, placený nadháněč tajné bezpečnosti. Když jsem se potřetí zdvořile zmínil, jak velmi rád bych poznal praxi, náhle řekl:

„Vstaň a projdi se!“

Poslechl jsem. Prokulhal jsem kuchyň tam i zpátky.

„Hele, co ti připomíná ten moment, jak se pata zvedne od země?“

To byl úkol pro mě! Takové úlohy jsem řešil už jako čtyřletý prcek! Vpil jsem se do toho pohybu a bez dlouhých průtahů jsem pravil:

„Jako když olupuju banán.“

„Zralej?“

„Ne... ne. Nezralý banán, trochu tuhý, slupka je ještě maličko přirostlá k plodu... špičku je nutno odlomit silou.“

Kývnul: „To by šlo.“

Začal jsem k němu chodit do učení. V Československu se všude rušily kláštery, propukl hon na mnichy a kněze, naše schůzky představovaly dost značné riziko. Robert mě učil dva roky. Chodívalo nás tam dohromady šest. V té nanejvýš obskurní společnosti byla i jedna disróbovaná, tedy násilím roucha zbavená stará zdravotní sestra, bývalá katolická jeptiška.

Jednou, to už jsme se znali dlouho, jsem se mnicha zeptal:

„Jak to jde dohromady, křesťanská jeptiška a buddhistická praxe?“

Krátce se zasmál: „No jo! Ale Bláža, to je speciál.“

Nejméně jednou do týdne jsem řešil palčivou otázku, jestli můj učitel je pravý, jestli nejdu křivou stezkou, která mi nikdy nepřiblíží cíl. Procházel jsem obdobími vzpoury, kdy mi Robert připadal jako primitiv a vinil jsem ho – i celý buddhismus – z lhostejnosti. Ale sama praxe mi přinesla tak fascinující objev, že se tomu vyrovná jen objev s peckou z broskvového kompotu.

* * *

Ten zážitek jsem tehdy Robertovi smlčel. Svěřil jsem se mu až dlouho potom, v době, kdy už jsem s tou chvílí ztrácel kontakt. Byvší básník ve mně by snad řekl *v mezidobí obou copánků*.

Toho roku, kdy jsem se s Livií setkal v Budapešti, jsem žil na mírném životním výsluní. Byl jsem *retiré*, penzista, ten, kdo se stáhl zpátky. Vypletl jsem se z lidských dramát, udržoval jsem jen klidné volné vztahy, vlídné susedství. Ani touha po ženách mě netrápila, ten věčný biologický hluk ztichl. Tři činžáky mého nešťastného otce se převtělily v poctivé švýcarské franky a na moje skromné potřeby jich bylo víc než dost. Studoval jsem hlavně buddhistické spisy a zkoušel notně amatérsky meditovat, což mi přinášelo značné uspokojení.

I já jsem kdysi, v zenitu života, míval exlibris, sám jsem si ho navrhl, byl na něm rozkošný latinský rébus.

SATOR
AREPO
TENET
OPERA
ROTAS

Čtěte, odkud chcete, shora, zdola, zleva, zprava, otáčejte tím zázračným kukátkem, jak libo, vždycky to bude stejná říkanka. Těšil mě její logický řád, vykutálená magie písmen. Přibližný překlad zní: *Rozséváč Arepo udržuje kola v chodu*. Nemusím dodávat, že Arepo byl odmala můj chlapík? Taky jsem se celý život tužil. Má kola se stále točila.

K finále arepovské fáze mého bytí došlo až krátce před Budapeští. Bylo slunné září, zlatistý den se chýlil k podvečeru (vidím, že formuluju jako lyrik!) a já jsem meditoval *mettá* u švýcarského rybníčka. Pokojně jsem rozesílal lásku na všechny světové strany, nikomu nestránil, nikoho nevylučoval.

Pak se stalo něco, pro co nemám slova. Poslední, nač si vzpomínám, byl dotek palců, který se zničehonic stal hemžením tisíců drobných vjemů, viděl jsem ho velmi zpomaleně a jako pod mikroskopem. Svět zmizel, buňky na bříšcích palců vznikaly a zanikaly, vybuchovaly jako Mléčná dráha, vzrušení strmě stoupalo až k nesnesitelnému blahu – a potom zmizelo i to. Všude se rozlilo neviditelné světlo, bezpočet světelných roků, prostor bez hranic. Tam někde všechny reference končí. Jediné, co vím úplně jistě: já tam nebyl. Ego se prostě nekonalo. Uprostřed té záplavy čirého světla nebylo absolutně nic.

(Lyrik si neodpustí dodat: oxymóra jako *nesnesitelné blaho* nebo *neviditelné světlo* jsou jen těžce přibližného rázu. Pro to, co jsem prožil, není ani náznakových slov.)

Když ten výsostný stav skončil – odezníval zvolna, jako když se člověk budí z hlubokého spánku –, bylo už slunce dávno pod obzorem, ale balvan, na kterém jsem celou dobu seděl, ještě sálal jeho teplem. Popravdě řečeno, úplně první, co jsem zase cítil, byla moje otačená zadnice. Bylo ticho, na rybníce se rozvážně vznášela kachna. Byl jsem víc než šťastný. Toho dne jsem došel *na konec*.

Kdybych si dělal exlibris ve svých jednašedesáti, kdybych se ještě vůbec obtěžoval nechávat na věcech pachové značky, kolíkovat si zlatonosnou řeku světa, byla by to zcela jiná básnička. Napadla mě spontánně a nevolána, jako celek, jako bych ji dávno znal a jen si ji letmo připomenul.

Am blauen Teich

die Ente

Dolce far niente

stálo by na mém exlibris tehdy. Kola se zastavila. Balvan hřál, Arepo vleže nastavil tvář nebi. Byl jsem klidný, světu nic nedlužící, od světa nic nepožadující starý muž.

* * *

NID: Dnes jsou Lili čtyři roky. Daroval jsem jí perličku po Livii, na zlatém řetízku. Doufal jsem, že čtyřletým holčičkám se tyhle věci líbí.

„To je dárek od tvé maminky.“

L. (hází perličku na zem): „Já žádnou maminku nemám!“

„Nemáš, ale mělas, jako každý.“

L. (křičí): „Neměla, neměla!“

„Jak bys mohla nemít? Kdo by tě přivedl na svět?“

L. (v amoku, malá lítice mě tluče pěstmi): „Sama, sama, sama, sama! Já se udělala sama!“

* * *

Kromě onoho dlouhého spisku zanechala Livie obálku pro své další dítě, tedy pro Lilian, s momentkou velmi půvabného blondýna. Bylo tam jméno i adresa, ovšem platná v době těhotenství. Nenechala mi žádné instrukce, mám-li Lilian říct, kdo je její otec. Odložil jsem ten problém na později. Lili věděla, že to nejsem já. Nikdy mi neřekla táto. Říkala mi Juliane a já to musel přijmout, i když jsem se tím stal v očích obce pochybným únoscem dětí, podezřelou cizí osobou. Nikdy nešišlala a nekomolila po dětsku slova. Měla takřka dokonalou dikci, takže působila vyspělým a autoritativním dojmem. Ještě se nepřestala počurávat. „A neříkej mi Lilinko!“

Věděla, že je dítě mrtvé matky, věděla to dřív, než jsem ji poznal. Odmítla mi svěřit, kdo jí tu nešetrnou informaci dal.

„Kdo ti to řekl, Lilian?“

„Nikdo.“

„Tak jak to víš?“

„Sama od sebe.“

„Ale Lili!“

„Pamatuju si to.“

„Nepovídej. Takové věci si člověk nemůže pamatovat!“

„Já jo.“

Kdoví, mohlo to být náhodně slyšené slovo, dospělí často podceňují dětské uši. Ale všechny naše pravdy – což už málem Robertovi věřím! – jsou obrazné a pouze přibližné. Lilianin zmatený mýtus zněl, že ji (rozuměj Livii, Lilian ji nikdy nepojmenovala) někdo

vyhodil z letadla. Na jejích obrázcích se stále opakoval výjev, kdy někdo padá z nebe k zemi, jako by sebou letadlo jen šklublo, vytráslo Livii a bez zájmu letělo dál.

O otci, nějakém panu Mondspieglovi, mi Livie sdělila jen tolik, že to byl krátkodechý poměr s podstatně mladším ženatým mužem, třicátníkem, který jí nic nesliboval a zmizel ze světa v den, kdy mu řekla, že je těhotná. To jméno bylo tak neobvyklé, že jsem věřil, že doktora Egona Mondspiegla lehce najdu, bude-li si to Lili někdy sama přát. Já si to nepřál, co by se za nehet vlezlo. Živil jsem v sobě hněv vůči tomu nezodpovědnému doktůrkovi, ženatému svědci starší ženy, který ji bezcitně opustil v nouzi. K čemu by Lili takový otec byl? Ale můj hněv nebyl tak nezištný, jak se zdálo. Chtěl jsem doktora Mondspiegla zapřít. Chtěl jsem ho navěky vymazat z mapy. Chtěl jsem mít Lili jenom pro sebe.

* * *

Protože mě dětství vyloučilo z kruhu dětství, protože mě berle vyloučily z kruhu chlapství, neměl jsem nikdy kmenového ducha a pajdal jsem životem jako sólista. Nezvykl jsem si ani žít, ani pracovat v týmu. Tento meditační hlouček – jeden učitel, šest žáků – kde jsme na sebe byli odkázáni nutností holé důvěry i velmi specifickou důvěrností, je pro mě něčím zcela novým. Kdo tam je:

– Mnich, může mu být asi padesát. Prý ordinoval před šestnácti lety na Cejlonu pod jménem Nyanajiwa (čti Ňnanadžíva), snad to lze volně přeložit jako Znalost života či Život v poznání. Zde se vrátil k původnímu jménu Robert. Pracuje jako lesní dělník. Napadá mě pro něj slovo sporost. Spoře mluví, pohyby má účelné a hutné. Co by byl, kdyby byl rostlina: menší, mocný, rozložitý dub.

- Už zmíněná stará jeptiška, osoba až dětsky naivní, které nejde upřít značný meditační talent. Stará se o mnicha, hýčká ho a peskuje ho, jediná z nás ho občas rozesměje, je tlustoučká a vlídná jako farská kuchařka. Až po řadě měsíců jsem se odvážil jí zeptat, co na tuto úchylku Bůh Otec? Rošťácky se pokřižovala a mávla rukou. Říkáme jí sestro Blaženko, jako v nemocnici. Její řádové jméno prý je Beata. Co by byla, kdyby byla zvíře: veselá městská veverka.

- Dva dřevorubci, dvojčata středního věku, urputní, zarputilí, tuhé zrno fanatismu v srdci. Skoro nemluví a dřou. Přes den pracují v lese, ostatně náš mnich je jejich podřízený. Dřív byli bankovními úředníky v Praze, ale prý chtěli mít „práci s prázdnou hlavou“. Jsou nerozluční, žijí i pracují spolu. Meditují i při tahání pily. Bezdětní, neženatí. Všechn zbylý čas věnují praxi. Zvířata: medvědi. Věci: balvany obrostlé mechem. Za zády jim žertem říkáme Kláda a Poleno.

- Křehký vytáhlý mladíček, student, chce učit v mateřské školce. Velmi citový, hned zrudne, zbledne, v meditaci často tiše pláče. Takový bezpohlavní renesanční anděl. Pod tílkem nosí obrázek Buddha. „Trochu moc ti svítěj oči,“ kárává ho Robert. Zvíře: bahenní pták. Kytka: bledule.

- A konečně nejpodivnější z nás, muž neurčitelného věku mezi třicítkou a soudným dnem. Je nesmírně bystrý, vzdělaný, pronikavého úsudku. Debatér, zkušený analytik, vždycky nad věcí. Co by byl, kdyby byl předmět? Jehla. Černá jehla z vysoko kalené oceli. Rostlina? Není v něm nic z měkké spavosti rostlinného světa. Zvíře: had.

S tím jsem si poněkud nevěděl rady. Byl jsem mu zavázán, protože mě k Robertovi vozil autem, ale bylo mi v jeho společnosti těsno. Zprvu jsem měl dojem, že ve mně hledá spojence proti mni-

chovi – „my dva vzdělaní a neoblafnutelní lidé“ –, ale od chvíle, kdy poznal malou Lili, všechno se pro něj, pro mne, pro ni změnilo.

* * *

Podruhé Lili utekla krátce po svých čtvrtých narozeninách. Tentokrát to byl promyšlený, dobře zorganizovaný útěk. Mne nechala v domnění, že je u sousedky o několik domků dále, a tam řekla, že ji volám k večeři. Ztratil jsem řadu hodin, než jsem ji vůbec začal postrádat. Ještě o půlnoci ji hledala policie (veřejná bezpečnost se říká tady) a našla ji ve skalách, zalezlou v rozsedině. Odmítala mluvit. Neřekla jediné slovo, nevysvětlila proč. Nechala se trpně odvézt na zdravotní vyšetření. Malér to ovšem byl můj.

„Lili! Proč jsi mi utekla? Chybí ti tu něco? Dělán něco špatně? Chceš žít někde jinde?“ (Přiškrceně, se zatajeným dechem): „Nebo s někým jiným?“

Nic, nic, na všechny otázky nic. Křičeli na mě, že mi ji odeberou. Neumím zajistit její bezpečí! Neumím se starat! Kdo to kdy viděl, aby čtyřletá holka bez dozoru lezla do skal! Kolik jsem vychoval dětí? Mohla se zabít! Je řádně očkovaná? Z čeho žiju? Tady nejsem ve Švýcarsku, pozor!, jestli to nevím, tady jsem v lidově demokratické zemi, v Československu!

Mámil jsem z Lili celé dny potom, co vlastně chce. Ztrácel jsem glanc. Doprošoval jsem se.

„Copak mě nemáš ani trochu ráda?“

Nesnížila se ke hře na dohodu. Taktika typu „Ty přece nejsi zlá holčička, vid', že chceš být hodná?“ nad ní neměla sebemenší moc. Urputná, zavilá, zaťatá, zavřená škeble. Divoce se houpe na houpačce, kterou jsem jí dal pověsit na starou jabloň, beze strachu lita akrobatickým obloukem až k nebi a neodpovídá.

„To tě nenapadlo, že ses mohla zabít?“

Konečně, večer, oslabená teplým mlíčkem, se aspoň na chvílku zase stává čtyřletou holčičkou. Ach, jak jsem ji miloval, když jí byly čtyři!

„Co chceš? Lilinko, musíš mi povědět, co chceš, abych ti to mohl splnit.“

Tichounce, trochu fňukavě: „Já nechci nic.“

„Jak: nic? Jak to myslíš: nic?“

„Nic, nic.“

Jen matoucí česká syntax mi nedovolila pochopit tu větu v její čiré děsivosti, v nekompromisnosti toho prohlášení. Lili se mi snažila říct, po čem tak vášnivě, celou svou čtyřletou duší touží. Ve skutečnosti řekla: „Já chci nic.“

* * *

Slovo *vipassana* znamená v jazyce páli průhled, prokouknutí, vhled. Mysl nedělá nic, než že se sama na sebe pozorně dívá. Nehodnotí se, nemanipuluje sebou. Neštouchá do sebe, nevylepšuje se. Nepoužívá líčidel ani utišujících léků. S přísnou zvědavostí sleduje svůj proud. Jediné, čím dává sama sobě najevo, že drží hlídku, je tichý tok nejjednodušších označení, v neosobních slovních družích: mysl stále informuje sebe samu, co se právě děje na onom neklidném místě, kde se spontánně a nezadržitelně uskutečňuje.

Těžko se to popisuje zvnějšku, ale stenografický záznam meditace by vypadal asi takto:

Nádech... výdech... nádech... výdech... svědění svědění... vzpomínka vzpomínka... nádech... bolest bolest bolest BOLEST! ... ODPOR ODPOR ODPOR ODPOR!!! ... ztišení ztišení ztišení...

Jak jednoduše to vypadá zvenku, tak děsivě složité je to zevnitř. Chce to naučit se kouzelnické fintě. Rozpadnout se vedví, na zrcadla odrážející se jedno v druhém, na část pozorovanou a pozorující. Být tady a teď, před ničím neodvrátit pohled. Nezasahovat, dívat se.

„Hele, jako když jedeš v nočním rychlíku. Koukáš z okna, vidíš vždycky jen ten osvětlený kousek cesty. V duchu si mumláš: les, les... pole... městečko... trpaslík... pařez... To je úplně fuk, jestli vidíš trpaslíka nebo pařez. O obsah nejde. Jev jako jev.“

„Copak nemám rozlišovat mezi pravdou a nějakou fantasmagorií?“

Robert: „Ne.“

Já, otřesen do základů: „No moment... copak buddhismus nehledá pravdu?“

„A jak ji chceš poznat, ty chytřej? Nemůžeš z toho vlaku vylízt a jít se kouknout, jestli to náhodou fakt nebyl trpajzlík. Trčíš ve svý mysl jako v zamčeným kupé, rychlík jede a nezastavuje. Stejně si nic neověříš. Nemůžeš si na nic máknout. Jen koukáš a sám sobě vykládáš, co vidíš. Jasný?“ říká mnich.

Když jsem to zažil poprvé, když jsem dostal instrukci a pochopil jsem princip, bylo to dobrodružství ducha, které mě dočista zmámilo. Nebyla to jízda nočním vlakem, byl to opojný střemhlavý let. Viděl jsem svou mysl jako na dlani. Disneyland vědomí měl stovky různých podob: obrazy, myšlenky, fantazie, city. Živorodý kvásek těla bublal nesčetoným bohatstvím vjemů. Každé zakručení břicha bylo dramatem o mnoha dějstvích, paměť vyprávěla sto příběhů naráz, šeleštění větru v korunách vzdálených stromů mě šimralo v nose a mysl mi prozrazovala své triky, byl jsem jako naivní divák, který se poprvé dostal do zákulisí. Zmocnilo se mě naprosté nadšení. Byl to jen vyšší stupeň toho, co jsem objevil

kdysi jako děcko. Tehdy jsem zkoumal jenom tělo, teď jsem rozšířil průzkum o mysl.

Jako koníček moudrého starce je to skvělé. Nepřijít to v době, kdy všechnu mou moudrost užívá nenávist čtyřleté holčičky.

* * *

Protože Lili mě nenávidí. Už si to nemůžu zapřít, důkazy jsou příliš nabíledni. Nesnáší mě, utíká ke všem sousedům, ale ani tam nevydrží dlouho, rozkňouraná se nechá dovést domů a vzápětí chce pryč. To je jeden z jejích charakteristických rysů: nikdy nechce být tam, kde právě je, nelíbí se jí, co právě dělá, nechutná jí to, co právě jí. Jinak, jinam! Je věčně na útěku, ale kam, proboha, kam?

A přece jsou chvíle, kdy i mezi námi svitne. Jednou jsme kamsi jeli autobusem. Já, starý chromec, sedět musím, v první zatáčce už bych se válel po podlaze, a Lili, nechtěla-li stát celou cestu, se smířila s místem na klíně. Na její klín jsem položil svou tašku.

„No my vypadáme, Lili! Jako obložený chlebiček.“

Zahihňala se. To jsem si všiml už dávno: ona miluje metafory. Miluje je a má pro ně talent. Říše slova jako je jí otevřená dokořán.

„Ty jsi ten chlebiček,“ přidala se do hry. „Taška je šunka a já... já jsem másličko nakřivo!“

Zalila mě vlahá vlna lásky. Másličko nakřivo! Skutečně se mi svázela z klína, jak s námi autobus smýkal serpentínami Růžových hor. Másličko nakřivo! Políbil jsem ji do vlásků. Několik blažených vteřin jsem věřil, že všechno je jen věcí času, že si zvykne, vyhojí se z mrtvé Livie, z anonymní mrazírný ústavní péče, najde ke mně cestu a přijde na to, že chci jenom její štěstí.

„Já jsem takový včerejší oschlý krajíc, tvrdý, brrrr!, a ty jsi to nejmásličkovatější –“

„Nej-más-líč-kovatější –“ opakuje svou dokonalou dikcí a teprv pak vybuchne kuckavým smíchem. S kým jsem se naposled smál ve dvou?

„... nejmásličkovatější malé másličko!“

Prosím tě, upušt' od své nenávisti, Lili. Neulpívej na mě svou nenávistí. Propušt' mne ze samsáry, nech mne odejít nepřipoutaného. Neboť když mě nenávidíš, moje *dolce far niente* končí. Nechci to, nechci – a přesto se zase zaplétám.

* * *

NID: Ptáme se, co je to vlastně karma? Robert: Není kam utéct. (Blaženku přepadl záchvat smíchu. Tu větu chápu, Blaženčin smích nechápu.)

* * *

Praxe mě nebývale zaujala. Je tak vzrušující, až mi hoří uši. Netušil jsem, co se mi v mém věku otevře za nové obzory. Poprvé v životě mám pocit, že jdu až na kořen, že po desetiletích knižní teorie si razím cestu k pravdě vlastním tělem. Dokonce se mi zdá, že dělám pokroky.

Naše meditační lekce mají pevný program. Hodinu *čankamany*, meditace v chůzi, zvedání-nesení-kladení, zvedání-nesení-kladení. Chodíme v sadu za domem, drolivá zeď nás chrání před čumily. Mezi stromy máme vyšlapané stezky, každý svou. Moje se táhne mezi zdí a hrušní v plném květu. Do sadu nechodí nikdo cizí, ale stejně bych rád věděl, jak by Robert vysvětloval původ sedmi na dřeň vyšlapaných, nikam nevedoucích cest! Když prší, chodíme po chodbě. Pak hodinu meditace vsedě. Po ní odreferujeme Rober-

tovi své zkušenosti a on dává instrukce. Konečně propuká volná zábava (můj jediný společenský život tady!), sedíme, mluvíme o zcela obyčejných věcech a pijeme pospolu čaj.

V posledních dnech trvá Robert na tom, abychom připodobňovali. *Obrázky*, říká tomu, *dělat obrázky*. Chce od každého přesně vědět, co mu připomínají tři fáze chůze, zvedání-nesení-kladení. Nekomentuje, jen upřesňuje dotaz. Vypadá to jako dětská hříčka, ale ohromující je, jak to funguje. Moje citlivost den ze dne roste. Když někdo vysloví svůj příměr, náhle ho neomylně cítím – vím, co je to za člověka, a vím, kde právě v meditaci je.

Včera sestra Blaženka řekla, že fáze kladení (ta, která mně připomíná padák) v ní budí dojem stlaní: jako bych pěchovala na prostydlou postel nahrátou tlustou duchnu. Mám ji rád, Blaženku, mám ji vážně rád.

Dvočata-lesní dělníci: jeden řekl, že je to, „jako když buldozer skládá na zem kmeny“. Druhý mínil, že je to, „jako když se zhoupnou kmeny na potoce, po dešti, jde přes ně asi decimetr vody“. Jistě si dávali opisovat ve škole, zašeptal jsem Robertovi, ale ten mi řekl: „Moc se pleteš, Julio. To jsou dva úplně jiný pocity!“

Mateřská školka, náš rozechvělý student: písek přesýpacích hodin proklouzl nejužším místem a teď padá dolů, tiše, písek na písek.

Poslední promluvil onen debatér. S jemným úsměvem, kterým zlehčuje vše, co říká, nabídl obraz: jako když sešlapává tuhou pružinu. Ocelovou, řekl, dobře se podvoluje tlaku nohy, ale je cítit, že se v ní hromadí opačná síla... kdyby tlak povolil, vymrštila by se, prudce, zasvištěla by. Poslouchal jsem ho a najednou se mi nad krčným obrátek zjevíly chloupky. Evokativní síla metafory! Úžasné!

Co mě ale překvapilo nejvíc: mnich tvrdí, že jsou odpovědi dobré a špatné, nebo přinejmenším lepší a horší.

„Jaké?“

„Jo, já vám to řeknu, a vy se tam prošvindlujete!“

Prý dokonce existují knihy s přesnou klasifikací všech představ. To mě nadchlo. *Nadšení nadšení!* Vždycky jsem tušil, že všechno je zapsáno do všeho. Existence je text.

„Léto bude suchý,“ řekli nedávno Kláda a Poleno. „Hlemejždi maj hrozně tmavý domky.“ Příští sucha jsou předem zapsána v hlemýžďích boudičkách a dávná sucha potom v letokruzích, slovní kořeny jsou cestovní deníky předků a duchovní úroveň je čitelná z představy, kterou v nás budí pohyb nohy! Hýřivá hojnost informace všude!

„No jo, to je karma,“ říká mnich.

Ten obraz padáku ve sněhu se mu zjevně líbil. Snad přece jen má praxe není marná! – Pružina! Co to je za člověka? Stlačená pružina!

* * *

Bylo jí skoro pět, když v nedalekém městě vystupoval soubor písní a tanců Slunce východu. Měla tak málo zábavy, že jsem se rozhodl udělat jí výlet. Nečekal jsem od té akce mnoho, ale její upocená bédnost předčila i moje obavy. Dva ampliony ve špatném technickém stavu hulákaly v parném vzduchu. Lili produkce nijak nezajímala. Motala se s houfem dětí po náměstí, prolézala mezi dřevěnými lavicemi a narychlo stlučeným pódiem. Já byl rád, že sedím, a odevzdaně jsem poslouchal špatně secvičené, většinou sovětské písně, a litoval jsem svého nápadu.

Jediný, kdo aspoň uměl zpívat, byl mladík v jakési pseudorubáše. Očividně byl hvězdou souboru, dovedně tančil kozáčka, skákal přes kaširovaný oheň a jaksepatří naplňoval pratyp nepoučitelně veselého mládí, smavého prostáčka z ruských bylin, který byl tehdy právě ve flóru. Něco se mi na něm nelíbilo, ale nedokázal jsem z něj spustit oči. Pak mě to napadlo: byl nápadně podoben Liviinu

zesnulému muži, tomu, jemuž ve svém spisku říká Jaroslav. Oba patřili k plemenu urostlých blondýnů, a i Jaroslav výborně tančil. Nikdy jsem ho neměl moc rád, nejen proto, že mi přebral milou. Vím proč. On byl vždycky to *východní slunce*, bezstarostné ranní mládě, kdežto já už se narodil jako patriarcha, děd Vševěd, slabá, stará bytost soumraku.

„Lili, pojd', už pojedeme domů!“

Jak jsem mohl čekat, hned se vzbouřila. Kdybych tu chtěl zůstat, chtěla by jistě okamžitě domů. Jindy, jinde, jinam, jinak, pryč. Handrkoval jsem se s ní pod pódiem, zatímco herci vyklízeli pole. Najednou se mladík otočil.

Zasáhlo mě to jako blesk z čistého nebe. Jako by mi spadly klapky z očí: ten mladý muž byl Lilianin otec, blondýn z Liviina obrázku.

Odvedl jsem Lili do „dětského koutku“ (díkybohu tam měli dočasný úkryt pro děti, jejichž rodiče si chtěli urvat chvilku volna) a přes její hojné protesty jsem ji tam zanechal. Nevěděl jsem, co chci. Co mě hnalo k tomu přestárlému kloučkovi? Žárlost? Štiplavá zvědavost? Chtěl jsem vidět zblízka muže, s nímž Livie *došla až na vrchol hory*? Možná jsem ho chtěl přetáhnout berlí. Ztrestat, zneškodnit.

Bylo snadné dostat se do improvizovaného zákulisí, které ani žádným zákulisím nebylo. Blondýn se právě převlékal do civilu, stál zády ke mně.

„Pane Mondspiegle!“ řekl jsem nahlas. Nezareagoval nijak, ani pohyb. „Pane doktore Mondspiegle!“

Otočil se jen po hlase, nebyl zavolán jménem.

„Přejete si něco?“ zeptal se chlapecky, číšnický, bez nejmenšího zneklidnění. Nechápal jsem to.

„Jste doktor Egon Mondspiegel?“

Bezelstně zavrtěl hlavou.

„Jmenuju se Oleg X.“

Příjmení, které vyslovil, jsem neznal. Rozhodně to nebylo příjmení Liviina muže. Stáli jsme dva kroky od sebe. Měl Lilianiny průzračné oči. Měl její zlatobílé vlasy. Měl její nateklý horní ret, stejně jako Liviin zesnulý manžel. Ale měl i dokonalou kůži mládí. Tomuhle mladíčkovi přece není pětatřicet! Nemohl to být ON, a přece to byl on.

Pozval jsem ho na skleničku whisky (styl švýcarského diplomata!) a tam, zatímco Lili běhala kolem ve své nejprotivnější náladě, kňouravě mě tahala pryč a naschvál kopala do mých berlí, jsem vyslechl tu smutnosměšnou historku.

* * *

NID: Robert: „Karmický zákon nedělá chyby. Kdo se vydal po duchovní cestě, vidí, že nic se mu neděje náhodně.“

* * *

Poznal Livii před šesti lety, náhodně. Právě ho vyhnal z domova otec (pokud mi sdělil hodnověrnou verzi), a on se učil jakž takž přežívat. Flamendroval od města k městu, nikomu neříkal své jméno, ani Livii ne, byl přece na útěku. Pokouší se mě dojmout faktem, že otec ho vyhodil z domu, když mu bylo sotva šestnáct. Mám chuť mu říct: To je toho. Mě otec vyhodil z domu, když mi byly sotva tři.

Proploval životem, jak se dalo. Jeden čas zpíval v malém hotýlku. Když bylo plno, spal ve skladu ložního prádla. Jen když bylo málo lidí, směl bydlet jako hotelový host. Několik dní s ním sdílel pokoj i nějaký pan Egon. Mondspiegel? Příjmení už neví, ale bylo divné, klidně to mohl být Mondspiegel.

Když si pak začal s Livií, zval si ji k sobě do hotelu, jenom přes den. Spolubydlící byl věčně někde jinde, vracel se až v noci, takže hoch úspěšně předstíral, že ten uválený přepych vlastní sám.

Jednou odpoledne, když oba po šťastném milování spali, se Livie asi probudila dřív. Neodolala a tiše sáhla do náprsní kapsy saka, které tam viselo přes židli. Našla v něm občanský průkaz. On to viděl, ale nevěděl si s tou situací rady. „Nechtěl jsem ji klamat, ale...“ Radši ty svoje blankytné zraky zase zavřel. Nechal ji v domnění, že spí, že je mu třicet a jmenuje se doktor Egon Mondspiegel.

Ubohá Livie. Byla v rozpacích už z toho, že ve svých jednačtyřiceti spí se třicetiletým, podle průkazu dávno ženatým mužem. A přitom její milenec byl osmnáctiletý kluk. – A pak? Ano, řekla mu, že je těhotná, ale co měl dělat? Neměl ani vindru. Neměl zaměstnání ani domov. Podřadná kapela balila kufry. Odjel s ní.

„Co je s Livií? Vy se s ní vídáte?“ zeptal se opatrně. Hleděl jsem do těch průzračných číšnických očí a viděl v nich strach zchytralého děcka, na které praskla malá lumpárna.

„Livie bohužel zemřela.“

Proč on? Livie, proč zrovna on? Jen proto, že byl krásný? Nebo že tak připomínal tvého muže? Chtěla ses vrátit po zaváté stopě, být s ním znovu mladou ženou? Pije rychle, led ve sklence nikdy nestačí roztát – však taky nepije za své! za pár let z něj bude alkoholik! – vyzunkne předraženou whisky naráz a pak cucá kostku ledu jako dítě bonbónek. Copak jsi mohla nevidět, že je to ještě klacek? Tohle ranní slunce je přece tak hloupé, to není otázka věku, přísahal bych, že ten hoch je prostě hlupák, přízemní jalový grázlík, kdepak doktor! Bože, kam jsi dala oči, Livie!

„A... dítě?“

Nechtěl jsem ho klamat, ale...

„Livie zemřela v době těhotenství.“

Zjevně mu spadl kámen ze srdce. Zamumlal něco o lítosti, ale srdce desetiletého lumpa poskočilo. Lilian lezla na okenní římsu a dupala po zaprášených třásních záclon, abych si konečně povšiml, že zlobí, a odvedl ji pryč.

* * *

NID: Nejdůležitější Informace Dne. Přibral jsem to ke svým trochu pedantickým zvykům v mládí a pěstuju si ten zvyk dodnes. Naučil mne to Liviin otec: nikdy jsem si nepsal deník, ale denně si zapíšu jednu informaci – tu nejdůležitější, kterou mi den přinesl. Je to rozhodně zajímavý úhel.

Toho památného dne jsem napsal: „Nožičky se jí prodlužují jako jarní dny.“

* * *

Mluvíváme – my, Robertův meditační hlouček – o svých myslích jako mladé matky v parku o dětech. „Ach, ta moje zase dneska vyváděla!“ obrací oči v sloup Blaženka. „Já jí nerozumím. Jako by ani nebyla moje,“ šeptá občas depresivně anděl. Referujeme si, co už která umí, vytahujeme se, jaké pokroky už dělá, žalujeme, jaké triky na nás zkouší, a doporučujeme si výchovné postupy.

Moje mysl, zdá se, stávkuje. Už řadu týdnů se točí na místě, stagnuje, meditace mi zamrzá jako řeka. Skoro se bojím něco takového přiznat, ale začíná mě nudit. Nudí mě!

Dobrodružný let v podnebesí (tak jsem ji prožíval prvního půl roku) se dávno vyčerpal. Teď mám dojem, že jenom přebírám smetlí. Mysl vyplavuje samé nicotnosti, opakuje se jako plytký řečník,

a líně spřádá nestrukturované cucky, únavné, pitomé nesmysly. Často prosedím celou hodinu marně.

„Zas nic,“ říkám ztrápeně Robertovi.

„Dobrý, dobrý,“ kvituje on, „už to funguje.“

Po té úžasné záplavě čirého světla už ve mně není ani stopy. Trmácím se skládkou haraburdí bez povzbuzení a satisfakce, často nechápu, proč se tak dřu. Pochybuju o metodě, o mnichovi, o sobě a o všem. Doufal jsem, že aspoň povolí ten sebestředný uzel, který mě bolestně škrtí vprostřed hrudi... ale Já nemizí, naopak, tuhne jako bílek ve vařící vodě. Chtěl jsem vyvanout, vytékat do nirvány - a cítím se jako škvarek unuděné nicoty.

* * *

NID: Musel jsem do města na úřad. Autobus jel kolem malé fabričky, nad branou je nápis Těsnicí prvky. Téhož odpoledne jedu zpátky. Na druhé straně silnice míváme dílnu s nápisem Odstraňování ucpávek.

* * *

Lili tady nikdo nemá rád. Už nemohu dělat, že to nevidím. Sousedky, které ji dřív ochotně pohlídaly (možná i proto, že tak dobře platím), si (i přesto, že tak dobře platím) teď nacházejí různé výmluvy. Děti se jí straní. Má v sobě něco, co všechny dráždí. S ní se i já, beztak podivný cizák, rychle dostávám do izolace.

Už dva měsíce mám povolený odjezd. Mohl bych spakovat a zmizet do Švýcar. A tam hory, placené pečovatelky a mléko... Později dobrá internátní škola. Její podíl na mém osudu by zřídnuł. Nebyli bychom na sebe odkázaní jako dva neplavci na pustém ostrově.

Ten muž, který mě od Roberta vozí, mě vždycky vysazuje kousek za vsí, abychom nebudili nevídaný zájem. Ale dnes jsem si trochu vyvrknul kotník, noha mi natéká jak tykev, a on trval na tom, že mě doveze až ke dveřím. U dveří už na mě někdo čekal. Ve vzduchu visel rozdychtěný patos, který doprovází každý čerstvý skandál. Několik sousedek se vyhrnulo z domků. Táhly uřvanou a vzteklou Lilian.

„Jen se pojdte podívat, co udělala!“ křičely na mě. „No pojdte, ať to vidíte na vlastní oči! Naším děčkám je z toho všeckym špatně! Měl byste jí napráskat!“

Na oteklé noze jsem dopajdal k nejbližším schůdkům. Tam, na kusu papundeklu, všem na očích jako korunní důkaz, ležela jakási odporná kaše. Nepoznával jsem to. Mělo to v sobě živočišnou slizkost, už to mokvalo a páchlo. Byl to mrtvý, rozčvachtaný had.

„Nutila naše děcka na to koukat! Hrozila jim, že když to na ni řeknou, že je rozřízne taky!“

Lilian našla na silnici přejeteého hada. Aspoň tvrdí, že už byl mrtvý, když ho našla. Vzala kuchyňský nůž a zkoušela ho rozpitvat.

„Chtěla jsem jen vědět, co je vevnitř!“ brečela na celé kolo. „Chtěla jsem vědět, co je vevnitř!“

Houf zlých sudiček podupával kolem a čekal ode mě nějaký verdikt, exemplární výprask, přinejmenším pár poctivých selských pohlavků. Ten muž stál celý čas stranou a náhle nevzrušeným krokem prošel houfem. Zlé sudičky zmlkly. Je v něm něco, co přiměje lidi mlčet. Vzal Lili kolem ramen (viděl ji poprvé v životě) a s autoritativním klidem řekl:

„Správně, děvenko. Člověk se vždycky má zajímat o to, co je vevnitř.“

Lili ho prudce objala hubenýma ručičkama kolem pasu. Schovala si obličej na jeho břicho. Pak velmi dětským gestem zvedla

paže, dala se vzít do náručí a odnést až domů. Tolik důvěry ke mně nikdy neprojevila.

* * *

Tak k nám Mára začal chodit. Nesmírně si Lili oblíbil. Bohužel, Lili si stejně oblíbila jeho. *Žárlivost, žárlivost*. Vytvořili tajný spolek, kam mě nevzali. Sdíleli jistý druh poněkud krutého humoru, pro který jsem neměl smysl. *Nesouhlas, nesouhlas*. Pomlouvali neexistující lidi, vymýšleli si obludy a draky. Lilian, která se už dlouho nesmála, teď vybuchuje jakýmsi dospělým smíchem, tónem, jímž se směje stará pýcha, když něco dopadne po zásluze špatně, tak, jak jsme to dávno předvíдали. *Nepokoj, nepokoj, úzkost, nepokoj*.

Po té příhodě s hadem jsem se snažil jí vysvětlit, že lidé se většinou neradi dívají na mrtvá a navíc rozřezaná těla. Nebyla chyba, že byla zvědavá, to chápu, Lilinko, to já opravdu chápu. Ale nemělas nutit ostatní děti, aby se dívaly taky. Lili seděla celý čas tváří do zdi a hlasitě mluvila *švýcarsky*.

„Posloucháš mě vůbec, Lili?“

Švýcarsky, to znamenalo mluvit hatmatilkou, nechat z úst tryskat nesmyslné zvuky. Lili věděla, že má jet do Švýcar. Odmítla to předem. Nesnášela už to slovo: Switzerland, Švýcarsko, Suisse. Cenila zuby a syčela: „Svííísss! Svííísss!“ Ale když mi chtěla doopravdy utéct, zabarikádovat se ve svém světě, začala vydávat sotva organizované skřeky, srstnatou divokou prařeč, která nepřipomínala žádný z lidských jazyků. Mimochodem, je to strašně těžké. Jednou jsem to naschvál zkusil, ale po pěti minutách jsem se zacykloval, invence se vyčerpala, už jsem jen mlel dokolečka tytéž únavné zvukové pasáže. Dospělý mozek to prostě nedokáže. Lili tak mluvila celé hodiny.

„Lilian, řeknu ti úsloví. Říkají ho buddhisté, a to jsou moc zvědaví lidé. Posloucháš? Všechno se může stát předmětem poznání, ale někdy to znamená do krve poranit překrásné tělo.“

„Vžžž... gr... haúúú... svííísss...“

Co dělám špatně? Proboha, co dělám tak strašlivě, tak zaslepeně špatně, že i když se snažím do úpadu, pořád vrážím hlavou do zdi? Protože ona je silná, velmi silná. Ona je mnohem silnější než já.

* * *

Dneska se v debatě ozval náš anděl. Zajímavě, zruměnělý ostychem a úctou (neúspěšný otec ve mně se ptá: jak chce tenhle slaboch zvládnout tlupu dětí?), položil otázku, která nám všem tajně leží na srdci.

„Roberte, já tomu nerozumím. Buddhismus přece věří v inkarnace, *jsi jen dědicem své karmy*, říká Buddha, *skutky jsou jako zasazené sémě, a kdo zasadil sémě, ten bude jíst plod*. Ale přitom tvrdí, že žádné já neexistuje. Tak... kdo tu karmu zdědí? Když ne já?“

Mnich nespokojeně zavrtěl hlavou.

„Hele, s tímhle na mě nechod', chlape. S touhle otázkou přijde dřív nebo pozdějc každej. Já nejsem žádnéj filozof, já jsem starej praktik. Já ti můžu říct jen tohle: platí obojí. Karma fakt je a žádnéj já fakt není. Logiku přenech svý mysli, to je její byznys, ona s tím bude nějakaj čas blbnout, pak zjistí, že logikou to nejde, a lehne jako vyskákanej pes.“

„No moment, Roberte,“ zastal jsem se cherubína. „To přece není žádnéj logický chyták, ale věc naprosto zásadního rázu. Tak existuje nějaký já, nebo ne?“

K mému překvapení se mnich srdečně zasmál.

„Julo! S tebou to koukám pěkně mává! Hele... seš na dobrý cestě, věř. Nezdržuj se logickéjma úvahama. Fakt, to je škoda času. Až tam budeš, tak tě nějaký logický blbinky přestanou bavit.“

Svííííís.

* * *

NID: Anděl dneska trochu bláznil. Místo meditace stál hodiny s blaženým výrazem u zdi. Občas ji poplácal dlaní a vítězně zamumlal: „Neexistuju! Už neexistuju!“ Do večera to z něj Robert „sundal“. Mládeneček chvíli plakal a teď už asi půl dne spí. V soukromí se ptám, v čem je rozdíl mezi skutečným duchovním zážitkem a běžnou cvokařinou. Robert: „V připravenosti.“

* * *

Brzy nato daroval Mára Lili kuriozitu. Byla to bělostná moskytiéra, se kterou se dalo chodit. Tvrdil, že si ji přivezl z tropů. Připínala se k temeni kovovou korunkou, takže splývala jako stan až k zemi. Pro Lilian byla příliš velká, ale ona se do ní rázem zamilovala.

„Když jsi pod ní, moskyti na tebe nemůžou. Ani mouchy, vši, breberky, dokonce ani tygři,“ čaroval ten komediant Mára. „Když ji máš, jsi neviditelná. Prostě zmizíš a moskytům sklapne. Nikdo tě nenajde. Moskytům půjde vzteky pěna od huby!“

Svou černou bystrostí uhodl její tajné přání. Trávila hodiny pod pěnou moskytiéry, neodpovídala na otázky, seděla skrčená v koutě jako oblak, ke stropu stoupaly bubliny šeptané *švýcarštiny* nebo ticho, třeba půlden nehybnost a ticho, byla neviditelná. Zoufal jsem si. *Zoufání zoufání*. Ztrácel jsem k ní cestu. A přece: jak do-

jemně půvabné to bylo dítě, když jako přelud plulo tmavým bytem a vleklo metry třepotavé mlhy, královnička elfů a víl!

Už mi ani nedovolovala, abych ji koupal jako dřív. Tvrдила, že to umí sama, a já ji za to neupřímně chválil. Podezíral jsem ji, že si zase saje kůži, i když se toho zlozvyku už vzdala. Občas jsem zahlédl čerstvé stigma, rudý flíček, dokonce s otiskem zubů. Jedinkrát jsem sebral odvahu se zeptat. Lhostejně řekla, že ji kousl pes.

Byla ochotna mluvit jen s Márou. On to s ní takzvaně uměl. Navykládal jí spoustu nesmyslů, ale v rytmu její pětileté duše. Nechával ji bájit do sytosti. Spřádali spolu bujné fantazie o minulých převtěleních (ano, přiznávám, občas jsem žárlivě poslouchal za zdí), a to mou Lili vždycky bavilo.

„A jednou jsi byla princezna a já byl ošklivý žabák... nechtěla jsi mi dát pusku, pamatuješ?, ale hned v dalším životě jsme oba byli sloni a trajdali jsme spolu po Africe...“

„Vždycky jsi byl se mnou?“

„To víš, že byl. A vždycky budu. Čím mám být příště?“

Vybuchne divokým smíchem: „Mrtvolou!“

Podráždění podráždění. Nesouhlas nesouhlas. Snažím se, aby nelhala. Vykládá báchorky dětem ve vsi a jejich matky ji potom nemají rády. Učím ji, aby rozeznala lež a pravdu. *Hněv hněv.*

Dnes mu vyprávěla, jak ji shodili z letadla.

„Já už jsem jednou umřela,“ říká vážně.

„No a? Co se vytahuješ?“ posmívá se Mára. „Každý mockrát umřel a zas se narodil... To nic není. Nikdo není takový pitomec, aby nedovedl umřít!“

Dívá se na něj jako stará vědma. „Fakt?“

Když jsem byl v jejím věku, experimentoval jsem se svým dechem. Byl to snad ten nejsilnější objev v cestě za poznáním. Vždycky po večerce v nemocnici zhasli a mrzutý starý Němec hlučně

spal. Zadržoval jsem dech, jak jsem jen dokázal dlouho. Měl jsem rád ten zvláštní moment, kdy mi už už praskaly plíce a vědomí se rozpoltilo na divoké zvíře, které chtělo dýchat, a na mne – *mne!* objev volního já byl tady! –, kdo si přikazoval ještě vytrvat. Když jsem se konečně nadechl, škvíra se zavřela, Zvíře a Šéf (Šéf jsem byl já, kapitán celé té posádky) zase zázračně splynuli v jednoho čtyřletého kluka. Krásná hra!

Jednou jsem přistihl Lilian, jak si ucpává nos, až málem modrá. U ní to nebyla hra, dobrodružství ducha. Ona doopravdy chtěla umřít! *Duhkhá, duhkhá.* To dítě chtělo umřít! Moje pětileté dítě chtělo umřít! *Bezradnost, bezradnost. Strach, strach.*

* * *

NID, téhodne: Ano, neporozuměl jsem jejím obrázkům. To tělo padající na zem jako bomba, zatímco lhostejné letadlo odlétá jinnam, to není Livie, jak jsem si vždycky myslel. Matka pro ni nikdy neexistovala. Lili maluje svůj vlastní pád.

Já vím, co to je startovat život pádem. Mě shodili jenom ze čtvrtého patra, ale tebe dokonce až z nebe. Co nám to jenom udělali, Lilian?

* * *

Už je to jasné: nedělám žádný pokrok. Smetí, smetí, nesmysly a smetí. Moje mysl se mnou mluví *švýcarsky*. Ten nádherný zážitek u rybníka ve vzpomínkách bledne, jako bych si ho jenom vymyslel.

Poprosil jsem mnicha o soukromý hovor. Snažil jsem se mu vylicít, jak jsem tehdy zmizel sám sobě v čirém světle, ale jenom nad tím mávl rukou.

„To chceš říct, že to nebylo pravé?“

„Hele, třeba bylo, to máš jedno. Je to pryč.“

Nechápal jsem. Ten zážitek byl můj ústřední bod, motiv veškeré mé snahy.

„Ale neblbni si hlavu. Jakejpak ústřední bod? To tě leda svrbí ego. Vykašli se na to, Julo, takovejch zážitků je fůra. Lízneš si a sedíš na tom jako moucha na mucholapce.“

„A ty snad podobné zážitky neznáš?“

„Znám neznám, to ti může bejt úplně fuk. Dyt jsou to jen jevy. Mysl blbne jednou tak a jednou onak. Jev jako jev, ne?“

Jeho netečnost mě dráždí. Co je to za přístup, „jev jako jev“? K čemu jsou mi ty klášterní moudrosti, když moje dceruška chce *nebýt*? Bolest je bolest, slast je slast!

„Ale Julo, ty ses nějak zakous. Děje se něco?“

„Mám v poslední době nějaké trable,“ přiznal jsem nerad.

„No a? Tak se trap.“

Zhluboka jsem vzdychl: „To se lehko řekne.“

„Realita je holt náladová. *Trápení trápení, zapletení zapletení, úleva úleva, nový zapletení...* Pozoruj, co to s tebou dělá. Jinej smysl to stejně nemá. A jestli máš dojem, že to tvý nekonečný světlo je něco lepšího než suchý z nosu, tak z tý svý svatosti koukej rychle vysmrádnout.“

Odešel jsem velmi rozmrzele. Zatím mi ta praxe přináší jen samé zklamání.

* * *

Situace je pořád horší. Lili už se mnou nemluví skoro vůbec. A když, tak lže. Ona mi lže!!! Včera rozbila džbáněk. Není náš, patří rodině, která nám pronajala domek. Pokoušela se mi tvrdit, že

přišla nějaká neznámá paní a džbánkem jen tak naschvál mrskla o zeď. Pobouřen tak nehorázným žvástem, snažil jsem se dobrat pravdy. Hned zajela pod svou moskytiéru a po zbytek dne mluvila švýcarsky.

Rád bych se obešel bez Márových služeb, ale jsem v pasti. Bez jeho auta (a on je jediný, kdo z celé skupinky má auto) by pro mě praxe rázem skončila. Je mokré jaro, z Rarachu se valí stružky vody. Stezky mizí v jílovitém kalu. O berlích bych tam prostě nedošel.

„Byl bych vám vděčný,“ ozval jsem se cestou, „kdybyste nepletl Lili hlavu těmi povídkami o inkarnacích.“

„Ale ale,“ pobavilo ho to, „vy, takový horlivý buddhista, snad nevěříte na inkarnace?“

On jediný všem vyká. My jemu také. Udržuje si ironický odstup, chová se vybraně jako benátské dóže, a přitom není dost beztaktní dotaz, který by se neodvážil vznést.

„Nejde o to, čemu věřím já jako dospělý člověk. Ale Lili má už takhle v hlavě zmatek. Ona ty výmysly vykládá dětem ve vsi. Pak si z ní dělají legraci.“

„Z Lili si nikdo nedělá legraci,“ odpověděl vážně. „Lili se všechny děti bojí. To je zatracený rozdíl, ne?“ Otočil se ke mně úzkou aristokratickou tváří, auto v jeho ruce jelo samo. „A vy, pane Juliane, vy jste nesmírně dospělý člověk. Dokonce bych si troufal hádat, že jste dospělý už dávno, že jste dítětem snad ani nebyl... bez urážky, prosím, přece poznám vlastní rod.“

„Lili má velmi bujnou fantazii. Někdo jí musí ukázat meze.“

„Představivost je danajský dar, to jistě... ale k jejím trpkým plodům patří soucit, a znáte snad spiritualitu, která by soucitu nedělala reklamu?“ Bravurně vybral smyk, nezměnil efektně loudavý rytmus řeči. „A dovolte mi, pane Juliane. Vy máte pravdu rád až

příliš. To je ta nejlepší cesta, jak z Lilian vychovat lhářku. Dobrou noc, jste doma!“

Tolik jsem se na něj hněval, že jsem se musel silou přimět, abych ho při výstupu z auta vůbec pozdravil.

* * *

Včera jsem pozval na kus řeči Blaženku. Mám tajný úmysl: byl bych moc rád, kdyby se sprátelila s Lili. Mne už péče o ni zmáhá a nikdo ze vsi už ji nechce hlídat. Blaženka by na ni měla dobrý vliv. Bohužel, dneska ji zastihla už spící. Říká, že je to andílek. Co má také říct?

Pak jsme seděli u čaje a ona vyprávěla. Její rád ji po změně režimu vyzval, aby dobrovolně sňala hábit a stala se zdravotní sestrou, na což ostatně měla vzdělání. Byla zaměstnaná v pražské porodnici. Měla tajně křtít novorozeňata, která pracovala ke smrti. Přítel kněz jí připravoval svěcený fyziologický roztok. Číhala, až bude místnost prázdná, aby mohla provést krátký obřad. Tajně pokřtila desítky dětí, většinou pak brzy zemřely. S těmi, co přežily a měly přijmout svátost křtu později, to bylo nejzapeklitější. Blaženka pokradmu navštěvovala rodiče nebo i příslušné faráře a snažila se jim vysvětlit situaci, aby dítě nějak nepřekřtili. Dvojkřtěnci by způsobili v nebeském registru chaos. Chodila v civilu a doba byla plná provokatérů a fízlů. Jedni rodiče ji potom udali.

„Všem těm drobečkům jsem dala stejný jména,“ svěřila mi s vrabčím chichotáním. „Byla jsem pokaždý děsně nervózní a stejně by mě jiný nenapadly. Všem jsem dala Adamy a Evy. Víš proč? Já ty dva odjakživa strašně lituju. Ono se na ně všechno svezlo, všichni na ně máme pifku kvůli dědičnému hříchu. Ani svatí, chudinkové, nejsou! A přitom oni jsou náš tatínek a maminka. Copak

za to mohli? Copak by někdo odolal pokušení? Ty snad jo, Julo? Já teda určitě ne!“

„Já, Blaženko? Ani nápad! Na mě by ani nemuseli poslat hada, já jsem byl vždycky takový zvědavec, že bych to jablko slup sám!“

Směje se na celé kolo. „Ale víš, Julo, až se budeme vracet do ráje, tak Adam s Evičkou půjdou první. Za to, co zkusili. I kdybych jim sama měla držet dveře.“

„My se vrátíme do ráje?“

„To víš, že jo. K čemu by ho jinak Pán Bůh tvořil?“

K čemu by ho jinak pámbu tvořil, to je má dnešní NID. A tato naivňoučká osoba je z nás asi v buddhistické meditaci nejdál. Nemá s ní sebemenší problém. Pomodlí se ke svatému Duchu a vklouzne do ní jako do vody.

* * *

Konečně nějaké vzrušení v našem jednotvárném houfu! Meditační šuška se baví na účet našeho anděla. Prý se strašně zamiloval, do nějaké starší vdané paničky z Prahy. Hoch úplně září. Sedává proti mně, okno za zády, a já vidím, jak mu slunce prosvěcuje uši, tenké jako říční mušličky. – Zásadně neposlouchám za zdí, ale dneska mě chytla křeč do nohy. V kůlně jsem si sundal ortopedické kopyto a právě jsem vrzavě rozhýbával prsty, když se ze sednice ozval hovor. Nebylo v mé moci zmizet jako gentleman.

„Do Prahy?“

„Jestli dostanu umístěnku.“

„No fajn, tak to zkus.“

„Roberte, já ji tak strašně miluju. Je to hrůza, ale miluju ji víc než Buddhu.“

„Ale blbost. Buddha není holka z tanečnických.“

„Já myslel, že už vážně chci jen neexistovat. Vypařit se do nirvány, protože život se mi zdál tak hroznej... Roberte, já zase existuju! Kvůli ní chci existovat věčně, abych ji moh milovat věčně, kvůli ní se budu převtělovat jako blázen... Proč je v buddhismu takovej problém s láskou?“

„V buddhismu žádněj problém není. Problém je mezi tvejma ušima.“

Konečně se mi povedlo vstát a odbelhat se jinam. Mezi vlastníma ušima jsem zaznamenal problém, že mě to milostné blouznění dráždí. Slova jako *miluju* a *láska* mi zní dutě. Co se to jen stalo mezi mýma ušima?

* * *

Rozškrábala si pupík do krve. Vyčistil jsem jí ho, natřel jódem a zalepil leukoplastí. Od té doby ji odmítá sundat. Ranka už je dávno zahojená, ale ona stále vyžaduje leukoplast. Odmítá se i podívat, když ji přesvědčuju, že už nekrvácí. Křičí, že ho nechce vidět. Prý je hnusný. Vždycky tak vyvádí, že nakonec rezignuju a zcela zdravý pupíček jí zalepím.

Až teď mě napadá, že na jejích obrázcích nikdy nebyl pupík. Děti mívají období, kdy malují ten magický puntíček všude. Zapomenou namalovat krk anebo uši, ale pupík malují i lidem v kabátech, kočkám, ptákům nebo psům. Kde se ta fascinace bere? Kdy vidí dítě na druhých osobách pupík? Na Liliných kresbách ten punc rodu chybí, jako chybívá na obrazech Adamů, Ev, andělů a ďáblů – všech matkou nezrozených tvorů. Bezmocné tělíčko, které padá z nebe, je hladké jako plastická panenka. Kdo ji poučil o fyziologickém původu té jamky, středu těla, vlečné šňůře předků? Já rozhodně ne.

„Proč ti vadí pupík, Lili? Všichni přece mají pupík.“

Dneska má dobrou náladu, skáče po jedné noze tam a zpátky. Zpěvavě: „Já ne, já ne! Já se nikomu nenarodila!“

* * *

Mé švýcarské konto přece jenom není bezedné. Už dva roky z něj výhradně čerpám, a i když žiju velmi skromně, tento stát po mně chce nehorázné platby jenom za to, že tu smím žít a vychovávat si svou dcerušku. V domácnosti nic neumím, všechny služby musím platit. Tlak, abychom odjeli, nápadně roste. Přišel mi další zde-úřední přípis. Lili je pět, zraje pro školní docházku.

Předestřel jsem problém Robertovi. „Ale Julo! Tak se s tím tak neztotožňuj!“

Ať jde k čertu se svými doktrínami! Ovšemže vím, co mi chtěl říct. Že se mám opřít o koncept nejá – *anatá*. Neděje se to mně, je to jen neosobní tok příčin a následků, žádné já neexistuje, uvnitř je jen prázdno, které si namlouvá nějakou stálost, dává si jméno a snaží se udržet si tvar. Ať jde k čertu! Opravdu jsem se rozzlobil a zdrhnul jsem před koncem schůzky jako kluk, dupal jsem sám rozmoklou stezkou plnou žab a petrklíčů, bezmocně jsem klouzal svahelem a vrážel do něj berle jako krumpáče.

Měl jsem zadek od bláta a byl jsem sotva v půli cesty, když u mě přibrzdil Mára.

„Pane Juliane, nasedněte si!“

„Děkuju, já se rád projdu.“

„Neblázněte! Klády přes potok se po té bouřce pěkně hýbou, ty byste nepřešel. To vás tak rozhodil Robert? Ten bubeníček bez paliček? Neberte ho vážně. To víte, největší riziko všech cest je, že nás budou zasvěcovat nezasvěcení.“

„Nemusím s Robertem ve všem souhlasit, ale nepochybuju o jeho způsobilosti nás učit.“

„Ale jděte. Co právě vás může naučit takový páter vyklouz, disróbovaný mnich?“

„Ale do očí byste mu to neřekl, že?“

„Řekl, už řekl, pane Juliane, a to nejednou! Mívám s Robertem dlouhé disputace ve dvou. Víte, my se známe léta. Však se ho někdy zeptejte, proč sundal roucho. Zvláště pro vás by to bylo poučné.“

Zarazilo mě to. Netušil jsem, že je mezi nimi něco navíc, co jde za limit pátečních schůzek. To sdělení mě nepotěšilo. Proč Robert sňal roucho? Znal jsem všeobecně známou verzi o změně režimu, která mu nedovolila se vrátit do kláštera. Nemohl *ven*, stejně jako nemohla Livie, dokud jsem ji neuvolnil sňatkem – a tato zem měla tak mocnou gravitaci, že si stejně přitáhla její letoun zpět. Co je na tom pro mě poučného? Co mi tím chce Mára říct?

„Celý ten koncept *anata* se poslouchá moc hezky. Člověk se rád v klidu a pohodě meditace intelektuálně rozloží na prvočinitele, na příčiny příčin a následky následků, proč ne? Docela ochotně připustí, že je jen vlastní smyšlenka... ale zapomene, že zároveň s konceptem *já* musí odložit i jiný koncept, a to bývá mnohem, mnohem bolestnější.“

„Co máte na mysli?“

Mrkl na mě: „Že zrovna vy byste nevěděl? No samozřejmě koncept *ty*.“

Stlačená pružina! Srdcem mi projel svist stlačené pružiny.

„Dnes nemám čas zajít, ale pozdravujte malou Lili. Pozoruhodná osůbka! Asi to s ní budete mít těžké. Ona opravdu *není z tohoto světa*, jak by to vyjádřila sestra Blaženka. Má nápadně silnou *kundaliní*, hadí sílu, jistě ten pojem dobře znáte. Víte, podle čeho se to pozná? Nemá věk. Však se na ni dobře podívejte, tváří se jako

opožděné dítě a vzápětí má výraz jako stoletá. Jestli se nezblázní, bude z ní aspoň velmi osamělá bytost. Možná obojí.“

Všechna má nelibost přešla v pobouření.

„Na co všechno vy jste expert!“ vyhrkl jsem záštiplně, i když jsem právě seděl v jeho autě a využíval jeho ochoty. „Jak jste to stihl? Lili jste tvrdil, že jste žil s Eskymáky, ale tu zatracenou věc jste jí přivezl z tropů!“

Neslyšně se zasmál zavřenými ústy.

„To víte, já také nevypadám na svůj věk.“

„A kolik vám je, smím se zeptat?“

„Nesmíte, pane Juliane, při všem respektu k vám ne. V té věci jsem marnivější nežli stará primabalerína. Ale to varování berte vážně. Lilian je zcela mimořádné dítě. Tuším je pro vás dost obtížné v ní vidět pouhý koncept, že?“

* * *

Toho jara jsem najednou nemohl popadnout dech. Nebyly to jen běžné problémy starce. Hlavně v meditaci se dech – věčné přadeno, spontánní jako tlukot srdce – poprvé v životě začal cuchat, trhat, dělat nečekané pauzy, chvílemi jsem ztrácel přehled, mám-li se nadechnout či vydechnout. Zrazovalo mě to nejobyčejnější, dar, o který nemusíme prosit: samozřejmost dýchání.

„Tahám dech jako kýbl ze studny,“ řekl jsem Robertovi. „Musím do něj strkat, aby popoběhl. Mám dojem, že kdybych ho nedělal, začal bych se dusit.“

„A co? Dusíš se snad?“

„Ne. Je to jen pocit, ale... V životě jsem trable s dechem neměl!“

„Zajdi si na EKG, Julo,“ míní Blaženka.

„To je něco úplně jiného, než když se zadýchám do schodů. Dech prostě stávkuje. Jako by ve mně dýchal někdo jiný, koho jsem v životě ani neviděl.“

Robert se tváří docela vážně.

„Nedejchá v tobě nikdo jinej, nedejchá v tobě vůbec nikdo. Dechá dech.“

Řeči, řeči. Podrážděně máchnu rukou.

Robert: „Hele, co kdybys to nechal bejt?“

„Jak: bejt?“ Hněvně: „Co bejt? Co mám nechat bejt?“

„Když ty seš takovej direktor vesmíru, Julio. Furt něco tlačíš, do něčeho strkáš, jako bys celýmu tomu kšeftu šéfoval. Věci se dějou, jak se dějou. Tuhle jsem vám to vykládal, to je *lílá* – hra. Jevy se jevěj, dech dejchá, život žije... Nepřivlastňuj si to. Stejně s tím nic nenaděláš, tak to prostě pust.“

Teorie! Žvásty! Břicho mi tuhne jako kámen.

„No jo, hele, to je velkej průser. Víš, dech všechno na každýho práskne, je to takovej veřejnej kecálek... Já nevím, na co ses umanul, ale tvůj dech říká, že seš umanutej dědek. Jo, dech je lepší kantor, než jsem já.“

Je to odporné. Budí to temnou zvířecí úzkost. Zvenku na mě není nic vidět. Dýchám pravidelně, kyslíku mám dost. Ale musím své dýchání dělat! Rozsévač Arepo lapen na útěku! Šup zpátky do zajetí, zase roztáčet kola! Co se to se mnou proboha děje? Budím se v noci ze spánku leknutím, že jsem se zapomněl nadechnout!

* * *

Moskytiéra už je celá ucouraná, potrhaná, její běl věčného sněhu je pryč. Lilian mi ji odmítá být jen půjčit. Slibuju jí, že ji dám zalátat a vyprat, ale syčí jako vzteklá kočka. Dokonce už v tom pocintaném hadru spí!

Ode dne, kdy k nám poprvé zavítal Mára, si nechává růst vlásky. Pro mě je to práce navíc, nikdy jsem nepletl copánky a česání zdržuje naše ráno, kdy stejně bývá nejmrzutější. Ale chci jí vyhovět, dopřát jí tu malou holčičkovskou radost. Světlinké vlásky rostou hodně rychle, už má cůpečky do půlky zad.

Včera ji Mára bavil vysvětlováním zákonů karmy. Dělal jsem, že si čtu, převaloval v ústech zrnko pepře, držel se ho jako záchraného člunu, a pořád podrážděněji jsem poslouchal.

„Lilian, všechno na světě se děje přesně tak, jak se všechno na světě má dít. Tomu se říká *lílá, božská hra*. A ta hra má pravidla a těm se říká karma. Představ si takovou starou bábu, nahluchlou, špatnou na nohy a trochu bláznivou...“ (Lilian se směje do hrstičky)... „a ta bába ti denně navaří. Ty chodíš na nákup, nebo máš zahrádku a tam si to pěstuješ, nebo lovíš zvěř a nosíš domů maso... někdy ulovíš myš a někdy slona...“ (Další výbuch smíchu. Ach, kdy se naposled zasmála žertu, který jsem udělal já?)... „anebo ukradneš jídlo z misky psovi... ale bába se neptá, co chceš jíst. Ona vaří podle svého. Ty na ni můžeš křičet a prosit a brečet a je ti to platné jako rybě boty.“ („Jako rybě boty!“ piští Lilian.)

„Ona tě stejně vůbec neposlouchá. Vždyť jsem říkal, že je hluchá... říkal jsem to, vid'? Je strašně šikovná, umí miliony a miliony jídel, nikdy nevaří dvakrát to samé, to se ti tak jenom někdy zdá. Jakživa ti nic nepřidá, co bys nepřinesla sama. Ani ždibec soli, ani kostku cukru, ani jed anebo rozinku. Kde by to ostatně vzala? Ona vůbec nechodí ven, vždyť víš, že je špatná na nohy.“

„Je špatná na nohy!“ sekunduje Lili spokojeně.

„Ale teď přijde to nejlepší. Ona má v kuchyni óóóbrovský mrazák. A tam má uloženo všechno, cos jí nanosila domů, když jsi ještě nebyla tahle rozkošná chytrá malá Lili, ale někdo úplně jiný, v minulých životech, víš?“

Lili přikyvuje. Nechtě jsem překousl zrnko pepře, propaluje mi ohnivou díрку do jazyka.

„Ona ti to jídlo vždycky smíchá z toho, cos jí přinesla dneska, a z něčeho z mrazáku, co tam už leželo celé věky. Má tam zbytky z královské hostiny, to když jsi jednou byla králem, a tvrdou žemličku, tu sis vyžebřala jako žebrák... a mraženou mamutí kýtu, to když jsi lovila mamuty, pamatuješ přece...? Někdy je to delikatesa a někdy to smrdí jako chcíplé hovínko.“ (To jsem mohl čekat, výbuch smíchu.) „Co sis přinesla, to musíš sníst. Bába tě prostě nepustí, dokud to nevyjíš do posledního drobků. Ale pozor, ty chytrá holčičko! Když přineseš shnilé brambory, buď si jistá, že jednou, třeba za milion roků, budeš muset sníst shnilé brambory.“

Pauza. Pak tichý, skleněný, vylekaný hlásek: „A kdy spíš?“

Dokonce i Mára nějak zvažněl.

„Ona nespí, víš?“

„Nikdy?“

„Ne. Leda... leda... když na sebe zapomeněš, úplně dočista zapomeněš, tak moc, že je ti úplně jedno, co jíš... tak sebou bába bací, bum!, a usne. Na chvílku od ní máš pokoj. Bum!“

Lili se ani neusměje.

„Stejně jí uteču. Všem vám uteču.“

* * *

NID: Snažím se. Ach bože, já se přece tolik snažím! Proč mám denně na talíři shnilé brambory?

* * *

Měl jsem u Roberta malou přednášku. Občas u čaje si něco vyprávíme, úplně normální věci, už ani nevím, jak přišla řeč na detektivky. Nějak jsem se rozprávěl o *principu zásluhovosti*. Dva žánry, pohádka a detektivní román, na něm stojí a s ním padají. Hrdinům se musí stát *po zásluze*. Dobro musí vyhrát, zlo musí být potrestáno. Morální happy end je *conditio sine qua non*, konstituuje samu podstatu žánru. Jinak se čtenáři vzbouří. Z detektivky se stává upachtěný sociální román a pohádka přestává být pohádkou.

Mára mi zatleskal jako na divadle.

„Výtečně, pane Juliane, výtečně! Vystihl jste něco základního. Všechna spiritualita světa je jen touha po morálním happy endu, že. Jak jste krásně řekl: konstituuje samu podstatu žánru. I karmický zákon stojí na principu zásluhovosti. A přitom je to pouhá fáma, vid', Roberte, bílá lež milosrdných sester, ale lež.“

„Kde chceš vzít důkaz? Karma je otázka víry,“ pokrčil rameny Robert. Napětí v místnosti citelně stoupl. Mladíček vypadal znepokojen. Dřevorubci jako vždycky mlčeli.

„No právě!“ zareagoval zářivě Mára, jako by takovou odpověď čekal. „Vždycky mě zajímal problém fámy. Kam až je člověk schopen věřit bez důkazu, nebo dokonce i navzdor důkazu! Buddhismus je skvělá intelektuální hříčka, proto tak přitahuje intelektuály, alespoň tady na Západě, ostatně Buddha byl typický intelektuál. Nabídl lidstvu úžasný koncept, spravedlnost, která pracuje dočista sama, nepotřebuje žádnou božskou bytost a obejde se bez pohonných látek, funguje... jak vlastně funguje? ... záhadně jako perpetuum mobile. Nedá se zkorumpovat, je imunní vůči politickým tlakům a je nějak – nevíme jak – pojištěna vůči justičnímu omylu. Bravo!“

Znovu naznačil potlesk. Hrudní kost mě pálí jako horká spouha.

„Ale je to fáma, nedokazatelná snůška zbožných přání. A přesně týž intelektuál, který v buddhismu našel zalíbení pro jeho střízlivou suchost, o něm musí stejně střízlivě a suše zapochybovat.“

„Tož pochybuj, hochu,“ zabručel Robert. Neuspokojil mě. Chtěl jsem, aby Máru setřel.

„Křesťanství nemá logiku, ale nabízí aspoň milost boží. Karmický zákon žádnou abolicí nezná. Nás hříšníky to zrovna neutěší... Nejlíp je na tom sestra Blaženka. S námi si hezky po indicku medituje, potom se pomodlí k Panence Marii, dozajista věří na zázraky a Bůh Otec ji ze své výše stále sleduje dalekohledem.“

„Ale to víte, že se modlím. Jsem křesťanská jeptiška, i když nemám hábit,“ odpověděla Blaženka pobaveně. Na ni Mára neměl. Nikdo neprostřelil její zlaté fluidum pohody.

„Vy jste mimořádná žena!“ udělal žertovné pukrle Mára. „Ale my obyčejní, například tady Robert, já a pan Julian, my přece víme, že žádný happy end nebude. Ráj nebo nirvána, to je čirá fáma, neověřitelná zpráva z druhé ruky, sliby se slibují, blázni se radují... Proto jsi přece sňal roucho, že, Roberte? Dostihla tě *vičikičča*, jak zní rozkošný pálijský termín pro pochybnost. Ne?“

„Jo,“ přisvědčil Robert klidně. Růžovými horami proběhla seismická vlna. Kláda a Poleno naráz zvedli hlavy. Mladíček si sáhl na obrázek Buddha jako na zázračnou ikonu. Všechno se mi rozpadalo. Jestli je tomu tak, tak tady skutečně nemám co dělat. Růžové hory už nejsou Růžovými horami.

„Tak proč sem chodíte?“ zaútočil jsem na Máru. „Proč ztrácíte čas meditací, když na nic nevěříte, všechno je podle vás fáma, o všem pochybujete?“

„Výborná otázka, pane Juliane! Kdybyste mi ji býval nepoložil, býval bych si ji musel řečnický položit sám. Medituju z touhy po poznání. To je můj cíl, nic víc. Poznání pro poznání jako lartpour-

lartismus. To není tak malá výhra! To přece svedlo i Adama a Evu, ctihodná sestro, nepletu se, že?“

Už jsem tu nemohl vydržet. Dech se mi škvařil v hrdle. Vstal jsem a šel do sadu na vzduch.

„Pochybnost je zdravá, Máro,“ slyšel jsem ještě zvenku mnicha. „Jinak se tam stejně nedohrabeš. K poznání musíš oklikou přes pochybnost.“

„Nepochybuju, že pochybnost je zdravá. Já pochybuju pořád. Ale na rozdíl od tebe pochybuju o tom, že mě ty pochyby někam dovedou.“

Řeči, řeči, plané řeči. Robert mě dnes velmi zklamal. Co nejdřív odletím s Lili do Švýcar.

* * *

NID: Livie! Zanechalas mi odporného fracka! Zlomyslného, bláznivého fracka, Livie!

* * *

Koupil jsem jí pianino. Taktak se narvalo do rohu pokoje, všechno je nám malé, ale chtěl jsem jí dát impuls, aby ji nerozežírala nuda jako kdysi mne. Díkybohu, snad jsem se tentokrát trefil. Už třetí den sedí zalezlá v koutě a experimentuje s klávesami. Ach ano, vím, že mě to usvědčuje z klamu, ukotvil jsem nás tu metrákem nehybné hmoty, i když tvrdím, že už mířím do Švýcar. Přece nevezmu do letadla pianino! Letadlo, to je další problém! Já se svými berlemi a s pětiletým, špatně vychovaným děckem se nechci trmáčet dva dny nevytopenými vlaky, spojení je teď mizerné, ale Lili letět zcela odmítá.

„Nikdy jsi nepadla z letadla, Lili! Vyhod' si ten nesmysl konečně z hlavy! Tvoje maminka zemřela v sanitce, až cestou z letiště. Na tom není nic zvláštního, takhle zemře spousta lidí. Přestaň vykládat dětem ve vsi, že ses narodila mrtvá! Nikdo se nenarodí mrtvý, jenom se některým miminkům hůř dýchá. Mně se taky špatně dýchá. To je toho! To se prostě stává, víš?“

Vzdor. Hroživě dokonalá dikce: „Tys tam nebyl! Ty nic nevíš! Já jsem umřela!“

„Lili! A už toho mám doopravdy dost! Nejsi přece lhářka, že ne? Nechceš, aby si lidé mysleli, že jsi lhářka? Ne, přestaň s tou švýcarštinou, já tě neposlouchám! Žádná švýcarština stejně neexistuje!“

Našla moje nejbolestivější místo. Děším se lži jako jámy zakryté klestím, jako náledí pod čerstvě napadaným sněhem, jako nájemního vraha, který už má v kapse moji fotografii. Livii jsem si kdysi zamiloval nejen proto, že připomínala můj dětský prsteníček, ale protože byla tak čestná, nikdy se nesnížila ke lži. Lili lže!

„Lili! No tak, nech už toho trucování. Nemůžeš zůstat den bez jídla!“

Jsou dva druhy lži. Ta účelová, která něco chce. A ta druhá, která jen střílí do vzduchu a spřádá fantasmagorie. U básníků je to Dichtung a u bláznů je to nemoc. U Lili je to čiré zlo.

Protože ona – a vidím to pořád jasněji! – především chce, abych trpěl. Umí se zatnout jako pěst. Už ani nemluví švýcarsky, jen mlčí a dívá se, jak zuřím. Moje tak těžce vysloužené *dolce far niente* je nenávratně pryč.

„Aspoň sousto! No tak...! Dobře, dobře, poptám se po nějakém vlaku. Lili! Smír!“

Dokonce už nefunguje ani *mettá*, expedice všekosmické lásky. Vrací se mi jako vadné zboží, jenomže ji ani nikdo nereklamuje.

Nikdo v celém vesmíru mou lásku nechce. Vesmír ví, co dělá, jsem plný trpkosti a hněvu. Nemohu popadnout dech.

* * *

Naposledy jsem Roberta viděl tenkrát, kdy Mára tak otrásl jistotou našeho hloučku. Vytratil jsem se bez rozloučení. Odmítal jsem se účastnit mnichovy porážky, třebaže mě právě tolik zklamal. Honem do Švýcar! Ztěžka jsem se sunul kluzkou strání, na zem lehal měkký jarní soumrak. Nejhorší chvíle mne teprv čekala.

Už jsem ušel dobrých pár set metrů, když mi došlo, že jsem na chalupě nechal čtecí brýle, a bez nich bych byl málem jako bez berlí. Nerad jsem se musel škrábat zpátky. Doufal jsem, že se mnichovi nějak vyhnu, nevěděl jsem, jak s ním mluvit po tom... zpochybnění? Vtom jsem ho spatřil. Seděl na zápraží, sám.

„Roberte?“

Vzhlédl a mě se zmocnil nechápavý úžas. Čekal jsem mrzutost či smutek, ale ten chlap se tiše, šťastně smál. V té tváři bylo víc radosti, než jsem kdy u Roberta viděl, než jsem kdy předtím, a dokonce i potom viděl u kohokoli. Mrkl na mě a popleskal práh vedle sebe.

„Brejle, co?“

Sedl jsem si k němu. Mlčeli jsme. Teprve po mnoha minutách pokojně řekl:

„Julo, zklamání je skvělý. Skvělý, fakt. To je holt ta nejrychlejší kára. Vždycky vybleješ nějakou iluzi. Moc fajn.“

„Co mám dělat?“ zeptal jsem se bezobsažně, tak, jak se ptá člověk, když je v koncích.

„Hele... stojíš o tyhle sedánky moc?“

Nějak jsem neurčitě kývl hlavou. Pokrytectví mě přinutilo zapřít, že už balím. Zůstane tu po mně jenom pianino. Svíííís, svíííís.

„Víš... už sem radši nechod, jo.“

Ta věta mě zcela šokovala. Proč?! Mnich nikdy nikoho nevyloučil, neznámkoval, bral nás vždycky všechny stejně, žák jako žák. Stáhlo se mi srdce, už tak sevřené celé týdny, vrásčité jako promrzlá švestka. Dva roky se za mnou rozcápily výsměšně prázdné, cesta odnikud nikam. Všechno, oč jsem usiloval, mě odvrhovalo.

„Víš, ty tou meditací jen před něčím zdrháš. Zdrhat je normální, to patří k věci. Ale asi máš teď jinej úkol. Život prostě fakt někdy chce svý.“

Za rok za dva Lili neuhlídám. Roste.

„Julo, prostě buď ve světě a žij. Neboj se, že něco ztratíš. Hele... formální praxe je prima, ale obyčejnej život taky.“ A pak, s úsměvem, když mi podává mé brýle: „Ono to je stejně jedno, víš.“

Zmatek zmatek, roztrpčen jako vyloučený žáček, *ulehčení ulehčení*, osvobozen od povinné docházky! sláva!, *lítost lítost, vděk vděk*, *závist, závist, zmatek*, jako by mi strhal epolety!, celý zbolavělý cupkám tmou. Páter vyklouz! Po dvou letech trápení a snahy mi řekne, že je stejně všechno jedno. Nenávidím tuhle politiku lhostejnosti, to nelidské, sprosté *ganz egal!*

Klopýtal jsem přes kořeny a od Liviiny smrti poprvé jsem plakal. *Hněv, hněv... zmatek zmatek... stesk, stesk.*

* * *

Dost! A už toho mám dost!

Lili celý den tloukla do kláves. Byl jsem v kuchyni a snažil se číst své vlastní dopisy v Liviině spisku, alespoň zahlédnout zavátou stopu. Sedm dlouhých let snovala má pošetilá touha efektní souvětí a s truvérskou pokorou je skládala Livii k nohám. Už mi to ale nic neříkalo. Věty se mi zdály plytké. Livie byla beznadějně mrtvá – a já? Ten já, kdo býval jen láska k Livii plus svěřací kazajka

těla? Zamumlal jsem dočista jako náš anděl, jenom ten blažený výraz mi chyběl: „Už neexistuju.“

V poledne jsem zašel za Lili. Seděla u pianina zabalená v potrhané moskytiéře, už jsou to jen cáry, a soustředěně brnkala. Jeden z čupků byl ustřížený hned u spodní hranice vlasů a válel se na podlaze jako mrtvý had.

„Lilinko! Co jsi to udělala?“

„To ne já,“ odpověděla a hrála dál.

„A kdo? Vždyť jsi tu byla celou dobu sama!“

„Byla tu ta paní, jak nám rozbila ten džbán.“

„Co to povídáš za nesmysly? Odsud vedou dveře jenom do kuchyně a tam jsem celou dobu seděl já.“

„To já nevím, kudy přišla. Měla nůžky. Šla kolem, ustříhla mi copánek a byla pryč.“

„Lilian! Nebudu poslouchat takové lži, takové pitomé, nestydaté lži! Kde jsou nůžky?“

Nepřestává brnkat ani na vteřinu, zírá do zdi.

„Ta paní je měla s sebou a odnesla si je.“

„Vrať mi nůžky!“

„Nemám.“

„Pětileté holce nepatří do rukou nůžky! Okamžitě je vrať, nebo bude mazec!“ Hledám nůžky posedle jako vražednou zbraň. Pokoj je maličký, není je kam schovat. „Sedíš na nich? Vstaň!“

„Má je ta paní!“

„Vstávej! Chci slyšet pravdu a chci ji slyšet hned!“

„Když já nevím, co mám říkat.“

„Dost!“

Nikdy v životě jsem na ni nevztáhl ruku. Ale teď mi bahno stoupá k ústům. Skočil jsem a strhl jsem ji ze stoličky. Vyjekla leknutím, to nečekala.

„Pravdu!“ křičel jsem jako maniak. „Buď mi okamžitě řekneš pravdu, nebo je mezi námi konec! Já už tě mám po krk! Já už tě mám dost!“

Ustupuje ke zdi, hubenou tvářičku rozmazanou brekem. Zapletla se do látky a podjely jí nožky. Sedí na podlaze, fňuká, ale nevzdává se. „Nech mě, já nelžu!“

Rvu z ní ty její špinavé hadry. Teprve teď do ní vjede síla. Zmítá se, bije mě oběma rukama a ječí: „To nesmíš, to je moje, moje, moje!“

Síla proti síle. Jsme si ve své zuřivosti rovni, hubené dítě, starý chromec, oba jen poslepu, divoce tlučeme kolem sebe, ale nakonec přece jen vítězím já. Polykám vzduch jako utopenec vodu. Chrčím. Bez berlí se belhám do kuchyně a házím zbytky moskytiéry do kamen.

Nevím, co přesně se stalo potom. Asi jsem ztratil vědomí. Probral jsem se na podlaze, odštířený cúpek v ruce. Byl soumrak. Lili byla pryč.

* * *

Úzkost úzkost. Vina vina. Lapání po dechu. Pot. Tlukot srdce. Srdce srdce. Zoufalství. Děs děs.

Neposlouchaly mě nohy. Nenašel jsem berle, asi je naschvál vzala s sebou. Nejbližší telefon je v drůbežárně kilometr strmým svahem vzhůru, plížím se podél zdi a celý čas se modlím, aby tam ještě někdo byl. *Čekání čekání.* Všechn čas od chvíle jejího zmizení se mění v čekání. Sedím v kanceláři drůbežárny, nechávají mě tu, protože evidentně nejsem schopen chůze, ale nikdo se mnou nesympatizuje. Po Krušné už letí fáma, že jsme se s *tím mým fakanem* rvali. Orgány veřejné bezpečnosti (tak se tady říká policajtům) nejeví ochotu přijet. Zatím jim nikdo nenahlásil trestný čin.

Za okny se bezútešně stmívá. Dám zbytek života za její bezpečný návrat! Miluju ji víc, než jsem kdy miloval kohokoli nebo cokoli.

Víc než Livii, Buddhu, kachnu na švýcarském rybníce, snad i víc než sebe. *Tušení tušení. Zděšení zděšení.* Děsím se, že je mrtvá. *Nádech nádech.* Máslíčko nakřivo, zapřísahám tě, vrať se! Vší silou musím tělo přimět vydechnout.

Drůbežářům končí směna, chtějí se mě zbavit, nemůžou mě tady nechat samotného. Přichází nějaký svalovec, že mě doprovodí domů. Já odmítám odejít. Držím se sluchátka, visím na něm jako na pupeční šňůře. Neopustím to jediné místo, odkud mohu v desetiminutových intervalech (víc nevydržím!) volat Bezpečnost. Slibuju drůbežářům hory doly, zakázanou cizí měnu, švýcarské franky, slíbil bych jim třeba vlastní spásu, ale nepožívám v jejich očích důvěry. Co čekat od mrzáka, který se rve s pětiletou žábou? V kolika ji měl? A s kým?

Když hádka vrcholí, objeví se v kanceláři Mára. Přijel nás navštívit a někdo mu řekl, co se stalo. Nabízí mi veškerou svou pomoc. Ano, má tu auto. Jestli chci, prohledáme místní lesy. Odveze mě na Bezpečnost. Pro Lili udělá všechno. Ale nejdřív mu musím dovolit, aby mi dal trochu čaje, vždyť dýchám jako kovářské měchy, byl jsem na tom EKG? – Zesláblý vděčností a ponížením, nechám se zvednout ze židle. Je velmi štíhlý, ale má nečekanou sílu. Vleče mě do auta jako bezmocný žok.

* * *

NID: Zničil jsem jí její moskytiéru! Její azyl, doupátko, plodový vak!

* * *

„Pane Juliane, smím si dovolit vám něco navrhnout? Teď, právě teď sine ira et studio zkoumejte svou mysl. To je ten pravý terén.

Formální meditace je přece švindl. Když si člověk pohodlně hoví v tichu, to si mysl namluví, co chce.“

Mysl trpí. *Utrpení utrpení*. Prosí o milost. Pláží se. Pobíhá z kouta do kouta, naráží do zdí. Nejráději by zmizela, nějak se vypnula, pokud možno navždy, jen aby už nemusela trpět. *Panika panika*. Fantazíruje.

„Vím, že nemám nejmenší právo vás učit, ale zároveň vás ujišťuju, že kdybych si navlékl Robertovo odložené roucho, působil bych ještě seriózněji než on. Budu vás aspoň trochu rozptylovat, teď stejně nemůžeme nic jiného dělat. No tak, no tak, upokojte se.“

Vzal mě do hospody, kam jsem chodíval leda koupit si v neděli štávu, když jsem v pátek zapomněl. Agilně se všeho ujal. Vytelefonoval s Bezpečností, kde jsme. Nějak je přesvědčil, že musí začít pátrat. Je devět večer, tvary kraje splývají v stále větší chundel nerozlišující tmy. Díkybohu je teplo, snad Lilian aspoň neprochladne. Bože, ať mé dcerce není zima! Zvláštní znamení: jeden cop.

„Smím hádat? Dejte mi bod za každou správnou trefu. Tedy kdybyste teď právě meditoval, našel byste v mysli tyto jevy: strach, bezradnost, utrpení, a pravděpodobně i přání nebýt, protože trpící mysl vždy sní o své anihilaci.“

Nemám sílu ho nenávidět. Jsem na něm závislý celým svým bytím. Dokonce ani nevypadá škodolibě, aristokratická tvář je plná zájmu.

„Pak je tam hněv, hněv na mne, protože na mně právě závisíte, a to se přičítá vaší hrdé povaze. Co ještě? Vina, ale to je velmi běžná složka, tu najdete skoro v každé mysli bez ohledu na situaci. Jako další z těch ingrediencí si troufám hádat lhaní, hrst bláhových fantazií. Zkoušíte sám sebe přesvědčit, že jste v tom nevinně, že se vlastně neděje nic zlého... Tak co, jaké mám skóre?“

„Nemohl byste už mlčet? Prosím?“

„Hned, hned, jen mi dovoluňte parádní závěr, proto celou tu exhibici pořádám. Teď nepochybujete o tom, že jste nějaké já. Všechny

buddhistické spekulace jsou rázem zapomenuty. Teď vás ani ne-
napadne chápat se jako neosobní proces, pouhý proud následků
a příčin, ale cítíte se velice sám sebou, to znamená: velice sám.
Sám bez berlí, sám bez placenty, sám bez ochranných božstev...
Mám další bod?“

Neodpověděl jsem. Poslouchal jsem změť hospodských zvuků,
třesk nádobí, neznámé hlasy, a úpěnlivě se snažil zaslechnout te-
lefon, nějakou zprávu, že Lili konečně našli a vezou mi ji zpět.

„Tak nějak vypadá vaše mysl. A nyní, pane Juliane, virbl, pointa
a břeskná fanfára: vidíte, jak přesně všechny charakteristiky myslí
padnou malé Lilian? Prolhanost, strach, hněv na vás, protože na vás
závisí až příliš... Ona by se taky ráda anihilovala – a stejně jako mysl
neví jak. A co to její urputné *udělala jsem se sama?* Mysl je bezmocná,
závislá, slabá... a přece se tak ráda cítí jako selfmademan.“

Minuty tekly odnikud nikam. Nemohl jsem ho umlčet, s nadlid-
skou námahou jsem udržoval kola v chodu, každý nádech i výdech
jsem musel udělat.

„Osvícená mysl je prý neosobní, nevím, tou zkušeností bohužel
nemohu sloužit, ale vyděšená a zoufalá mysl... stejně jako malá
Lili... je velmi osobní chudinka. A jak vám zajisté nemohlo ujít,
i mysl je pořád na útěku, pořád jí hoří za patami... Proto máme
věčně pocit viny, křesťané tomu říkají dědičný hřích. Kde dělám
chybu? říkáme si. Proč je má ubohá mysl tak neklidná a smutná?...
Lili je velká učitelka, že?“

Už jsem nemusel reagovat. V tom okamžiku se otevřely dveře
a vešel příslušník Veřejné bezpečnosti. Vyskočil jsem a vší silou
naděje jsem kulhal k němu: „Tady! Tady jsem!“

* * *

Odvezli mě až do Prahy, dvě stě kilometrů. Neodpovídali na otázky, kde je Lili, co je s Lili, nechávali mě napospas nejhorším obavám. Trvalo hodiny, než jsem přišel na to, že oni nemají s pátráním po Lili nic společného. Přišla nejhorší noc mého života.

Někdo mě udal, že jsem členem tajné sekty, stoupencem nějakého orientálního kultu, že pro své souvěrce dokonce pořádám přednášky. Chtěli vědět, kdo tam ještě chodí. Prý tam jsou „tajné jeptišky a tajní mniši“. Uprošoval jsem je, aby mi řekli, jestli něco vědí o mé dceři, ale hráli hru, že něco za něco. Chtěli slyšet jména. Díkybohu jsem je neznal. Jediné příjmení, které tam kdy padlo, bylo Mára, ale i to mohla být pouhá přezdívka. Mnich dbal na to, abychom o svých občanských životech věděli co možná nejmíň.

Noc už se překlápěla k ránu, když mě postavili před rozhodnutí. Buď jim povím, co vím – a oni si byli jisti, že vím –, nebo do tří dnů opustím tuto zemi, bez nároku se vrátit, bez nároku na otcovství, bez nároku ještě někdy vidět Lilian.

Pokud ji najdou, ovšem. Neutekla mi poprvé, že? Bil jsem ji?
„Ano. Jedinkrát v životě, ale ano.“

Co s ní bude? Zas nějaký anonymní ústav. Už nikdy žádné švýcarské mlíčko, žádná dobrá škola. Nebude mít domov, bude státní panchart. Její strážné kouzlo jsem hodil do kamen.

„To jste tam uctívali nějakého boha? Proč ne, za víru nikoho netrestáme. Proč nám nechcete říct, kdo tam byl?“

Co živ jsem nikoho neudal. Nevěděl jsem, jakému osudu bych je tím vydal, ale měl jsem o tom nejčernější představy. Zdejší policie měla prachmizernou pověst. Já byl koneckonců pořád švýcarský občan, požíval jsem jistá práva, nebyl jsem tajný mnich ani jeptiška. Ostří toho rozhodování mě roztínalo vejpůl. Občas zazvonil telefon a jeden z vyslychajících se zachmuřeně zeptal: „Holčička říkáš? Pokousaná od psa? Hodně pokousaná? Je v Krušný hlášená

vzteklina?“ Věděl jsem, že je to krutá hra, sám jsem přece léta žil v diplomatickém světě, ale stejně jsem ji nedokázal nebrat vážně. Hubené ručičky s otisky zubů! Byl jsem na konci svých sil.

Potom, už se dnilo, mě nechali chvíli prospat. Zdál se mi kratičký sen. Byl jsem v nemocnici, měl jsem jít na oddělení dvě. Nevím proč, můj stav byl asi vážný, sen má těžký přízvuk osudovosti. S námahou stoupám po vykachlíkovaných schodech, snad lezu i řetězovou stezkou, vzduch řídne, spěchám, vím, že v nemocnici brzy zavřou – ale jsou tam dvě oddělení číslo dvě. Nevím, kam jít. Stojím na chodbě, sám, nikde nikdo. Sen končí ve chvílce bezradnosti. Nějaký muž v uniformě mi zhurta třese ramenem.

* * *

Zvedání, nesení, kladení. Zvedání, nesení, kladení. Ušel jsem po meditační stezce řadu kilometrů, tam a zpátky, a jsem pořád tam, kde jsem. Kam jsem vůbec došel za celý svůj život? K čemu všechno to pachtění, když v rozhodující chvíli nevím, co mám dělat? Všechna moje snaha byla jen iluze, plnidlo prázdnoty, nádivka nicotného času. Jsem zmatený dýchavičný stařec. Potím se, chce se mi na záchod. Nic víc.

* * *

Přivedli mě do malé kanceláře, jiné nežli v noci. Je tu čisto, na oknech růžové muškáty, proráží sem ranní slunko. Na židli u zdi sedí Lilian.

„Lili! Ach bože, kde jsi byla, Lili?“

Pořád má jen jeden cůpek. Ani se na mě nepodívá. Někdo jí půjčil obrovský pánský svetr, vypadá v něm jako maňásek.

„Tak, holčičko, řekni tatínkovi, že už bysi s ním ráda šla domů. Tatínku, řekni, už to tady skonči. Nebo budu muset do polepšovny, protože pořád utíkám, a polepšovny se já bojím. Tam jsou jenom moc zlý děti. Chceš přece jít s tatínkem domů? Vid'?“

Lili se dívá do země, špičkou kreslí po podlaze malé kroužky. Mé srdce padá ze čtvrtého patra, cestou škrťá o větev kaštanu. Ví bůh, že kdyby mi řekla tatínku, odveď si mě domů, zradil bych v tu vteřinu všechny. Prvním letadlem bych s ní odletěl do jiného světa a tam na to zapomenul, ano zapomenul, i kdybych si proto měl urazit hlavu... Ale Lili na mě ani nepohlédne, s pohledem upřeným na špičku své boty řekne jasně a rozhodně: „Ne.“

* * *

NID, dnešní NID a NID všech dnů až do nejdelší smrti: řekla Ne. Odmítla mě, strašili ji polepšovnou, ale dala přednost dokonce i polepšovně, jen aby nemusela zůstat se mnou. Řekla Ne.

* * *

Rozhodla za mě. Pak už to bylo snadné. Nevypovídal jsem, vypověděli mě. V Krušné jsem si vzal jen pár nezbytných věcí. Neřekli mi, kam odvezli Lili. Už jen mimochodem: nůžky jsem v celém domě nenašel.

Když jsem čekal na letadlo do Ženevy, v odbavovací hale v Praze, letištní úředník mi řekl, že se po mně někdo ptal. Myslel jsem, že je to policie, další kolo výslechů a námluv, ale na chodbě stál Mára. Když mě spatřil, volným krokem vešel na pánské WC. Chvilku jsem počkal a pak jsem šel za ním. Roztočil kohoutek, hlasitě crčela voda. Stáli jsme sami nad čtyřmi prázdnými mušlemi.

„Pane Juliane, asi nemáme moc času. Chci vás jen ujistit, že pro Lili podniknu, co bude v mých silách. Jestli jí chcete něco vzkázat nebo poslat, tak to udělejte teď.“

Svět pro mě měl od ztráty Lilian zvláštní příchut'. Všechno mi bylo neosobně jedno, jako by se mě věci netýkaly, její Ne setřelo rozdíl mezi zlým a dobrým. Jak říkal Robert: jev jako jev. Kdysi jsem varoval Livii před svodem lhostejnosti. Teď mi bylo lhostejné i to.

„Chci se vás zeptat, pane Máro. Vy víte, kdo – ať už z neopatrnosti nebo naschvál – prozradil ty naše meditační schůzky? Máte pravdu, nemáme moc času, tak se zeptám rovnou: byl jste to vy?“

Neurazil se a nevypadal překvapeně. Hleděl na mě zpříma: „Ne.“

Nic víc. Stručný jako Lili. Na zásadní otázky mi život odpovídá Ne.

„Už vyvolávají vaše letadlo, pane Juliane. Chcete mi dát svoji adresu? Poslat Lilian nějakou drobnost?“

I tohle bylo svým způsobem jedno. Když si to nechám, stejně to jen sotva předám Lilian. Zůstane to v šuplíku nějakého z řady penzionů, po nichž budu bloudit příští léta, a po mé smrti to čístitné švýcarské služby hodí do smetí. Vytáhl jsem z aktovky Liviin sešit.

„Jestli to půjde, dejte to Lilian, až bude větší.“

Otočil stránku a uviděl exlibris, dorůstající a couvající Měsíc. Pousmál se.

„Hezký žertík. Robertovi by se taky líbil. Je to jen otázka nasvícení, vidíte? Ve skutečnosti necouvá ani neroste.“

Podruhé vyvolávali můj let.

„Ještě tohle. Taky pro Lilian. Řekněte jí, že to nosívala její matka.“

Dal jsem mu perlu na řetízku, kterou Lili kdysi tak prudce odmítla. Obé převzal vážně, s uctivým výrazem to vložil do své tašky.

Obřadně a mlčky sklonil hlavu. Tenkrát jsem ho viděl naposled. Myslím na něj často. Na jeho poslední větu, na to rituální gesto – byl to souhlas a zároveň poslední pozdrav. V mé mysli stojí navždy zlehka skloněn na letištních pánských záchodcích.

Spěšně jsem belhal k průchodu pro cestující. Kdo jím projde, už ho personál nepustí zpátky. Až v letadle jsem si uvědomil, že v sešitě zůstal i portrét krásného blondýna s adresou a jménem nepravého muže, který s Lili nemá naprosto co dělat, jen kdysi dávno v horkém odpoledni zapomněl své sako na židli. *Otec mého dítěte*, stojí na rubu Liviiným pevným písmem. Ale bylo pozdě. Nedal jsem Márovi svoji, ani jsem si nevzal jeho adresu.

* * *

Už nikdy jsem ji neviděl. Nemělo smysl psát dopisy, jednak by jí je asi nikdo nedal, jednak ještě neuměla číst. Všechna snaha dovolat se svých práv byla marná. Ale ani já jsem se nesnažil příliš. Řekla Ne.

Ani nevím, jestli jí nechali mé jméno. Jmenuje se dnes Mann? Man? Manová? Nějak úplně jinak? Vyhledá jednou toho zlatovláska, toho plytkého nemondspiegla, který ji nepoznal, i když ji viděl na vlastní oči, mořsky průzračné, jako měl sám? Zůstala aspoň Lilian, Livie-Julian, po matce, která ji nerodila, po otci, který ji nepočal? Všechny tři Liviiny dcery – dcery té nešťastné bezdětné matky – se ve své identitě hrubě mýlí. Jak asi dnes žije modrooká gringa, zavlčená kamsi do Německa? A to jezulátko s jednou nohou kratší? Není v mých silách je hledat. Musím je zanechat lhostejné hře jevů, i když možná jsem úplně poslední člověk, který jejich příběh zná.

Občas mě napadá, kde asi sloužila Blaženka, když se z mrtvé matky narodilo mrtvé dítě. Blaženka křtila jen Adamy a Evy. Třeba

i jméno Lilian už přišlo pozdě... Je to to jediné, co jsem své holčičce dal.

Kdysi dávno jsem Livii napsal, že uprostřed je prázdno, čiré nic. Tak jsem se jí ve své knižní žvanivosti chlubil, že už jsem povznesen nad ulepenou trapnost lásky, už nejsem smutné oberlené kuře, ale – prost touhy, sobectví i viny – jsem pouhý neosobní oblak míru. Je to k smíchu: když to četla, už v ní rostlo dítě, které mě mělo vyvést z iluze.

Už navždy v sobě nesu tíhu viny. Pořád ji vidím tenkrát na útěku, s jedním copánkem a holým ptačím krčkem. Slíbil jsem jí ochranu a pak jsem ji nechal samotnou, maličkou, napospas horším okolnostem, než z kterých jsem ji vzal. Cítím k té ztracené holčičce hlubokou vděčnost. Zprostita mě svou volbou rozhodnutí. Dodnes nevím, co jsem měl tenkrát dělat. Udat šest lidí, abych zachránil své dítě? – Lili šla do polepšovny místo mě.

* * *

Švicrtuič jsem se už nikdy nenaučil. Trochu se domluvím, ale často mi uniká smysl a mohu jen hádat, o čem byla řeč. Dřív mě vztahovačně napadalo, že mi to dělají naschvál – naschvál mluví tak, abych jim nerozuměl –, ale už mě podezíravost neschopných přešla. Není v mých silách všemu rozumět.

Jak mi radil Robert, prostě jsem ve světě a žiju. Vedu ten nejobyčejnější život, hodně čtu, sem tam napíšu fejeton, spoře se stýkám s několika lidmi – žiju, jak nejlíp dovedu. Je to jedno. Ano, je to jedno. Trvalo mi několik let, než jsem v té jeho poslední větě zaslechl veliké J.

Ještě chodím po březích švýcarských jezer pomalou šouravou chůzí, u starce není nijak divná, zvedání-nesení-kladení, zvedá-

ní-nesení-kladení. Jsem smířen s tím, že do cíle nedojdu, že jen tak chodím tam a zpátky. Chodím rád.

A dodnes vnímám každou nohu jinak. Levá padá ztěžka jako bomba. Bezmocné tělo se řítí k zemi a náraz vždycky trochu zabolí. Pravá se snáší sněžným šerem, bílý padák, soumrak. Sníh i padák mají stejnou rychlost, takže se zdá, že vlastně o žádný pád nejde, je to pouhé tkvění v šeru. Tvary mizí, vše se slévá se vším. Snažím se nedávat žádné verzi přednost. To tělo jsem já, je velmi těžké, ten padák nikoho nenese.

PÁTÁ ČÁST

LILIT

„Děvenko, začla jste úplně špatně!“ prohlásila hlučně a nesmlouvavě doktorka V. Už se vysílalo. Sledovanost pět celých sedm. Na novinku v prajmtajmu zatím nic moc. „Jednak nejsem žádná psychoanalytička a řekla jsem vám to před chvilkou dost jasně, a ta upoutávka je taky pěkná blbost, *jak jsme byli počati* mě vůbec nezajímá, tak se netvařte jako reklama na prezervativ. Pozor! Věci dopadají přesně tak, jak začly, víte to?“

Bety na zlomek vteřiny zaplavaly oči. Ale chytila se.

„Chcete říct, že dnešnímu pořadu předpovídáte špatný konec?“

Seděli v těsném a naprosto umělém prostoru, který nepřipomínal ani byt, ani kavárnu, park či jakékoli místo, kde by spolu lidé chtěli rozmlouvat. Připomínal jen a jenom televizi. Napodoboval něco, co neexistovalo, napodoboval to bez půvabu, a prach vířil v ostrých světlech reflektorů jako roje mrtvých much.

„Ovšem! Zhola katastrofální! Ale já předpovídám špatné konce často. Taky skoro všechno končí špatně, nevšimla jste si?“

„Aha? A proč?“

Mondspiegla posadili kousek stranou. Přes Babetinu hlavu viděl, jak Lokvenc nervózně přešlapuje za linií kamer. Kde je Ó?

„Protože to holt špatně začlo. Na startovní čáře ležel kravinec!“

Lokvenc odmítavě frkl, bylo to slyšet až ve studiu.

„Děvenko, každá kultura je fascinace vlastní minulostí. Když potkáte národ, dejte si odvykládat jeho stvořitelství mýtus, a hned víte, co z něj za pár set let vyleze. Kam to může dopracovat lidstvo, které zahájí svou kariéru pádem? Dá se přistihnout při činu, seřvat a vyhnat z ráje? Už jenom to slovo: pád!“

„Snad si právě to lidstvo, co máte na mysli, nevede tak špatně,“ zasekundovala zkusmo Babeta. Doktorka se ohnala baňatou pěstí.

„Nedejte se vysmát! Dědičný hřích je právní primitivismus. Základem civilizovaný justice je presumpce nevinny, ne? Taky vám nacpali do hlavy, že kvůli tý žalostný historce se sežraným jabkem máte kaňku v trestním rejstříku?“

„Zkusili to, ale ubránila jsem se. Já jsem zenbuddhistka.“

Doktorka V. se skřípavě zasmála:

„Gratuluju! Pokud vím, tak vás stvoření světa vůbec nezajímá, vy máte praktičtější starost, jak z něj rychle zdrhnout, co? Máte recht, svět stojí za bačkoru. Šťastnou cestu, beruško, a zahodte zpáteční lístek!“

Obrazovka, kterou diváci neviděli, vyjela vrcholně rozhořčený mail diváka, který se podepsal jako Opravdový křesťan. Lokvenc na prstech vítězně ukázal, že sledovanost vzrostla na šest celých dva.

„Kdybych já si mohla vybrat, narodila bych se jako indiánka a povstala bych z Matky Kukuřice. Máma by mě do smrti živila, potom bych se stala hnojem a živila já ji. Rozhodně optimističtější Em Pé než ta naše biblická volovina. Co byste si vybral vy, doktore Mondspiegle?“

Zaskočen bez varování, dřív než si vůbec uvědomil, že mluví, a to dokonce na kameru, live a neodvolatelně, řekl: „Já bych se nenarodil vůbec.“

V ohlušujícím tichu, které se mu rozhostilo v hlavě, běžely němé obrázky Lokvence (obrátil oči v sloup), Babety (otevřela a zase zavřela ústa), vzadu se mihla bílá silueta, snad to byl O. N... a pak doktorka zatleskala riskantně blízko mikroportu ve výstřihu – zazněly tři děsivě hlasité rány – a nečekaně vřele prohlásila:

„To nejste sám, příteli! To tedy věru nejste sám!“

* * *

Ono uhranutí něčím zjevem, které tak smrtelně zasáhlo jeho matku – uhranutí, které se samo definuje jako láska –, je to jenom omyl duše, pohyb do prázdna? Nebo je to ryzejší a reálnější forma lásky než ty chuchvalce zmatených citů, které v nás budí lidské činy, řeči, způsoby a povahy? – Jednou viděl třistakrát zvětšenou larvu tasemnice. Byla krásná. Koule plná slunečního třpytu se vznášela nad hladinou vody, křehčí a nehmotnější nežli svatý Duch.

„Vůbec Tě neznám. Jsi krásný, a to je všechno, co o Tobě vím.“

Neznal Lilian. Neměl zdání, je-li švýcarským sirotkem, je-li Evou z toho podivného rukopisu, nebo snad tou malou bezejmennou bez nohy. (Kdo jí asi dal jméno? Madre Beata? Stará jeptiška, jako kdysi mně?) Lilianin věk neodpovídal věku těch děvčátek, ale to nemělo valný význam. Neměla věk. Někdy vypadala jako dívka, někdy už šířila přítmi stárí. A krom toho, rukopis zpochybňoval každý věcný údaj, sám se vyhlašoval pouhou fikcí, nezávislou na souřadnicích faktů, dat a míst.

„Jsem ráda, že Tě neznám,“ psala jeho matka O. N., „jenom tak Tě můžu milovat. Skuteční lidé mě matou. Opouštějí mě, když to nejmíň čekám. Mění se k nepoznání. Nikdy nevím, co udělají příště. A přece bych dala zbytek života za jeden Tvůj polibek.“

Kritická část jeho myslí, léta cepovaná v archeologii citových motivů v knihách, si ten dopis velmi protivila. Byl si vědom, že takové pobláznění něčí tělesností (tou zářivou mlhou úkazů, jako je letmé pokrčení ramen, chrapot, malátný pohyb zápěstí, náhlý úder tělesného pachu, který na zlomek vteřiny roztaví celou sluneční soustavu touhou) se pokládá za jalové stigma bez ceny. Kritická mysl mu nevzdává přílišnou úctu. Ale když přece jenom přijde, je neúprosné jako soudný den.

„Žiju jako ve snu. Vyprávím sama sobě dlouhé příběhy a v nich s Tebou prožívám celý život. Ten život není skutečný, Ty nejsi skutečný, snad

ani já nejsem skutečná, ale navzdory tomu všemu moje láska k Tobě skutečná je.“

Co je to vlastně? Primitivní mechanika pěti spouštěčů? Studánka s trsy narcisů, zrcadlo naší samoty a pýchy? Opatrnická masturbace srabů? *Lilá* čili Boží hra?

„Přikládám fotografii a telefonní číslo. Už nemám co ztratit. Prosím zavolej!“

Věděl, že Lilian je divná, i láska k ní je divná. Nevěděl, proč zrovna ona, nevybral si ji. Ale právě ta bezdůvodnost a nepochopitelnost odnímalá jeho lásce všechnu vypočítavou praktičnost budoucích plánů a činila ji neodvolatelnou jako ránu osudu. *Ujistěte se, že nebudete cítit*. Zmetastázovaná až do pat, řekl Vanyš. Takřka tu bolest nedokázal snést.

* * *

Po krátké přestávce vyplněné reklamními šoty a Lokvencovou rozjařenou zprávou, že píplmetry se slibně zahřívají (už aspoň pět dalších mailů od křesťanů i nekřesťanů, dvě přetížené telefonní linky), se rychlým spádem valila další část.

„Věříte na astrologii?“

„Ne.“

„Na reinkarnace?“

„Ne.“

„V Boha?“

„Nechte toho, děvče. Ptáte se úplně šejdrem. Jediné rozumné slovo tu řekl doktor Mondspiegel. Narodit se je katastrofa. Jenže když už jsme to udělali, ptáme se proč. A protože na otázky typu proč jsme většinou moc hloupí, ptáme se *jak*.“

„A proč jste se narodila vy?“

„Já? Kdybych byla indiánka, jmenovala bych se Prasklá guma. To není zrovna povzbudivý mýtus, co? Moje ambiciózně narcistní matka mi ten lapsus nikdy neodpustila. Co vy? Šacovala bych vás na něco dost podobného.“

Bety se zasmála upřímně jako smíchová smyčka:

„Trefa rovnou do černého! Já bych se jmenovala Pozdě spolknutá pilulka.“

Mondspiegel nedával pozor, protože za světly zahlédl nějaký zmatek. Znepokojivý bílý stín byl na útěku a kdosi – snad technikář – ho honil. Ale já jsem mu slíbil záchranu!

„Takže dál. Vy, paní doktorko, asi životem dost opovrhujete?“

„Blbost! Mám ještě pořád docela ráda sex, ještě víc miluju polárkové dorty, baví mě asi deset knížek, a dokonce i klienti mi sem tam nesou satisfakci, i když zdaleka ne vždy. Ale nejsem tak na hlavu padlá, abych neviděla, že život je absolutní průser, píp! Kladnou bilanci tu neurvete. Ať děláte, co děláte, skončíte v červených číslech. Život vás přepere i s prstem v nose. To jako buddhistka nevíte?“

„Nejsem proti.“

„Jedna má klientka se narodila na pouti. Na matku přišly bolesti, když s ní vykolejil vozejk v Domě hrůzy. To je ten nejstřízlivější, nejvýstižnější a nejrealističtější mýtus zrodu, jaký znám.“

„A proč tedy vůbec žijeme?“

„Proč nenaskáčeme do moře jako lumíci? Protože nám chybí zdravý rozum. Ale vážně. Já vám to řeknu. Doufám, že jsem v záběru.“

Vždycky špatně zaostřoval dál než do tří metrů. Nepovedlo se mu zjistit, co se vzadu děje, ale rozechvívalo ho to podivnou bázní, i když honička skončila a stín – ať to byl O. N., nebo nebyl – byl polapen.

„Moment, hned to zjistím... ano, jste v záběru, ve velkém detailu. Mluvte!“

„Pan Mondspiegel mě neposlouchá!“ píchla doktorka tlustým prstem do vzduchu. Mondspiegel sebou polekaně trhnul. Lokvenc obrátil oči v sloup, stále nevěda, jestli se pořad řítí do maléru, či naopak už nyní chlemtá nápoj nesmrtelných, hořkosladkou šťávu velkých skandálů.

„Poslouchám.“

„No proto! Když už mám sdělit vesmíru, proč vůbec žijeme, zaslouží si to trochu pozornosti. Milí diváci, držte se křesel. Nena-skáče-me do moře jen proto, že pořad doufáme v návrat do ráje.“

Na obrazovce se znovu objevila Bety, o zlomek vteřiny dřív, než bylo třeba, takže bylo vidět, že ji to sdělení vyvedlo z míry a není schopna vtipně zareagovat. Mondspiegel se jí chtěl odvděčit za to, jak mu tady vlastně kryje záda, a nevýrazným tónem vstoupil do debaty: „Co je to ráj?“

Lokvenc si narval další vajíčko natvrdo do úst, varovně zvedl obě ruce a dvakrát zaplápotal roztaženými prsty. Znamenalo to, že do reklamy zbývá dvacet vteřin.

„Báječná otázka!“ chytila se Bety. „Taky hořím zvědavostí! Aspoň se máme na co těšit! My navážeme ihned po reklamě - a třeba nám paní doktorka řekne, kudy do ráje. To nejlepší nás teprv čeká!“

Stihla to na vteřinu přesně. Lokvenc se mezi ně vrhl:

„Výborně, děti! Jde to výborně!“

* * *

Ráj se Mondspieglovi otevřel jen jednou, na necelou půlminutu, kdysi. Stalo se to v těsné telefonní budce. Na několik vteřin poznal ráj.

Krátce poté, co Palmiro Vangelis Zduku ukončil svůj let duhovým nebem lysergovky, poté, co se satyr *et* chrámový kastrát *et* dychtivá

stárnoucí žena *et* všechny další přízraky včetně líbezné sestřičky Ariadné vstřebali zpátky do lhostejné hmoty jeho těla, aby se opět stal pouze a výhradně snědým sedmnáctiletým klackem, přece jenom si povšiml drobného spolužáka a vzal ho do party. Trvalo to krátce, týden či dva, ale pro Mondspiegla to bylo vytržení: to slovo znamená extázi i vyrvání kořenů z půdy. Tenkrát to bylo obojí.

V partě byla hrstka kluků. Kouřili, pili rum a trochu kradli. Chodili za školu, onanovali s nervózním smíchem na mokré trávě náspu, divoce třepali dětskými penisy proti cestujícím v oknech vlaků, ale vlaky jely příliš rychle a všechn smích i hněv i beztrčnost těch chviliek odvážely do nenávratna.

Ráj měl tu nejkonkrétnější podobu, jakou lze od ráje čekat. Byl na mapě, měl jméno. Palmiro pilně blouznil o Řecku. Tvrdil, že se tam jednou vrátí. Učil je řecké písne řecky: hulákali je jako státní hymny. V jedné byl text *Utečme utečme, život je hořící dům!*

Jednou hrozila písemka z dějepisu a Palmiro jim slíbil záchranu. Mondspiegel (13 let) s ním stál v dusné telefonní budce, sotva tři sta metrů od budovy školy.

„Mluv ty, mě by poznali, mám přízvuk.“

Palmiro vytočil číslo ředitelny. Nejistou češtinou napsal text na papír a držel ho Mondspieglovi před očima. Obalil sluchátko dvěma ponožkami. Uprchlíci znají věci, o nichž se nám ani nesní.

„Čti!“

Oba se potili. Měl říct, že ve škole je bomba. Bylo to tři decenia před tím, než se to stalo všední praxí vyděračů a uvádělo do pohybu síly, které v oné historické chvíli nebyly ještě ani stvořeny. Bylo to *neslýchané*. Bylo to *neuvěřitelné*. Bylo to víc než neuvěřitelné, těkalo to na samé hranici *pomyslitelného*. Bylo to zhola *nemožné*.

„To mi neuvěřej.“

„Jasně že ne. Ale bezpečáky musej zavolat.“

Bál se dát najevo, jak strašlivě se bojí. Roztrásala ho panika, ale strach, že by jím Palmiro pohrdal, byl větší. Nemohl to neudělat a nemohl to udělat. Aby ten úkol mohl provést – zatímco jeho a Palmirův pot se mísily v průsvitné škebličce budky –, musel nebýt sám sebou, svléct kokon své totožnosti jako larvy nebo mystici. To, co nemohl udělat, muselo být uděláno samo. Žádné já, jen neosobní čin.

„Varování. Ve škole je nastražená bomba. Vybuchne přesně za pět minut.“

Na neskutečných třicet vteřin unikl z pout vlastního já. Minulost ani budoucnost neexistovaly. Jako zářící plodový vak se kolem něj rozžehlo prázdno. Položil hlas do chraptivé hloubky dospělosti. Nebyl to on, kdo přečetl ty věty a spontánně je upravoval do korektní češtiny. Třicet vteřin nebyl vůbec nikým. Otok ega splaskl, všechny závazky se rozvázaly samy, zbyla jen čirá prázdnota a mír. – Stát se znovu Egonem Mondspieglem byl nucený návrat k nuceným pracím. Šok, z něž se už nikdy plně nevzpamatoval.

* * *

„Všichni jsme vyhnanci z ráje, ne? Zeptejte se člověka, odkud ho vyrazili, a hned víte, kam v životě rejduje. Naschvál, děvenko, co jste ztratila vy? Plodovou vodu? Dětství? Úspěch? Dobrý svědomí? Nějakou lásku? Všichni oplakáváme to samý, preambivalentní ráj.“

„Česky prosím, ať nám diváci rozumějí!“ zaflirtovala s diváky Bety.

„To znamená, beruško, v blažené úplnosti. *Bez rozdvojení.*“

„Myslíte pohlavní rozdvojení?“

„Prokrista ženská, nekoukejte tak dychtivě a hlavně nedoufejte, že ze mě konečně vypadne něco pikantního! Nemluvíme o žádný pornohříčce, ale o skutečným lidským zoufalství! Člověk má věčně

sám se sebou nešťastnej milostnej románek, sám sobě strká do gatí lopuchy... Adama prý vyhnal z ráje anděl s plamenným mečem. Blbost! Tu plamennou rákosku držíme sami, sami se plácáme přes zadek, a přitom věříme, že nás řeže nějakej spravedlivej bůh.“

„Znovu prosím za diváky, jestli byste mohla trochu srozumitelněji.“

Doktorka V. pohrdavě frkla. Otočila se k Mondspieglovi:

„Aspoň vy mi rozumíte, doufám. Sakra, vysvětlete tomu sličnému bobečkovi, že každéj z nás je beznadějně sám!“

Mondspiegel to nechal bez reakce. Právě propátrával zrakem přítmí a snažil se zahlédnout O. N.

Bety záchranářka: „Tak já se zeptám velmi jednoduše. Podle vás se všichni toužíme do ráje vrátit. Máme šanci?“

Doktorka krátce zachrochtala smíchy.

„No vidíte, že když se soustředíte, jste schopna položit i soudnou otázku! Máme šanci? Co myslíte vy, hvězdo obrazovky, salónní buddhistko? A vy, doktore Mondspiegle, literární vědče? A vy, co na nás koukáte a myslíte si svoje? Já jsem expert na lidskou duši. Moje odpověď je jasná: Ne.“

* * *

Dekódovat sandhi je velmi obtížné i pro čtenáře dobře obeznámeného s jazykem. I když sandhiová pravidla jsou daná, jejich čtení už tak jednoznačné není. Často jedno a totéž sandhi můžeme přečíst více způsoby. I když jsme k cíli došli naprosto konkrétní cestou, povaha cíle nijak nevypovídá o tom, jak jsme ho dosáhli. Kauzalita je přísně jednosměrná, ale interpretace je vždycky svévolná.

* * *

Pod tíhou doktorčina vítězného pesimismu všichni zmlkli. Mondspiegel spěšně sumoval odpověď, chtěl nějak vyjádřit opatrný souhlas, snad poprvé v životě cítil k doktorce sympatii, ale vtom všechno přehlušil džingl, v detailu se octla Bety a nekompromisním štěbotem poněkud zmatené hvězdy pronesla:

„Paní doktorku už známe skvěle, ale o její praxi mnoho nevíme. Je načase představit vám hosta. Ať nám sám upřímně řekne, jestli doktorka V. s celou svou teorií dokáže někoho vyléčit.“

Otočila se k Mondspieglovi: zrádná vteřina. Viděl podivné napětí svalů přilepených k jejím usmívajícím se ústům. Vzpomněl si na Vanyšovo varování a poplašná čidla v něm zavyla. Tak proto ho donutili přijít? Není tu jako literární vědec. Je oběť. Babeta slíbila věčně hladovým píplmetrům oběť.

„Doktorka V. napsala senzační články, z neznámé řadové terapeutky se rázem stala celebritou. V těch člancích vydala tajnosti své ordinace všanc. Jsou to ovšem příběhy skutečných lidí – bezbranných nešťastných lidí, kteří jí dali svou důvěru. My tu jednoho z nich máme. Dejme mu možnost promluvit.“

Vylnula reklama a Bety křikla na Lokvence: „Edo! Takže prásk?“

V dálce se zavírá zarděný tunel. Mondspiegel chápe: To já jsem ten prásk! Já budu předhozen davu! Incestní impotent, zpocená inkubátorová larva, věčný nedonošenec! Řekni pomeje, bába tě poleje! Poleje, prokleje. Ach miláčku, nedovol jim tu sprostou chlípou! vykřikla tichým hlasem vzpomínka, nevěděl odkud. Vyslal střelnou modlitbu nikam a byl vyslyšen.

* * *

Reklama končí. Bety, štědře oplácaná světly reflektorů, šveholivě vítá diváky. Zatímco Mondspiegel se bojí, vlhkýma rukama se drží

křesla, ve studiu roste tichý chaos. Vzadu se zjevně děje něco nepatřičného. Po asi deseti vteřinách bezradnosti – což jsou v přímém vysílání věky – je konečně vysvobodí obrazová znělka, první pomoc v nouzi, most z vaty, po kterém lze přejít zrádnou trhlinu.

„Ten idiot, ten idiot všech idiotů!“ řve Lokvenc, jakmile jsou mimo dosah kamer. „Ten magor má nejmíň dvě promile v krvi, holky v produkci do něj lejou černý kafe, ale je tuhej jako tyč! Čili tam hoďte tu předtáčku z Krušný, bože, já mu fakt rozkopu držku!“

Mondspiegel nevěří svým uším. Modlitba vyslyšena? Záchrana přichází tak snadno? Je možné, že obětí nebude on, ale O. N.?

Bety (zaraženě): „Ale Edo, tu jsme říkali, že nepoužijem!“

Aha, mystidrama neodvysílali! O. N. si ještě neodpracoval svou smlouvu s ďáblem, ještě nebyl za svůj honorář dost potupen.

„Nedá se svítit, prásk je v hajzlu, Bety. Měli jsme v záloze tu babu z matějský, ale ta si to taky kráva rozmyslela. Musíme naplnit ještě dvaadvacet minut. Tak vypni prsa, děvče, a udatně do toho, udatně!“

Není čas namítat. Znělka doznívá a na levém displeji vyplouvá předtočený záběr, jakýsi pokoj či komora, pohyb kamery rozmátlává šero do typického poternického pseudomystična. Konečně patrna hubená silueta, stín mezi stíny, je to muž, anebo žena?, sedí na nízké židli u zdi s hlavou lehce nachýlenou kupředu.

Babeta (hlas): Našli jsme jeden senzační případ, který naprosto popírá názory doktorky V.

Bety vstupuje do obrazu. Stín na židli se ani nepohne.

Babeta: Vy tvrdíte, že si vzpomínáte na svůj pobyt v matčině těle... je to tak?

Stín (tiše a chraptivě): Ano.

Mondspieglovi rázem vysychají ústa. Modlitba za vlastní bezpečí vyslyšena, ale –

Babeta: Okolnosti vašeho narození se nápadně liší ode všeho, co si normální divák umí představit.

Měkká síť zachráněnců pod Mondspieglem praská. Mondspiegel, sílící křik v duchu: Ne!

Babeta: Respektujeme, že se nechcete ukázat na kameru. Smíme vás oslovovat Lili?

Stín váhavě, nezřetelně kývá. Na spodní liště vyskočí titulek: LILI T.

* * *

Dialogová listina: (Hlas je místy tak nesrozumitelný, přechází v pouhé mumlání a zastírá ho chrapot, že kvůli divákům je nutno titulkovat. Kvalitu poslechu ztěžuje i přízvuk, čeština Lili T. není perfektní. Babetu je slyšet o to zřetelněji. Má onu přehnaně pečlivou dikci, kterou užíváme vůči bláznům, lidem, které zahrnujeme studeným hněvem, a ovšem cizincům.)

Babeta: Patříte mezi vzácnou hrstku lidí, kterým se říká Macduff Babies, protože se narodili mrtvým matkám, že?

(Pauza, technický šramot, něco jako vzdech či sten.)

Babeta: Vaše matka zahynula při pádu letadla v posledním trimestru těhotenství a vás se povedlo donosit v mrtvém těle. Jak dlouho to trvalo?

Stín: Věky... věky.

Babeta: Subjektivně věky. Ale kolik běžného času uplynulo mezi pádem letadla a vaším narozením?

(Bez odpovědi.)

Babeta: Můžete nám nějak popsat své pocity z té doby... Lili?

(Opět velmi dlouhá pauza, pak náhle překotný, zalykavý hlas, který tlumočí rychle mizející titulky. Je obtížné přisoudit ho

shrbené postavě, která se celou dobu té vášnivé řeči nepohne ani o milimetr.)

Stín: Já se udělala sama. Nikdo mě neudělal... dřina... nechtěla...
To celé proti mé vůli -

Babeta: Jak se dítě v těle matky, notabene již mrtvé, může udělat samo? Popište nám to!

Stín: Nechtěla jsem... Věděla jsem, že to... bude hnusné.

Babeta: Co bude hnusné? Život?

(Bez odpovědi.)

Babeta: Byla jste si nějak vědoma toho, že vaše matka už zemřela? Vzpomínáte si na pád, který tak tragicky ukončil její život?

(Při pečlivém poslechu je zřejmé, že titulky ani zdaleka nejsou přesným záznamem řeči a dopouštějí se stejných dohadů a svévolných pontonů přes nejasná místa, jako to děláme při překladu básní nebo vyprávění snů. (Závorka v závorce: netýká se jen překladů a snů, týká se všeho.) Dodávají zdání souvislosti tam, kde je jen chrapot, jalové pauzy, sem tam vzdech. Hlas se hrne s divokostí neodpovídající obsahu textu a znenadání se začne netečně loudat, až skrze něj jiskří Babetina netrpělivost.)

Babeta: Mnoho lidí věří, že pobyt v matčině těle je jediný ráj, který smíme poznat. Můžete to potvrdit?

(Zachrčení: mohlo to být odkašlání, krátký smích se zavřenými ústy nebo nějaký místní hluk.)

Babeta: Já vám pořád nerozumím, Lili. Vždyt říkáte, že se vám na svět nechtělo, a přitom prý jste se vytvořila sama. Proč jste to tedy dělala?

Stín: Žízeň.

Babeta: Prosím? Máte žízeň?

(Chvilka zmatku, někdo podává do záběru láhev minerálky, ale stín po ní nevztáhne ruku.)

Babeta váhavě naváže:

Babeta: Spousty lidí bojují o život do posledního dechu, dávají obrovské peníze, aby mohli žít o pár týdnů déle... Vy jste případ zázračného záchránění. Copak to nedává vašemu životu smysl?

Stín (mumlavě, skoro nesrozumitelně): Chtěla jsem jen vědět, co je uvnitř! Chtěla jsem jen vědět, co je uvnitř!

(Bezkrévná pauza. Vysokorozpočtové televizní ticho.)

Babeta: Matka vás nemohla donosit, ale jistě jste měla i nějakého otce. Kdo je to?

Stín prudce smykne celým tělem, okamžik se zdá, že buď Bety udeří, nebo se dá na bezhlavý úprk. Ale pohyb zvadne a stín znehybní. Ruchy. Už se to nějak vleče. Bety přitvrdí:

Babeta: Dobře, nemáte život ráda. Proč jste se tedy nezabila, Lili? (Nic.)

Babeta: Doktorka V. také tvrdí, že život je vždycky prohra. Přesto obě stále žijete. Proč jste tedy neskočily z mostu? Musíte přece mít nějaký důvod? Co je ten váš, Lili?

Tentokrát odpověď přišla okamžitě. Zněla jako pouhé zasyčení. Titulek chyběl a kazeta skončila. Pouze Mondspiegel, který rozuměl každému Lilianinu slovu, slyšel, že řekla: „Msta!“

* * *

Potom se objevil záběr, který v prvním okamžiku nikdo nepochopil, protože podobnost mezi Lilian stínovou a Lilian ve vši slávě svého těla (hubeného, vysokého a především úplně nahého) byla nepostřehnutelná pro ty, kdo ji neznali tak vroucně jako Mondspiegel. Kdosi nahý běžel velmi mrštně nástupištěm metra. Metro bylo prázdné, a to zvyšovalo dojem, že jde o aranžmá, o další z dlouhé řady mystidramat. Výjev spadal do pásma *nepřavděpodobného*, do

příhraničí reality, které tak ráda zabydluje televize: kratičkový záběr Lilianiny překrásné tváře měl však neklamný svit nepřítčnosti.

* * *

Děšť e-mailů, zacpaná telefonní linka. Divák, který už jednou protestoval pod značkou Opravdový křesťan, poslal zuřivý teologický esej. *Creatio ex nihilo* neboli stvoření z ničeho, ono Lilianino úporné „Udělala jsem se sama“, je luciferská pýcha. Jen sám ďábel může prohlásit, že nebyl stvořen.

„Vaše TELEVIZE překročila všechny MEZE! Jste zaprodanci ĎÁBLA! Prokletá LILIT nemá na našich obrazovkách místo! Tato Adamova první žena, zvaná též LUCIFERA, zosobňuje PRAPŮVODNÍ ZLO! Byla vyhnána z ráje, protože odmítla sloužit praotci ADAMOVI! Obcuje s DÉMONY! Zjevuje se v noci na křižovatkách NAHÁ jako CHLÍPNÁ DĚVKA a ďábelskou vilností ničí muže! Připlazila se do ráje v hadím těle, aby zničila nevinnost a nastolila HŘÍCH! Proto byla vymazána z BIBLE! Její manžel je sám SATAN a vaše televize skončí v PEKLE! Proč ji vysíláte do KŘEŠŤANSKÝCH domácností! Tím pácháte ČERNOU MAGII!!!“

Lokvenc: „Fááááájn!“

„Každý TVOR byl STVOŘEN! Kdo ne, je NETVOREM!“

Takzvaný „divák na telefonu“ (ale možná to byl sám Opravdový křesťan, který se rozhodl obsadit každý dostupný informační kanál) se protelefonoval do živého vysílání a hektickým hlasem sdělil obecnstvu, že podle *dávného prorocství*, které nespécifikoval, návrat Lilit do sféry viditelných jevů předznamenává strašné katastrofy, záplavy, výbuchy a KONEC SVĚTA! „Nadešel den soudu! Je KONEC!“ vykřikl hekticky do éteru. Vyzval diváky, aby se začali neprodleně modlit.

Lokvenc: „Fááááájn, bezvadný, úžasný, máme to v kabeli, děti!“
Půle z plánovaných čtyřiceti minut uplynula. Internetem bliká středověké zaklínadlo proti Lilit. Sledovanost stoupla na devatenáct celých šest.

* * *

„Že se nestydíte!“ soptí doktorka, zatímco běží další blok veselých, mozek odkrvujících reklam. „Vy mediální hyeny! Tahle ženská má ležet na zavřeném oddělení, zpráškováná jako řepný pole, a ne vám tady dělat gaudium! A není to má pacientka! Viděla jsem ji jednou v životě, a to tenhle pátek! Volali policajti, když běhala v raptu v nočním metru, nahá!, venku bylo minus pět!“

Pátek, Mondspiegel horečně počítá, v pátek Lilian zmizela zpod jeho deky –

„Vy tvrdíte, že si to celé vymyslela? Je duševně chorá? Řekla byste nám to na kameru?“

„Prokrista já nejsem žádná cudimíra, ale v týhle pípšou prostě nehraju! Dala vám ta ubohá holka svolení, že ji smíte znectít v televizi? Až bude v remisi, tak se vám jen z týhle ostudy hned zblázní znova!“

„Je to reportážní záběr, na ten nepotřebujeme souhlas.“

„Jestli si zejtra hodí mašli, bude vás všechny chodit strašit, a dobře vám, vy mrchožrouti, tak!“

„Teď jste řekla, že je v nemocnici! Tak už se snad o ni někdo stará!“

„Ale prdlajs!“

„No tak kde je?“

„Nevím, a kdybych to věděla, vám to neřeknu! Za to by vás měl někdo kriminalizovat! Že vám není hanba – a zvláště vám, Mondspiegle, zvláště vám!“

Mondspiegel neodpovídá. Pohled na nahou Lilian mu vzal všechnu sílu a doktorčin pohrdavý hněv ho mívá. Zato Lokvenc je v plné pohotovosti.

„Tak moment, dámo! Už mám tý vaší jemnocitný exhibice po krk! A na čem sekáte škvarky vy? Vám ti vaši klienti svolení dali? Pro vás snad lékařský tajemství neplatí?“

„Do konce reklamy čtyřicet vteřin!“ volá produkční. „O. N. se probral, mám vám ho tam poslat?“

Lokvenc si pleskne pěstí o dlaň.

„Na plac, i kdyby měl přilízt po čtyřech! Jo madam, teď dáme řeč o hyenách!“

„Edo! Edo! Ještě něco! Právě volali z vrátnice, že je tam nějaký chlap a tvrdí, že Ó je jeho otec! Co s ním?“

Lokvenc už nestihne odpovědět. Džingl doznívá, O. N. v zářivě bílém saku právě překročil změt kabelů. Našlapuje opatrným krokem vodoměrky, neklidná hladina podlahy mu šumí pod nohama. Nebere přítomné na vědomí, má zřejmě dost jiných starostí.

„Kam se mám postavit?“ Dikce ještě trochu podkluzuje. „Jen první sloku a refrén?“

Neví, že už je v záběru. *Prásk!*

* * *

www.lilith, na Lokvencovu žádost narychlo staženo z internetu, pro případ, že by zbylý čas nebylo čím naplnit: v hebrejských mýtech první žena Adamova, stvořena zároveň s ním. Odmítla při souloži ležet pod ním, s námitkou, že je mu rovna. Adam jí přesto chtěl vnutit polohu pod sebou. Lilit, znalkyně tajného jazyka, vyřkla nevyslovitelné jméno Boží a z vlastní vůle opustila ráj. Podle pozdějších autorů se z ní stal démon, který škodí rodičkám a mužům. Znásilňuje hlavně muže

v celibátu, světce, starce, sodomity a panice. Podle jiných je zoufalá, bloudí světem a hledá ztracený Eden. Ve středověku byly běžné amulety proti uhranutí jejím jasně modrým zrakem a za nejúčinnější se pokládalo nastavit jí zrcadlo. – Mýtopsychole ztotožňuje rozchod Adama a Lilit s nastolením duality a ztrátou rajské androgynity. Astrologie ji nazývá Černou Lunou a interpretuje ji jako to, co v sobě zapíráme. Jisté prameny uvádějí, že její zjevení předznamená konec světa. K jejím tabuovým jménům patří Oslí noha, Liška, Děvka děvek, Konec všeho těla a Konec dne.

* * *

Bety: „Paní doktorko, znáte jednoho z našich nejpopulárnějších zpěváků?“

„Teď si tě vymlsám, babo!“ zašeptal za hradbou kamer Lokvenc. Doktorka pomalu zvedla oči a přejela pěvce líným pohledem.

„Jistě.“

O. N. s námahou zaostřil. Vypadal jako krátkozraký člověk, kterému právě spadly brýle. Obrovské zornice mořsky modrých očí. Měl matoucí půvab staré kněžny, které atropin propůjčil jediný znak dětství, pohled ve stavu stálého úžasu.

„Váš nejslavnější případ, vámi tak nelítostně analyzovaný, zaujal tisíce čtenářů. Byl to hoch se dvěma totožnostmi – syn hysterické mladé matky a zároveň vnuk žárlivého starce. Zeptám se vás rovnou: je to tenhle pán?“

„Tenhle pán by si měl především jít lehnout,“ replikovala suše doktorka V., „jak vidím, je velmi unaven.“

Kamery nevěděly, kam dřív skočit. Bylo to moc štěstí naráz. Doktorčina kyprá shovívavost byla tatam. Zpěvákův výraz nelze popsat jinak než jako naprosté zděšení.

„Tak se zeptám vás, Ó. Víte vůbec, že vaše psychoterapeutka znežila vaši důvěru a učinila váš intimní příběh skandální historkou pro tisk? Dovolil jste jí to? Co říkáte tomu, že vás ukázala veřejnosti v tak ostudném světle? Nebo to snad není o vás? Mýlím se?“

„Tak dost!“ plácla doktorka Babetu po ruce a vstala. „Vaše přisprostlá pitomost mi leze krkem, Pozdě spolknutá pilulko! Jdu pryč a tomu pánovi radím totéž. Do které kamery mám říct milým divákům Nazdar?“

„Jen vydržte, paní doktorko! Jedna čtenářka už na vás podala žalobu, a asi nebude sama. Pan O. N. také čelí řadě žalob, paradoxně též z důvodu indiskrece. Jste nestoudný sexuální žvanil, že?“

Babeta se dostávala do ráže. Naváděla střely na cíl přesně, akcent kladla pevně, namalované oči se zúžily.

„Vy, paní doktorko, jste nás se svou neutuchající výřečností označila za bezcitné profesionální hyeny. Pan Ó nám vyhrožuje soudem za jakýsi pořad, který mu prý škodí na cti, ale ten pořad nikdo neviděl. Jenže co jste vy? Oba jste vyvolali spousty hořkosti a studu. Oba dobýváte slávu – nemluvě o tučných honorářích – na bolavém soukromí těch druhých. Vy jste snad šetřili něčí city? Máte právo na svůj spravedlivý hněv?“

Lokvenc zpovzdálí naznačil potlesk.

„Indiskrece je tvrdá droga dneška a vy oba jste se stali kořistí svých vlastních postupů. Pane Ó! Jste hodně pyšný na svou knihu?“

Bety zvedla *Pět tisíc milostných dopisů ročně* a vítězně v nich zalistovala.

„Můj dopis tam najdete taky. Napsala jsem vám ho jako šestnáctiletá zmatená dívka. Když jsem ho pak našla v této vykřičené knize, dokonce podepsaný pravým jménem, byla to pro mou citovou budoucnost rána, která se nikdy nezacelila. Ponížil jste ve mně všechnu hrdost. Láska se mi rázem zdála sprostá. Začala jsem nenávidět vlastní jméno a brzy si ho dala změnit. Tu knihu

jsem spálila a i s ní jsem uhořela hanbou. Je mi třicet a nikdy jsem neměla žádnou lásku. Proč jste mi to udělal?“

PRÁSK! Studiem se rozlila tuň ticha. Dokonce i doktorka V., už nakročená k odchodu, zůstala zamračeně stát. Babeta se viditelně třásla. O. N. bezmocně zvedl ruku. Vypadal, že nerozumí ani slovu, jenom cítí, že se v lese stmívá. Zíral na Mondspiegla jako zabloudivší dítě.

„Jeden divák tvrdí, že právě začíná konec světa. To nevím, ale jedno vím jistě: všichni jsme smrtelní, i vy. Čím se prokážete v branách smrti? Pěti tisíci doporučujícími dopisy?“

Lokvenc strnul s vajíčkem natvrdo v ruce. Bylo zřejmé, že tohle neměla Bety ve scénáři. Rétorický patos v televizi obvykle vypadá směšně, *ale fakt to mělo grády*, jak řekne Lokvenc ještě za několik let.

„A to ještě není všechno! Právě jsem dostala z režie zprávu, že vás chce vidět váš syn. Víte vůbec, že máte syna? Nikdy jste nepřiznal žádné děti. Snad nějaká z těch nezletilých dívek, pro jejichž svedení jste byl stíhán... klidně mě žalujte, jestli nemám pravdu! ... otěhotněla a vy to nevíte.“

Rty měla nateklé tepavou zuřivostí, tou, která předchází výbuchu pláče. Z posledních sil vyhrkla povinný slogan: „To nejlepší nás teprv čeká!“ a propukl třetí a poslední reklamní blok.

* * *

20 hod 31 min

Drahá Xandro. Bylas to Ty, kdysi dávno, kdo mě upozornil na fascinující úkaz sandhiových pravidel. Byl čas, vzpomínáš, kdy jsme si psali téměř denně, i když jsme žili v jednom bytě, a to z čiré formulační rozkoše. Nutila jsi mě psát Ti německy, francouzsky, anglicky a rusky, abych se pocvičil v tom, v čem jsi tak nedostižná. Odpovídalas mi

vždycky v jiné řeči. (Víš, že Lilian má uprostřed jazyka perlu? Piercing? Říká se tomu piercing? Musí to asi velmi bolet. Co myslíš: je to utrpení perlorodky, proč jsem se ze všech bytostí světa zamiloval právě do ní?) Setkávali jsme se vprostřed jazyka.

20 hod 31 min 12 sec

Produkční: Edo! Volaj mraky lidí, holky na lince to nestačej brát, diváci jsou jako pořčený. Všichni se ptaj, jak je to s tím koncem světa. Mám vám je tam přepojovat?

(Lokvenc se přemýšlivě mračí.)

Lokvenc: Mohli jsme klidně naplnit hodinovku! Ne, konec světa musí počkat. Je tu ten jeho údajnej syn?

Produkční: Jo, čeká v bufáči.

Lokvenc (vytáhne z plastického pytlíku další vejce, vypadá jako koledník panelákového věku, a natukne si ho o čelo): A co? Blázen? Vyděrač? Bude to aspoň pořádněj vejbuch?

Produkční: Těžko říct. Je takovej... zamlklej a divnej.

Lokvenc: I kdyby byl němej hluchej blbej! Tohle nečekaný rande si musíme vymazlit!

20 hod 32 min

Už dávno spolu nemluvíme, Xandro. Platil jsem horentní sumy za hodiny nesmyslné terapie, jen abych se ospravedlňoval, stále jen ospravedlňoval, a výsledkem všeho je, že teď se má doktorka tyčí nade mnou jako rozzuřená svatá hora (vidíš mě? Máš vůbec televizi, moje ztracená a vyběravá sestro?) a zahrnuje mě vším pohrdáním vesmíru.

Jsou jen dva důvody k řeči. Provinilci se chtějí ospravedlňovat. Milující touží mluvit o své lásce. Mám oba. A ovšem třetí důvod: v nejzazší nouzi křiknout o pomoc.

20 hod 32 min 04 sec

Babeta (zuby jí jektají, začíná křečovitě vzlykat): Ne! Já už tam nejdu, ne!

Lokvenc: Sakra krupice Bety! Ještě deset minut! Vydrž! Her-najs pojdte ji někdo přepudrovat! – Vy vypadněte, dámo, na vás už nikdo není zvědavej!

20 hod 32 min 10 sec

Má láska k Lilian je ryzí sandhi, drahá sestro, srůsty na membráně, folie en deux. Ne, není to bolest perlorodky, není to její hermafroditní kouzlo, stébelná hubenost vysokého těla, proč ze všech žen i mužů světa právě na ni mi ukázal světelný prst. (Ten obrat mám z jednoho pozoruhodného rukopisu, ale o tom jindy, Xandro.) Vím, proč zrovna ona: ona vskutku žije jen to, co si právě myslí, i když to jsou pohyblivé písky, i když v tom není za mák trvalosti, i když je to čiré šílenství. Vzniká a zaniká, zapomíná a provzpomínává se jinam. Její nomádství boří a tvoří světy, těsně za ní se zvedá písečná bouře a maže všechny stopy, před ní se chvěje fata morgána. (I naše matka byla věčně na útěku, pamatuješ, usedlý nomád snící ve svém křesle. Ale pro ni byl svět pouhá odbavovací hala, ona věřila, že odstartuje jinam. Lilian ví, že není úniku.)

Ach bože, Xandro, já ji miluju. Ovšemže vím, že je bláznivá. Miluju v ní nejzazší podobu toho, po čem jsem celý život toužil: ale já byl na útěku jenom v duchu, nohama až po kotníky v zemi. Nemám kuráž exulanta. Lilian ji má.

Kdysi, když jsem ještě vážně věřil, že to nejlepší mě teprv čeká, snil jsem o docela obyčejné lásce, o „známosti“, o vlídných rozpacích sbližování, o banální kvítečkovanosti a pak i o pomalém zasychání touhy... Chtěl jsem být nenápadný jako stéblo trávy v trávě, nerušit, splývat s pozadím. Chtěl jsem žít jako normální člověk a přitom dát životu ráz splněného přání: obé se ukázalo holým nesmyslem.

20 hod 33 min

O. N. se řine z obličeje pot, těžce dýchá. Doktorka V. ho usazuje do křesla a stojí nad ním, konejšivě ho pleská po ramenou, tváří se jako bouřkový mrak.

Proč musela umřít naše matka, Xandro? Byl to ON, kdo ji připravil o iluze? Mám ho zabít, sestro? Rovnou teď a tady, sledovanost skoro dvacet procent, PRÁSK? Kdy matka zjistila, že věčná láska prostě neexistuje?

20 hod 32 min 21 sec

Nikdy jsem se s Lilian nemiloval, alespoň ne v tom hmotném smyslu, který by mě zbavil mého fosilního panictví. Byla to ona, kdo si se mnou začal: zvedla paže tím nejdůvěřivějším gestem, ruce vzhůru!, jako malé dítě, když chce nést. Měl jsem ji v náručí, kolik to mohlo být minut? Dvě? Sto? Na mořském dně plynuly věky, kolem rostl korálový útes, tvorové neuvěřitelných tvarů nám vyprávěli své naivní spletité příběhy luminiscencí. Jejím tělem probíhaly seismické rázy. Líbala mě suchými horkými rty. Korálový útes se rozpadl v prach a v něm se houfoval průsvitný plankton, pravnucci před chvílí spatřených medúz nám recitovali své dynastické báje, perla jejího jazyka mi rostla v ústech, ztrácel jsem přehled, kde končí ona a kde začínám já.

20 hod 33 min 17 sec

Lokvenc si nehtem vyštourává vaječnou skořápku ze škvíry mezi zuby a přitom povykuje: „Toho chlapa! Okamžitě sem dolečte toho jeho údajného syna, ať je to, kdo chce!“

20 hod 33 min 31 sec

Sedím tu jako němý břichomluvec a toužebně vyhlížím znamení, nějakou SMS v adamské řeči. Vždycky jsem doufal, že skutečnost je nápovědní budka, Tys trvala na tom, že suflér ztratil hlas. – Promiň, exhibuju jako vždycky. I po těch letech si Tě chci přivlastnit tím jediným, čím mohu, tělo slovem znovu učiněno jest.

Tedy věčně: asi jsem pořádně nedovřel okno, obtékal nás noční únorový chlad. Pevně jsem ji objal a její třas se pomaličku klidnil. Poslepu si lehla na záda a stáhla si mě k sobě. Teď poslouchej mou břichomluvu dobře, Xandro. Vzala mou levici a dala si ji pod větrovku. S očima po-

řád pevně zavřenýma zvolna ji sunula vzhůru po hrudi. Byl jsem plný pokory a lásky. Obrovská tíha oceánu mi skoro nedovolovala dýchat. Konečky prstů mi světélkovaly.

Potom nahmataly drsnou proláklinu, pustinnou krajinu až ke klíční kosti. Na zlomek vteřiny jsem věřil, že přece jen objímám muže. Lilian pustila mou ruku a zatajila dech. Víš proč? Víš, vid'. Dávala mi možnost ruku odtáhnout. Bála se zbytečně, moje láska se nijak netýká forem. Byl bych ji miloval v muži jako v ženě, v démonovi i v žabce carevně. Vzala mou pravici a provedla ji symetrickou cestou. Putoval jsem krajinou sopečných bouří, těsně pod kůží jí rychle bilo srdce. Nad ním jsem našel drobné zkřehlé ňadro. Lilian zhluboka vzdychla, pevně si přitiskla obě mé dlaně k hrudi a usnula klidným spánkem děcka. Ležel jsem nehybně, ruce na jejím pomalu se přehřívajícím těle. Poprvé od té dávné noci s tebou, drahá Xandro, jsem byl úplný.

20 hod 34 min 43 sec

Lokvenc: Začít záběrem Betyny, jak brečí, pěkně zblízka! Monday! Odted'ka to moderuješ ty!

Mondspiegel (zaskočeně): Ne... Edo... neblázni!

Možná už si na mě ani nevzpomíná. Možná už neví, že vůbec existuju. Ale tu noc se mi dala celá. Taky mě milovala, vím to. Poprvé v životě jsem si něčím jistý. Jsem díky ní (promiň mi ten patos) už navždy jiný člověk. Tolik k sandhiovým pravidlům.

Ano, usilovně si myslím jedno slovo. Vší silou si ho opakuju v duchu. Jistě ho zachytíš, má jasnovidná sestro.

Lokvenc: Žádný kecy! Rozkaz!

Pomoc!

Start!

* * *

Poslední sekvence začíná velkým detailem: Bety se s tváří u kolen zalyká pláčem.

Druhá kamera zabírá O. N. zhrouceného v křesle. Neschopen odporu. Sedí tam se skloněnou hlavou, drží se za srdce, není mu vidět do obličeje.

Doktorka V. navzdory opakovaným pohružkám neodešla, poněkud bezradně postává v pozadí, kam ji mezitím vystrčil Lokvenc, je toho času mimo záběr, její křesílko zabral O. N.

Nájezd na Mondspiegla. Mondspiegel mlčí. Vypadá, že je myšlenkami jinde.

Lokvenc zezadu máchá rukama, obrací oči v sloup, zuří.

Mondspiegel drobně pohybuje ústy, jako by si něco opakoval v duchu, ale na Lokvencův atak nereaguje.

Lokvenc (ač nebyl v maskérně!) vstupuje do zóny viditelného kosmu. Nervózně se zubí do kamery.

Lokvenc: Vítejte u poslední části nového diskusního pořadu. Jsem zde, protože kolegyně je v citovém šoku. Všichni vidíme na vlastní oči její bolest. Tu jí způsobil muž, který před námi skrývá tvář.

(O. N. neskrývá tvář. O. N. právě zvedl hlavu a plovoucím pohledem hledí na Mondspiegla.)

Lokvenc: Ale šokům ještě není konec. Vzápětí přivítáme tajemného hosta. Pán, který se domnívá... a my netušíme, jestli právem či neprávem..., že je syn slavného zpěváka, chce mluvit se svým otcem. To nejlepší nás teprv čeká! Budme svědky osudného setkání!

(O. N. ani teď nepohlédne za kamery, do prostoru, kde už stojí čísi silueta, světla jí zatím nedovolují rozeznat přesně.)

Lokvenc: Pojdte dál, vítáme vás... tudy...

(Bety konečně zvedá hlavu, smrká do papírového kapesníku a snaží se zahlédnout příchozího, i doktorka V. – teď právě na opačném konci scény – tím směrem mhouří oči.)

(Lokvenc halasně vítá hosta, ale host pořád nevchází.)

Lokvenc: No pojdte, pojdte... Vidíte pana Ó? Je to opravdu váš otec? Milion diváků se na to v této vteřině ptá také!

(Ó nejistě vstává. Buď ho dohnal druhý příliv drogy, nebo už je prostě v koncích, nevykročí tam, kam ho zve Lokvencovo slibné gesto, ale jde přímo k Mondspieglovi, takže vzniká matoucí dojem, že ten tajný, z klobouku kouzelníkem vytažený syn je on.)

Ó! Nedívejte se na mě tak, Ó! Nečekejte ode mě záchranu! Nemám dost síly pro sebe, natož pro vás!

Lokvenc (nějak to vážne!): Pane Ó, no tak! Řekněte svému synovi, ať vstoupí! Je to vůbec váš syn?

Pomoc! zaintonuje O. N. němě, ale možná se to Mondspieglovi jenom zdá. Hledí si navzájem do očí. Mondspiegel vidí mořskou modř duhovky mezi zorničkou a bělmem. Zná tu barvu. Zná i ten pohled: Ó na něm visí zrakem, který je v panice a prosí. Tak se dívala Lilian, když mu přitiskla dlaň na jizvu.

Vždyť já vás nenávidím, Ó! Ve slabé chvílce jsem vás slíbil chránit, ale neochráním. Neumím to, nikdy jsem nikoho neochránil. Jen jednou: třídu před písemkou z dějepisu. Utečte utečte, život je hořící dům.

Zbaběle stočí zrak jinam a vtom spatří průhledný pytlík s posledním vajíčkem – Lokvenc ho odložil na nevysokou zídku, která odděluje scénu od techniky, a v ruchu událostí ho tam zapomněl. Vejce vyboulilo plastik. Zídka je pouhá kašírka, při každém kroku se otřeše a pytlík se hrozí svézt k zemi.

Dobře. Díky.

Je rozhodnuto, adamská řeč řekla své. Mondspiegel vstává, zídka se zhoupne, pytlík se konečně převáží a sklouzne, ale Mondspiegel bystře zachytí vejce v pádu a s ním v ruce velmi nahlas oznamuje:

„Všichni okamžitě opusťte tento prostor. Je v něm nastražena bomba.“

Artikuluje jasně a klidně. Přes všechnu absurditu toho prohlášení je v jeho tónu něco přesvědčivého. Kamery netušily, co se strhne, takže proslov se odehrává mimo obraz, v záběru je Lokvenc, který se marně snaží vtáhnout Lilian do světél reflektorů, ale když Mondspiegel svou výzvu zopakuje (slovy: „K výbuchu dojde během pěti minut.“), už se kamery vpíjejí jen do něj. A tedy divákům neukážou skoro neznatelný, bezbřehou úlevou zesláblý úsměv O. N.

„Pomoc!“ vykřikne Babeta stejným tónem jako před časem v tom nočním autobuse – navzdory tomu, že se doopravdy bojí, tónem stejně televizně nevěrohodným. Potom se doktorka V. rázně ujme velení, všechny žene ze studia, Lokvenc opouští palubu první, Babeta panikaří všemi směry, hluk, zmatek, psinec plný mrtvých psů hlasitě vyje –

„Právě začal konec světa!“ mailuje kdosi, kdo se nepodepisuje, a náhoda rozhodne o tom, že je to poslední záběr pořadu. Mondspiegel zachytí Lilianinu překrásnou tvář. Lilian se ani neotočí za zpěvákem, za svým ztraceným a nalezeným otcem, mořská modř jejích očí patří jenom Mondspieglovi. Je vyhublá až na kost, není divu, že si ji produkční spletla s mužem, jenom Mondspiegelovy dlaně znají pravdu. Není pravda, že na něj zapomněla, není pravda, že její pomíjivé bytí nezná věčnou lásku, hledí na něj s nejzazší vroucností těch, pro něž už začal konec světa, věčnost bez budoucnosti. Mondspiegel se slabě pousměje. Lilian se rozzáří a velmi dětským gestem zvedne paže – a vtom i ji kdosi vystrká pryč. A pak už tam Mondspiegel jenom tak stojí, v hlubokém utišení srdce. Ví, že s jeho účastí v mystidramatech je konec. Všemi směry jih, jih, nic jiného než jih.

ŠESTÁ ČÁST

ZAPEČETĚNÉ DVEŘE

Tři zapečetěné obálky, ty menší ve větších jako matrjošky.

Nejmenší obálka byla pečetěna třikrát. Dvě pečetě (jedna černá a jedna barvy zašlé červeně) jsou rozlomeny. Černá pečeť se na všech obálkách opakuje. Je na ní nejjednodušší veliké A.

Dopis je psán střídavě řadou evropských jazyků. Ruské pasáže jsou vepsány azbukou, nervózním rukopisem. Data dokládají, že psaní zabralo více než pět let.

* * *

Anglicky: Dnes v noci si oholím hlavu. Jistě se ti brzo donese, že jsem se zbláznila. Třeba zbláznila a třeba taky ne. Vzpomínáš na cantus firmus mých dávných lekcí? *Ani tak, ani onak, ani však jinak, nejinak či naopak.*

Jestli si myslíš, že je to kvůli rozvodu, tak jsi vážně idiot všech idiotů a nepochopils za všechny ty roky nic. A odpověz mi stejnou řečí, jako kdysi. Ptáš se kterou? *Přece švýcarsky!*

* * *

Má nejstarší vzpomínka na domov je příšerný mrtvolný puch. Snad mám i dávnější, ale tahle je předbíhá svou silou, vytyčuje se před závorku všeho, co přišlo pak.

Přivezli mě z dětského tábora osm týdnů po tatínkově smrti. Byla jsem poslední z dětí, které rozváželi. Neměli čas čekat, až si mě někdo převezme, a nechali mě samotnou v chodbě činžáku. Dům se nějak nepochopitelně změnil. Pětiletí žijí ve velice pomí-

jivých světech, stačí den a už je všechno jinak. Srdce mi tikalo jako časovaná bomba. Stála jsem hodiny na schodech do sklepa, tam bylo nejmenší nebezpečí, že mě někdo cizí osloví.

Konečně k večeru přivezla sanitka matku a toho tvora, který se stal mým bratrem až za dalších třináct let. I ona se změnila k nepoznání. Já nejspíš taky, nepoznala mě. Je pravda, že jsem stála v šeru, ale v jejím prvním pohledu nebyl ani náznak upamatování, kdo vlastně jsem.

Slovo pečeť jsem pochopila mylně. Slovy *zapečetěné dveře* se mínily dveře přelepené orazítkovanou páskou. Myslela jsem, že pečeť je lepicí páska. Učennivě jsem ten poznatek uložila do svého zatím chudého slovníku.

Matce dovolili pečeť strhnout. Celé léto jsem o tom bytě snila jako o ztraceném ráji. Věřila jsem, že tatínek tam je. Sedí v ušáku, naschvál dělá, že spí, a nemůže se dočkat, až mu skočím na klín. Budeme se řehtat jako blázni a navzájem se tahat za vlasy. Řekli mi, že byl zavražděn, ale stejně jako slovo *pečeť* ani slovo *vražda* jsem ještě neměla s ničím spojeno. Chápala jsem, že to znamená být mrtvý, jen jsem nevěděla, že *mrtvý* znamená *navždy*. Slovo *navždy* ve slovníku pětiletých chybí. Osm dlouhých týdnů mě stravoval mučivý stesk.

Z bytu se vyvalil horký zápach. Pod ledničkou byly ztuhlé louže krve, jak z ní před časem vytekly hroudy masa. Na jednu šílenou vteřinu jsem uvěřila, že je tatínkova. Snad je v té ledničce, ještě pořád mrtvý. Neřekli mu, že už jedu domů. Kvůli mně by přece obživil.

* * *

Slova se do mě ukládala jako ty žertovné dárky, které si dávají lidé staromileckého humoru. Bývá to soustava do sebe zabalených krabic, každá ve vlastním obalu, pracné rozvazování uzlů, ozdobné papíry, v každé krabici je další, ještě menší... až v té poslední už není vůbec nic. Slovo pečeť je v krabicích: *zápach, bolest, ztráta, hněv, zrada, seschlá kaluž krve, mouchy, navždy, smrt.*

Pečeť – skutečná pečeť, tlustoučká placička černého vosku – byla řadu let můj amulet. Dotýkala jsem se jí každou noc znovu, dvěma prsty (těmi, které přísahají), brala jsem z ní sílu přežít, rozuměj: sílu k prezimování. – Poprvé jsem ten zapečetěný dopis četla jednou zjara, bylo mi tehdy teprv třináct, a podruhé až po matčině smrti. Ležel pořád tamtéž, na dně sekretáře, zavalen účty ve zrušené měně, prošlými záručními listy a jinou papírovou siláží. Bylo to v sobotu mezi pátkem, kdy se E. definitivně odstěhoval, a úterkem, kdy přišla demoliční četa. Co nebude pryč do úterka ráno, to vyletí do povětří, slečno. To bude řacha, jako když buchne sopka. Viděla jste někdy buchnout sopku? Tak se přijďte kouknout, krásko. Řekli mi.

* * *

K té historce se zápachem: možná to nebylo tak hrozné. Pro přesnost uvádím, že mám zcela mimořádný čich. Jediné dědictví z matčiny strany. Otec se nám smával, že máme nos jako psové z mordparty.

* * *

Francouzsky: Ráno předtím, než jsem si oholila hlavu, vyletěl z fénu dlouhý tmavý vlas. Spěchala jsem, sušila se jen tak halabala. Ten fén nepoužívá už léta nikdo nežli já.

Mám vlasy barvy zralé kukuřice, červenkavý nádech husté plavosti. Otec a já jsme plemeno pružných vysokých blondýnů, zpíváme, tančíme, pláčeme s otevřenými ústy, matka a později i bratr jsou drobní temnovlasci, se staženými póry, přísně zamklí. Tak byly u nás rozdány dary. Držím ten vlas mezi prsty a spoje mi jeden po druhém ujíždějí, čas bzučí jako elektrické dráty v horku, už dávno mám být v práci: nemůže nebýt matčin, vlas. Fén je jedna z mála věcí, které mi zbyly po výbuchu sopky. Matka nežije už víc než patnáct let.

Co přiměje temný vlas skrývat se patnáct let v primitivním mechanismu fénu? Co přiměje temný vlas vynořit se po patnácti letech z mechanismu fénu jako Abdul Nesmrtelný z moře a přilepit se mi na vlhkou dlaň? Zkroucený znak neznámého písma. Mrtvý jazyk rozčilením koktá. Vzkaz.

Brzy se po zralé úvaze zblázním. Ale ne dřív, než bude nezbytně třeba: vždyť vím, že nic neznamená nic.

* * *

Rusky: Nikdy mi nekoupila dárek. Prý vím sama nejlíp, po čem toužím. Dávala mi peníze. Egonovi dárky kupovala. On přece *nemohl vědět, po čem touží*. To věděla jenom ona. Všechno, co její syn cítil, věděla vždycky líp a dřív než on.

(Egone, a tys to tenkrát věděl?, jak jsem tebou opovrhovala?, jak jsem ti tajně solila kakao?, sypala drobký do bačkůrek?, jak jsem tě celé dětství nenáviděla? Jeden z diferenčních znaků Lachesis zní: *nenávidí mladší sourozence zcela nekompromisně*. Byla to výtečná průprava v tomto druhu citů. Později se ukázalo, že jsem měla proč je trénovat.)

K třináctým narozeninám jsem si nechala udělat bronzové pečetítko – za stovku, kterou mi matka mlčky přidala do svačinového sáčku, byly to tehdy dost velké peníze. Byla jsem zvířátko bez domova, neměla jsem doupě ani noru. Chtěla jsem aspoň nechávat pachové značky. Označkovat si teritorium.

Všichni si mysleli, že to **A** na něm znamená Alexandra. Nikoli, nikoli. Učené výklady podávám nejraději anglicky:

* * *

Anglicky: Touha po dokonalosti, rodová kletba! Sužovala nás oba, vid'?

Pilířem indické kultury doby Buddhovy jsou *pradžňápáramitásútry* aneb *sútry* o dokonalosti. Liší se počtem slabik. *Pañčavinšatisáhasrikápradžňápáramitásútra* jich má přesně pětadvacet tisíc, stotisícislabičná se jmenuje *Šatasáhasrikápradžňápáramitásútra* – a tak dále, čím víc slabik, tím více respektu budila. Já však uznávám pouze jedinou *sútru*. Její titul zní *Ékákšarípradžňápáramitásútra*. Jejím obsahem je jediné písmeno: **A**. Znamená záporku, zápornou předponu, takzvané *alfa privativum*, která jak v sanskrtu, tak i v jazycích nám bližších převrací smysl slova naznak, viz *politický-apolitický, sociální-asociální: popíračské A*.

Toto **A** mi bylo nejdražším písmenem všech řečí. Zrcadlem pravdy – zrcadlem, které popíralo to, co zrcadlí. **A** byl můj erb, můj světonázor, má odpověď na všechny otázky, *alfa privatissimum*, moje nejsoukromější alef, které tvoří i boří vesmír, moje *sútra* o dokonalosti: pečeť, kterou jsem chtěla vtisknout světu.

A ovšem, v angličtině neurčitý člen.

* * *

Ta bláznivá rodina měla tři členy: matku, Egonu a mě. Pak do ní patřil neurčitý člen, můj otec. Byl nebyl. Měl své křeslo, kam jsme si nesměli sedat. Své názory, své pocity, své nedotknutelné zásuvky, své oblíbence. Měl svou tlumočnici, nedostižnou znalkyni jazyka mrtvých. Měl nesleželé místo na válečné pro dva. Matka mě v životě udeřila jen jednou, zprudka a velmi nezkušeně – ruka šlehla jako blesk z čistého nebe a málem mi urazila ucho. Bylo mi sedm, toho památného dne jsem si hrála na parašutistu a s deštníkem místo padáku skočila na válendu z parapetu okna (čtvrté patro, okno dokořán). Bylo to něco jako znesvěcení hrobu. Kdybych skočila opačným směrem, prošlo by mi to snáz.

Matka věděla nejen, co si myslí a cítí můj bratr, ale věděla naprosto přesně, co si myslí a cítí její mrtvý muž. V jejím podání to byl moudrý král-zákonodárce (vůči Egonovi) a po uši zamilovaný věrný pitomec (vůči ní). Vůči mně byl výhradně tím, čím byl doopravdy: několika mlčenlivými vnitřními orgány v kádi formaldehydu.

Mělo to výhodu: mohla jsem si dělat, co jsem chtěla. Platila mi všechny kurzy, knihy, vzdělávací výlety a kroužky, o něž jsem si řekla. Obsah ji nezajímal, výběr nechávala na mně. *Nemohla přece vědět, po čem toužím já!*

* * *

Vyslovte anglické *a*, *an indefinite article*, s korektní anglickou výslovností, zadopatrové heknutí, takové, jaké z nás vyrazí úlek. Vyslovte ho znovu a nahlas. Ještě hlasitěji! Křičte! Teď totéž, jen nechte pevně stisknuté zuby a zavřená ústa. Správně! Slyšíte mou píseň dětství. A!

* * *

Francouzsky: Otec byl nepřítomný. Ona byla ještě nepřítomnější.

Bylo mi šest, potom sedm, potom osm, potom devět – nijak se nedalo zabránit tomu, aby mi rok co rok přibyl rok. Život mnou crčel jako míza, bušil mi ve spáncích, vyhazoval mě do výšky jako trampolína. *Živá a aktivní*, psaly mi s povzdechem do žákovské knížky učitelky, které nestačily mému rytmu ani inteligenci. Ve většině předmětů jsem viděla dále nežli ony. Zúčastnila jsem se všech soutěží a nešla jsem pod první cenu, četla jsem ve třech jazycích, hrála na flétnu a byla hvězdou tanečního kroužku – tyčila jsem se nad dětmi svého věku jako stožár vysokého napětí.

Doma jsem byla žádná celá nic. I já se snažila být nepřítomná, jak se jenom dalo: spávala jsem u svých spolužaček a odvděčovala jsem se jejich rodičům hlučným zlehčováním vlastních úspěchů. Doma bylo město duchů. Matka se zavíjela do stále hustšího mlčení a malý bratr mlčel od přírody. Egone!!! Byl jsi odporný šilhavý skrček! Bezkrevné princátko na strachy pročůraném trůně! Úhledná mrtvolka animovaná mou matkou! Mimo domov jsem říkala *bratr idiot!*

* * *

Tenkrát, toho sivého jarního rána, vyhodili do povětří náš domov-nedomov. Řacha to byla náramná, to měli pravdu. Stála jsem za hradbou provazů, která ovíjela dům jako magický křídový kruh. Když se prach snášel na vše živé i neživé kolem – sušená láva, šedá průtrž mračen –, když jsem ho vdechovala plačícími ústy, zalykala se jím, měla ho na jazyku jako hostii, jako pozapomenuté slovo... napadlo mě, jestli jsem v nějaké homeopaticky malé částě nespokla i ten dopis, který sám měl schopnost rozmetat víc nežli pět pater starého činžáku. *Homeopatikum: Epicentrum*,

potence 1000. *Miasma*. Bratr stál opodál, také chtěl vidět ten výbuch, happy end našeho přízračného dětství, ale dělali jsme, že jsme se navzájem nezahledli. Kdoví, možná tu homeopatickou částičku do sebe vsál on.

* * *

Tys věřil, že svět neustále mluví, že? Pro tebe, pro matku a snad i pro většinu lidí je svět nanejvýš osobní dopis, který vám sotva viditelným písmem (nejspíš teplým mlékem na vzduch!) píšou nějací vševědoucí šifranti. Stačí polít ho slzami a vida!, v záhlaví se objeví důvěrné jméno, které znají jenom naši nejbližší. – Egone! Proč tomu nemůžu věřit? Můj svět mluví plynou *švýcarštinou*, vede samomluvu, ale o mě nemá sebemenší zájem. Oplácím mu stejné stejným. **A!**

* * *

Německy: Moje matka milovala mého otce, můj otec miloval mou matku, smrt nesmrt, něco tak malicherného jako smrt přece nerozhoduje!

Simultánní tlumočení znamená useknout si hlavu a nechat si narůst dvě jako saň. Vzít sekyrku a rozpůlit si mozek, tnout pořádně, nešidit se, prásk až k mozkovému kmeni a ještě radši až k zadku, tam už se to větví zcela přirozeně, dvě pŮlky, dvě nohy, uprostřed puklina, všechno dvojmo jako v Noemově arše, *jang-jin, ano-ne, já-ty*. Sama nevím, jak to dělám. Vtéká do mě jeden jazyk a ze mě vytéká druhý. V mých nejlepších chvílích se to děje samo, hladce a bez námahy, v tempu. *Tam-zpátky, hladce-obrace*. Mám

pověst panny zázračnice. Zeptejte se mě po dvacetiminutové rundě, co jsem vlastně tlumočila – já to nevím! Já u toho nebyla.

Moje matka milovala mého otce, můj otec miloval mou matku. Moje matka byla světice. *S nikým si nezačala. S nikým si nezdala.* Pamatuju si ji, pořád velmi hezkou ženu (kdyby nebyla tak strašně adstringentní, tak nedotknutelná a tuhá, na sobě neviditelný skafandr lásky!), jak sedí v noční kuchyni jen při slaboučkém světle města a vyhlíží ven zavřeným oknem: pohled zároveň pozorný i nepřítomný, zasněný i zcela soustředěný, jako astronaut po rocích nepřetržitého letu vesmírem.

Já tu lásku věrně milovala. Neměla jsem nijak ráda matku, nenašela jsem bratra idiota a tatínek byl mrtvý navždy, ale hrálo mě studené slunce dokonalosti. Ta láska nebyla pro mě, ale existovala! Neohrožitelná, nepodléhající změnám, věrnost smrt nesmrt!, cit odstředěním dokonale zbavený všech živočišných tuků, DOKONALOST SAMA! ... ani s Velkou ředitelskou pochvalou se jí nemůžu nikdy přiblížit.

* * *

Žila jsem tehdy jako sprinter, oči vytřeštěné, daleko vpřed vychýlené těžiště. Předbíhala jsem samu sebe, a pouze to, že jsem jako v jedné latinské říkance pořád *udržovala svá kola v chodu*, mi bránilo zřítit se nosem na trať. Toho roku jsem od prvního ledna tvrdila, že je mi čtrnáct. Byla jsem vysoká, samá ruka samá noha, když jsem promluvila, hádali mi šestnáct. Bylo mi třináct a dva měsíce.

Šli jsme na povinné očkování proti spále. Latinsky *scarlatina*, z perského *sakirlat*, červec, česky *šarlach*. Slovo jako zaklínadlo: *šarlachšarlachšarlachšarlach!* Zapomněla jsem si očkovací průkaz

a poslali mě pro něj domů. Dopolední prázdný byt je v dubnu ještě prázdnější než jindy. Štědré světlo jara ho činí prostornějším. Zvuky duní jako v jeskyni.

Očkovací průkaz nebyl k nalezení. Z nezbytí jsem plenila zásuvky sekretáře, zónu černé radiace, zakletý les. *Jestli se ještě někdy budeš hrabat v otcových zásuvkách, půjdeš z domu*, řekla jednou matka věčně, rovným hlasem, jehož tón byl jako vždycky tlumen filtrem skafandru. Ten dopis byl až na dně, obálka s pečeti, šarlach. Lidové veselí nelomených barev: bílý papír a červený pečeti vosk.

Už tehdy jsem byla matahari, vyzvědačka bez zábran. Žádné tabu mi nebylo svaté. Vyloučena ze hry, aspoň jsem čenichala za zdí. Měla jsem podstatu bojového plynu: neviditelná, bez chuti a bez zápachu, pronikala jsem škvírami v parketách a netěsnícími filtry na kosmických přilbách. Egone! Hrabala jsem se ti v kapsičkách už jako dítě! Věděl jsi to? Nudil jsi mě, bratře! Nikdy tam nebylo nic za mák zajímavého!

* * *

Ten vlas z fénu je na jednom konci šedý. Přechod od temné hnědi je ostrý, ostřejší, než ho dělá příroda a věk. Barvila sis vlasy? V šedesáti letech? Vdovo? Velká Vdovo? Pro koho?!

* * *

Vyloučena ze hry, od šesti do třinácti jsem doma seděla na trestné lavici. Nikoho nezajímalo, co dělám, co si myslím. Jednou, bylo mi deset, jsem přinesla Velkou ředitelskou pochvalu. (Stupňová ní zásluh: třídní pochvala, ředitelská pochvala, Velká Ředitelská

Pochvala!!!) Matka právě v prádelně věšela prádlo. Převzala papír, kde černé na bílém stálo, že *Alexandra Mondspieglová, 5. C, vzorně plní své úkoly žákyně i pionýrky a dělá čest naší škole i svými mimoškolními aktivitami.* „Přečtu si to potom,“ řekla (skrže skafandr ji skoro nebylo slyšet), a zatímco já skákala pýchou a netrpělivostí, vzala mokrou rukou kolíček, pověsila ten list na šňůru mezi Egonova trička a účelnými, přesnými pohyby pokračovala v práci. Doběla rozžhavený meteorit jí hvízdal těsně kolem hlavy: málem jí roztráskl mozek a rozstříkl ho po zdech prádelny.

Třííííísk! Střííííík! Němý křik netopýrů, do nehlasných výšek stoupající *íííííííí!*

Vesmír zjevně nebyl stvořen pro mě. Přesto se v něm vznášela duhová bublina ráje, její pablesky dávaly perletový nádech nocím a smiřovaly mě s mým stavem vyhnance ve vlastním domově. Svítila jsem odraženým světlem jako Luna. *Neporušitelná dokonalost lásky* mě počala a není v moci času ji zrušit, byla jsem požehnané dítě věčnosti. Už v pěti, když jsem tě mokrého, voskově bledého a zebavého vytáhla z ledničky, jsem věděla, že matka je blázen, a přesto: duhová bublina ráje. Refrén: A přesto: duhová bublina ráje! A přesto: andělé, věčnost, zlaté kapradí, zpěv!

* * *

Jak jsem jen toužila mezi vás patřit, jak jsem se snažila, jak zavděčovala! Devótní přemoudřelý pětiletý prcek cedí krev! To víš, ty malý odporný idiote, ty třaslavý pochcaný spratku, lžiegone!, zloději trůnu!, že si *kvůli tvé záchraně* řekla o mou krev?!!!! Jak jsem mohla vědět, že ve mně nějaká zbude? Šla jsem na smrt! Tak velmi velmi VELMI jsem se snažila!

Má ředitelská pochvala visí na šňůře mezi tvým prádlem do-
dnes. Visela tam ještě druhý den ráno, zvlhlá parným vzduchem
prádelny. Svěsila jsem ji, rozpustila jsem ji v kyselině solné, roz-
trhala, počmárala sprostými slovy, snědla, vyzvracela a spálila.
Myslíš, že si matka všimla, že tam chybí? Egone?!

* * *

Opatrně jsem odlupovala červenou pečeť. Krev mi rychle bub-
novala tělem. Polovědomky jsem stáhla chřípí. Když byla v mém
životě – poprvé a zatím naposledy – porušena pečeť v podobě lepicí
pásky, vyvalil se smrad. Povedlo se mi sloupnout vosk tak jemně,
že se pečeť nezlomila, a při troše trpělivé péče by šlo dopis jistě
znovu zalepit.

Neocituju ti obsah v plném znění, i když ho dodnes umím na-
zpaměť. Ber to jako laskavost starší sestry. *Ííííííííí!* Zvuk je ne-
slyšný, němé kvílení v nedostupné části spektra. Netopýři padají
v celých hroznech k zemi, oči skelné, seškvařené mozečky.

* * *

Rusky: Ten dopis jsem našla zapečetěný a po zbytek života budu
v nejistotě. Je možné, že ho matka nikdy nečetla? Čí to byla pečeť?
Zapečetil tu obálku můj otec, položil ji pod stohy papírů jako ča-
sovanou nálož a ona ji prostě zatím nenašla? Našla, ale odmítla
otevřít? Nechala ten dopis na dně sekretáře?

(prosím skandujme): osm let po otcově smrti?,
sbírala síly k jeho otevření?,
ztuhlá zlým tušením?
změklá lhostejností?

zapomněla na něj?,

(*můžeme přidávat na hlase*): obrostl řasami a chaluhami?,
vrak i s kapitánem?,

Abdul Smrtný a jeho vojsko?

(*křičet*): šarlachšarlachšarlachšarlach? (*Ztichnout, pauza, a pak zpěvné, dětským, nevěřícím tónem*): Opravdu nevíš, co ti psal?

Nebo ho přečetla a zapečetila ho *potom*, zapečetila ho *ona*, bránila se pokušení číst ho denně znova, strhávat mokrý strup a vyškrábat si pod ním důlek, strkat si pod skafandr pavouky a stonožky? Zapečetila ho před mými nenechavými prsty, *jestli se ho dotkneš, Sašo, půjdeš z domu?*

Dotkla jsem se ho a šla jsem z domu. Na povinném očkování mě čekali marně. Vzala jsem všechny své úspory a odjela jsem prvním možným autobusem neznámo kam.

* * *

Živím se mluvením. Mám profesi, která má prázdné ruce. Jen slova, slova, slova, slova. Můj příběh je příběh promlčeného zločinu.

Byl zářivý duben, díkybohu sucho, svěží tráva, mech. Jenom v noci mi bývala zima. Veřejná bezpečnost mě přivedla zpátky až po sedmi dnech: tolik stačí na stvoření světa. Ale já jsem se už nikdy nevrátila. Odešla Šušul, vrátila se Xandra. Už jsem to nebyla já.

Mimochodem: na povinném očkování mě čekají dodnes. Jsem snad jediné české dítě své generace, které není očkováno proti spále. Zmatek mého útěku odsunul tu malichernost stranou. Nemám imunitu vůči šarlachu.

* * *

Francouzsky: Bratře, systém do sebe vložených obálek znamená toto: sám si jednou odstupňuješ, s jakou mírou doslovnosti chceš tu historii znát. Podívej, do střední obálky vložím výklad toho dopisu vlastními slovy. Nemusíš ji vůbec otevřít. V té úplně vnitřní je otcův dopis: rozhodni se, chceš-li ho číst ve vší údernosti. Rozbaluj s rozvahou. Obálka číslo dvě:

* * *

(Tady pokračuje dopis v obálce číslo dvě, francouzsky): Rozbalils? Tak víš, co děláš. Čti!

* * *

Nenaočkovali mě proti spále, naočkovali mě proti vzteklině. Řecky *lyssa*, aneb zuřivost. Řekla jsem jim, že ty škrábance na rukou a na krku jsou od psa. Panenská krev mi zasychala na nohou.

„Umíš s tím zacházet?“ zeptala se zdravotnice, která mě přijela naočkovat. Předě všemi – předě dvěma příslušníky bezpečnosti a třemi místními chlapy v kanceláři drůbežárny v zapadlé vsi jménem Krušná – mi podala balík dřevnatých vložek. „Víš, co jsou to měsíčky? Máš je poprvé?“

Zářivka bzučela jak moucha na mucholapce. Přesvětlovala nás, vypírala naše obličejy do chvějivé šedi televize. Injekce zabrala jako narkotikum, zuřivost ve mně pomalu šedla, odkrvené srdce zpomalilo, napjaté svaly mi změkly, chtělo se mi spát. Pes, máme na Rarachu hlášenou vzteklinu? Nebyl to vlk? Rozeznala bys vlka od psa? Blbost, vlk by ji zřídil víc.

Spávala jsem v jamce na úbočí kopce, mravní imperativ ještě stále ve mně a hvězdné nebe nad hlavou. Jamka byla kráter po gra-

daleko. Měl jsi úplně bílá droboučká nehtová lůžka, bezkrevné rty splynuly s tichou tváří. Dívala jsem se na tebe sto let. Chtěla jsem za tebou zase zabouchnout dvířka a jít si hrát dolů na dvorek.

* * *

Žertovný dárek slova sex je zabalen do krabic: *To nemůže být pravda. Nechci to vědět. Nic to neznamená, nic to neznamená. Když budu dělat, že spím, tak to zmizí samo.* Pak už jen výbuch, láva, šarlach, krev.

* * *

Německy: Mému útěku předchází banální příhoda, z níž náhodný slovosled událostí učinil vševysvětlující slovo, příslovce, odpovídající na otázku proč. Byli jsme na pohřbu jakési staré tety. Protože otec skončil v lihu, byl to můj první pohřeb vůbec, poprvé jsem uviděla rakev, květy, svíce, poprvé někdo plakal nad mrtvým. Zpět jsme jeli nočním vlakem. Asi to byla otázka peněz, nevím, my tři jsme měli jen dvě lehátka. Jedno z nás dětí mělo spát nahoře a druhé se střídat na spodním lehátku s matkou. Matka přiřkla to horní Egonovi. Byl mladší. *Otec by si to tak přál!*

Jsem podrážděná, smutná, v hrdle mi drhne štěrpk křivdy. „Nebudu spát pod ním! Počůrá se, já vím, že počůrá!“ Ječím, brečím. „Když má strach, vždycky se podělá!“

Stojíš tam, chlapečku, unikáš z mé strašné moci levým okem, šilháš ven a trochu vzhůru, zleva jsi k smrti vyděšené dítě, pravým s nadlidskou odvahou hledíš na mě. „Nebudu spát pod ním! Počůrá se mi rovnou na hlavu!“

Prohrála jsem ten boj jako tisíc jiných předtím. Ležím dole a umiňuju si předstírat spánek, neuvolnit matce místo, až zestárne

a nadejde čas, kdy bude mít právo na lůžko. Nepokusí se mě vzbudit ani jednou. Sedí celou noc na tvrdém sedátku a hledí z okna, ve tmě vře mléko Mléčné dráhy, její kosmickou loď řídí automatický pilot, sedí bez pohnutí, nezmění výraz, jen v kalném světle rána jeden osamělý vzdech.

* * *

Nevěř na slovosledy následků a příčin! Oficiální verze mého útěku zněla: pohádala se s matkou kvůli místu na horním lehátku. Odmítla ležet pod svým bratrem. Jako bájná Lilit odmítla ležet pod Adamem, vykřikla v hněvu tajné jméno boží a dobrovolně opustila ráj.

Potopila jsem dopis se svou pečetí až na dno. Opatrně, jako by mě sám prázdný byt slyšel, jsem zavřela sekretář. Bylo mi třináct. Ráj opustil mě.

* * *

Mé úrazy během příštích čtyř let: zlomenina levé stehenní kosti (stepovala jsem na židli postavené na kuchyňském stole), popálení na druhého stupně (předloktí, debilní chemický pokus), naštipnutá spodina lebeční (pád z kola), tři otřesy mozku a dvě lékařsky nevysvětlená bezvědomí, přiřčená příliš rychlému růstu (čichání čisticích prostředků: objevila jsem to kouzlo sama a po krátkých úletech *jinam* mi bylo strašně zle). Těsnopis jizev, můj tajný deník, psaný velmi viditelným písmem. A nehty! Ohryzané až na kost! Ještě jsem neznala ruskou ruletu, ale nepochybně bych ji byla hrála. Aspoň jsem přebíhala křižovatky se zavřenýma očima.

* * *

Taky jsem dráždila cizí psy, očkování proti vzteklině v šedivé krvi, štěkala na ně řadou psích jazyků, neurotickým kuckáním jezevčků, hrdelním basem vlčáků, bestiálním kejháním venkovských psů na řetězech, pološílených doživotních vězňů s půlkruhem zdupané hlíny kolem těsných bud. Nikdy mě nekousli. Škody na mém těle byly vzhledem k rizikům zázračně malé. Naučila jsem se chodit po řeřavém uhlí, nesmrtelná a nezničitelná. Když nindža udeří se strachem, rozbije si malíkovou hranu. Když se přestane bát smrti, rozrazí jedinou ranou Velkou čínskou zeď. Hmota mi přestala klást odpor. Když jsem udeřila, bylo to nadoraz.

(Víš, jak moc jsem jako dítě chtěla pejska? Jak strašně, k ubrečení moc?)

* * *

Egone, vážně to čteš? Pozor, to nejhorsí tě teprv čeká!

* * *

Egone, nenáviděla jsem tě. Matka s břichem mi připadala jako trojský kůň. Když jsem tě viděla poprvé, v tom náhle cizím rodném domě, dala mi tě do náručí, aby mohla strhnout pečeť z veřejí. Překvapilo mě, jak jsi nicotný a lehký: v mých představách jsi osm týdnů rostl jako troll. Nebyl to jenom pád jedináčka z trůnu, banální žárlivost pýchy. Číhal jsi v tom bříše v plné zbroji a doma se začalo dít něco děsivého. Matka plakala jako zázračná votivní socha: občas jí najednou vyhrkly slzy, tekly jí po nehybné tváři, nezměnila výraz, nevydala zvuk. Otec už nezpíval, v noci sedával na zemi opřený o dveře ložnice, nepochybně že o zamčené dveře. Škrábal na ně jako bezprizorné štěně. Břicho nezadržitelně rostlo. Velký, zasmušilý trojský kůň.

Vyplýtvala jsem na tebe tolik zloby, a tys přitom z toho koně nikdy nevyšel. Hluboký nesouhlas s taktikou zrady tě drží uvnitř. Zničil jsi mi dětství, vyvrátils dům ze základů – a přitom jsi dodnes v tom koňovi, v tom inkubátoru, v té ledničce, v tom břiše, oči zavřené, bledé nehýtky, přísná bezkrevná ústa. Radši ses nikdy nenarodil celý. (Ale nevím, už léta tě nevidám. Už ses narodil?)

* * *

Rusky: Měla jsem tě v hrsti, mami. Byla jsem Lord Strážce pečeti. Lžeš, řeknu ti do očí v den soudu, strašná a vítězná, vím všechno! A vím, že víš, že vím.

Řadu let jsem v noci putovala bytem. Nejdřív práh ložnice: spíš? Spíš. Pak záchod, jenom stáhnout splachovadlo. Šum. Po špičkách k sekretáři. Spěšně otevřít zásuvku a horotvorným gestem zvednout vrstvy papírů. Dopis ležel na svém místě. Pečeť s mým **A** byla neporušena.

Zkoumala jsem tě jako špion nepřátelský terén. Byla jsem trestná výprava, zakleknutá na startovních blocích. Radu let, mami, řadu let. Ale tys mi uplouvala před očima, potahovala ses skelnými blankami snění. Nikdy jsem ti neřekla, co se mi stalo tehdy v horách. Nikdy jsem se nezeptala, proč mi zemřel otec. Den soudu ještě nepřišel.

Jednou ses vzbudila, právě když jsem otvírala šuplík. „Je tam někdo?“ zavolalas rozespale. „Nikdo,“ odpověděla jsem tiše, „to jsem jenom já.“ – „Aha,“ zamumlalas už zas ze sna. Výstižněji už to ani říci nešlo: Nikdo, to jsem já.

* * *

Pokud nečetla ten dopis předtím, nečetla ho ani nikdy pak. Odstěhovala jsem se den po promoci. Naposled jsem svou nedotčenou pečeť viděla při jedné z pozdějších nehojných návštěv, to už tam byla dalších třináct let.

Nedala najevo, že by si vpádu do zásuvky všimla. Domácnost měla ve vzorném pořádku. Dřela a nestěžovala si. Sousedky nám občas řekly, jakou máme skvělou matku. Hleděla na mě týměž pohledem, jakým mě přejela na chodbě čínžáku tehdy po návratu z porodnice: musela se chvilku upamatovávat, kdo vlastně jsem.

* * *

Stejně jako hmota se přede mnou rozvíral svět ducha. Pronikala jsem do něj ve stavu beztlíže: směsice IQ, mládí a cynismu tvořila plyn lehčí vzduchu, těžké fluidum vševědounosti. Během těch let jsem prostudovala, uctila, znectila, zavrhlá řadu obsáhlých interpretačních soustav – astrologii, homeopatii, makrobiotiku, alespoň v obrysech všechna základní náboženství a několik zcela obskurních zásvětních nauk, ke kterým jsem přišla jen díky své ještě obskurnější pověsti. Vždycky jsem zjistila, že jsou to pouhé jazyky – slovníky a gramatiky – pestré pontony přes bažinu. Není v nich nic, co by stálo za psí chlup.

* * *

Potom – bylo mi osmnáct, tobě třináct – jsem si začala hrát s jasnovidectvím. Kdosi mě uvedl do velmi tajného kroužku, byla nás tam hrstka, já ze všech daleko nejmladší. Učil nás zvláštní muž zcela neurčitelného věku, vysoký, prudce elegantní, s nepatrným cizím přízvukem. Mám na přízvuk citlivé uši, ale nikdy se mi nepovedlo

zjistit, která řeč probleskuje pod bezchybnou gramatikou a víc než bohatým slovním fondem: žádná mně známá to rozhodně nebyla.

(Mimořadně: to, co mi otevřelo dveře, co mě akreditovalo vstoupit, nebylo moje skvělé IQ. Moje takzvané chytré řeči kvitoval takovou lhostejností, že jsem si zakrátko málem odvykla mluvit. Zaimponoval mu *pes z mordparty*. Přijal mě, když zjistil, že rozliším čichem kamennou a mořskou sůl.)

První lekce jasnovidnosti byla dost bizarní. „Promluvíme si švýcarsky,“ oznámil nám. „Uvolňuje to mysl od obsahů. Mysl nic nevidí jasně, když je plná obsahů.“

Usedli jsme na zem v těsném kruhu a se zavřenýma očima. Měli jsme vypouštět z úst nekontrolované zvuky, lávu nevědomí, bubliny beze smyslu, nejtajnější mluvu duše. Všichni odpadli během čtvrtodiny, to jsem se teprv dostávala do ráže. Zatímco místnost rozpačitě ztichla, ze mě se valily drůzy zvuků, hlásky se srážely, až z nich lítaly jiskry, chropot, skřeky, vesmírné abecedy, občas jsem měla dojem, že mluvím dvojhlasem. Zdivočela jsem. Výčnělky artikulace se obrousily, zvuky se tavily jako neplatné mince, ječela jsem, zpívala jako had, syčela jako slavík... až všechno zmizelo v ohlušivém tichu, které mi vypláchlo mozek a nechalo jen zvonivou lebeční kost. Můj raptus trval něco přes hodinu. Konečně jsem našla svou řeč.

Když jsem se probrala, byla místnost prázdná. On seděl proti mně a vypadal velice vážně.

„Mladá dámo.“ Pauza. „Mladá dámo, dejte si na sebe pozor. Vy tam uvnitř v sobě nejste, vidíte? Kde ale jste?“

* * *

Horká zloba mého dospívání už dávno neplatila tobě, Egone. Sice jsem tě občas smažila na elektrickém křesle – držela tě v otcově

ušáku a lechtala tě, dokud jsi nepočůral to svoje posvátné léno – ale to byly jen plody nepokojné nudy, k tobě jsem cítila pouhou lhostejnost. Ta žířivá nenávisť neměla adresáta, byla jsem zamčená místnost, kam vletěl kulový blesk. Je to k nevíře, ale já bych toho chlapa nepoznala. Plavost, teplo, těžko pojmenovatelná vůně... uhoupání k blaženému spánku... Potom už jen blesk.

Alexandra Mondspieglová, 9. C, 117 neomluvených školních hodin, návrh na sníženou známku z mravů, vzhledem k dřívějšímu vzornému prospěchu podmíněčně změněn na ředitelskou důtku. Doporučena návštěva lékaře.

Blesk ve mně s rachotem narážel do zdí, rok po roce, den po dni, šarlachšarlachšarlachšarlach!, mami!, jaks to mohla neslyšet? Tys chtěla milovat muže, který *nebyl*, já chtěla nenávidět muže, který *nebyl*. Zobecním ten zrcadlový případ: nejde to, vid'? Nejde to.

Kdyby *byl*, už by asi nežil. Zabíla bych ho jednou neváhavou ranou. Než jsem se stala Egonem Mondspieglem, nelpěla jsem na životě ani tolik, abych s otravou krve šla k doktorovi, a týdny jsem se vlekla na opuchlé noze jako šnek. Ty jsi byl víc mrtvý nežli živý. Možná teprv součet nás dvou vydal na jeden nevalný pud sebezáchovy.

* * *

„No tak, mladá dámo, není to tak těžké. Stáhněte všechnu svou pozornost doprostřed jazyka. Je tam takové zvláštní místečko... prázdné, jako by tam najednou ani nebyla hmota, vidíte...? Skvěle, už jste tam. A teď si představte, že jste někdo jiný. Vypůjčte si jeho identitu jako... přes židli pohozený plášť.“

Lekce švýcarštiny netrvaly dlouho, kroužek zájemců se brzy rozpadl. Za měsíc už jsem v něm zbyla sama, pak učitel bez výstrahy zmizel a má smělá studia opět skončila.

„Mladá dámo, nezahrávejte si! Nemůžete strávit život na útěku. Kdo jako vy není doma v sobě, stejně bude všude jinde bloudit! Ztratíte meze, jako když nejde dovřít dveře, a do domu vám vlezou zloději. Musíte být někým, abyste mohla být někým jiným. Nebo nebudete ani sama sebou.“

Nic jsem nechtěla víc než nebýt sama sebou. Ochotně bych byla mořskou houbou. O vlastní já jsem nijak nestála.

„Mladá dámo! Říkám vám to mimořádně ostře! Proč myslíte, že jste tak skvělá tlumočnice? Jste průchozí dům, nobody's home. A nenamlouvejte si, že vás spasí lhostejnost.“

* * *

Když jsem tenkrát našla otcův dopis, ten pláč otevřenými ústy, formulační bezmoc, nemůžné vydírání, to holé utrpení lásky nadité do nepadnoucích, příliš velkých slov, má první myšlenka byla: To se mi nesmí nikdy stát. Žádné *sandhi*! Žádné splynutí, až se kraje spečou v jediný zvukový škvarek, živé maso siamských dvojčat. *No love, keine Liebe, pas d'amour!*

Byla jsem vyčouhlá, hubená, placatá jako naučný slovník. Jednou zrána jsem se probudila překrásná. Vstoupila jsem do soutěže a zas jsem vyhrávala všechny první ceny. *Lachesis spřádá své nejintimnější vztahy s analyticky chladnou hlavou.* Byla jsem silná svou neschopností lásky. Uměla jsem zlomit srdce, až to křuplo. Studenokrevní se živí teplokrevnými.

S analyticky chladnou hlavou jsem experimentovala se svým tělem: kdybych bývala vůbec kdy měla nějakou matku, musely by se jí ty skandální řeči donést. Tvoje matka tehdy pracovala za tři, abys měl všechno *jako jiné děti*. Možná už tušila, že nejsi *jako*

jiné děti. Rozhodně ji nijak neznepokojilo, že můj život se změnil v učebnici sexuální patologie.

Spala jsem s mladými, starými, svobodnými, ženatými, muži, ženami, sadisty, masochisty, s ploskolebci, upíry, mořskými houhami, ve dvou, ve třech, v chobotničním reji, variace, kombinace, permutace, průchozí dům. Možná chceš vědět (*možná nechceš! přeskoč!*), co jsem z toho měla. Odpověď je víc než prostá: nic. Dvakrát jsem měla kapavku, ale pořídila jsem si utěšlivý důkaz, že to, co se děje našim tělům, taky neznamená nic.

* * *

Slovo já tehdy bývalo v žertovných obalech: *ne, nechci, nevím, nejsem, smrdím, stydím, utéct, kam?!* Nejmenší krabička byla tradičně prázdná. Měla jsem strach se tam podívat, aby se nevyvalil zápach. Ale stejně se nedala otevřít.

* * *

Chtěla jsem tu jasnovidnou hříčku ihned zkusit. Vzpomínáš, jak jsem tě nutila? Báł ses odporovat, *Lachesis nesnáší odpor*, v ten čas se mě báli všichni. O tvou účast jsem nestála, byl jsi jen šilhavý podivín, který mi raději uhýbal z cesty, gardový důstojník matčina neviditelného vojska mrtvol. Nešel jsi mou zářnou stopou. Žádná smršť cen a ředitelských pochval, typický nenápadný dvojkař. Volný překlad: blb.

Ale byl jsi po ruce a já jsem neuměla čekat. Násilím jsem tě narvala do otcova křesla. Už se snášel jarní večer, oknem dštílo nenechavé světlo a prosvěcovalo ti uši jako mušličky. „Kolik ti je, sakra?“ vzteky jsem kopala do ušáku. „To se neumíš pár minut soustředit?“

Pokus začal překvapivě snadno. Uprostřed jazyka byla svědivá jamka, pak se propálila skrz a zůstalo jen prázdko bez přívlastků, černá díra, čiré vakuum. Dlouhý čas se zdálo, že je konec. Pak, skokově, ses objevil ty a něco jsi poplašeně mumlal, zaháněl jsi mě od sebe. Prali jsme se, drala jsem se do tvé zpanikařené dětinské mysli. Odbočka:

* * *

Matka mi nikdy nedopřála pejska, říkala, že s živými bytostmi je starost. V tom bezpochyby měla pravdu. Víc než cokoli na tomto světě jsem si ve třinácti letech přála psa.

Když mi došlo, že tluču hlavou do zdi marně, objevila jsem kdesi v příměstí psinec, ubohý azyl depresivních psisek. Dovolili mi tam trochu pomáhat. Běhala jsem za psy skoro denně, děšť jedniček a pochval rázem zřídnu, dokonce jsem občas byla za školou. Oblíbila jsem si zvláště jednoho pejska, rychle mě vzal za svou a bezprizorně, šťastně, žárlivě mě miloval. Přetékala jsem vděčností a chtěla se zasloužit i skutkem. Zopakovala jsem jednu z klíčových chyb lásky, chybu *miluješ-li mě, podobej se mi, chybu buď jako já*.

Jednou, když stará Karmen – správcová psince – byla jinde, jsem ho strčila do sudu s dešťovou vodou a vyprala ho vlastním šamponem. Rozvoněl se jako drogerie. Pak už jen ležel v koutě kotce, nežral, nedal na sebe sáhnout, uboze cenil zuby, neštěkal. Všude záplavy jarního slunce, staří psi tloukli čumáky o plot, štěňata jása-la v hubené trávě, a on – hanbou a zmatkem přitisknutý k zemi – už *nebyl doma sám v sobě*. Už to nebyl on.

Ke své akci jsem se nepřiznala. Nikdo netušil, co se pejskovi stalo, nikdo s ním a se mnou nesdílel náš kriminalistický čich. Psinec byl přeplněný, i podezření na chorobu skýtalo vítanou záminku

zbavit se přebytečných kusů. Víckrát jsem za ním nepřišla. Ráno soudného dne, ještě před začátkem přelíčení, ho potkám na chodbě soudní síně. Bude to jeden z korunních svědků proti mně.

* * *

Anglicky: Náhle jsem prolétla vakuem. Střemhlav, pád.

Rázem mě přestal poslouchat rytmus dechu. Kyslík mi nechyběl, nedusila jsem se, ale dech mi byl úplně cizí. Nadouval mě jako obrovské dmychadlo. To jsem nebyla já, kdo dýchal, dech dýchal mě, mysl mě myslela a tělo bylo mocný, životem nabitý prostor, kde jsem byla dočasně trpěným hostem. Nebyla jsem sama sebou. Nebyla jsem nikým a najednou jsem byla tebou. Egon Mondspiegel žil mě.

* * *

Bratře, pejsku, matko a kulový blesku: vymaže čas naše viny, nebo ne? Pozpátku: blesku, matko, pse a bratře, co nám mám vymodlit ve svém bezvěreckém srdci? Odpuštění, nebo zapomenutí?

Institut promlčení je ten nejpodivnější úd práva. Nevěří na naši kontinuitu. Nemá v sobě milost rozhřešení ani suchý dlužní úpis kajících. Je to lhostejné mávnutí rukou: vás už neznám, ženská, co tu strašíte s nějakým fénem? Stejně už to dávno nejste vy.

Potkali jsme se ve městě, dělals, že mě neznáš. Možná už neznáš, co já vím! Možná už to opravdu nejsem já, setrvačnický doběhl, viny i zásluhy dávno promlčeny, trestní rejstřík i Velká pochvala skartovány, mysl i srdce recyklovány. „Copak, bratře? Tíží tě svědomí?“ křikla jsem za tebou zlomyslně a pláču takřka bez přestávky třetí den.

* * *

Tedy: Egon Mondspiegel žil mě. Šlehla mě panika a zmizela jsem sama sobě. Tohle nebyl žádný *pohozený plášť!* Rázem jsem vystydla o třicet sedm stupňů. Proměnila jsem se v jemný popel. Samota, samota, popel všech vyhaslých samot. Egon Mondspiegel byl sám.

Maminčin mazánek! Vypiplaný inkubátorový vdolek! Už jsem tehdy skoro nechodila domů, nebavila jsem se s tebou, tvoje pocity mě nezajímaly. I já byla velmi sama, ale já jsem běsnila a zmítala se. Tvoje osamělost byla jiná. Ty jsi byl sám ve vypnutém, už málem vystydlém inkubátoru.

Ta chvíle spasila nás oba. Probral se ve mně dávno ztracený cit, soucit, a já se tě chytla na poslední chvíli jako trosečník pustého ostrova. Rozhodla jsem se naučit tě všemu, co znám sama, vychovat tě, protože oba tví rodiče jsou mrtví: já ještě nejsem mrtvá, já ne!, JÁ!!! NE!!!

S úžasem jsem objevovala tvou bystrost. Ve světě lidí jsi byl Mauglí, ale jinak jsi byl v mnohém chytřejší než já. Rvala jsem do tebe jazyky, pamatuješ? *Brácho! Když seš dost velkej na to, aby sis sám utřel zadek, tak seš dost velkej na plusqamperfektum! Mluv sakra německy jako dospělej! Můj čas zase nabyl obsah. Sedmnáctej sonet jsi zvlád slušně, ale dvacátej překládáš jako obrozenec! A rusky mluvíš jako špion CIA!* Poprvé od otcovy smrti jsem měla někoho ráda. *Však my to přežijem, brácho!* Ze dne na den se mi narodilo báječné třináctileté dítě, můj sexuální pogrom skončil téhož dne. *Brácho! Naučím tě jednu mocnou mantru! No a? No a no a?*

Myslím, žeš mi svým způsobem zachránil život. Smyla jsem černé sádlo zloby. Vrátil se mi ten nejlepší z dědičných hříchů: smysl pro humor.

* * *

Už se blíží ke konci.

* * *

Naše spojení trvalo několik let. Pak jsem dostudovala a našla jsem si práci, daleko, na jiném světadíle, abych setřásla svůj domov, zemi, vyschlé slupky svého přízračného dětství, jak jen to nejrychleji šlo. Panna zázračnice byla v kurzu. Katapultovala jsem se ze své minulosti jako pilot z hořícího vraku. Konečně jsem byla tím, čím vždycky: cizinkou.

Vrať se! Smím za tebou přijet? psals mi anglicky, francouzsky i rusky, bez jediné chyby, útlé písmo útlého studenta, den co den. *Má přísná veselá sestřičko! Au secours, help, Hilfe! Bez Tebe jsem jako leklá treska. Umím pět řečí, mlčím ve všech. I miss you so much, so much, SO MUCH!*

Byla jsem mladá, chytrá, vzdělaná a krásná. Mladí, chytří, vzdělaní a krásní rádi pozapomínají na své zachránce. Stal ses jen jednou z řady krabiček zabalených v těch plesnivých a potrhaných větších, *Rodina* stojí na jedné, *Šušul* na té další, *Paměť* na té úplně největší, a přes tu jsem napsala jasně červeným písmem *Skartovat!*

Na stoh tvých dopisů jsem odpověděla jen jednou pohlednicí. Letím na ní střemhlav dolů, lano na obrázku vůbec není vidět, mizí v tříšti slunce, rychlosti a vody, ječím!, padááááám!, existuju!, neexistuju!, štěstí! Jen pád a žádné já.

* * *

Všechno mine. I má dětská mstivost vyprchala. Už mi bylo jedno, jestli ten dopis četla, nebo ne. Lord Strážce pečeti rezignoval. Žila jsem věčně někde jinde, daleko od otcova sekretáře, a dopřávala si léčebnou kúru zapomínání.

Jako ten pes (doufám že přežil! amen!) i já jsem jednoho dne vychla. Už se mi z vlastního pachu nedělalo špatně. Nedávno jsem zahlédla reklamní slogan **Ujistěte se, že nebudete cítit**. Pozdě! To mi měli říct o generaci dřív.

Když jsem ten dopis viděla naposledy, od otcovy smrti uběhlo víc než dvacet let. Za ten čas je promlčena dokonce i vražda. Seděla jsem s matkou v kuchyni, něco jí vyprávěla, něco neškodného, mluvila jsem s ní jako s dementním děckem a ona se většinu času s jemným úsměvem dívala jinam. *Hodně pracuje a hodně mlčí*, říkal Egon. Povedlo se nám promlčet i smrt.

* * *

Byla to srpnová návštěva, bylo dusno. Matka seděla v křesle jako přikurtovaná. Vedly jsme řeči náhodných spolucestujících, zdvořilé a takřka o ničem. Nesla jsem v sobě nedbalou shovívavost mládí. Byla jsem k té cizí ženě přívětivá. Z nedostatku témat jsem vytáhla rodinné album a nabídla ho jako téma k hovoru.

Raketa je ještě na ranveji. Skrze skafandr skoro není rozumět slovům. Jak rozpoznat tu chvílku, kdy už nic nezastaví start?

Pluly jsme Mrtvým mořem rodu, mlčky jsme otáčely stránky alba, příliv a odliv bezejmenných předků, nudilo mě to. Usmívala ses nepravým úsměvem starého děčka, které odevzdaně drží hořký prášek v puse a doufá, že ho tajně vyplivne. Na konci byl tvůj velký portrét, ani retuš nedokázala zničit tvou přísnou krásu, bylo ti na něm něco přes třicet.

„Pěkná. Pěkná, mami.“

Teprv teď ses ke mně otočila tváří.

„Víš, Alexandro,“ poprvé jsi mi řekla Alexandro, léta jsi mě neoslovovala nijak, nanejvýš tak *poslyš děvče*, „víš, Alexandro, to už nejsem já.“

Hořký prášek taje starému dítěti v ústech. Slyšela jsem pouhý povzdech nad houstnoucím těsnopisem vrásek. Přísahám, nevěděla jsem, co slyším. *Start!*

* * *

Jestli jsi četl pozorně, tak tu poslední obálku neotevřeš. Je samozřejmě prázdná. Drobný chyták, lapač pozornosti: copak jsem ti nenapsala, že ten dopis jsem dala rozmetat při demolici domu? *Epicentrum 1000*? Tak vidíš! Zpět na start, bratříčku!

Ale zpět na start nelze, čas je jednosměrka a návrat k pramenům je romantická lež. Víím, pořád ti dlužím jádro věci. Opravdu tu banální vražednou zápletku chceš znát?

* * *

Dopis pokračuje ve třetí obálce, zapečetěné černou pečetí, česky:

Je jedna dovednost tlumočnicků, které se odborně říká *komprese*. Zachovat osnovu řeči, *textovou preferenci*, vynechat vycpávky a balast. Nezdá se to, ale je to těžší než tlumočit s upocenou doslovností. Cíl je *preferovat preferenci adresáta*. Tedy komprese:

V tom dopise otec oznamuje matce, že jde skočit ze železničního mostu. Se sentimentálním patosem, který by se ti nelíbil, protože jsi cepovaný v evropské citové kultuře *náznaku* (nelíbí se ani mně, ale blouznivá dětská láska k tomu muži, který se smál i plakal s otevřenými ústy, ho halí slzným plynem tolerance),

píše matce, že jde skočit z mostu, protože ona už ho nemiluje, protože ani to dítě není jeho,

výčitky, pláč, *tolik tě miluju!*, velkohubá zloba, *mou krev na tvou hlavu!*, dětinské kňourání, *smiluj se nade mnou!*, ale na smilování už je stejně pozdě,

tedy on jí „nebude stát v cestě“, věčná láska zase jednou není věčná, tím pádem čestný muž opouští scénu, nejlépe pak pádem rovnou na lebku.

*Hupity Dupity sedí na zdi,
Hupity Dupity ze zdi spad,
a celá králova jízda,
a celé královo vojsko
ho nedovedly nazpět dát.*

Dokonce tam byly gramatické chyby! Myslíš, že s tímhle dědic-
tvím si můžu vsadit na lásku?

* * *

Zemřela den po mé návštěvě. Večer po pohřbu ses roztrásl a jektaly ti zuby, byl jsi bledší než v té ledničce. Šla jsem ti napustit horkou vanu. Na okraji vany, v níž se matka vykoukala těsně před svou smrtí, i na kartáčku zbyla vůně pasty a fén byl pořád ještě ve zdi, na okraji vany ležel dopis. Moje pečeť byla rozlomená. *Alexandro, to už nejsem já.*

Je to moje vina, bratře? S pláčem matkovrahů: to já jí zpečetila život? Kdybych s ní nerozehrála tu hru *já vím, že víš, že vím*, dokázala by ten dopis nikdy nečíst? Uchovat si tu iluzi, že smrt mého otce byla vražda a ona jednou odhalí vraha? Chtěla mi říct, že verdikt nás vysokých nemilosrdných blondýnů je už promlčený? Vzala na sebe cizí dluhy – dluh za nelásku dávno neexistující

ženy – jako bez odmluvy zaplatila zkázu, kterou napáchal virus jménem Milostný dopis? *Nesud' mě, dcero. To už nejsem já.*

A teď byla mrtvá, beznadějně *navždy* mrtvá, jazyk nám oběma uprostřed doutnal, všechno v nás i kolem nás se pomalu měnilo v popel, ty jsi zděšením ani nemohl plakat, oči zavřené, voskově bledé nehty, lehla jsem si do ledničky k tobě a hřála jsem tě vlastní náručí.

* * *

Objímali jsme se řadu hodin mlčky. Tvůj krví a slzami nateklý penis mi tepal na nahém stehně. Políbil jsi mě jazykem, *rodným jazykem*. Měl jsi ústa plná mořské vody, jako by ses právě patou dotkl dna.

* * *

O tom dopise jsem ti nic neřekla. Není hlubší samota než nepřiznaná vina: zatímco jsme se hltali rukama a mísili se jako dva plazivé proudy kouře, rostla mezi námi škvíra mlčení. Ty ses mi nikdy nepřiznal, jak se do matčina počítače dostal virus. Já jsem se ti nikdy nepřiznala, co jsem v dětské zlobě udělala s listem, který rozhodně nepatřil mně.

Už svítalo, když jsi konečně usnul, ležel jsi bezbranně naznak s pažemi od těla jak rozečtená kniha. Přikryla jsem tě po bradu, stopila jsem ten dvakrát pečetěný dopis a utekla jsem pryč.

(*Voiceband*): Slovosled příčin a následků

je klam!

Je klam! (*Ozvěna*): Klam! Klam!

Možná ji opravdu zabil pitomý M/milostný dopis, ať už s velkým nebo malým m. Možná jí ublížil ten odbarvený hajzl. Možná

už nesnesla svůj *lživot*. Ale možná ji požádal o tanec anděl, kterým se mezitím stal její muž. Milují se, láska už je jednou provždy věčná, a ona je konečně šťastná, možná i my dostaneme další šanci, po cestě z hrášku a slz pozpátku dojdeme do ráje...

Klidně, bez hořkosti: *Nesud', dcero*.

Venuše je po koupeli znovu pannou, stará žena už si barví vlasy pro jiného muže, zdechlý králík z kouzelníkova klobouku je kouzlem přemilostněn a z klobouku vzlétá bílé holoubě.

(*Refrén, miliardy stále sílících hlasů, rytmus se v tom hluku rychle hroutí*): No a? No a? No ano ano ano ano a

* * *

Jen praktická poznámka, kterou ti přece jenom dlužím. Nejsi dítě toho grázla z obrazovky, bohudík! Nezachovala jsem pro tebe tvé křestní jméno (věřils, že ti je tajím ze zlomyslnosti, ale já ho doopravdy neznám, ta jeptiška ho jenom zašeptala), tak vezmi zavděk příjmením. Pokud měl můj otec pravdu, počal tě mladíček s příjmením Anděl. Popletl tvé matce hlavu, ale ani on jí nedal *věčnou lásku* a brzy po tvém narození se prý oženil. Kdybys ho chtěl někdy hledat, učival v mateřské školce. Ale jak sám jistě nahlížíš, to jméno je směšné. Buď rád, že se jmenuješ Mondspiegel.

* * *

Evropská literatura považuje za nesmírně nóbl říkat věci nepřimo. Naznačovat, koketovat, upejpat se podivnou hantýrkou symbolů. Mluvit přímo jsou pokleslé mravy, něco jako smrkat do rukávu. Tisíc symbolických soustav k vyjádření pořád stejné bídy! Ty jsi literární vědec, ne já! Já ten flirt náznaků nechápu.

V nejmenším se to netýká těla, nemám tělo, svlékla jsem ho tehdy na Rarachu a shnilo v jarní trávě mých třinácti let. Ale tvá náruč mi dovolila přežít. Chybíš mi. Nevyhledávám tě, protože *Lachesis chce všechno, nebo nic*. Dala bych ti všechnu svou krev a chtěla za ni všechnu tvoji. Jsem lepkavý, hladový průchozí dům.

Jestli mě někdy zavoláš, přijdu. Nikdy nikoho jiného jsem nemilovala víc nežli té noci tebe. *Kompresse*: nikoho jiného jsem nikdy nemilovala.

* * *

Stojí proti sobě dva obři a obr obru pevně hledí do očí. Promlčení a Pokání, Pokání a Promlčení. Jeden nevěří na naši trvalost, ten druhý na ní trvá. Sedím tu sama s oholenou hlavou a zkouším se velmi amatérsky kát.

Když jsem tě potkala, dělals, že mě neznáš, že já nejsem já a ty že nejsi ty. Jsem to já, Egone, a ty jsi ty, pod všemi změnami, jsme jiní, ale přece jsme to navždy my, v ráji leží vlk s beránkem, *ano i ne* se pusinkují jako děti, sladká sůl prší z bezmračného nebe... Sedím schoulená u nohou těch obrů a občas slyším jejich tichý hovor. A! říká ten první. Druhý přitakává: A.

To pečétítko mám dodnes. Už nic nepopírá. Je jistá naděje, že A se časem stane spojku. Dobrá hláska. Spojuje jinak než sandhi, nespéká, nechává volnost, převozníček vprostřed dravé řeky. Po-dívej: obr A obr. Tak A onak. To A tamto. Já A ty.

Na shledanou, bratře. S láskou

A.

SEDMÁ ČÁST

HAPPY END

Kupodivu, nikdo se Mondspiegla nepokusil zastavit. Opustil studio a prošel vrátnicí, aniž si ho kdo všiml. Buď se zpráva o maléru ještě neroznesla, nebo jeho tvář nebyla tak známá, aby ho strážní duchové televize poznali.

Teprve když prošel turnikety, zaslechl hlas: „Mondšpíle! Haló, Mondšpíle!“ Už pro mě jdou, pomyslel si beze strachu a stál, dokud se nepřihlítil snědý tlustoch a netukl ho pěstí do hrudi.

„Čau! Seš přece Mondšpíl, že jo?“

Neměl tušení, s kým mluví. „Spiegel,“ řekl.

„Co?“

„Spiel je hra.“

Hned si uvědomil, jak ten hovor zní absurdně a že mu lze stěží porozumět, když ten druhý neví, co má slyšet, a chlapík mu také zjevně neporozuměl.

„Chodili jsme spolu na základku. Tak ty taky makáš v telce? Já tu jezdím jako taxík. Co tu děláš ty?“

„Já tady nedělám,“ odpověděl podle své nejlepší víry.

„Jo tak. Nechceš někam hodit, už mám po šichtě?“

Mondspiegel hleděl do té ordinérní tváře. Teď právě z ní sálala dychtivost ulovit kontakt, naplnit prázdný večer prázdnou řečí, ale pod ní byla všechna mrzutost středního věku. Slepené černé kučery už řídly.

„Díky, ne, já ještě...“

Klesavá kadence zklamání: „No jo, tak čau, a stav se někdy, Mondšpíle!“

Až když byl za rohem, rozpomněl se. Palmiro! Palmiro Vangelis Zduku. Zas někdo, kdo rezignoval. Zas někdo, kdo se tam nevrátil.

* * *

Lilian ještě musela podstoupit nelaskavý exorcismus elektrošoků. Byly bez výsledku a ji záhy převezli z psychiatrie na internu, kde do tří dnů podlehla metastázám. Mondspiegel se to dozví až mnohem později.

„Drahý příteli,“ napíše mu dlouho po té události Mára, „protože vím, že paměti Lilianiny matky se ocitly ve Vašich jistě povoláných rukou, cítím povinnost Vám dovyprávět, co ještě vím. Tedy pro úplnost: Julian Mann – vzácný to muž! – zemřel ve Švýcarech, tuším na anginu pectoris, když holčičce bylo asi sedm. Už se, žel, nikdy neshledali. Její pravé jméno, je-li vůbec nějaké jméno pravé, bylo Lilian Man, s jedním n. Ale v době smrti postrádala jakékoli dokumenty, takže úmrtní list ji uvádí pouze jako ženu z *uprchlického tábora*. Man starb.“

* * *

Když míjel prázdný psinec, drobně sněžilo. Už zdálky viděl, že před domkem někdo stojí. Neměl chuť se s nikým setkat, ale Vanyš k němu běžel s rozpřaženýma rukama.

„Doktore! Jste fantastickéj! Já už na to taky nemoh koukat! Vyrazej vás, že jo? Vy jste stejně neuvěřitelnej typ!“

Chtěl ho minout a vejít do domku, ale narazil na zapečetěné dveře.

„Ta stará paní, jak vám vařila, ta bytná, byla tu pro ni sanita, já přišel, zrovna když ji odváželi. Řek jsem jim, ať to nepečetěj, že

tady bydlíte, ale vevnitř je nějaký malér s plynem, bouchla karma, tak se máte dostavit na městské úřad. Nešel byste na kafe?“

Najednou se cítil k smrti unavený. Bezvzádně si sedl na schod.

„Jo taky vám jdu říct, že já ty Zázraky psát nebudu. Mně se to nějak celý rozleželo. Já o nich skoro nic nevím. Musel bych si to vymejšlet, a mně všechno vymyšlený leze krkem.“ Hoch si asi dřep, Mondspiegel viděl zblízka úsměv a zimním sluncem prosvícené tenké uši. „Moc jste mně pomoh, fakt!“

Potom usnul. Možná i setkání s Vanyšem už bylo jenom cupaninou nedbalého snu. Zase se mu zdálo o psech, ale tentokrát mu veliký mrtvý pes olizoval ruku. Nevypadal mrtvý, naopak, bylo to zdravé čilé zvíře, dokonce voněl něčím jako mýdlem, ale byl přece z toho dávného psince, takže už nemohl být živý... Pes mu položil tlapku na vlasy.

„Probud' se, vstávej, no tak!“

Vší silou otevřel oči. Vanyš byl pryč. Na hlavě cítil lehkou ruku. Nad ním se tyčila jeptiška v hnědém rouchu.

„Ty jsi ten bláznivej chlap z televize, co? Máš štěstí, že jsem se náhodou dívala. Já už se o tebe postarám, pojď.“

Pak zase nějaká prasklina v paměti, nečitelné místo v textu, naložila ho do auta... a dlouhá cesta... až se malátně probouzí, je večer, ale jiný večer, jinde, leží v neznámém bytě pečlivě zastlán teplou dekou a Xandra sedí u lůžka a mluví, mluví... ale on neví, co má slyšet, a proto jí nerozumí, a zas ho uspí ukolébavkový rytmus slov.

* * *

„Ani já se nejmenuji Mára, toto přízvisko je drobný žertík, jehož jsem se kdysi dopustil. Mára (jak možná uniklo Vaší evropské vzdělanosti) je v buddhismu obdoba ďábla. Přesnější slovo je Poku-

šitel, věčný rozsévač pochyb. Vyviklává naše jistoty jako zkažené zuby. Řídí hru, kterou nemůže vyhrát, tak se aspoň snaží udržet ji v chodu, roztáčet kola od prázdného mlýna... Je to můj odvěký favorit – jenže neexistuje.

Poznal jsem kdysi Lilian prostřednictvím jejího vzácného otce, přesněji řečeno *de iure* otce, *via facti* vedla jinudy. Sdíleli jsme načas jistou cestu, ale to by byl příběh sám pro sebe. Proč Vám to vůbec píšu? Náš spolek tehdy někdo zradil a tuším, že pan Julian (přecitlivělý na můj márovský humor!) věřil, že jsem to byl já. Nebyl. Až po létech jsem zjistil, že ubohým práškačem byl klouček na smrt zamilovaný do jakési dámy z Prahy, a prodal nás za umístěnku do Prahy. Nežaluji, jen to nemám komu sdělit. Všichni postižení už jsou mrtvi, dokonce i malá Lili. Přežívají nás pouze nesmrtelné fámy. Tak to píšu Vám.“

* * *

Xandra je k bratrovi velmi laskavá. Fakt, že se tak dlouho nestýkali, nehraje sebemenší roli. Zatímco Mondspiegel má vysoké horečky a blouzní, jeho sestra s trpělivostí svého roucha sedává u jeho lůžka a vypráví mu dlouhé příběhy. On při nich usíná a při nich se budí, konce nepřiléhají k začátkům, děje se matou a pointy se míjejí svým cílem, ale to je jedno, všechno je to jedno, jen když pořád slyší její milovaný hlas.

Dokonce tam jí a pije, a to nejenom z holého nezbytí. Paní Karmen (podle zpráv, které se Xandře bůhvíjak povedlo získat) se zatím neprobrala k vědomí. Městský úřad odložil rozhodnutí, co bude s opuštěným domkem, ale Mondspieglova fobie z *cizího jídla* zázračně pominula. Poslušně vyplazuje jazyk a Xandra na něj kape hořké léky. Oddaně vyváří a on bez odmluvy jí.

Ještě to nikdo neřekl nahlas, ale rozumí se, že tady Mondspiegel zůstane. Xandra netlumočí, zrušila všechny své smlouvy. Aby mohla být s ním, překládá doma nejrůznější texty, technické instrukce k rychlozdvížím, banální román o lásce, politické články, seznam hnojiv, všechno, co jí přijde pod ruku.

„Spoustu let jsem to nemohla dělat,“ říká Mondspiegelovi. „Div jsem se nezbláznila z toho, že nejsem schopná dovýst žádnéj překlad k dokonalosti. Víš, když ty řeči umíš jen tak zběžně, není problém. Ale když je umíš doopravdy dobře, tak nepřeložíš ani raz dva tři.“

Padá soumrak, Mondspiegel se dívá z okna.

„Překládala jsem stránku třeba měsíc, pořád dokola, pro každou větu dvě varianty, už jsem překládala jenom samu sebe, protože jsem přestávala chápat, o čem ten text je... Víš, že jsem byla ve cvokárně?“

„Nevím, tak dlouho jsme se neviděli,“ přiznává mírně Mondspiegel.

„Tak teď to víš. Ale už je to zas dobrý. Už vím, že každej překlad je jen přibližnej. No a? No a? Věci jsou prostě tak, jak jsou.“

„Mhm.“

„Jez. Navařila jsem toho plnej hrnec.“

„Vždyť jím.“

* * *

„Lili Vás hledala celý život – tedy ne Vás, ale muže jménem dr. Egon Mondspiegel. Předpokládám, že to byl Váš otec. Na základě jistého dokumentu, zapsaného její pravdomluvnou matkou, jsem dlouho věřil, že je to i její otec, ale *pravděpodobně* tomu tak nebylo. Už jsem

Vám říkal, že jedinou formou pravdy, kterou lze brát aspoň jakž takž vážně, je pravděpodobnost?

Lilian utekla z dětského domova s mou drobnou pomocí v osmi a od té chvíle až do smrti byl její osud jen zmatenou sérií útěků. Slíbil jsem Julianovi, že ji budu chránit, ale při její povaze to byl mimořádný úkol. Nevypíšu Vám všechny zápletky oné vleklé pou-
ti. Snad jen to nejdůležitější: dopomohl jsem jí k emigraci, když jí bylo asi dvacet, ale hned emigrovala i z emigrace. Jinam, jinak, jinde, jinudy.

Snad se Vás nedotkne informace, že jsme se dokonce kdysi vzali. Byl to můj pokus ji nějak zabezpečit, ale pro ni to byl pouze důvod, proč mě okamžitě opustit. Nesnesla sebemenší stálost. Pr-
chala tímto pomíjivým světem ještě o něco vyšší cestovní rychlostí, nežli má sám tento pomíjivý svět. Rozpadala se mi před očima. Ale nikdy jsme nepodstoupili úřední rozvod, takže formálně jsme až na věky věků manželé.“

* * *

Za okny se spustil hustý sníh. Je to nejdůležitější informace jedno-
ho z mnoha Mondspieglových dnů. Čas pro něj nemá žádné *před*
a *potom*, jevy vznikají a zanikají naráz, nic si nepodrží stálost ani
pevný tvar. Ve chvílce bdělosti si všiml, že právě začalo sněžit, a od
té vteřiny začíná sněžit pořád... teď.

* * *

„Nevím, můj milý doktore, zda si vzpomínáte, že paní Helenu
okouzлил jazyk *sandhjábháša*, jazyk příšeří. Zabýval jsem se jím –
velmi amatérsky! – ale zklamal mne. Je to pouhé poetické kódování,

nic objeveného, jako když místo *babička* říkáte *žabička* nebo *krabička*. Podstatně vzrušivější je však *sandhábháša*, schválná mluva. To je řeč, jež už se programově vzpírá smyslu, *schválně* mluví tak, aby jí nikdo nerozuměl, jako když malá Lilian mluvila švýcarsky.

Lili mluvila švýcarsky celý život. Mnoho lidí ji milovalo, bálo se jí, nenávidělo ji a trýznilo se pro ni – vždycky probouzela silné city! – a leckdo ji velmi toužil pochopit. Nesrozumitelnost má značný sexappeal, to potvrdíte, vidíte? Bylo až dojemné, kolika výkladů se její uctívači dopustili. Některé z nich byly moudré, jiné hloupé, ale všechny bez rozdílu mylné. Já jsem ji znal. Mluvila mateřskou řečí skutečnosti: její bláznivé řeči neznamenalý zhola nic.“

* * *

„Víš, že jsem ti léta psala dlouhatánský dopis?“ říká Xandra. „Nikdy jsem ho neposlala, ale teď už je to jedno, vid’?“

* * *

„Nikdo neuměl tak mizet jako Lilian. Couvala a zametala vlastní stopy... Naposledy se dala chytit, když jí bylo pět.

Zdála se odvážná, ale u ní to nebyla kuráž. Ona nechápala smysl slova budoucnost. Zítřky ji do sebe vsávaly prázdné, nenacpané smetím nadějí a obav. Ani když už ji rozežíral nádor, nebála se smrti. Dívala se jenom do minula. To já ji naučil chodit pozadu a smetat stopy: věřila, že je to umění kouzelníků, ale je to jen trpká povinnost páriů.

To, co k ní hnalo tolik různých srdcí, byla její zvláštní beztvorost. Byla jen mrakem zárodečných stavů, každý v ní viděl, co sám chtěl. Každý doufal, že si ji dotvoří po svém – každý pohořel.

Ona skutečně *nebyla z tohoto světa*. Věřila, že spadla z nebe. Lili se nechtěla narodit, jak víte, a svým způsobem se ani nenarodila.

P. S.: Domnívám se – nemohu to ovšem vědět jistě! –, že Lili zemřela jako panna. Požívala takřka démonickou pověst ničitelky mužů, ale to byl jen emoční byznys slabochů. Nesnášela, aby na ni někdo sahal. Byla velmi, velmi osamělá. Berte to jako doušku ke studiu fám!“

* * *

Sněží pořád hustěji. Mondspiegel tráví hodiny v bílém tichu, které se třepetá za jeho oknem. Ještě neudrží hlavu nad polštářem a z perspektivy ležícího občas ztrácí pojem, jestli sněží dolů, nebo nahoru. *Tkvění*, napadá ho a má radost, že si na tak zvláštní slovo vzpomněl. Ale vzápětí zas usne, a když se pak vzbudí, slovo už tu nebude.

* * *

„Spáchal jsem, běda, preveliký omyl, když jsem jí dal deník její matky, k čemuž mě zavázal pan Julian. Sám víte, kolik pošetilých citů vyplývala ta dáma na jedno beznohé novorozeně. Do smrti žila v kleštích slibu, který dala třídenímu děcku, dohnána k tomu jen souhrou náhod a hormonální bouří šestinedělí. Vždyť ani netušila, je-li ještě živo! Namlouvala si, že je miluje, ale nepoznala by je, kdyby mu stála tvář v tvář. Což lze milovat někoho, o němž nevíme, zda existuje? Někoho bez tvaru i jména? (Jistě Vám neuniká, že můj diskusní zápal má zatuchlou příchut' teologického traktátu!)

Tedy: tu otázku přenechám zkušenějším v lásce (mám na mysli Vás, drahý M.!), ale Lili ta naprázdno meloucí vroucnost velmi

zranila. V dospělosti jsem ji viděl plakat zřídka, tehdy plakala tři dny. Její osamění bylo rázem hlubší. Však počítejte se mnou: otec ji zavrhl a od matky dostala 1) zcela nežádaný život, 2) malou perlu a 3) předlouhé vyznání mateřské lásky, které ale nepatřilo jí.“

* * *

Tvůrčí skupina rozvázala s Mondspieglem pracovní poměr písemně a po vzájemné dohodě. Odbylo se to zcela klidně. Nikdo mu nevolal, protože neznali Xandřino číslo. Horečky už se objevovaly jen zřídka. Hodně spal.

K vrácené smlouvě byla přiložena pohlednice, která mu došla do televize. Vanyš psal, že na Zázraky se vybod a jde *hledat*. Nenapsal co. Podepsal se *Vanyš, dříve Anděl*. Tím padl i poslední Mondspiegelův závazek.

* * *

„Rád bych Vám napsal, že svého (Vašeho!) otce hledala z lásky, ale ach!, nebylo to tak. Nenáviděla ho za to, jak je lhostejný. Matka byla mrtvá, ale on s ní tuto nepohostinnou planetu sdílel a nikdy svou nešťastnou holčičku nevyhledal. Lili věděla, že pan Julian to není. Chtěla najít svého pokrevního otce. Tvrdila, že se mu pomstí, ale msta je slovo budoucnosti a Lili nedohlédla za špičku vlastního nosu. Teď napíšu větu, která se mi stylisticky příčí: Myslím, že ho chtěla milovat.

Ale (jak jsem pochopil až mnohem později) ten pán s ní neměl pranic společného – dodnes nechápu, jak se jeho jméno na jistém portrétu vzalo! – a zemřel, zanechávaje tu Vás. Je to neuvěřitelné: Lili celý život toužila po lásce muže jménem Egon Mondspiegel.

Když jsem pak poznal pana O. a jeho i po letech nezaměnitelné rysy, dovolil jsem si mu (i s Vaší přátelskou pomocí!) provést maličký žertík, trochu ho vyvést aprílem. Nebylo to na Lilianin popud. Už to ani nevěděla. Té noci čekala v zasněžených skalách na Vás. Dal jsem jí vědět, že jsem doktora Egona Mondspiegla našel a posílám ho za ní do Růžových hor. Lhal jsem snad? Ó, ne. To já jsem přece Vaši cestu inspiroval, dokonce jsem Vám dal vlastní baterku.

Teď to zformuluju řečí kýče: och, jak musela být Lili překvapena, když místo očekávaného starce, místo nenáviděného otce...? Do těch tří teček koketně ukrývám všechno, o čem už víte lépe nežli já. Ano, příteli, přes všechnu její nepokojnou mlžnost Vy první i poslední jste v ní vzbudil něco... něco... Nemýlím se, že ne? Věřím a doufám, že se nemýlím.“

* * *

Někde v tom nekonečném vyprávění, které se rozžihá a hasne jako světlo řízené reostatem, a jindy zas rázem, jako sfouknutá zápalka, tedy někde v tom nekonečném vyprávění mu sestra vypráví i o kopci jménem Rarach, o pečeti na dopise, o své neočkovanosti vůči šarlachu.

„Jak? Asi čichem. Poznala jsem ho asi čichem.“

„Potil se v tom autobuse strachy.“

„Představ si, řekl mi: Sestro, smilujte se. Věřil bys, že vůbec zná takový slova?“

„Nic než ten pot jsem už necítila.“

„Ani hněv, ani bolest.“

„Je to tak dávno. Už to není on.“

... ale vyprávění mizí pod nánosem jiných vyprávění, příběhy splývají, všechno plyne, nic nedrží formu, usínání, probouzení, co je dnes za den? Neví, ale je mu každého dne líp.

* * *

„Ještě než se *pravděpodobně* rozloučíme navždy (po smrti Lilian zde už nemám co dělat), rád bych Vám objasnil pár zbyvších detailů. Nuže: zpráva o konci světa, kterou má firma Vaším laskavým prostřednictvím – ještě jednou vřelé díky! – dala do oběhu, bohužel splaskla jako bublina. Byla pochopena ryze sekundárně, jako mystidrama svého druhu, nejapná fikce, jedna z řady televizních legráček. (Pan Lokvenc byl kritikami velmi zklamán, ale nepoučen. Mluví ještě rychleji než dříve a prý už je *na stopě nového senzačního pořadu!*)

Primárně – tedy jako validní zvěst o neodvratném konci – ji pojalo pouze několik bulvárních článků, tak pitomých, že je nikdo nemohl brát vážně. Spěšně se propadla na zadní stránky novin a zetlela pod vrstvou nových senzací. Lidem už je vážně všechno jedno. Pro výzkum fámy je to zajímavý údaj, badatel ve mně se tím snad i baví, ale tak malý dopad této akce překvapil i mne. (Mimochodem: poznal jste zajisté můj hlas v těch katastrofických výkřících do éteru? Také jsem – doufám, že sledovanost vzrostla! – poslal ten nesmysl o Lilit.)

Vím, že Vám dlužím vysvětlení, jak to bylo s tím tunelem na Milionáři, ale jsem zastánce názoru, že v pravém perském koberci je aspoň jedna chyba a v dobrém příběhu má aspoň jeden motiv viset ve vzduchu.

Náhradou Vám sdělím jinou tajnost. Těch milostných výlevů v pražském metru jsem se též dopustil já. Samozřejmě chci říct:

firma, ale autorství je moje, což přiznávám s tiše rudnoucíma ušima. Jsem si vědom nabubřelosti těch textů, ale splnily svůj účel. Pro náš výzkum byly velmi poučné. Netušíte, kolik bláhových nadějí probudily, kolik lidí pevně uvěřilo, že ten užvaněný patos patří jim. – Snad byste rád věděl, zda ten text měl adresáta, jestli jsem si na někoho myslel, třeba v nejskrytějším skrytu svého harddisku. Opravdu to chcete vědět? Odpověď zní: ne, milý Mondspiegle, ne.

Ale Vy na ni jistě nezapomenete. Teskněte pro ni i za mne. Jste šťastný člověk, víte to, drahé Zrcadlo? Můžete-li mi vůbec něco věřit, věřte mi právě toto. Bylo mi potěšením Vás poznat, s veškerým respektem Váš M.“

* * *

Jednou v podvečer šla Xandra domů pěšky. Sněžilo tak hustě, že nebylo vidět na krok. V soumraku stála stará jeptiška. Její hábit Xandra nepoznala (a že byla v církevní módě znalec!). Jeptiška určitě zabloudila, měla ostýchavý výraz hosta. S nadějí pohlédla na Xandřino roucho.

„Sister?“ začala nejistou angličtinou.

Xandra ji rovnou oslovila španělsky. Cizinka se rozzářila, v tak snadný průběh ani nedoufala. Ano, zabloudila. Je v Praze na výletě se svou kongregací, ano, poprvé v Praze, vůbec poprvé v Evropě. Jeli se podívat na Pražské Jezulátko. Vypadala jako stará horalka.

„To mě popletl ten sníh! Ty mi to nebudeš věřit, sestro, ale já ještě neviděla sníh!“

Zvedla obličej a chytala do pusy vločky.

„Lítám! Já lítám!“ smála se na celé kolo. Velmi dětským gestem zvedla paže k nebi. Xandra nevěděla, jak ji ta otázka napadla.

„Jsi šťastná?“ zeptala se náhle. Jeptiška k ní obrátila jasně modré oči.

„Ano, velmi,“ kývla ihned, jako by se to rozumělo samo sebou. Pak se rozloučila. Šla mrštně, ale nesouměrně jako člověk, který má na jedné noze protézu.

Ten večer Xandra sňala roucho a vrátila se k běžným šatům. Mondspiegel se na nic neptal. Nemohl se dočkat, až si k němu sedne.

„Budeš mi něco vyprávět, Šušul?“

„Ale ty vždycky usneš dřív, než skončím. To nejlepší je vždycky až nakonec, a ty nikdy nevíš, jak to dopadlo.“

„To je jedno.“

„Jak chceš.“

O té jeptišce mu neřekla ani tehdy, ani jindy, nebyl důvod. Začala jiný příběh a

Daniela Fischerová
Happy end

Ilustrace na obálce z Pixabay.com
Korektura Jaroslava Bednářová
Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 31. 7. 2024

ISBN 978-80-274-4070-2 (epub)
ISBN 978-80-274-4071-9 (pdf)
ISBN 978-80-274-4072-6 (prc)